RIJKAARD LOD BAUER

BOERENJONGENS

beien op brandewijn

BEKWAAM MIDDEL TEGEN
KWADE LUIM. LUSTELOOSHEID
GAL EN CONSTIPATIE

DIT NIEUWE WERK VAN R. L. BAUER, in tegenstelling met de pas verschenen Leeuwenmuilen en Pantoffelbloemen, die een overzicht waren van datgene wat, onmiddellijk vóór den oorlog, de Vlaamsche Beweging genoemd werd, staat los van omstandigheden van tijd en plaats en grijpt rechtstreeks naar het menschelijke.

Het leven van den mensch, naargelang van de gesteldheid van die het beschouwt, is een eentonige opeenvolging van zich steeds herhalende gebeurtenissen, die blijkbaar geen zin hebben of een voortdurend wonder, dat steeds nieuwe verrassingen biedt en steeds versche vergezichten opent.

De mensch op zichzelf, ten opzichte van de anderen, in zijn werk en in zijn verstrooiing, in zijn huiskring en daarbuiten, in de natuur en de afwisseling der seizoenen, is voor den schrijver een onderwerp van steeds hernieuwde belangstelling en van onuitputtelijk glosseeren.

De mensch die in dit lijvig boek optreedt of beschreven wordt, zijn gedachte mededeelt of als een raadsel onder de pen wordt genomen, is, in den grond, altijd en overal niemand anders dan de schrijver zelf, die met open oog en open hart [illegible] nen weg gaat op de kleine wereld en op [illegible] neer dan genoeg ontmoet om de ge- [illegible] van het wondere leven in zich op te [illegible] rspiegeld te zien.

Deze [illegible] gens zijn dan ook als een soort van [illegible] iedie tegen sommige kleine dage- lijksche [illegible] akken, waaraan velen ten onder gaan, [illegible] gelukkige formule samengesteld uit [illegible] ier zoetvloeienden drank met hier en [illegible] en vast element, dat scherper is van s[illegible] bestemd om langer in de mondholte te vert[illegible]en.

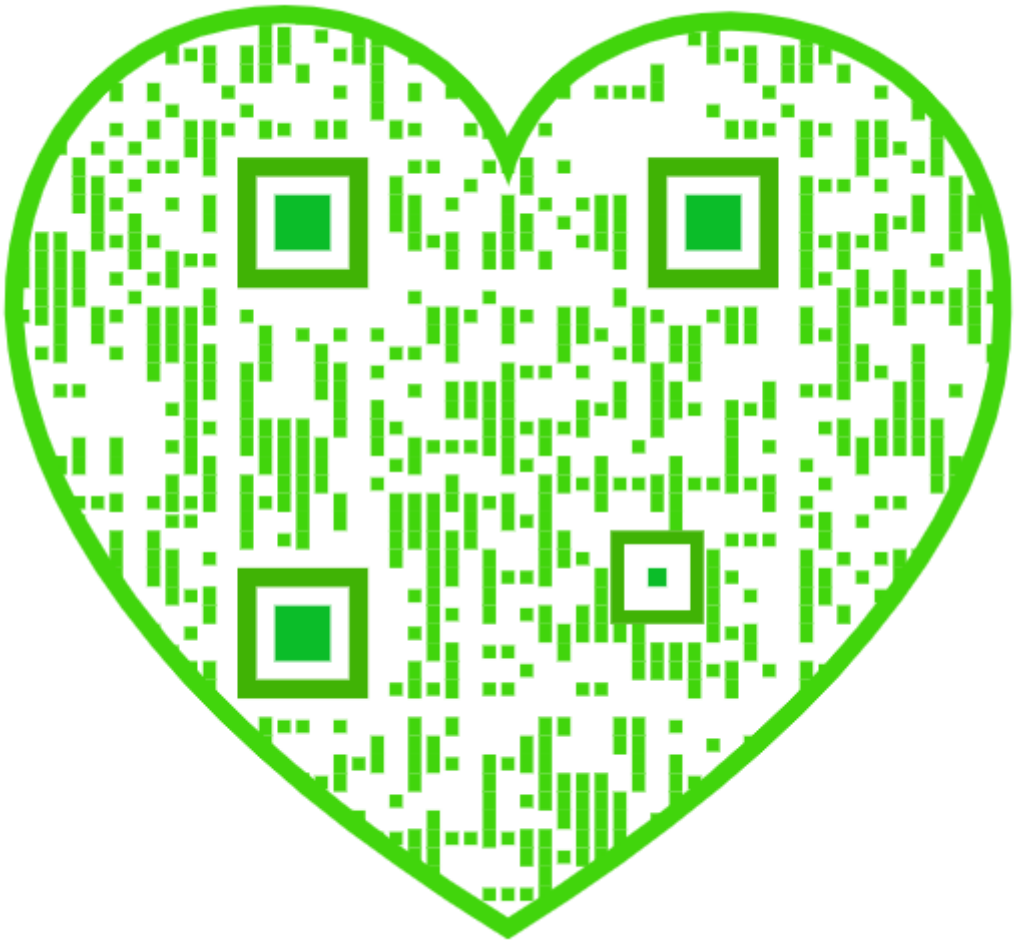

BOERENJONGENS

LODS

IN DEN UIL

Gelezen Proza

MET EEN PROZAÏSCH GEDICHT
EN EEN PROZAÏSCHE ILLUSTRATIE

UITGEVERIJ DE LAGE LANDEN N. V. BRUSSEL

RIJKAARD LOD. BAUER

BOERENJONGENS

Beien op Brandewijn

BEKWAAM MIDDEL TEGEN KWADE LUIM
LUSTELOOSHEID, GAL EN CONSTIPATIE

UITGEVERIJ DE LAGE LANDEN N. V. BRUSSEL

JARENLANG heeft schrijver in de krant geborduurd op het stramien van het wisselende leven. Vele stukjes van dat proza waren op een vroegen dood aangewezen en vielen bij het vallen van het blad of bij het vallen van den avond. Die waardig schenen te worden bestendigd verdringen zich in dit bundel, ontdaan van de toevalligheden, die ze misschien bezwaarden en in een orde, die geen volgorde is. — R. L. B.

N. B. De prijzen die in dit boek voorkomen zijn er van vóór 10 Mei 1940.

WENK VOOR DEN MAN DIE GELAST IS MET HET BEVESTIGEN VAN HET DEKBLAD

GELIEVE al uw zorgen aan het bevestigen van het dekblad te besteden. Uw taak is van zeer groot belang, want van het goed of slecht bevestigen van het dekblad, kan het lot van het boek afhangen. / Men zal niet vragen, of het boeiend of eerder saai is; niet zeggen dat het krioelt van fouten of in een uitgelezen taal is geschreven; men zal zeggen, het is jammer van het dekblad, dat het zoo slecht is bevestigd. / Wanneer het dekblad goed bevestigd was, viel er op het boek niets te zeggen, maar nu zegt men, dat boek van Bauer, ge weet wel, wat is me dat voor een boek? Het dekblad is zoo slecht bevestigd. / En dat, na al de moeite, die ik me heb gegeven.

VOORWOORD

Dit boek is zonder pretentie. / Er staat niets in, wat niet iedereen weet en eenieder, die het leest, zal bij zichzelf zeggen, zooiets had ik nu ook kunnen schrijven. / Van pretentie gesproken, het is de eenige, die het heeft. / Ik heb dit boek zoomaar geschreven, zonder me voor geleerder, wijzer, verstandiger, rijker aan ondervinding, gelukkiger in het spel of in de liefde, voornamer of gemeener te willen uitgeven, dan ik in werkelijkheid ben. / Ik heb mezelf gezeid, de lezer die iets wil leeren, moet dit boek niet raadplegen, want het is een boek waaruit weinig te leeren valt. Hij gelieve ofwel de woordenboeken open te slaan aan het woord of de vraag, die hem zorgen geeft of geleerde verhandelingen, die in den handel zijn. / Dit boek staat vol van doodgewone dingen en ik vrees oprecht, dat het den lezer zal ontgoochelen. Er is zelfs geen liefdesintrigue in. / Als men bedenkt, dat de negen tienden van de literatuur op de liefde

is ingesteld, dat de kunstenaars niet uitgepraat komen over dit onderwerp, hoewel ik voor mijn part geloof, dat ze stelselmatig overdrijven, dat bijna alle figuren die geboetseerd en gemaald worden, de paradijsche naaktheid benaderen, wanneer het even moeilijk en verdienstelijk is, een goed zittend pak na te bootsen, dat alle films worden aangekondigd met de nog aantrekkelijkere teekening van een reeds uit haar aard aantrekkelijke vrouw, dat we vanaf de vijfde bladzijde van het boek op een heldin stooten, die ons het bloed naar het hoofd jaagt, zoo dat ze beschreven is, meen ik, dat ik wel eens, bij uitzondering, dit brandend onderwerp stilzwijgend mag voorbijgaan, bij het ten beste geven van wat nuchtere bedenkingen, die de slappe gang van het bestaan heeft ingegeven aan een nederig man, waarvan alles laat veronderstellen, dat hij bescheiden door het leven gaat, gehuwd is en kinderen heeft. En, wat aangaat de verveling, die aan dit genre kan zijn verbonden, meen ik, dat het de lezer er maar op moet wagen.

VAN SCHRIJVERS EN BOEKEN

Het boek zonder tekst

IK ontving het bezoek van een man, die me vroeg, te willen inschrijven op een boek, dat gaat verschijnen. Hij reikte me een ingebonden exemplaar over. Ik bladerde en vond, dat er niets in stond. En dat heeft me zeer ontroerd. / Het boek was dus ingebonden, zooals wordt ingebonden een boek, dat gedrukt is. Het droeg een titel en den naam van den schrijver, een rugversiering en een gulden motief op het plat, de snede was gekleurd en binnenin stond geen letter gedrukt. / Het zag er niet uit als het proefstuk van een boekbinder. De titel was die van een werkelijk geschreven boek en de naam was de naam van een schrijver. Het droeg dus den verbijsterenden stempel der waarschijnlijkheid. Het was, lijk het daar vóór me lag, met een naam en een titel en geen woord binnenin, het tastbaar geworden droombeeld én voor den schrijver, die het had bedacht én voor den lezer, die het nog niet had gelezen. / Het stond hoog verheven boven de schrale werkelijkheid; het borg niet in zijn omslag het aantal letters, het aantal woorden, het aantal zinnen en de opeenvolging der hoofdstukken, die den grooten droom herleiden tot een doode vrucht, waaraan niet meer kan worden verholpen. Het was niet een van die boeken waarin men slechts van het begin tot het einde kan lezen,

wijl, voortdurend en onafwendbaar, het oogenblik nadert, waarop het zal uit zijn. / De droom van den schrijver; het beeld dat door zijn rustelooze nachten heeft gespookt, de schitterende belofte met den gulden naam en, binnenin maar onzichtbaar, al wat hij niet zal vermogen te zeggen en veel schooner dan hij het zou kunnen. / Het eene witte blad volgde op het andere. Ik dierf niet vragen aan den man, of hij het me wou verkoopen; hij had kunnen antwoorden, dat er niets in stond.

Het presentexemplaar

EN daar kreeg ik bij me de auteur, die op ronde was met presentexemplaren lijk een baker met suiker. Ik zei het hem. Het was met moeite, dat hij geen kabas bij had. / Ik zei hem, van er iets in te schrijven. Dat kreeg hij op den hoop. Het is de manier waarop men de menschen bedankt, die u een boek cadeau doen, men geeft ze een pen (het kolfje naar hun hand) en men laat ze begaan. / Datgene, wat zij er in zetten, moeten zij terstond en ter plaatse vinden, het moet hunner waardig zijn, vriendelijk en zelfs vleiend voor den begunstigde, die dat boek moet gebruiken om aan zijn huisgenooten, zijn vrienden en aan de volgende geslachten te laten zien, wat voor een interessante kerel hij is of is geweest. / Het kost den auteur bijna zooveel moeite, die opdracht te schrijven, als het schrijven van het boek

zelf hem heeft gekost. Wanneer hij met de opdracht klaar is, is het oogenblik daar, om van het werk zelf te spreken. De auteur is het eigenlijk zoo beu als koude pap; hij heeft vier proeven verbeterd en er staan nog fouten in. Dat komt met de linotype, die nieuwe lijnen maakt met telkens nieuwe fouten. / Ge ziet in de errata, wat er mis is; op bladzijde 19 moet men binnen lezen in plaats van buiten; het is natuurlijk het een of het ander, maar het is vlak het tegenovergestelde en op bladzijde 33 staat venster in plaats van venter. Er staat : „venster met paard", wat volkomen onbegrijpelijk is. Wat zou een paard in een venster doen, wat een paard met een venster of een venster met een paard? / Ja, men moet het ondervonden hebben. De begunstigde bladert intusschen in het boek, dat niet is opengesneden. De boeken hebben eigenlijk meer waarde als ze onopengesneden blijven. / Wat het opensnijden zelf betreft, de auteur heeft geprobeerd met zijn eigen exemplaar, dat juist hetzelfde is als dit (dat is het erge van de zaak, het zijn zoo eentonig allemaal dezelfde), men snijdt het bij voorkeur open met een vouwbeen, niet met een mes, het is veel fraaier met een vouwbeen. Men zal een vouwbeen zoeken, om het open te snijden. / En zoo is dat dan weer een van die zaken, die hun beslag hebben gekregen.

Wanneer men het exemplaar aan den auteur moest teruggeven, zou hij het niet meer willen, zoomin als de zaaier het zaad zou willen terugkrijgen, als hij het heeft uitgeworpen.

Hoe men boeken schrijft

VAN de minder bekende schrijvers, die men noemt de aantredende generatie, heeft men eens willen vernemen, hoe ze schrijven, ze aldus in de gelegenheid stellend, een beetje over zichzelf te schrijven. Of die schrijvers er erg mee gediend waren, kan men betwijfelen, als men bedenkt, dat men zich tot hen wendde, omdat ze nog niet beroemd waren geworden. Want zij die beroemd zijn hebben reeds zooveel over zichzelf gesproken, dat er niets meer te vragen valt. Ze hebben reeds lang gezegd, hoe ze schrijven, ze houden daarover speciale voordrachten tegen 5 frank entrée en er is zelfs een van hen die heeft geschreven, hoe hij schrijver werd, zonder te spreken van Conscience, die verder is gegaan en heeft geschreven, hoe hij schilder werd. / De minberoemden hebben natuurlijk van de kans gebruik gemaakt, om hun hart te luchten en te schimpen op het publiek, dat hen niet genoeg leest, de uitgevers, die hen niet genoeg betalen en de kritiek, die hun het leven lastig maakt, ofwel om het genre aan te prijzen dat zij gekozen hebben en dat boven alle andere genres uitsteekt, of om te zeggen wat voor

bier ze graag drinken, om wat uur ze gaan slapen of wat voor beroep ze uitoefenen om van te leven. / Wat het schrijven zelf betreft, vernamen we, dat ze meestal zittend schrijven, met een pen, op wit papier. We hadden ons aan wat meer eigenaardigheid mogen verwachten. Opmerkelijk b.v., dat de machine (dat wonder) zoo weinig ingang heeft gevonden. Er waren er slechts een paar die tikten. Niemand kwam er voor uit, zijn voorkeur te geven aan gekleurd papier, niet één van hen schreef met een ganzepen. Geen woord van den pennestok (en of zij er op knauwden), geen woord van den inkt. / Geen enkele was linksch. / Mij heeft men het niet gevraagd en om te voorkomen, dat men het me ooit zou vragen, wil ik het hier alvast zeggen. Ik schrijf met de machine, in 't zwart op wit papier, handelsformaat, in den dag zoo en 's avonds met kunstlicht. Nu en dan leun ik achterover voor als er gedachten zouden zijn, die achter mijn rug zouden door willen. De tekst dien ik geschreven heb staat vlak vóór me, alsof hij reeds uitgegeven was en die, welke nog komen moet, zit binnen in me; het is wanneer de tweede den eersten heeft vervoegd, dat ik klaar ben. / Ik schrijf voor mijn eigen genoegen, zooals ik uit eendere noodzaak sigaretten rook; er zijn menschen, die den rook van mijn sigaretten niet verdragen,

omdat ze van slechte hoedanigheid zijn, maar vermits ik er smaak in vind? / Onder het schrijven zelf, doe ik soms vondsten, waarvan ik ondervind, dat ze niet het geringste effect maken op den lezer, maar, mezelf getrouw, ben ik een enthousiast lezer van mijn eigen proza, lach hardop als het plezant wordt, huil om mijn ernst en vind mijn schrifturen fraaier dan die van andere groote schrijvers in oorspronkelijke versie of in vertaling.

Waarom men schrijft

EEN mensch denkt na, het is het eenige, wat hij feitelijk kan en het beste middel om logisch door te denken, is beginnen te schrijven en zien waar men uitkomt. Niemand is sterker dan hij, die iets geschreven heeft. Het eenige waarvoor hij zich moet wachten, is, dat men het teweet komt, want dan zegt men, hij heeft het immers geschreven. Als hij het niet geschreven had, kon hij misschien bogen op oorspronkelijkheid, zoodra hij heeft geschreven, begint hij zichzelf te plagieeren en van het vleesch te eten van zijn eigen wonde. / Hij kan het niet verbergen. Men schrijft niet meer bij wijze van oefening eenmaal dat men de school heeft verlaten. Men publiceert het aan zooveel de kolom. / Hetgeen hij schrijft sluit lijk een bus; het is de slotzin, die het deksel vormt. Maar hijzelf is zoo leeg geworden als een vat. Zijn inhoud ligt te drogen op de

schrijftafel, naast zijn vulpen, die nog halfvol is. / Daar liggen zijn meening en zijn overtuiging, hij gaat ze verdedigen met zijn hartebloed. Hij is een weg ingeslagen en er is geen terugweg (misschien is er een zijweg). / Om een geschrift kan men hangen. Hij vliegt uit zijn zetel op, om zijn vriend te roepen, wien hij het voorleest. De vriend had liever, dat het reeds verschenen was, want dan pas kan men lezen met de noodige energie en kan men zeggen, dat het b.v. beneden alles is. Als het verschenen is, wordt het hopeloos op een hoop gelegd met andere gedrukte dingen en de vriend, die het las, kijkt er over, omdat hij het reeds gelezen heeft.

Wat men leest

WACHT u om van een mooi boek te spreken aan de menschen van deze eeuw. Ge kunt er zelfs toe worden gebracht, om, tot uw schande, te moeten verklaren, dat 't een roman was, wat zeg ik, iets zonder kop noch staart, waarvan ge alleen kunt getuigen, dat het u het onderste boven heeft gebracht, zonder dat ge zelf weet te zeggen waarom. / Zoo schuchter als een jongen, die van een meisje spreekt, zoo voorzichtig als een slak, die zich uit haar huis waagt, zoo aarzelend en kwetsbaar zijt ge en ge zwijgt. / Ze slaan met de hand op het plat van een boek en zeggen u dat het merkwaardig is; het is over kunstgeschiedenis, over sociologie of over staathuis-

houdkunde. Het zijn mémoires van gewichtige lieden. Het is lijvig, de druk is klein, het papier is dun en als het papier dik is en de druk groot, is het in twee deelen, en hoe uitgegeven! / Om de week verschijnt er zoo een van die werken, dat al de andere onmiddellijk in de schaduw stelt en dat morgen niet actueel meer zal zijn. Het komt er op aan spoedig te weten wat er in staat en het desnoods te lezen, het te recenseeren, te critiseeren, want morgen zal er niemand meer luisteren, ze zullen het ook gelezen hebben. Het boek heeft den tijd niet om vuil te worden. De band is van linnen en de letter van goud. Hij heeft nogal bibliotheek, zegt men. / We moeten volstrekt onderscheid maken tusschen de boeken; we moeten kiezen omwille van de menschen. We moeten den armen mensch trachten te redden, hij wordt onder het papier begraven. Hij kent verscheiden talen — zijn beetje Nederlandsch inbegrepen — hij koopt allerhande kranten om zijn oordeel vrij te houden, hij betrekt wekelijks weekbladen en om de maand maandschriften. En terwijl draaien de rotatieven de mooie wetenschappelijke werken, die op andere rotatieven worden bestreden en weerlegd. Hij moet maar trachten bij te blijven. / Wat figuur maakt in die titanische bedrijvigheid de mensch, die een boek leest, een waar boek, dat misschien vetvlekken

heeft en ezelsooren en dat in een gevangenis werd ingebonden, een boek boven hetwelk zijn haar verstreuvelt en naast hetwelk zijn lamp rookt? Hij zit met een fiets in een skyscraper, met een zuigeling in een treinramp. Men geeft hem een witten wandelstok. Hij gelijkt op een verschgeverfde bank.

VAN DEN MENSCH OP ZICHZELF GENOMEN

Het leven begin en einde

DE mensch wordt geboren op een bepaalde plaats en in een bepaald milieu. Zijn heel leven lang zal hij daaraan niet kunnen verhelpen. / Zijn geboorte wordt ruchtbaar gemaakt op een manier waarvoor hij niet aansprakelijk is en hij kan slechts kennis nemen van dat bericht, wanneer het te laat is om zichzelf gelukwenschen toe te sturen. Hij vindt er soms taalfouten of een andere spelling in. Dat maakt, dat hij reeds bij het begin van zijn leven, zich een van de grootste genoegens moet ontzeggen, die het den mensch gegeven is te smaken, zich over zijn bestaan te feliciteeren. / Hij zal trouwens evenmin kunnen treuren over zijn eigen dood, eens dat daarvoor werkelijk reden zal zijn, het is te zeggen als hij overleden is. / De mensch mag niet voelen, dat hij leeft. Daarom is het den gezonden mensch eenigszins moeilijk, zich van zijn bestaan te vergewissen. Hij heeft den spiegel, die maar een spiegelbeeld van hem geeft en dus onbetrouwbaar is, hij heeft vrienden, die zijn portret trekken, dus gebougeerd; hij kan zich laten fotografeeren op de foor met zijn hoofd door een scherm waarop een ezel staat of bij het mikken aan een schietkraam en er zijn ook gepatenteerde fotografen, die in het bad de natuurlijkheid oplossen en alleen een wezenloos masker fixee-

Naam-
kaartjes

ren. / De mensch had liefst indien hij eens zichzelf kon ontmoeten langs de straat. Hij weet niet dat hij verschrikt op de vlucht zou slaan. Want hij kent niemand zoo goed als zichzelf. / Daar waar de mensch zich nog het best terugvindt, is op zijn naamkaartje, waarop hij staat vermeld met naam, voornaam, beroep en adres, alsof hij het zelf was. Die kaartjes legt hij neer langs zijn weg gelijk klein Duimpje de stukjes brood, maar ze worden opgeslokt door het leven en als hij terug langsdaar voorbijkomt, weet hij zelf niet meer, dat hij daar ooit voorbijging. Hoeveel minder de anderen. Zij zijn buitengewone naturen, die zoo stout zijn, kaartjes te laten drukken met verkeerde vermeldingen, want het naamkaartje is een stuk dat geloofwaardig is totdat het tegenovergestelde wordt bewezen. / Wanneer men b.v. het kaartje van een ander heeft gekregen om ergens te deponeeren, mag men het gerust afgeven aan een politieman, die naar uw identiteit informeert, hij zal salueeren. Het is echter niet heel delicaat. / Het naamkaartje dient in hoofdzaak om zijn leedwezen te betuigen bij het overlijden van anderen. Het wordt opgestuurd met de letters P.C., die gauw geschreven zijn. Het wordt ook afgegeven. Er worden altijd meer kaartjes afgegeven, dan er afgevers waren. / In ruil van het kaartje,

dat men is gaan neerleggen of dat men heeft meegegeven, krijgt men, zes weken later, een bedanking, die men niet leest of een doodsprentje waarop de aflijvige als een onvervangbaar exemplaar wordt uitgeschilderd. Men gelooft geen woord van wat er op staat. / Het neerleggen van kaartjes bij overlijden wordt meer onmiddellijk uitgelokt door doodsbrieven door dewelke de in rang van waardigheid geplaatste naastbestaanden, de menschen, die geroepen zijn, hun rouw te betuigen, ter kennis brengen, dat het oogenblik is gekomen, doordat de aflijvige het tijdelijke voor het eeuwige heeft verwisseld, wat een uitdrukking is, die sterk wordt aanbevolen. / Er zijn doodsbrieven van verscheiden kwaliteit en de minste maken ten slotte nog het meest effect, doordat het zwart afgaat. Maar ze zijn allemaal van hetzelfde formaat en met evenveel wit, alsof het voor den laatsten keer zoo nauw niet stak. De naam van den doode staat er in groote letters, alsof hij eindelijk beroemd was geworden en men schrijft voluit zijn voornamen, lijk ze werden opgegeven aan den ambtenaar van den Burgerlijken stand door zijn lichtelijk beschonken vader zaliger en waarvan, zijn voornamen, zijn heel leven lang geen sprake meer is geweest. Karel blijkt geheeten te hebben Hieronymus, Blasius, Carolus, Xaverius, Cornelius (tegen de

Doodsbrieven

stuipen) en men moet soms een heelen tijd tusschen de familieleden zoeken, om te weten over wien het gaat. / Hieronymus, Blasius, Carolus, Xaverius, Cornelius weet natuurlijk niet, dat hij er aldus op vermeld staat, want hij zou zichzelf niet herkennen. Weinigen stellen zelf hun doodsbrief op, wegens de moeilijkheden met den datum. Het is anders een heel verdrietige bezigheid.

Het menschelijk lichaam

VOOR een wonderbaar iets als de mensch wordt genoemd is hij in den grond niet wonderbaarder dan de andere zoogdieren. Wie het anthropologisch museum bezoekt slaat gauw een zijstraat in om een glas te gaan drinken op de gezondheid van den glazen mensch, dien hij er gezien heeft, lichtend van het strottenhoofd tot de blaas. Hij heeft daar rondgeloopen alsof hij zelf doorzichtig was en het was voldoende dat hem iemand bekeek, om hem het gevoel te geven, dat zijn gal of zijn alvleeschklier blootlagen en hem spoedig verder te doen gaan. / Al de vieze dingen die op sterk water staan hebben aan medemenschen toebehoord en de beenderen, die er verspreid liggen zijn ook geroepen om met het Laatste Oordeel bijeen te komen op het getoeter van den engel. Wie zegt hem trouwens, dat zijn geraamte niet in zulk museum zal verzeilen? / De romp die maar altijd voort

wordt leeggemaakt, om aanschouwelijk voor te stellen, hoe het eene orgaan achter het andere zit, wordt zoo natuurgetrouw weergegeven in het gewillige was, dat hij almaardoor naar den pijnlijken mond heeft gekeken, in plaats van naar de bovenmenschelijke wonde. / Hij ontweek er zijn vrienden en zijn vijanden, om niet te moeten spreken over het wonder dat hij zelf was en de mooie meisjes liet hij onachtzaam loopen, denkend, zoo zien zij er ook uit van binnen. / Het onderscheid met het dier vond hij voor de zooveelste maal in de ongelooflijke maag van den dronkaard.

Robotten

Er zijn altijd ergens zonderlingen bezig met het maken van menschen, alsof er zoo al niet genoeg waren en alsof zij die geboren worden niet goed genoeg functionneerden. Ze zijn uit hout en staal vervaardigd, gehoorzamen aan bevelen, brengen geluiden voort en bewegen op korte golflengte. / Het schoon resultaat, dat doen wij immers allemaal; wij doen zelfs dingen die men niet beveelt en van de dingen die men ons doet doen zijn er, die we weigeren te doen. / Zoo een mechanisch mensch heet een robot. En de best afgewerkte robot blijft altijd meer gelijken op het blikken mannetje met het wieltje in, dat we als speelgoed kregen dan op een werkelijk mensch. Ons verstand staat er

bij stil en nochtans zijn de menschenmakers voortdurend in de weer om verder te studeeren en verder te zoeken. / Een werkelijk mensch maken gaat niet. Dat weet iedereen. Een met beenderen, pezen, spieren, zenuwen en bloedvaten met bloed, darmen met wat er in hoort en klieren met inwendige afscheiding. Zelfs in geen frigo. Men blies schoon totdat er een ziel in kwam. Er is maar één die zielen kan blazen. / Men maakt menschen uit onvergankelijk materiaal, uit materiaal waaraan men kan timmeren en waarin men schroeven kan draaien, waaraan men kan vijlen en waarop men kan slaan. Men teekent dat eerst op papier en de ingenieurs berekenen den weerstand en zoeken het centrum gravitatis, waarop de werkelijke mensch zich alleen behoeft neer te zetten. In de holten stelt men toestellen, motoren, tandwielen, hefboomen en radiolampen en men hangt een antenne in de hersenpan. / Als eerste belegging komt dergelijk mensch een beetje duur maar men heeft er verder geen kosten meer aan, men moet alleen stof nemen. In ruil is hij van geen nut. De dommeriken gapen er naar als waren zijzelf geen echte menschen. / De drang naar het maken van een mensch heeft steeds gehekst in de diepte van het bewustzijn onzer machteloosheid en wij zijn er slechts in geslaagd, die machteloosheid verder te

bewijzen. De robotten hebben altijd slecht geëindigd. Ofwel werden wij er krankzinnig van en hebben den robot op ons zien afkomen, ofwel werd de robot zelf krankzinnig en is hij onbedaarlijk beginnen slaan, zijn wekker is beginnen afloopen en we hebben hem zieltogend gevonden in een bloemenbed, terwijl in hem het gezinder nadreunde van zijn gesprongen veer. / Ik zie veel liever een kartonnen koe waarvan de kop draait op den halsband en die haar flanellen tong uitsteekt en haar glazen oogen draait in de richting van haar lijnwaden uier, waaruit de melk vloeit in celluloïden kurkentrekkers. Ik zie liever de pop die brult als men op haar buik duwt en die slaapt als men ze neerlegt.

VAN DEN MENSCH IN ZIJN MILIEU EN IN ANDERMANS MILIEU

DE plaats waar de mensch geboren wordt is onverschillig en heeft geen invloed op zijn levensloop. Het is veel meer de tijd dan de plaats, die invloed heeft op de geboorte van den mensch. Als de tijd gekomen is, is er niets aan te doen en men moet het pakken lijk het komt en de plaats lijk ze zich aanbiedt. Maria en Jozef weten er van mee te spreken. De douaniers koopen kinderen in alle gewesten evenals de leeraars, de foorkramers, de gendarmes en de schippers. Er zijn menschen, die kinderen koopen op zee en in de lucht. / Een kind dat in de lucht geboren werd, draagt daarvan door zijn leven niet het minste spoor. Het kan zonder inbeelding zijn, terre à terre, zwaarmoedig en vulgair. Jef, die in 't Walenland werd geboren, is flamingant. Plaats

HET midden waarin men ter wereld komt is van veel grooter belang. Vandaar komen de goede eigenschappen en de gebreken. / De aangeworven hoedanigheden, goede en slechte, krijgt men van diegenen waartusschen men leeft en de dankbaarheid wegens de verworven eigenaardigheden brengt verplichtingen mee, die men des bloeds of van socialen aard noemt. / De jonge mensch brengt zijn eerste levensjaren door in den schoot van een gezin en wordt er voor zooveel opgevoed, als zijn Midden

bloedverwanten daar iets van kennen. Men leert hem een hand geven, goeden dag en goeden avond zeggen, zijn hand bij het gapen voor zijn mond houden en zijn beentjes leggen op den rand van zijn bord; men ontzegt hem het recht, bepaalde uitdrukkingen te gebruiken, die hij nu en dan hoort en men leert hem tegenover derden de waarheid geweld aandoen. Zoo wordt het samenhoorigheidsgevoel in den huiskring aangekweekt. / De jonge mensch is in het gezin getuige van heelwat dingen, die de buitenwereld niet weten mag. Hij hoort het kwaad, dat men er voortdurend spreekt van menschen, die voor goede vrienden doorgaan en die er hartelijk worden ontvangen. / Het geweten van het huisgezin spreekt luidop; de mensch leert er zichzelf onderzoeken en zich sluiten naar buiten. Hij wordt er op de hoogte gebracht van hetgeen men noemt maatschappelijke verhoudingen, die bestaan in wat argwaan en wat verdachtmaking, met de uitgesproken overeenkomst, er niets van te zeggen en te wachten, totdat het de omstandigheden zullen hebben bewezen. / Daarom ook is het zoo gemakkelijk, met zijn familieleden om te gaan; men mag ze ontvangen op zijn sloffen, men mag vragen, hoeveel geld zij op zak hebben en waar zij het hebben gehaald en wanneer zij hun schulden gaan afleggen. Men moet ze

niet vleien, men moet niet doen, alsof men ze schrander vond en men is vrij, de heerlijkste volzinnen, die ze over zichzelf uitspreken, te onderbreken, met te zeggen : waar is de tijd, toen ge met uw vingeren in den neus zat en hoe dikwijls heb ik u niet een zuiveren doek aangedaan.

Bezoek

ZOOIETS kan men natuurlijk niet met menschen, die men pas later heeft leeren kennen. Die noodigt men uit op de koffie; men wacht op ze met ongeduld, zeggende, dat het een mirakel zou zijn, moesten ze op tijd komen en, als men opendoet, roept men uit : zijt ge daar al? / Koffie is een goedkoope drank. Maar er komt heelwat bij : broodjes met vleesch, koekjes, pralines, fondants, sigaren en likeur. Men ziet dat alles met leede oogen verdwijnen, maar men doet alsof men er kwistig mee was. / Men moet er vooral voor zorgen, dat men het zijn bezoekers aangenaam maakt. Dat bereikt men doorgaans met het kwaadspreken in de hand te werken. De gastheer zorge verder dat zijn gasten om de beurt in de gelegenheid worden gesteld, het onderwerp aan te snijden, dat hun het meest aan het hart ligt. Men brengt desnoods den filoloog op het gebruik van den genitivus en den professor van Fransch op den participe passé, den pater Jezuïet doet men jezuïetenanecdoten vertellen, maar heele-

maal op het laatste, want er komt geen eind aan. / Men mag nooit zeggen, die hebt ge al verteld en bijzonder niet, den vorigen keer was het anders; het brengt de bezoekers in verlegenheid. Ge moet u trachten rekenschap daarvan te geven, dat elk mensch, met wien ge in aanraking komt, tot de samenstelling van zijn karakter, van zijn geest en van zijn gedachten heeft zien medewerken een gansche schaar van voorzaten; dat hij zijn opvoeding heeft gekregen in een ander dialect; dat hij in zijn jonge jaren een vechtersbaas kan zijn geweest; dat hij op boomen is geklommen om vogelnesten te rooven; dat hij wellicht in het Fransch heeft leeren rekenen; dat hij voor het eten misschien in het Latijn het benedicite zegt, dat hij onder den oorlog in Engeland was, dat, waar ge denkt dat hij zich met hart en ziel wijdt aan zijn dagelijksche kantoortaak, hij misschien droomt van goudzoeker te zijn of schout bij nacht op een oorlogsschip; dat in zijn verbeelding de zaken geheel anders zijn dan in de uwe; dat het woord lente bij hem misschien het beeld oproept van een koe, die loeit in den morgen en dat hij zich misschien de vlucht naar Egypte voorstelt in de omgeving van Sint Job in 't Goor, waar hij een oom had wonen. / Daarom moet ge beginnen, met er aan te verzaken, hem heelemaal te willen begrij-

pen; ge moogt niet willen, dat hij juist altijd daar lacht, waar gij het leuk vindt en ge moet dulden, dat hij, zonder blijkbare reden, de schouders ophaalt.

Vasten

TIJDENS den vasten wordt de bezoeker verondersteld te vasten. Van een andere veronderstelling uitgaan is krenkend. / Men zet brood en koffie op de tafel en men gebaart verder, met een hartelijke natuurlijkheid, van niets. Men vouwt zijn servet open en men begint met luider stem over alles en nog wat te praten en, wat het brood betreft, wie het niet wil eten laat het staan. / In een waarlijk katholiek gezin is niets dan droog brood te vinden en niemand wordt verondersteld, er iets anders te gaan zoeken. Daarom brengt men liefst geen bezoek op de uren der maaltijden, omdat er ofwel niets aan vast is of dat men gevaar loopt, zijn evenmensch te betrappen. / Men ga wat later; men zal misschien een flesch ophalen; bij welke gelegenheid, men zegt, potus non frangit jejunium, spreuk die de narigheid van den vasten verdrijft en de onaangename herinnering aan de slappe maaltijden.

Noten kraken

ER is altijd iemand, die eindigt met te zeggen, waar is de notenkraker? De notenkraker begint zijn ronde over de tafel. Het is het oogenblik, om nog even van den zeepbaron te spreken, die twaalf suikertangen kocht, aankoop waarmede

iedereen nog eventjes in zijn binnenste lacht, juist genoeg, om aan zijn gelaat een gelukkige uitdrukking te geven. Men denkt ook aan de lessen van natuurkunde over de hefboomen; de notenkraker was één van de drie, maar men weet niet meer, of het die was of een andere waarmede Archimedes zich voorstelde, den aardbol op te heffen. Als men op het punt staat, deze cyclopische geschiedenis aan te raken, herinnert men zich juist bijtijds, dat de wijze van Syracuse slechts een steunpunt vroeg en men zwijgt liever, om niet meer uitleg te moeten geven dan men kan. / Iedereen zit met de oogen neergeslagen en volgt in gedachten den notenkraker, voor wanneer hij hem zal noodig hebben en iedereen denkt aan de gelukkige stonden van zijn leven, de eene van toen hij kennis had en de andere van toen hij vader werd; zij die niet zoover zijn, denken aan hun eerste communiekostuum; door al die broeiende gedachten heen, lijk de notenkraker, gaat het gesprek, onpersoonlijk, omdat niemand opkijkt en wordt, als het valt, opgeraapt door iemand, die het laatste woord verkeerd had verstaan. / Iedereen vindt in elke noot den nagel van het Kruis of den doorn van de Kroon; men zegt, dat er menschen zijn, die er de veertien foltertuigen van de passie in zoeken maar zelfs de ouderen herinneren zich niet,

ooit iemand te hebben ontmoet, die ze had gevonden. In verband daarmede wordt er gezeid, dat in elken garnaalkop Adam en Eva zitten en men betreurt, dat men toevallig geen garnaal bij de hand heeft.

Lambik

LAMBIK houdt zich op in flesschen, maar zeer tegen zijn zin. Hij houdt zich op, wel te verstaan, ook in menschen, evenwel slechts tot op een zekere hoogte. / Zoolang de flesch gesloten blijft en eens dat de lambik in den mensch is geraakt, gaat het nogal, terwijl tusschenbeide het eerder moeilijk gaat. / Men heeft nog niets gevonden, zooals b.v. zou zijn een speciale uitrusting of een gepantserde kamer, om lambik uit te schenken en dat hebben wij evenzeer noodig als een waschkelder en een kolenhok. / Wat een verschil b.v. met thee. Hij komt op in een lekker potje en loopt zoetjes over in de kommetjes en het klontje suiker teekent een vierkantje aan de oppervlakte ten bewijze van zijn onderzeesche aanwezigheid. / In het mandje, waarin men ze opbrengt, ligt de flesch lambik zoo rustig als wijlen Mozes, toen hem de dochter van den Pharao vond. De man met het mandje loopt echter alsof hij een bom droeg. Hij kijkt de kamer rond in alle richtingen en besluit, naar de keuken te gaan. / Er hangt een malaise over het gezelschap terwijl

men hem achter de deur hoort kreunen en men kijkt elkander aan, alsof het daarbinnen op leven en dood ging. / Het ging inderdaad op dood. Daar verschijnt hij haastig terug in de kamer, zet tot kalmte aan, grijpt naar de glazen en informeert, in 't wegloopen, naar een dweil; het gezelschap is intusschen opgerezen en volgt hem met uitgestoken handen. Hij was zoo nat als een hond. / Daar staat hij reeds terug in den plas en probeert opnieuw te schenken uit de tooverflesch, die voortdurend een dikke emulsie van wit schuim voortbrengt. Onder het schenken legt hij uit, hoe het gekomen is en verklaart, het met de volgende flesch beter te zullen doen, dat hij nu de knepen vast heeft. / Van het mandje geen sprake meer, het zwemt ginder in den hoek, zooals dat van Mozes afdreef na zijn redding. Hij neemt de vreemdsoortigste houdingen aan boven den kurkentrekker; mijdend loopt het gezelschap langs de wanden. Plotseling staat hij weer te schenken met het vaag vermoeden, dat er weer iets gebeurd is. / De plaats gelijkt inderdaad op een badinrichting. Iedereen is bedrijvig op zijn persoon met al de doeken, waarop hij de hand kan leggen, de luiers inbegrepen. In de glazen wordt de laatste strijd geleverd tusschen veel schuim en weinig bier, terwijl de plaats en de menschen geleidelijk opdrogen. / Men komt stoetsge-

wijze terug met in elk glas wat kostbaren overschot, aller haren glimmen en aller wezen is frisch. Er heerscht een sterke maar gezonde reuk en af en toe vaagt er een met zijn zakdoek achter zijn ooren.

De hond

BIJ het binnenkomen vliegt een hond tusschen uw beenen, hij trekt aan uw broekspijpen en blijft aan uw jas hangen. / Men vraagt u, wat gij er van denkt. De overval was te onverhoedsch, dan dat ge uw gedachten kunt bijeenrapen; ge verlangt, op eene of andere wijze van het dier verlost te worden. / Maar ge zegt, dat het een zeer levendig hondje schijnt te zijn en dat zoo een speelziek ding heelwat leven in huis moet brengen. Daarop steekt ge onvervaard de hand uit, om hem te streelen en krijgt een hap; men leidt er uit af, dat hij u al kent. Zooiets doet hij uit vriendschap. / Het verder verloop van uw bezoek blijft in het teeken van den schijn van hartelijkheid waarmede het begon; onder het praten loert men naar den hond, die van de gelegenheid profiteert om dingen te doen die eerder bevorderbaar lijken voor de slijtage der stoffeering. / Nu en dan staat de heer des huizes op en roept met een verschrikkelijke stem: hier. Als de hond niet luistert, gaat de heer terug zitten alsof de hond geluisterd had. Soms zegt hij couche, wijzend in de richting van een nieuw

wijmen mandje dat bij de kachel staat, bij welk bevel de hond een andere richting uitgaat. Af en toe doet men de buitendeur open, maar de hond blijft binnen. Men zegt, dat men hem stillekensaan aan 't dresseeren is. / Ge wordt gewaar, dat er nog iets gaat gebeuren en inderdaad, op een gegeven oogenblik wordt de conversatie voor de zooveelste maal onderbroken, de heer des huizes staat voor de zooveelste maal op, roept dat hooren en zien vergaan, holt rond de tafel, verplaatst vrijwillig of onbedacht verscheiden stoelen, rukt aan het tafelkleed, slaat in alle richtingen, schopt in de ruimte, loopt zelfs tegen u aan (pardon), werpt een flesch om, die gelukkig leeg was en gaat eindelijk hijgend zitten, terwijl de hond, eveneens gezeten, hem verstandig bekijkt, buiten het bereik van zijn armen en beenen. / Dat hij hem in zijn mand had willen krijgen, zegt de gastheer, maar dat komt. Als men maar weet, hoe men er mee moet omgaan.

Tennis

MEN kan ook tennissen. Men onderscheidt tafel- en gewone tennis. De tafeltennis stelt u voor de noodzakelijkheid, de geheele tafel af te ruimen, zoodat men eigenlijk van geen tafel meer spreken kan. / De andere tennis is veel te groot om op een tafel te houden, zoodat men aan de tafel kan blijven zitten en er de genoegens kan van blijven smaken,

als men daar, bij veronderstelling, op gesteld is, terwijl de anderen zich evenzeer amuseeren en misschien meer. Kwestie van geaardheid. / De eigenlijke tennis wordt gespeeld binnen een groote kooi, waarin men, als het nood deed, dieren kon temmen of kippen houden, zoodat de natuurlijke, werkelijke en zedelijke grenzen van het spel duidelijk zijn afgebakend. Buiten de kooi, die doorzichtig is, is men volkomen vrij, van het gezicht te genieten of niet en het genot, dat men b.v. beweert eraan te hebben, te gronden op aesthetische bedenkingen. / Wie buiten de afgesloten ruimte blijft, wordt niet bij het spel betrokken, maar wie er zich in waagt, moet, ten opzichte van wat er geschiedt, een bepaalde houding aannemen, die critisch behoort te zijn en verstandig. / Hetgeen den toeschouwer dadelijk zal opvallen, is de wijsgeerigheid, die de spelers bezielt — als men dat bezieling kan noemen —, de menigvuldigheid der ballen en de onverschilligheid ten opzichte van elken bal in het bijzonder. De speler raapt ergens een bal op, slaat hem in eene of andere richting, raapt er een andere op en herbegint. / Hij roept daarbij play en zijn maat roept ready. Hij die den bal wegslaat, roept dat eene om den andere te verwittigen, dat hij gedaan heeft en de andere, die juist gebogen stond om een bal te zoeken, ant-

woordt dat andere over zijn schouder heen, om te kennen te geven, dat hij het gehoord heeft. De bal in kwestie komt voor zijn voeten rollen en hij raapt hem op met zijn hand. / Als al de ballen aan den eenen kant zijn geraakt, reikt men er de tegenpartij een partij over, opdat ze zou kunnen voortdoen. Om niet tot zulk uiterste te komen, is het geraadzaam, de ballen eenvoudig tegen het net te gooien, waardoor ze vanzelf terugkomen; eens dat ze over het net zijn, zijn ze verloren. / Soms gebeurt het, dat een bal met een raket in aanraking komt en de oningewijde, hoewel hij het gevoel heeft, dat het een geluk is, wacht zich toch eenig oordeel uit te spreken, uit vrees, te zullen vernemen, dat men zulke betreurenswaardige voorvallen met alle geweld moet trachten te vermijden. / De oningewijde die, in zijn onnoozelheid, dacht, dat het tennisspel alleen een verfijnde uitlooper was van het balspel en dat het daarop aankwam, een bal zoolang mogelijk in de lucht te houden door hem steeds over en weer te slaan, weet niet, of hij zich moet verheugen of verwonderen over het klaarblijkelijk gemis aan betrachtingen van dien aard en over de onachtzaamheid van de spelers ten opzichte van de richting waarin de ballen gaan, die ze van zich afwerpen en het lot van die, welke naar hen toekomen. / Na verloop van een bepaal-

den tijd, die in het reglement moet staan, wisselen de maten van plaats, zonder dat daardoor de gang van het spel zichtbaar wordt beïnvloed; op bepaalde, schijnbaar belangwekkende oogenblikken, roepen de partijen elkaar onverstaanbare dingen toe, om evenwel onmiddellijk terug te vervallen in hetgeen zij als het eigenlijke spel beschouwen en zonder de minste aanleiding houden ze op, vagen hun zweet af en gaan elkaar de hand drukken over het net. / Proficiat, proficiat, zegt de oningewijde. Wie heeft er gewonnen?

Menschen met karakter

God hoede u voor den omgang met menschen met karakter. Zij gaan hun weg en worden noch door vriend, noch door vijand, noch door een luien stoel, noch door een flesch, noch door een kachel van de wijs gebracht. / Zij verlaten het gezelligste samenzijn, het daverendste kaartspel, de meest opgetogen libatie, zoodra gekomen is hetgeen ze noemen hun tijd. Dan zeggen ze, het is mijn tijd. Ze laten de drie kaarters met hun onwhistbaren whist, den gastheer met zijn ontkurkte flesch, de gasten met hun verwondering en ze slaan harteloos den rijzenden deeg der groeiende gezelligheid neer. Men weet van ze op voorhand, wat ze zullen doen, wat ze niet zullen doen en wat ze niet zullen willen doen. / De man met karakter weet alles goed, doet

alles goed. Hij laat zijn kinderen huilen en ook andermans kinderen, hij wil zelfs dat andermans kinderen huilen, het is hem lekker te moede, als ze huilen; hij neemt zijn eigen en andermans kinderen de voorwerpen uit de handen waarop zij zuigen en hij weigert hun het teugje bier, waarnaar zij zoo schoon vragen. Zijn tijd, van den man met karakter, is altijd kostbaar. Hij heeft een klok, die nooit faalt. Hij heeft ook een pennemes, dat altijd scherp is en de punten, die hij aan de potlooden snijdt, zijn wonderbaar. Het is negen uur zeven en dertig, zegt hij, op enkele seconden na. / Zijn eieren koken vier minuten, dan is het negen uur één en veertig, op enkele seconden na. Intusschen heeft hij vier minuten lang gedaan datgene wat een verstandig mensch doet zoolang zijn eieren koken. / Hij laat zich door niets en door niemand verleiden, zelfs niet door het mooie weer, om iets uit te stellen tot morgen. Hij laat zich door geen reclame verleiden en koopt zijn kleeren op staal. Hij koopt chocolade in pakken, deelt er van uit met wijs beleid en wikkelt de rest met zorg in het zilverpapier. / Men mag geen man met karakter uitdagen; hem zeggen, dat hij dit of dat niet durft, hij antwoordt: ik doe het niet, men mag hem zeggen ge hebt geen hart en hij antwoordt: ik heb er geen.

MIJN heel leven lang heb ik het mogelijke gedaan, om de menschen te helpen in kleine zaken, om te toonen, hoe ze blikjes moeten openen en hoe ze het spatten van spuitwater kunnen vermijden; de rollen toiletpapier heb ik stilletjes goedgehangen. / Ge weet, dat zulk een rol moet hangen, hoe zou ik zeggen, met het gezicht naar den mensch en met het afhangende deel naar den wand toe, zoo, dat hij door eenvoudig naar omlaag trekken zonder moeite wordt afgewikkeld. / Als de rol zijn rug opsteekt, als het eind papier, over zijn bult, zonder reden, zonder nut en zonder zin, in de ruimte hangt, als we hoog moeten reiken (laag gezeten), om te trekken, terwijl de rol hapert tegen de plank, is het ons te moede, alsof wij zaten op een stoel met een gebroken poot, alsof we een boek lazen aan de afwaschtafel, alsof we ergens een sigaret hadden gelegd, die zichzelf oprookt. / Ik heb nu reeds meer dan honderd van die rollen bij vrienden en bekenden en zelfs in bestuursgebouwen en in drankhuizen omgedraaid en goed gehangen en nu geef ik het op. De wereld is te groot voor één mensch om zulke onderneming tot een goed einde te brengen en om daarenboven alle lijsten recht te hangen, alle deuren dicht te doen, alle kooltjes voort te stampen, alle spinnen dood te slaan en om voortdurend zaken

W.-C. papier

naar het midden van de tafel te schuiven. Ik geef het op en laat voortaan den boel draaien. Ik wil gelukkig zijn.

Griep

ELK jaar komt een periode wanneer iedereen griep heeft. Dat onderbreekt de wederzijdsche bezoeken. De toestand wordt gemakkelijker en tevens moeielijker. Wie niet op het appèl is, heeft griep. Wat heeft hij, zegt men, hij heeft griep. Bij ons ziet het er voor 't oogenblik lief uit, God betere het, figureert u, dat we hier allemaal met griep liggen. Het ziet er daar lief uit, zegt men voort, figureert u, ze, ze liggen daar allemaal met griep, men heeft schoon te lachen, ge moet het tegenkomen. / Als ze daar allemaal met griep liggen, is het vanzelfsprekend, omdat ze iemand heeft aangebracht. Men zag eenvoudig de thermometers klimmen, waar hij voorbijging. Maar die is al genezen, of het scheelt niet veel; de onschuldigen steken in hun bed en zij die nog door het huis wankelen, weten, dat er geschreven staat, dat ze weldra zullen ineenstorten. / Zij die griep hebben en geen telefoon, zijn er het ergst aan toe. Ze zijn afgesneden van de wereld. Er gaat ze natuurlijk niemand bezoeken, de dokter zelf ligt met griep. / Hoe men er toe komt, te weten, hoeveel koorts ze hebben, weet men zelf niet. Men moet echter zijn best doen, om hun koorts uiteen te

houden met andere koortsen. Het gaat tusschen 37 en 40, maar er zijn gelukkig onderverdeelingen. Men telefoneert, hoeveel hij vandaag heeft. Proficiat. Maar de koorts is geklommen. Men dacht aan de koorts van een ander. / Men komt in geen huis meer binnen, of daar staat een met een kom warme melk, gereed om naar bed te trekken, zoodra het water heet zal zijn. Hij vraagt, het te willen zeggen aan de vrienden. Men vraagt niet eens, wat hem scheelt en men vergeet een paar dagen, het voort te vertellen. Intusschen is hij aan de beterhand. Hij doet zelf de deur open. Hoe is het met uw griep, zegt men. Hij was alleen ontsteld in de ingewanden, bijlange niet, geen griep in den buik, alleen de ingewanden overhoop, alsof het niet genoeg was. De wondere kerel, die nog een gewone ziekte krijgt, zoo doorheen de griepepidemie. Men gaat het voortvertellen. Weet ge wat hij had? Hoe, wat hij had, wat zou hij gehad hebben? Hij was ongesteld in de ingewanden. Het is ook altijd een aardige geweest.

VAN HET VERSCHIL TUSSCHEN DE MENSCHEN EN VAN VERSCHILLENDE MENSCHEN

DE menschen zijn verschillend in hun welstand en in hun leefwijze. Het eene hangt wel eeningzins van het andere af. Over de verdeeling der goederen bestaan veel theorieën, waaruit men overhoudt, dat er altijd ongelijkheid zal zijn. / Er zijn menschen, die alleen belang stellen in de kleeding. Niet hoe zij er uit ziet, maar of ze voldoende is, al was het maar tegen de naaktheid. Ze hebben altijd hetzelfde aan. Zonder kleeren kan men niets beginnen, men kan niet eens gaan stelen. De diefstal is het eerste middel om rechtstreeks of onrechtstreeks aan den kost te komen. Men komt onrechtstreeks aan den kost in de gevangenis. Men krijgt daarbij nog onderdak, vuur en licht. De menschen die hun vrijheid verkiezen, hebben het hun leven lang moeilijker. Zij trachten op een eerlijke manier hun brood te verdienen door den arbeid van hun handen of den arbeid van hun geest. Hun vrijheid is een begoocheling. Ze brengen de schoonste uren van hun dag en de schoonste dagen van hun leven door in het gareel van de zorg, de plicht, de spaarzaamheid en al wat ze vieren zijn de Zondagen. Aan den einder schemert de bleeke klaarte van het pensioen. / De gewone gang der zaken is als volgt : een keuken en een slaapkamer en elk jaar een stuk huisraad bij.

Het vat der Danaieden

Men benijdt spoedig de menschen met een salonnetje. Die met een salonnetje willen een bescheiden woning; die van de bescheiden woning trachten naar een burgershuis. Die van de burgershuizen loopen door de schoone stadsbuurten en kijken naar de meesterwoningen en naar het porselein op de vensterbanken achter haar gordijnen. Die van de meesterwoning kunnen het niet langer meer stellen zonder garage. Die met een auto willen een villa, die met een villa, een buitengoed. Die met een buitengoed, een kasteel en knechten in livrei, die zeggen, madame est servie. Die met een kasteel willen baron worden en de barons zijn verveeld, dat ze geen graaf zijn. De graven kijken op naar de prinsen. Men kan nog paarden verlangen en een jacht, een hotel te Parijs, een paviljoen aan de Azurenkust en men kan den toer van de Wereld willen doen met de grootste boot van de Norddeutscher Lloyd. Naast en doorheen die stijgende ambitie, hebben de menschen een verlangen naar bepaalde voorwerpen. Een tuf, een bontmantel, een luchter voor in den gang, een slaapkamer in contreplaqué, een paarlen snoer, een Leica of een Winkler Prins. / De meesten geraken nooit buiten den kring waarin ze draaien. De schooier zal nooit het overjasje dragen waarmee de smalle klerk rondloopt en de klerk

nooit de pellies van zijn baas, al kon hij die per occasie koopen. Men springt niet verder dan zijn stok lang is. / Maar de ambitie gaat over op de kinderen en zoo gaan ten slotte maar weinig menschen ontgoocheld van deze Wereld weg.

De zandman

INDIEN ik een arme dompelaar was, zou ik maar in alleruitersten nood met zand leuren, het product is zoo goedkoop en zoo zwaar. Men staat den godganschen dag in de kar en men moet de menschen uit hun huizen roepen. Het zand is daarbij een koopwaar, lijk de petroleum, die van de markt verdwijnt. Wil men een goede zandman zijn, moet men een lijst bezitten van de processies der verscheiden parochies om, lijk Johannes, den weg te bereiden langswaar de Zoon Gods zal gaan. / Wanneer ik echter een zeer rijk man was, reed ik te paard. Ik zou me zoo licht voelen als een veer en uit mijn hoogte zou ik op de voetgangers neerzien. Bij voorkeur reed ik in fraaie landschappen, die me de verdures van oude tapijten zouden voor den geest roepen, maar, bij het heenrijden en het terugkomen, zou ik toch gedwongen zijn, langs wegen te rijden waar de wet op het verkeer regeert, te stoppen voor rood en aan te zetten voor groen licht, te freineeren, te parkeeren en met de hand teeken te doen, waar ik naartoe wil. / Ik ben noch het een noch het ander en ik liep dus

op de stoep en zag opeens een verschrikt zadelpaard met een mooien ruiter op. Dat er een zandman met zijn kar naast me liep, had ik niet eens bemerkt. / Maar ik werd getroffen door den vreemden blik dien de ruiter op den zandman wierp. De zandman was reeds geruimen tijd den ruiter luidop aan 't verwenschen. Het was zeer goed van hem gevonden. Immers dat de zandman luidop sprak verwonderde niemand, in wat hij zei, stelde niemand belang en dat hij naar den ruiter keek vond eenieder natuurlijk. / Alleen het paard, dat het al niet gemakkelijk had zonder die toespraak en dat fijn genoeg hoorde, om de minste nuances te vatten van de menschelijke taal, was uiterst onrustig geworden onder den vloed van scheldwoorden, die van den zandman uitging en de ruiter, die de overspanning van het paard in zijn eigen lichaam voelde overgaan en misschien onduidelijk bewust werd van het schandelijk verschil, dat bestaat tusschen sommige menschen, scheen begrepen te hebben, dat de toespraak van den zandman eerder betrekking had op bereden menschen dan op wit zand. / De ruiter bepaalde er zich bij, lichtjes te blozen en versnelde den stap. Toen wendde de zandman zich tot mij, waaruit ik besloot, dat ik nog altijd meer op een zandman geleek dan op een ruiter en hij zei me eens

en voorgoed, wat hem op het hart lag. Wanneer ik dat hier moest herhalen, durfde niemand meer te paard uitgaan.

De tsarevich

DIE tsarevich is waarschijnlijk de hoofdvogel geweest voor dien fotograaf. Hij haalt hem trouwens altijd terug boven, om hem in de étalage te zetten. Ik vraag me af, wat gij zoudt doen, wanneer ge den tsarevich hadt mogen trekken, den tsarevich, wel te verstaan, in kostuum van tsarevich, want zonder kostuum en zelfs met den titel van tsarevich op zijn pas, loopt hij lijk gij en ik verloren in de menigte. / Wij zijn het er natuurlijk over eens, dat het niet het kostuum is, dat den tsarevich maakt en indien de fotograaf alleen het kostuum had getrokken, was dat slechts een document geweest. Maar wat hij getrokken heeft, is het kostuum met den tsarevich in, den tsarevich met zijn kostuum aan. / Wanneer ze mij moesten trekken met het kostuum van den tsarevich, zou men zeggen, hebt ge Bauer in tsarevich gezien en nog veel onwelwillende dingen daarbij. Maar hier zegt niemand iets, omdat het de tsarevich zelf is. / Het is de eenige tsarevich, dien ik ooit gezien heb, in de étalage van dien fotograaf. Hij steekt geweldig af bij al de menschen, die hier rondloopen met een colbertjasje, een boord en een das, in zijn uniform van de orde van

den Witten Adelaar. Waarom de tsarevitch in de kleine stad, zoo groot in die kleine vitrine van dien kleinen fotograaf staat, is natuurlijk weer een van die raadsels, die verband houden met de omwentelingen der geschiedenis, zooals ze jaarlijks worden voorgelezen uit het boekje van het Kristelijke leven. / Totdat, op een schoonen dag de tsarevich zelf stond te kijken naar den tsarevich van de vitrine. Ik kreeg lijk een slag op mijn hoofd, als ik ze zoo tegenover mekaar zag staan, maar het bepaalde zich bij dien slag en ik liet niet eens een gil. / De tsarevich loopt intusschen langs de straat lijk een ander terwijl ik de eenige ben, die het weet en dat ik de anderen zie, die hem voor den eersten den besten nemen en zich soms niet eens gewaardigen, naar hem te kijken. Hij weet natuurlijk niet, dat ik het weet en dat ik zijn bewegingen afspied. En dat is juist het pikante van het geval; hij weet het niet. Indien hij het wist, zou hij zich voor mij in acht nemen, maar nu loopt hij me voorbij, alsof hij wist, dat ik het weet, maar deed, alsof hij het niet wist. / Ik zie hem, maar hij ziet me niet, hij weet wie hij is en ik weet, dat hij tsarevich is en dat ik het niet ben en dat alles maakt een heele afstand in de keering. / Dien dag liep hij vóór me in den motregen. Ik ken hem langs alle kanten, van voor, van achter en bezijden. Daar is de

tsarevich, zei ik. Hij droeg een pakje met boterhammen, zijn schoenen waren een beetje scheef geloopen en zijn broek was vrij kort; hij droeg zijn hoofd lijk een arend, hoewel zijn hoed vrij klein was. Awel, hoezist, riep hij iemand toe, gade morgen mee no de foetbal?

Het uur van den arme

De bedelaar heeft geen uurwerk. Zijn uurwerk staat in den Berg van Barmhartigheid en een uurwerk dat in den Berg staat wijst om zoo te zeggen altijd hetzelfde uur. Dus doet het de bedelaar er zonder. Tenslotte moet men andere zaken derven, die men minder kan missen dan een uurwerk, bijzonder als men een vrij beroep uitoefent en van niemand afhangt. Uren om te bedelen zijn er niet en er zijn evenmin uren waarop niet gebedeld wordt; het bedelen is vier en twintig uren per etmaal verboden en toegelaten. / Hoe zou de bedelaar weten, dat het uur verandert? Het Staatsblad ontvangt hij niet en de kranten die hij in tweede lezing krijgt, hebben intusschen reeds voor wat anders gediend en zoo ze niet al hun belang hebben verloren, toch is hun actualiteit een beetje getaand. En hoe had hij dan kunnen weten, dat men het uur een uur had vervroegd? / Dat de wereld op haar kop staat, weet de bedelaar al lang. Hij ondergaat een geweldige concurrentie van georganiseerde

bedelpartijen, die al de Zondagen van het goed seizoen den eenen na den anderen in beslag nemen. / Vandaag heeft men hem de poets van het uur gebakken. Als er een steen valt, valt hij op zijn hoofd. Terwijl hij nog even op de voddenmarkt stond te kijken naar een warme tweedehandsbroek, in afwachting van het opdagen der geloovige zielen voor de laatste mis, die hem misschien in staat hadden gesteld, ze te koopen, zag hij plotseling de kerk leegloopen en zijn geachte kliënteele, die op den openbaren weg verscheen, om zich in alle richtingen te verspreiden. Het was hem te moede, alsof hij zelf leegliep. / Het was een moeilijk oogenblik. Het past een bedelaar immers niet, zijn armen in de lucht te steken en de menschen tegen te houden; een gemanierd bedelaar zit op zijn plaats lijk een oude gewoonte, lijk een chronische ziekte en de menschen mogen hoogstens over hem struikelen; zijn pet moet op zijn knieën liggen, als wist hijzelf niet, dat ze daar lag en hij moet vóór zich uitstaren, als had hij geen andere betrachtingen meer, dan van verlost te worden uit dit tranendal door Gods lieve engelen. / Nu kwam hij buiten adem aangehold met zijn Katholiek-congres-stoeltje onder den arm en in zijn kleeren scharrelend, achter zijn tweede pet (want het bedelen met één pet heeft reeds meer dan

één bedelaar aan coryza geholpen, om te zwijgen van de sinusite's en de Faculteit komt er tegen op) en begon op staanden voet, zonder zich neer te zetten, met de pet in den stroom te scheppen, lijk een kind, naar garnalen, in de zee. / Hij gunde zich niet eens den tijd, om te informeeren, hoe laat het was.

De scharenslijper

DAT de scharenslijper niet goed gezind was, legt zich uit, doordat het zoo regende en dat hij niet, lijk ik, langs de huizenrij kon loopen; dat hij, in tegenstelling met mij, aan den hoogen weg was gebonden door zijn kar en zijn hond, die natuurlijk zoo nat waren als hij. De kar was bijzonder nat van boven en de hond van onder en zijn buik was bedekt met slijk. / De scharenslijper zelf was heel en gansch nat, onder en boven, voor en achter. Het leek wel, of hij een geölieden jas aanhad, maar de jas was niet geölied; hij blonk alleen, doordat er het water over liep zonder er nog in te dringen. Het water, na op den jas te hebben geloopen, leekte langs de uiteinden neer, blij als het was, terug zijn vrijheid te verkrijgen en naar de waterloopen te kunnen gaan, de stroomen en de zee, waarvoor het uit den hemel was gekomen, maar niet om op zoo een vieze jas te blijven zitten. / Het water dat de schoenen van den grond opnamen, daarin een middel zoekend om misschien terug naar den hemel te gaan, klom langs

de sokken en de broekspijpen naar omhoog, zoodat er wellicht een plaats was op het veege lijf, waar de twee waters elkaar dreigden te ontmoeten of elkaar waarachtig ontmoetten. Het is maar om te zeggen, dat de man werkelijk doornat was en dat die auto, stoffelijk gesproken, zijn toestand niet kon verergeren. / De scharenslijper scheen nochtans erg verbolgen omdat de auto hem bedreschte; hij keek verontwaardigd langs zijn lichaam, lijk iemand kijkt, die zijn Zondagspak aanheeft en begon een alleenspraak, die een opeenvolging bleek te zijn van nogal algemeene wenschen betrekkelijk het lot der auto's; hij wou b.v., dat ze allemaal in brand vlogen, zooveel ze waren. / Die mensch was zedelijk getroffen. Het was aan hem te zien, dat hij nooit met een auto zou rijden, dat hij wellicht nooit met eenig voertuig zou rijden. Zijn lot was integendeel gebonden aan een voertuig waarop hij alleen plaats kon nemen als het niet reed en dat hem verder verplichtte te loopen. / De auto's zijn lekkere gelegenheden voor menschen, die door den regen moeten en het slijk, dat ze opjagen, deert hen niet, het deert alleen de scharenslijpers. Voor dezen is het al een geluk, als ze niet omvergereden worden. De auto's, aan een anderen kant, denken er niet aan, scharen te laten slijpen. / De scharenslijper bezit een voertuig uit

een andere eeuw, toen er nog geen auto's waren en toen alle hoegenaamde voertuigen traag reden. Men kon zooal eens iets zeggen in 't passeeren of in 't kruisen : men kon b.v. zeggen, dat het slecht weer was. Maar een auto geeft alleen wat slijk af en is voorbij. / Het karretje zelf was ook kletsnat. Het roode doek van de kap was zoo nat van binnen als van buiten en was doorschijnend geworden lijk een damesparaplu; de verscheiden voorwerpen, die voor slijpen vatbaar zijn stonden als versch geschilderd (wit en zwart) op het groene bord en de wielen... / De wielen waren voorzien van autobanden.

De straatzanger

PERSOONLIJK heb ik nog nooit een profeet gezien en ik meen, dat ik me spoedig aan den eersten profeet den besten zou laten vangen. / Wel heb ik een bepaald gedacht van straatzangers, die, als ze geen profeten zijn, toch een beroep uitoefenen, dat met dat van profeteeren verwant is. / Toen ik dien laatsten Zondag na Sinksen op de markt kwam, meende ik, dat de tijden nakend waren, want er stond een groote menigte rondom een man geschaard. Die man zong. Hij was een zingend profeet of een straatzanger. / Wanneer hij niet gezongen had, zou ik hem voor een clown hebben genomen. Doordat hij kou had, was zijn gezicht bleek en ook, misschien, omdat hij honger had. Hij zong daarbij

zonder overtuiging, alsof een andere in hem aan 't zingen was gegaan en de roephoorn bracht zijn schamele stem een onnatuurlijke versterking bij. / De straatzanger moest magnifiek zijn. Hij diende een bontjas te dragen en een hoogen hoed; hij moest een zwaar lijf hebben en een luide stem, een breede lavallière en een horlogeketting met een paardenkop. Voor het overige mocht hij gerust een dief zijn en een afzetter, die zijn matten oprolt voor de politie. We moesten maar alleen een oogenblik in hem kunnen gelooven, een oogenblik wenschen, te kunnen zijn lijk hij... Ut in errorem inducantur etiam electi.

De Bœuf van de historie

De Bœuf wacht op de tram; de Bœuf zit in den trein, de Bœuf staat in den regen, hier of daar aan te schuiven. / De Bœuf voelt de huishuur en de belasting naderen lijk de koe het onweer en begint alvast meewarig te loeien. Zijn oordeel is hetzelfde over alle staatsvormen. Hij stelt voor, als de vrucht van lange bedenkingen, al de bewindvoerders op een kruitschip te zetten en het te laten ontploffen in volle zee. Men denkt een oogenblik, dat hij van de stof is gemaakt waaruit men staatslieden knipt. / Voor het overige, heeft hij duidelijke inzichten, wat de gezondmaking der financiën, de bestrijding der werkloosheid en meer problemen van dien aard

betreft. Hij doet groote werken uitvoeren au prix de revient en niet door ondernemers, die er zooveel achter verdienen en hij stelt in dit opzicht op denzelfden voet, den Stoet, de Provijnce en de Commuune. Voor elken staatsburger bouwt hij alvast een bescheiden huis, altijd au prix de revient, wel te verstaan. / Als de Bœuf spreekt, zwijgt iedereen. De tramontvanger knipoogt de opstappenden tegen en leidt ze vriendelijk binnen in het compartiment waar de Bœuf aan 't spreken is. / De Bœuf heeft zich vrijgemaakt van alle partijen en hij is ook tegen de oppositie. Hij komt alleen op voor de menschen, die zijn lijk hij, die elk jaar hun aanslagbiljetten op verwenschingen ontvangen en met tamheid de aanslagen betalen. / De dingen, die de Bœuf in 't openbaar verkondigt, mag hij niet herhalen thuis, omdat men het daar reeds moe gehoord is. Thuis mag hij alleen nog spreken van zaken van inwendige orde, het sluiten der begrooting, het herstellen van schoenen en de voor- en nadeelen van verschillende kolensoorten. Voor het overige staat zijn licht onder de maat en de pogingen, die hij aanwendt, om lucht te geven aan zijn publiekrechtelijke bekommernissen, door het schijnbaar onwillekeurig uiten van dierengeluiden bij het lezen van avondedities, gaan verloren in het zinloos geklets van den familiekring.

/ Daarom is het den Bœuf zoo lekker te moede, wanneer hij onder de menschen geraakt. Hij weet, dat ze schuchter en voorzichtig zijn, kortzichtig en gedachtenloos, de vrouw met haar kabas, de ouwe met zijn pruim, de Jood met zijn valies en de oudstrijder met zijn eereteekens en hij weet, dat ze niet beter vragen, dan van iemand te zien en te hooren, die van alles is teruggekomen en nog alleen goed is om bommen te werpen of de dictatuur te probeeren.

De man zonder bovenlijf

DAAR zat in de trein een man zonder bovenlijf. Een eerste vraag was, te weten, hoe hij aan een kaartje was geraakt. / Voor mannen zonder lijf is de zaak ten slotte nog gemakkelijker dan voor mannen zonder bovenlijf. Ze nemen geen plaats in, terwijl de man zonder bovenlijf evenveel plaats inneemt als een man wien niets mankeert, metdat het niemand riskeert, er bovenop te gaan zitten. Aan het middel hield die man op. Men zag zijn beenen, die zich kruisten en zich uitstrekten lijk andermans beenen. Ge stelt u voor, hoe ik schrok. / De andere reizigers schenen het niet eens te merken. Tegenover het monster, zat een man met een leeren vest en ernaast zat er een met een smoking. Die met de vest sliep, die met de smoking zat de muziek te bestudeeren van een lied, dat heette, Si j'étais toi je ne ferais pas ça. / De lezer zou natuur-

lijk gaarne weten, hoe die man zonder bovenlijf ophield en dat was ook mijn groote zorg, dat trachten te weten. Maar het geheim van zijn bovenste uiteinde zat verborgen achter een overjas, die aan een haak hing boven hem. / Hoezeer het me walgde, daar zoo te moeten zitten in de onmiddellijke nabijheid van een onderlijf, liet ik me, aangetrokken door het raadsel, naast de leeren vest neer. Ze namen geen van allen notitie van mij, allerminst het onderlijf; de slaper sliep door en de zanger ging niet in op mijn bescheiden gebarenspel in de richting van den halfmensch. / Het beste voor mijn gemoedsvrede ware geweest, indien ik eenvoudig mijn krant was beginnen lezen. Maar ik loerde naar wat de beenen deden, terwijl ik me afvroeg, hoe hun dat ongeluk overkomen was en hoe ze het aan boord legden, om te eten en waarom zij een overjas droegen en of men dien eenvoudig over ze uitspreidde, als ze zich in beweging zetten. / Toen de kaartjesknipper verscheen, werd ik eenvoudig koud en keek met ontzetting naar datgene, wat er ging gebeuren. / En toen gebeurde het volgende. / De leeren vest werd wakker en haalde automatisch een werkabonnement uit en plotseling kwam van achter den overjas een bovenlijf te voorschijn, zoo volledig en zoo ingewikkeld, als men zich maar eenigzins een bovenlijf

kan voorstellen. Het was een bovenlijf dat het monster tot zijn beschikking had (waar had hij het gehaald ?) om de gewone verrichtingen van het menschelijk bestaan te kunnen uitvoeren. / Er bleek, dat het bovenlijf uit een diepen slaap was gewekt, want zoodra het kaartje geknipt was, trok het zich automatisch terug om verder te slapen achter den overjas van den man zonder bovenlijf. / Toen werd weer alles rustig. De leeren vest sliep terug in en de zanger deed zijn oogen toe om na te denken. Ik bleef moedermensch alleen met mijn gedachten. Ik geloof, dat zij die twee halve menschen voor een heelen hielden, terwijl ik me zat af te vragen, hoe die twee helften aan elkander vastzaten.

De verzekerde

Na de mooie cijfers te hebben bestudeerd, die men in ruil van verloren ledematen beloofde, had hij een ongevallenverzekering aangegaan. Als hij er nadien op nadacht en zich begon voor te stellen, dat hij een teen of een vinger kon kwijtgeraken, kwam hem dat zoo erg voor als een arm of een been en de grootste vergoeding scheen hem voor het kleinste letsel geen voldoende vergelding. Op zijn ergst genomen, was hij nog liever bestendig werkonbekwaam dan dood en het werd daarbij eens zooveel betaald. De dooden leven zuinig; ze hebben van

hun geld niet eens de dankbaarheid van hun erfgenamen. / Het kwam hem voor, met die verzekering, alsof hij, zich plotseling verwerende tegen de mogelijkheid, ooit gebrekkelijk te worden, die mogelijkheid voor een waarachtige mogelijkheid was beginnen aanzien en dat zijn lichaam, waarvan kon worden gezeid, dat het onkwetsbaar was, om nog niet verminkt te zijn geworden, ergens een wondbare plaats had gekregen (den grooten teen van 1400 fr.?) waar de spies van het ongeval een dezer dagen zou binnendringen. Hij dacht een oogenblik aan Agamemnon in plaats van Achilles, maar het kwam op hetzelfde neer. / Dien nacht droomde hij, zonder dat hij het wist, zoodat hij het nam voor de pure werkelijkheid. Hij lag met zijn teen in het gasthuis; het was gebeurd lijk hij het voorzien had. Maar hij wist niet hoe. / Hij had een voet comme ça. Dat zag hij, omdat hij wakker was. / Hij besprak het geval met den heelmeester, die een mes in de hand had. / Hij zei hem, dat hij het nogal de vette moeite vond, 1400 fr., zei hij. Ik heb dan nog liever, ging hij verder, 8000 fr. voor een voet, hij is toch geschonden, snijd hem maar heelemaal af. En wat kan ik nog doen met een been waarvan de voet mankeert; laat ze me maar een been betalen. De redeneeringen volgden elkaar bliksemsnel op en de

dokter moest voortdoen, wegens den tetanos en ook omdat het etenstijd werd. Hij offerde het andere been uit overwegingen van symmetrie; hij deed zijn buik wegnemen, omdat hij daarvan reeds last had ondervonden, last die, natuurlijk, niet zou verminderen, als hij in een bakje zat en eindelijk bleef er van hem nog alleen een buste over, toen de dokter zijn handen ging wasschen, lijk van de Belle Ferronnière. Hij dacht : nu kan ik alleen nog een oxfordvestje dragen. / Hij ontving den vertegenwoordiger der maatschappij van op de nachttafel, waar men hem, om niets vuil te maken, op een tinnen schotel had geplaatst en, terwijl deze de maat aan 't nemen was van wat van hem overschoot en een tabel raadpleegde om de vergoeding te berekenen, werd hij ontgoocheld wakker.

Het foorrecord

DIE man was ernstig, verslonden en eenzaam. Hij hing vervaarlijk over naar één kant en ik dacht, dat hij er elk oogenblik zou uitvallen. Hij deed zulks, om een soort van rem in zijn hand te houden, die op de hoogte van het voorwiel stond en die misschien tot niets diende. / Want de heele zaak diende ten slotte tot niets dan tot het verwekken van huiveringwekkende aanrijdingen, die geen andere gevolgen hadden, dan van verliefden in elkaars armen te gooien of een onschuldige bluts te

slaan ergens op een kop. / De verwittiging, dat elk, die dien gewijden grond betrad, voor zichzelf instond en dat het bestuur alle verantwoordelijkheid weigerde, diende alleen om de zaak nog aantrekkelijker te maken en wie kon lezen verstond, dat het eenige, waarvoor hij moest zorgen, was, van niet uit het wagentje te vallen. / Weliswaar (en dat geef ik toe) hadden de wagentjes het uitzicht van kinderauto's en schenen ze heel beweegbaar te zijn en zich te schikken naar den wil van den bestuurder. In der waarheid, gingen ze juist rap genoeg, om onwetenden bang te maken en voldoende traag, om niet over de madam te gaan in de kassa, het eenige doel der exploitatie. / Klaarblijkelijk was het er ook elken dag niet even druk, want den avond, waarvan ik spreek, reed er maar één wagentje en in dat ééne wagentje zat maar één klant, zoodat de zaak op dat moment ontegensprekelijk deficitair was; er brandden voor de gelegenheid duizend lampen en de vloer zat vol van electriciteit. / Misschien misgreep de man, die aan 't rijden was, zich over het doel van het spel; in elk geval hij scheen niet te beseffen, hoe weinig aardigheid verbonden was aan de manier waarop hij het benuttigde; niemand keek naar hem en allerminst het personeel, dat op het centrale eiland stond en in de verte tuurde, waar de liefheb-

bers bleven; niemand reed achter hem, niemand reed vóór hem en niemand botste tegen hem aan. Hij was moederzielig alleen zooals Campbell te Palm Beach. / Maar misschien was de zaak zoo, dat hij meende, dat hij Campbell was, dat hij meende, dat het Palm Beach was en dat hij mij, den eenigen toeschouwer, nam voor een soort Stan Laurel, die het omverrijden niet waard was.

De man zonder auto

Ik ben een van die, welke geen auto bezitten. Ik ga te voet naar de tram en met de tram naar het station en met den trein ga ik verder. Als ik de tram mis, mis ik den trein en als ik weer naar huis wil gaan, mis ik weer de tram. / Als ik den trein niet mis, ben ik te vroeg voor den trein en was ik te vroeg voor de tram en, wijl ik op den trein sta te wachten, komen al de trams aan, die ik nog had kunnen nemen. / Van de wereld ken ik alleen plaatsen, die te voet, met de tram of met den trein bereikbaar zijn en ik weet niet, hoe ik b.v. in Zoutleeuw zou geraken. / Ik zie de wegen uit de stad vertrekken en lees op de wegwijzers waar ze naartoe gaan. Ik geloof het, omdat het geschreven staat, maar ongelooflijk vind ik het toch. En als ze daar zijn aangekomen, gaan ze dan nog verder? / Het schijnt, dat er meerdere wegen bestaan om ergens te geraken en dat ze b.v. alle naar Rome leiden. Maar

voor elke richting ken ik er maar één. Naar het schijnt, zijn de andere schilderachtiger. / Ik bezit een van die wondere boeken met cijfers, waarin de treinen staan. Tusschen de twee treinen in, staat het station leeg. In het station is niemand anders dan ik, tusschen de twee treinen. Ik sta daar met mijn koffer naast me, met mijn jas op den arm en met vuile handen van het in- en uitstappen. / Als ik ergens ga, scheer ik me en ik tast naar mijn kleingeld en ik zoek naar mijn sleutels onmiddellijk nadat ik de deur heb dichtgetrokken; ik kijk nog eens om naar de ramen van mijn huis, of de gaskraan dicht is en de menschen die dat zien, zeggen, och arme, hij gaat op reis met zijn valieske. / Als ik terug thuiskom, heb ik mijn paraplu laten liggen en schrijf ik een kaart naar den stationschef van den Quartier Léopold, die al meer van die kaarten heeft ontvangen. / Als ik per se per auto moet gaan, vraag ik prijs aan die auto's verhuren en ik ben telkens verontwaardigd. Daarna begin ik te denken aan mijn vrienden die een auto hebben en die niet beter vragen, dan van mij een dienst te bewijzen, maar dien dag belet zijn. / In de auto van een vriend kan ik me lekker neerzetten en unisono beginnen klagen over de ergerlijke verstrooidheid en de congenitale onbeholpenheid der voetgangers.

In een Amerikaansche voituur laat ik me smalend uit over de Minerva en in een Minerva over de Amerikaansche voituren. Ik toon, dat ik de groote snelheid apprecieer met naar een van de horloges te kijken die kwart na drie wijst of naar den thermometer van den benzinebak. Ook vraag ik regelmatig, hoeveel kilometers hij al gebold heeft en hoeveel hij er nog kan bollen. / Ik wenk met de hand op de verkeersagenten van onbekende steden, opdat men niet zou denken, dat ik een wilde ben, die geen manieren heeft.

De man die nooit schrijft

DE man die nooit schrijft is geen man die niet schrijft. Van den man die niet schrijft kan het niemand verwonderen, dat hij nooit schrijft, maar van den man die schrijft, die een geschrift heeft en die schrijven kan (zonder daarom schrijver te zijn) is het op zijn minst noemenswaardig, dat hij nooit schrijft. / Wie den man hoort, die nooit schrijft, vindt zijn benijdenswaardigheid maar gering. (Het hooren van dien man is trouwens het eenige middel, om iets van hem te vernemen.) / Men zou denken, dat niet schrijven de zaken vanzelf oplost, maar men wordt spoedig gewaar, dat men beter doet met onmiddellijk te schrijven. / Hoe eenvoudig is de toestand van den man, die dadelijk schrijft en op de berichten betreffende doopen, huwelijken, priester-

wijdingen, jubilea van verschillende metaalsoorten en eindelijk betreffende sterfgevallen antwoordt; hij likwideert de zaken, naargelang zij zich voordoen, verheugt zich een oogenblik met de blijen, treurt met de bedroefden en gaat voort zijn weg, alsof er niemand geboren werd, huwde, jubileerde of stierf. / De man die nooit schrijft kon evengoed schrijven als hij die wel schrijft, evenzoogoed als wie altijd schrijft; hij bezit pen en inkt, de klassieke gesteldheden die tragischerwijze in de vulpen werden vereenigd, waardoor men met de pen den inkt vindt, tenware er geen inkt in was, wat telkens het geval is bij den man die nooit schrijft. / Want de man die nooit schrijft heeft voor eigenaardigheid, dat hij geen koppigaard is noch een dwarsdrijver, maar dat hem het eene ongeluk op het andere overkomt. Gesteld, dat er inkt in zijn pen is en dat hij zijn pen vindt, vindt hij geen geschikt papier en hij vindt geen omslagen en hij vindt geen postzegels en als dat alles toch bijeen geraakt, vindt hij geen tijd en wanneer hij toch tijd vindt, vindt hij geen plaats en hij vindt ten slotte niemand om het naar de bus te dragen en als het geschrevene niet vertrekt, is het alsof hij niet geschreven had en was het zelfs beter, dat hij niet geschreven had. / De man die nooit schrijft wil telkens onmiddellijk beginnen schrijven

wanneer zich een nieuwe aanleiding tot schrijven voordoet. Hij wil de slechte gewoonte, voor dewelke hij zichzelf in 't privaat en in 't openbaar blameert, van zich afschudden, maar telkens komt er iets tusschen en, wanneer er waarachtig niets tusschenkomt, stelt hij ontmoedigd vast, dat hij met zooveel schrifturen achteruit staat, dat het een onrechtvaardigheid zou zijn, de laatste zaak den voorrang te geven. / Maar hij denkt zooveel te meer aan de gevallen waarop hij heeft verzuimd te reageeren; hij onthoudt den naam der kleine kinderen tot na hun eersten verjaardag en hij draagt de zilveren jubilarissen in zijn hart totdat ze van goud zijn geworden. En van de dooden vindt hij dat ze rap gaan. Te rap om ze bij te houden.

Ontmoetingen

MEN ontmoet veel menschen in zijn leven en wanneer men iemand een tweede maal ontmoet, tracht men zich te herinneren, waar men hem vroeger gekend heeft. Ten dien einde doet men peilingen in de verschillende afdeelingen van zijn bestaan, de papschool, de kostschool, het college, de universiteit, als er die is, het leger, en naar verschillende plaatsen, waar men gewoond heeft en middens, waar men kwam. Daar ontdekt men hem terug in het verleden dat is opengegaan en op zijn veranderd gezicht plakt men het etiket van zijn hervon-

den naam; vluchtig en oppervlakkig schat men, hoeveel kinderen hij reeds kan hebben en aan zijn plunje ziet men den graad van zijn welstand. / De menschen veranderen van burgerlijken staat en van beroep; die vier kinderen hebben bezitten een reductiekaart, die in waschmachines zijn gaan doen, rijden met een auto en sedert dat zijn vader de bioscoop exploiteert in de volksbuurt, doet de meester in de rechtswetenschap aan alpinisme, fotografie en aan het telen van Chineesche vischjes. / Dat is allemaal niet op het gezicht en evenmin aan de kleeren te zien. Elk mensch volgt, in den geest van diegenen, die hem uit het oog verliezen, een normalen weg. Hij blijft het beroep uitoefenen waarin hij zich een weg trachtte te banen, huwt een vrouw van zijn stand of à peu près, spaart voor een huis, doet nu en dan een reis en verliest zijn haar, als dat in de familie zit. / Men hoort wel nu en dan, bij het ontmoeten van een relatie, dat die of die uit den echt aan 't scheiden of gescheiden is (of slechts van tafel en bed), dat hij een millioen heeft gewonnen, dat hij onder curateele staat of dat hij drinkt, dat hij directeur werd in een departement of voyageert in margarine; deze, die begonnen was als veearts, heeft een brevet genomen voor onvergankelijke mayonnaisesaus en de filoloog verkoopt radio's. / Men ont-

moet de menschen op onverschillige plaatsen zooals stations en stadsparken, ge vraagt hoe het is en men zegt u, goed. Men zou er voor bedanken, als al de menschen, die men ontmoet hun levensgeschiedenis gingen vertellen, te rekenen van den dag, wanneer men ze laatst heeft gezien. Van het oogenblik, dat het goed gaat, niewaar en van zichzelf zegt men ook dat het goed gaat, al kwam men een opzegging te ontvangen of een kristallen vaas te breken. / Die eene kwam naast me staan in een piscijn. Het was vijftien jaar geleden, dat ik hem gezien had. Hij zei eenvoudig, dat hij nog niet met verlof was kunnen gaan. Zoo, zei ik. Neen, zei hij. Ik vraag me af, wat hij zal zeggen na een nieuw verloop van vijftien jaar.

De man die Sanskriet sprak

HOEWEL de vraag of ik Sanskriet sprak vrij onverwacht kwam, kon ik er zonder aarzeling ontkennend op antwoorden. Van de dingen die een normaal mensch niet kent staat het Sanskriet vooraan. Er zijn zelfs menschen, die niet weten, wat het is. Ik heb voor meerderen die vraag herhaald en ze hebben mij op hun beurt de vraag gesteld, wie het was, zooals men zegt, welken Frans als men van Fransch spreekt in de nieuwe spelling. / Het was een dag lijk een andere; het was zoo tusschen licht en donker; de menschen liepen langs de straat, ver-

gelijkingen makend vóór de uitstalramen tusschen het Nederlandsch en het Fransch; ze lieten in zich de reclames binnensluipen en hun inzicht benevelen ofwel gingen recht op hun doel af, den vriend, de vrouw of de zaak, het zaakje of de trein. In de café's zaten schaarsche kaarters, domino- en bakspelers en in de banketbakkerijen, dames met of zonder kinderen, koffie, chocolade of thee, koeken en gebakjes. / Ik ging binnen, er stak iemand een hand uit, die vroeg kent gij Sanskriet en ik zei neen, ik ken geen. Ik keek wat hij dronk, maar hij dronk koffie. Hij herhaalde zijn vraag en ik herhaalde mijn antwoord. Die man, zei hij, wijzend op een man, die naast hem zat te praten, spreekt Sanskriet. Hij zei dat met luider stem, gelijk men zegt in iemands bijzijn, dat hij zot is, als hij zijn verstand niet heeft, dat hij doof is, als hij niet hoort. / Ik bekeek den Sanskriet met een gemeend medelijden en het was slechts op dat oogenblik, dat ik gewaar werd, dat ik geen woord verstond van wat hij zei. Ik knikte hem bemoedigend toe, alsof ik hem dank wist voor de exhibitie. / Ik moet zeggen dat ik er heelemaal van het onderste boven was. Bij zoover, dat ik het eenige woord Sanskriet, dat ik redelijkerwijze kon kennen, en dat ik inderdaad kende, vega, wat wil zeggen, hoe gaat het, vergat uit te spreken en ik me afvroeg, of ik ook

niet best koffie bestellen zou. / Iemand die Sanskriet spreekt is in alle geval merkwaardig. Maar deze was des te merkwaardiger, daar hij niets anders sprak. Wij konden onbevangen van hem praten, waar hij bij zat en ik kon zelfs vragen, of hij niet dronken was, maar hij dronk ook koffie. / Gedurende den ganschen tijd, dat ik daar zat, sprak de man Sanskriet; soms scheen hij zich in onze conversatie te mengen en voor de rest praatte hij vóór zich uit, voor zijn eigen voldoening en voor de streeling van zijn gehoor, wetend, dat hij niemand schaden kon en dat er geen ander middel was om zijn moedertaal te hooren, dan van ze zelf te spreken. / Sanskriet is een taal die reeds tweeduizend jaar dood is en dan is het verbluffend wanneer men iemand in 't Sanskriet ziet koffie drinken in een gelegenheid waar men vrij kan binnenkomen en aan een tafel waaraan men zich kan neerzetten. / Die man was overigens gekleed lijk de menschen die levende talen spreken en de levendigheid waarmede hij praatte en die trouwens gansch nutteloos en overbodig was, liet er van blijken, dat hij een mensch was met gemeenschapsgevoel en met socialen inslag.

Het scheermes

WANNEER de kapper me vruchteloos heeft omsingeld met liefhebbende blikken, tienmaal naar het venster heeft gekeken, hoe het weer is, om

het me onmiddellijk te zeggen, wanneer ik dat zou willen weten, twintigmaal heeft gekucht zooals iemand, die op het punt staat, zich van iets te beschuldigen, wanneer hij mijn blik heeft gevolgd, die onverschillig op de reukflesschen gevestigd blijft, met het onwrikbaar besluit, er me niet te laten aan vangen, eindigt hij, met me beleefd de vraag te stellen van al de kappers, die een klant half hebben geschoren, of het geen pijn doet, of het mes niet trekt, of het mes goed is. Ik wacht op die vraag vanaf het begin der behandeling, van voor ik de gelegenheid betrad, van toen ik het gedacht opvatte, me te gaan laten scheren, van toen ik gisteren dacht, dat ik er heden ochtend zou moeten aan denken, hoewel ik het dan nog uitgesteld heb tot 's middags. En nooit heb ik een antwoord klaar. Er valt op dat mes niets te zeggen, het doet geen pijn en het trekt niet, de vraag was nutteloos en het antwoord is zonder nut. Ik antwoord er niet op. Ik weet niet, wat die man van mij moet denken.

De steriliteit van den vloer

ERGER nochtans is het met me gesteld, wanneer ik, bij het betalen vóór een toonbank, een muntstuk laat vallen. Het vallen valt voor zonder de minste voorbereiding. Niettegenstaande de welgekende en trouwens geweldige aantrekkingskracht der aarde, de acceleratie der dalende beweging en

de snelheid waarmede zich de klank in de andere richting verplaatst, duurt het nog geruimen tijd vooraleer het hatelijk geluid weerklinkt. Men kan er gebruik van maken om zich te bukken, maar het muntstuk vangen gaat niet meer. / Ondertusschen, voor dat de klank vernomen wordt, weet men reeds, dat de winkelier met belangstelling wacht naar het moment, waarop hij datgene zal zeggen, dat bij zulke gelegenheid gezegd wordt. Men zou bereid zijn, alles te doen, wat hij vraagt, om het niet te moeten hooren. Maar hij zegt het. / Hij zegt het en het zou hem zijn leven lang spijten, indien hij het niet had gezegd. Hij zegt : ge moet ze niet zaaien, Mijnheer, het is nogal slechte grond, ze zullen niet groeien.

Uitvinders

MOOGT ge nooit in aanraking komen met een uitvinder. Hij onderscheidt zich niet door eenig uitwendig teeken. Ge kunt er jarenlang mee omgaan en pinten drinken, zonder te weten, dat hij een uitvinder is. / We meenen zoo vast, dat alles reeds uitgevonden is, dat wij onze eigen vrienden niet gelooven, als ze beweren, iets uitgevonden te hebben. En we zeggen, 't zal wat zijn. / Elke generatie brengt haar deel groote mannen voort, maar het gaat er bij ons niet in, dat iemand, met wien wij gemeenzaam omgaan een groot man kan worden.

Iemand die iets uitvindt, komt dan ook in een onhoudbaren toestand staan tegenover zijn onmiddellijke omgeving. De menschen beginnen met te twijfelen aan zijn verstandelijke vermogens en laten hem los. / Het is uit schrik van de eigenaardigheid en van de uitmuntendheid. We gelooven, dat het eenige ernstige middel om zijn brood te verdienen, werken is zooveel uren per dag en aan zooveel per uur. Al het overige doet ons nadenken en schuddebollen. We denken dat het misloopt. Iemand die begint te schrijven, te schilderen of muziek te maken, die begint te spreken voor de radio, die meetings gaat geven, boezemt ons, behalve een beetje ontzag, een bijzonder groot medelijden in. Wat zal er van geworden? / Bij een vriend die een vleugelpiano heeft, worden we liefst in een andere plaats ontvangen, met een vriend die exposeert gaan we liefst een glas port drinken en we hebben altijd schrik, dat de zanger gaat vocaliseeren. Alleen met de politiekers spreken we van hun vak, omdat men van de politiek altijd iets weet en nooit genoeg en dat, alles bijeen, de politiek nog het middel is om het rapst en het gemakkelijkst door het leven te gaan. / We gelooven slechts in de uitvinders, als ze industrieelen zijn en ons niet meer zien staan.

DEZE uitvinder heeft een vader, die zijn kinderen eerlijk heeft opgebracht. Nooit heeft hij veel geld verdiend, maar hij heeft mirakelen gedaan, zooals men zegt en zijn vrouw ook, die er niet aantrekkelijker is bij geworden. Er is een zoon politieagent en een andere is aan de tram, twee dochters zijn gehuwd en een derde is nonneke geworden, de vierde heeft kennis met een soldaat, die zich voorbereidt op een ingangsexamen ergens bij Bruggen en Wegen. / De uitvinder heeft nog niets gevonden. Maar hij heeft altijd een hoed en een boord gedragen. Hij beschikt over een klein studeervertrek. Hij heeft nog niets gevonden, maar dat hij zoekt, ziet men aan zijn gezicht. Dat hij studeert ziet men aan zijn nonchalante houding tegenover zijn bord, als het eten niet naar zijn bek is en ook aan zijn agressieve uitdrukking achter de herbergtafel. / De uitvinder vraagt nu en dan wat drinkgeld. Zijn verder verteer wordt gedekt door de opbrengst van kleine diensten bij de geburen, nazien van de electriciteit, herstellen van het gasvuur, knoeien aan de radio. Hij gaat een glas drinken om de aandacht van de maatschappij op zich gevestigd te houden en om zekere huisjesmelkers te interesseeren aan uitvindingen, die in wording zijn. / De vader van den uitvinder stelt nu en dan een schuchtere vraag aan den uitvinder,

zijn zoon. De uitvinder beweert, dat men hem gerust moet laten. Soms hangt hij een beeld op van de techniek der toekomst, dat de huisgenooten met ontzag vervult. / De vader van den uitvinder loopt schuddebollend langs de straat. Hij voelt wel, dat er voor zijn zoon een groote toekomst is weggelegd en spreekt over zijn zoon met menschen, die een plaats hebben in de vertegenwoordiging en voor wie hij verondersteld wordt, te hebben gekozen. De enkele geleerde woorden, die hij onthouden heeft, spreekt hij verkeerd uit; hij voert het woord over zaken, waarvan hij niets verstaat en besluit zijn uiteenzettingen met te verwijzen naar zijn genialen zoon, die er nog veel meer van weet dan hij. / Alleen zou hij graag hebben, dat het uitvinden zelf een weinig rapper ging.

Stratosteeg

DE stratosteeg geraakt niet aan het bewind. Zijn rol bepaalt zich tot het systeem der overtuiging, maar zijn gehoor is hem onmiddellijk moe. Men tracht met hem van andere dingen te spreken, maar hij komt altijd terug op zijn onderwerp en houdt slechts op, als hij gedaan heeft. Hij is bereid rekening te houden met de topografie en de seizoenen; zijn vorderingen zijn echter foudroyant en zijn veldslagen beslissend. Wanneer men met aandacht wou luisteren, zou men er zelf stratosteeg bij worden.

Diplautomaten

EEN ander soort van vervelende kerels zijn de diplautomaten. Zij zien zoo ver, dat men er van begint te duizelen. Zij brengen er het gele gevaar, het verre en het nabije Oosten bij. Zij hechten een bijzonder belang aan het rondloopen van een Turkschen onderdaan met een bolhoed en aan een Senegalees, die zijn slippen in zijn broek heeft geschoven. Zij vragen zich in gemoede af, wat voor houding de Eskimo's zullen aannemen.

Protofeten

DE Protofeten zoeken naar de vleeschwording van den Antichrist. Ze zien de Apocalypsis in vervulling gaan en alle uiteenloopende voorspellingen werkelijkheid worden. Ze trekken sombere conclusies uit de motorisatie en noemen het verdwijnen der paarden een symbool; het gieten van beton is een mijlpaal op den weg der ondoorgrondelijke onvermijdelijkheid en ze zien in het verschiet een opfleuring van den ruilhandel, gepaard met kerkvervolgingen en pogroms.

Oppessimisten

VAN het slag der oppessimisten zijn er het meest. Het hangt allemaal af van de omstandigheid, of ze al of niet hun krant hebben gelezen en van hetgeen zij uit de radio hebben gehoord. Het gezicht van een ongewasschen pompier doet ze ineenstorten lijk een kaartenhuis. Een zonnestraal vervult ze met hoop, ze treden zingend hun woning binnen en

een oogenblik later zitten ze te dubben over wat hun te wachten staat. Na veertien minuten lang een gezelschap te hebben doen lachen, veranderen ze van kleur en verschrompelen ze. De eene avond willen ze oesters hebben met Rhijnwijn en 's anderendaags smeren ze margarine.

Alleringelichtsten

DE alleringelichtsten weten het altijd van iemand, die het van iemand anders heeft vernomen. Het is natuurlijk vertrouwelijk' en het is versch. Ge moet er in geen kranten naar zoeken en ge moet niet verwachten, dat de speaker er iets zal van zeggen. Inderdaad, naderhand spreekt er niemand meer van en 's anderendaags rijdt ge ongehinderd over de ingestorte brug. Maar als ge het hun gaat zeggen, weten ze reeds wat anders. Men ontmoet ze nooit vruchteloos.

Polyptiekers

DE Polyptieker vertoont zich als het ware op verscheiden paneelen en het is eenvoudig verbijsterend, vast te stellen, hoezeer het oordeel over hem van toeschouwer tot toeschouwer verschilt. Deze, die hier een staatsman wordt geheeten, wordt, een eind verder, voor het lapje gehouden en een hansworst genoemd. Zij die beweren, hun hielen aan hem te vagen, nemen zorgvuldig den hoed voor hem af, omdat er geen vergelijking kan gemaakt worden tusschen zijn schandelijke onbevoegdheid

en zijn onbetwistbare macht, die bijna even groot zijn. Vandaag noemt de polyptieker Jan en Frans bij hun voornaam en klopt ze kameraadschappelijk op den schouder en morgen vraagt hij hun met een zweem van hooghartigheid, of ze wel weten, met wien ze te doen hebben. Hij loopt veel hooger op met de menschen die verplichtingen aan hem hebben, dan die menschen met hem en, bij het lappen van zijn schoenen, overdenkt de schoenmaker, welke voetstappen de polyptieker voor hem zou kunnen aanwenden, om ergens een zaakje in het reine te trekken, dat niet heelemaal rein is.

Economistigen

De economistigen zijn bijzonder nevelachtig. Zij stellen b.v. de vraag, wat er zou gebeuren, indien, op een schoonen ochtend de geheele hoofdstad van goud was geworden. Op zulke vragen schijnen zij het antwoord te bezitten, maar het gaat er hun om, uw antwoord te vernemen. Over zulke veronderstelling kan men lang blijven praten en als men er mee klaar is, komt de kellner met de gretigheid van een heloot het zonderlinge geld van gemeene legeering ontvangen, dat zooveel met goud gemeen heeft als een glasruit met diamant. Over geld sprekend, zeggen de economistigen, welken invloed op de economie het drukken van geld zonder dekking uitoefent. In 't algemeen zeggen ze, dat

alles betrekkelijk is en interdependent, dat het geld, ongeacht de zorg die men er voor draagt, van waarde verandert (ook het goud, let wel, ook het goud) en dat niemand kan zeggen, of men het moet bijhouden of verteren. Kousen noch kluizen kunnen het beveiligen, vastgespijkerd, gaat het vliegen en gespannen, krimpt het. Verstaat ge 't, zeggen ze, met schitterende oogen, 't is een kwestie van vraag en aanbod. En ge verstaat het niet.

Belastingswijzen

Op het weer na, is er geen rijkere schat voor de conversatie dan de belastingen. De barbier, lijk iedereen, is er om begaan. Hij is begaan om zichzelf en om anderen en, inzonderheid, om u en hij brandt van verlangen, om den voet en het bedrag van uwen aanslag te kennen. Hij zou willen vergelijkingen maken met andere van zijn klanten, om aldus een doorsneecijfer te bekomen, dat den graad van voornaamheid van zijn salon aanduidt. / De belastingen worden geheven op grond van zekere regels, die zekere personen beweren te kennen en waarbij het hun mogelijk is — zoo ze zeggen — zoo goed als eender welken ambtenaar van financiën, van uw inkomsten naar uw belasting af te dalen en, omgekeerd, op te klimmen van uw belasting naar uw inkomen. Ze kennen daarbij de onderlinge bevoegdheid van al de ambtenaren in -eur die in de

zaak zijn betrokken, directeur, inspecteur, contrôleur, vérificateur en beweren voor elk van dezen in het bizonder de manier te kennen, waarop men ze moet aanpakken en of men bij ze den onnoozelaar of den schrandere moet uithangen. Ze hebben ook een gedacht over hervormingen in het belastingswezen waarvan de noodzakelijkheid en de eenvoudigheid de oogen uitsteekt en ze maken berekeningen op de kartonnen rondetjes. / De anekdoten die ge vertelt bij wijze van afleiding, worden door hen tragisch opgenomen en dienen altijd tot staving van datgene wat ze zoojuist hebben gezegd.

VAN DEN ARMEN MANSPERSOON

De gehuwde man

TE Rome waren tweeërlei soldaten. Zij, die noch ransel noch schild hadden en lijk koordedansers konden rondhuppelen en zwaargeladen kerels, die alles met zich droegen wat ze zelf noodig hadden en, op den hoop toe, de benoodigdheden van het legioen, waarbij ze hoorden, mondvoorraad en paardendekens en een staak voor de afsluiting van het kamp, dat elken avond werd opgericht. Datgene wat ze droegen, noemde men impedimenta, hetgeen we vrij kunnen vertalen, door een blok aan het been. / Door de wereld loopen wij ook als soldaten (non veni pacem mittere sed gladium), de eenen met een sportbroek en een zijden hemdje, de andere met een valies en twee regenschermen en het bezorgde gezicht der onafschudbare verantwoordelijkheid. Dit naargelang we jong zijn of gehuwd. Vroeger viel het lichtste voorwerp zwaar, als wij het dragen moesten, nu sjouwen wij zware lasten met een licht hart. / De jongmannen schrijden door de gapende menigte, die bestendig aan den uitgang van het station staat te wachten, met den teut vooruitgestoken voor de zoenen des wederziens, zooals een dokter gaat door een lazaret, geïsoleerd en ondoordringbaar en zij richten hun snellen stap naar hun stamcafé, alsof er geen oogenblik te verliezen was. / De

gehuwde mannen haperen aan de uitgangsdeur, ze hebben den hoed wat scheef staan, omdat zij hun handen niet vrij hebben en ze draaien met het hoofd en met de oogen in de richting van hun vrouw en hun kinderen, die hen op den voet volgen, lijk de schaduw van het geluk. Zij zetten hun bazaar neer, ontvangen op hun borst de baren hunner aanklotsende familieleden en roepen dan opgewekt en avant voor de taxi of voor de tram, waarin de heele smala verdwijnt volgens rang en waardigheid. / Het trambalkon aanzien zij als een vluchtige haven, waar ze den kortstondigen schijn der vrijheid kunnen simuleeren bij het rooken van een sigaret, maar de ontvanger vraagt hun, of dat lieve kindje daarbinnen van hen is en het kind zelf stoot kreten uit in hun richting, die alle medereizigers ontroeren. / De tram verwijdert zich in volle snelheid van het oude stamcafé en van de vroegere spitsbroeders, de kavaliers van Ekeby.

De ideale man

DE vrouwen vragen elkaar, waar zij het verdiend hebben. Haar man gaat kaarten of biljarten; nooit kan hij eens tijdig thuiskomen. Hij brengt vrienden mee, als hij weet, dat het heele huis overhoop staat en hij vergeet de brieven te posten, die men hem toevertrouwt. Wat hij niet gaarne doet, noemt hij vrouwenwerk. Als hij er niet tusschen uit

kan, gaat hij met vrouw en kinderen wandelen. Maakt u maar klaar, zegt hij dan. In den gang loopt hij over en weer, wijl de kinderen schreeuwen en de huisgenooten schuimen en roept met geregelde tusschenpoozen, hoe lang die comedie nog gaat duren? Als hij zich, een gansche reis lang, in de krant heeft verdiept, op alle vragen ontwijkend heeft geantwoord en eindelijk zuchtend op de plaats der bestemming is aangekomen, zet hij het hatelijk handkoffer neer, knipoogt op zijn schoonbroer, verneemt, dat deze juist op het punt stond, zich te gaan laten scheren, voelt aan zijn kin en besluit, mee te gaan. Zij zullen trouwens maar een oogenblik weg zijn. / Na het souper blijft de tafel gedekt. Intusschen hebben de vrouwen lucht gegeven aan hun verontwaardiging, maar, zoodra zij de mannenstemmen hooren, kijken ze glimlachend naar de deur en stellen schuddebollend vast, dat ze onverbeterlijk zijn. / Er was veel volk bij den kapper; het is aan hun gezicht te zien. Hun opgeruimdheid werkt echter aanstekelijk, ze praten maar door en ge moet meelachen, willen of niet. Onder het eten geven ze moeder de vrouw een tikje op den schouder en ze knippen een oogje. Alles is al lang vergeven. / Ze hebben ook reeds een heel programma klaar. Van avond gaan ze een kaartje trekken en

morgen gaan ze visschen. Wie gaat voor pieren zorgen? Ze zullen ook niet kunnen laten, even bij Henri aan te loopen om van zijn cognac te proeven. Met het eten nog in den mond, besluiten ze goeden nacht dan, slaap wel en ge moet maar niet opblijven. / De vrouwen kaarten dan ondereen, voor veel minder geld en een beetje minder goed.

De intellectueele man

INTELLECTUEELEN gaan met de beste bedoelingen een glas bier drinken. De eerste bestelling is zeer gevarieerd. Er zijn er, die den eed gestand blijven van trouw aan het bier, zonder onderscheid van kleur, van densiteit of hoogte van gisting. Zij drinken onmiddellijk bier. Moesten ze echter allemaal met bier beginnen, waren het geen intellectueelen. De kellner wacht geduldig op hun ingewikkelde bestelling, schrijft koffie en thee en een lait russe voor den maaglijder. Een vijfde wil iets eten. Russisch ei? Nee, zegt de vijfde intellectueel, geef me maar een haringruggetje. / Ze praten over hun gezondheid, over het uur, waarop ze gisteren zijn thuisgekomen en over de plaats, waar ze op vacantie gaan. / Bij de derde bestelling wordt de tafel schoongemaakt en verschijnen de pinten met een proletarische eenvormigheid. Ze zijn nl. in discussie geraakt over de hervorming der maatschappij. / Niet dat ze daarom bezorgd zijn, maar omdat ze

intellectueel zijn. Een van hen heeft onlangs in een Duitsch tijdschrift een artikel gelezen waaruit hij enkele woorden heeft onthouden; hij kent nogal slecht Duitsch, maar hij heeft de woorden die hij verstaan heeft samengebracht met zijn persoonlijke ideeën en beweert thans, dat wij op een keerpunt staan, omdat we moeten beginnen rekening te houden met de relativiteit der waarden. / Er zijn er een paar die daarmee volkomen instemmen; een van hen zoekt een approximatief voorbeeld in de schilderkunst en de andere gewaagt van het leven der dieren. 't Is allemaal dat niet, zegt die, welke met de koffie is begonnen, ge moet maar zien naar 't Oosten. Zijn gebaar is zoo geweest, dat men goed gewaar wordt, dat wie niet op de hoogte is van Oostersche toestanden, niet verder moet aandringen en dat Oosten wordt dan ook van kant gezet, door het afkondigen van die aforismen der staathuishoudkunde, die in die wetenschap voor het rapen liggen. / Het is niet zoozeer de relativiteit der waarden, waar het om gaat, zegt de man van het haringruggetje, het is hun verplaatsing. Wat vertegenwoordigt de handenarbeid thans als productiemiddel en wat is een bankbiljet in de hand van iemand, die moet worden onthoofd? / — Tiens, dat is iets, dat ik opschrijf. Maar voor mij, zegt de professor,

ligt de redding in het constructivisme. / Niemand vraagt, wat hij daarmee bedoelt. Zelfs niet die eene, die droomend voor zich uitkijkt en die alleen wenscht te spreken over de politieke gebeurtenissen. Men geeft gereedelijk toe, dat in het constructivisme veel goeds zit, hoewel het de vraag is, of het nog als van dezen tijd kan worden beschouwd. De systemen zegt men, hebben hun eigen leven; ze ontstaan, ontwikkelen zich en verkwijnen. / Bij de vierde tournée wordt de discussie wat ingewikkelder, doordat de woorden allengskens van beteekenis veranderden en zoo gaat het voort, totdat het tijd is om naar huis te gaan. / Aan zijn vrouw kan de intellectueel niets navertellen, 't was veel te hoog, datgene waarover we gesproken hebben.

De gekleede man

VAN een man heeft men gaarne, dat hij er uit ziet lijk een gentleman. Daarom raadt men hem alles aan, wat klassiek is. Door klassiek, bedoelt men zulke dingen, die hij verscheiden jaren kan dragen, die mode blijven en die altijd schoon zijn. Men ontzegt hem alle fantaisie en kan hoogstens aannemen, dat hij zich een bonte das aanschaft, om er anders uit te zien dan verleden jaar. / Jarenlang blijft de klassieke man aldus gentleman. Lijk men hem placht te zien, ziet men hem, zijn broek is herstreken, en aan zijn jas werd een nieuw kettingje genaaid, om

hem weg te hangen. / De vrouwen zijn het er over eens, dat men aan een man geen eer kan halen met hem op te smukken. Integendeel een zekere niet opvallende slordigheid staat hem beter. De zakken met de pijp, de tabak en de lucifers moeten een beetje uitpuilen en de jas scheef trekken en het spreekt vanzelf, dat de knieën eindigen met in de broek te teekenen. / Anders is het gesteld met de vrouwen en de kinderen. Zij doen elken dag wat nieuws aan en veranderen dan nog van kleeding, naargelang van de temperatuur, den neerslag, den wind, de beloften en de bedreigingen der barometers, den ochtenddauw, de middagzon, de schemering en de gasverlichting, zoodat men eindigt met zich af te vragen, hoe het komt, dat men ze blijft herkennen. / Voegen we daarbij de nieuwe denkbeelden, die de verplaatsingen en het zien van andere winkels meebrengen. Men kan niet gelooven, hoe origineel alles elders is, hoe men er frissche kleedjes en aardige jurkjes aaneenstoot, en somme, tegen een zeer schappelijken prijs en hoe men snoezige zaken voor kinderen creëert met trukjes van niemendal, die u aangeleerd worden bij het koopen van de wol, die er niet duurder is dan elders. / Beige gaat op rood en rood op groen en groen op geel en geel op blauw en een witte ceinture staat

overal op. / Er zijn ook coupe's en coupons. De coupe's verschillen van de coupons, doordat er aan de eerste te veel is en aan de andere niet genoeg en ze zijn, door het feit zelf, beterkoop dan aan het stuk. / Mijnheer, die gisteren was lijk het vorige jaar, is vandaag lijk gisteren en wie hem 's avonds terugziet, herkent in hem dien van 's ochtends. Er is maar één ding (en dat is zijn geheim) hij kan zijn pullover omkeeren. Het is een van die pullovers waarvan men niet weet waar de buitenkant is.

Het moment van den man

DOOR den band geeft de man weinig om zijn schoonheid. Hij bepaalt er zich bij, zich te wasschen, het haar van zijn hoofd en dat van zijn baard te kammen, dat van zijn baard alleen of geen van beide, of door zich te scheren en zijn tanden te poetsen. Daarna kijkt hij niet meer in den spiegel. / De man staat echter voor het ontzaglijk gebeuren van het voortdurend wassen van zijn haar. Voornamelijk zijn nekhaar en het haar boven zijn ooren, haar waarin zich de kaalsten mogen verheugen. Er komen tijdstippen, dat het hem neerslachtig maakt. Het zijn de dagen, die zijn bezoek bij den kapper voorafgaan. Die dagen denkt hij aan den kapper en dat hij er toe zal moeten besluiten, dezen met zijn bezoek te vereeren. Een eer is dat nl. voor den kapper, die bij die gelegenheid zijn vereerend oordeel

inwint over allerhande zaken, waaraan hij kapper, twijfelt. / De kapper twijfelt omtrent zaken waarvan niemand zeker is, zoodat zijn vragen meestal vervelend zijn. Het is dan ook niet bemoedigend, op dat bezoek te denken. / Den dag waarop het nekhaar de overwinning behaalt, laat de man nog zijn baard staan en ziet er slordiger uit dan ooit. Hij kiest het uur uit waarop hij niet zal behoeven te wachten, want hij huivert bij de gedachte aan de verouderde weekbladen, die hem het gevoel geven, dat men hem aan 't laatste blad een tand zal trekken. / Hij ontziet het weerkaatsen door de menigvuldige spiegels van zijn slordig evenbeeld en hij verfoeit het vergoelijken van de ongelegenheid, waarin de kapper hem meent te brengen, door voort te doen aan het verzorgen van den klant, die op den folterstoel zit. / Wanneer hij er in geslaagd is, gezeten te zijn vóór den grooten spiegel, in het hagelwit gewaad met de breede mouwen, de servet om den hals en de watten in den nek, beziet hij eindelijk het beeld voor hetwelk hij pleegt te vluchten, het is te zeggen zijn kostbaar hoofd, dat zoo goed is als dat van den eersten minister en zelfs als dat van den Koning. / Hij werpt een strengen blik op zichzelf, ofwel kijkt dichterlijk verveeld naar de kamer daarachter, die alleen in den spiegel bestaat, irreëel is en

toch werkelijk. Het vindt zijn spiegelbeeld, dat in die kamer zit, bijzonder knap, om niet indrukwekkend te zeggen. In zijn gelaatstrekken vindt hij een karakter, dat geen fotograaf ooit vermocht weer te geven, dat nooit een vrouw zich heeft gewaardigd, in complimenten te zetten. De goede indruk verbetert naargelang van het vorderen der werkzaamheden en de eerbiedige drukte rond dat voorwerp van kapitaal belang, dat zijn hoofd is geworden, is niet van aard, om hem op ootmoedige denkbeelden te brengen. Het uiteindelijk uitgieten van uitgelezen balsem doet hem denken aan het Egypte van Ramses. / Als hij thuis komt, zegt men, dat hij stinkt. Maar hij antwoordt daar niet op en houdt de indrukken van bij den kapper in zijn hart besloten.

Het gezag van den man

BUNBURRY keek op zijn klok en zei, dat hij binnen drie minuten weg was. Het is wel verstaan, niewaar, zei hij, binnen drie minuten en geen seconde later. / Ondertusschen dat zijn vrouw en zijn kinderen zich klaarmaakten en disputeerden over sjaals en handschoenen, supte Bunburry zijn borrel leeg, stak een versche sigaar aan voor onderweg, zei me zijlings en in vertrouwen, dat het de eenige manier was, om met zoo een bende weg te geraken en verzekerde me, dat indien hij niet zoo optrad, hij tusschen dit en een uur niet wegkwam; dat men het

afscheid moest weten in te korten, dat men daar immers niets aan had, dat men een boel nuttelooze dingen zei over tegenbezoeken en datums en daarna het een met het ander vergat en dat daar immers nog altijd de telefoon was. / Na verloop van twee en een halve minuut, stond Bunburry recht, trok zijn wenkbrauwen op en zijn jas aan, gaf een hand, zette zijn hoed op zijn hoofd, kroop in zijn wagen en begon van daaruit te roepen, dat hij weg was. Zijn familie stormde langs al de deuren binnen, de deuren klapten dicht, Bunburry maakte een voornaam gebaar bij wijze van afscheid, sprak de woorden miljard de miljard uit en stapte buiten. / Met de twee handen tegelijk ging hij in zijn zakken, die van zijn ondervest, die van zijn vest, die van zijn broek en die van zijn overjas en zei telkens opnieuw miljard de miljard. Hij stuurde wilde en onaandachtige blikken in mijn richting, alsof ik hem kon helpen en hem tevens niet kon helpen. Ik vroeg bereidwillig, wat er gaande was en hij zei weer tienmaal achtereen miljard de miljard. Of hij het sleuteltje kwijt was? Hij mompelde iets onverstaanbaars maar leelijks; ik ried hem aan b.v. systematisch te werk te gaan, waarop hij zei, vervloekt, dat hij het had, terug binnenkroop, het ding in gang zette, een voorname arabesk met zijn hand maakte, bij wijze van

afscheid, schielijk omkeek, alsof hij iets ging omver rijden, het ding stil zette en terug buitenkroop. / Hij liep rond den wagen, bleef een oogenblik staren op een der achterwielen en vroeg de pomp. Ondertusschen was een werklooze blijven staan, om naar den platten band te kijken. Met bijna hinderende belangstelling keek de werklooze naar den band, van den band naar de pomp en dan naar Bunburry en dan naar mij en, terwijl wij elkaar aflosten voor het pompen, kwam er zelfs een zweem van vroolijkheid over het gelaat van den werklooze, die ons met voldoening gadesloeg. / Toen schoot het darmpje van de pomp. Bunburry deed een van zijn jonge zonen uitstappen, om het te komen vasthouden en men zag het den kleine aan, dat hij dat meer gedaan had. Daarna kommandeerde Bunburry een anderen zoon om zijn jas vast te houden, met al dat eten op zijn maag. / Als het pompen eindelijk ophield, werden de zonen gelicencieerd. Bunburry vouwde de pomp op, wierp nog een nijdigen blik op den werklooze, die met zijn kin naar den band wees en zich luidop afvroeg, of hij zou houden, wierp een blik naar den hemel die zienlijk verdonkerde en ging dan terug zitten om voor den derden keer de performance van den départ uit te voeren. / Met gebaren maakte ik hem duidelijk, hoe hij rij-

den moest, voorzichtig, stillekens, nog een klein beetje deinzen. Toen liet hij de ruit neer en vroeg, hoe het met zijn band was. Het stak de oogen uit, dat het er slecht mee was. De werklooze, die deed alsof hij al ver weg was, bleef opnieuw staan en knikte in onze richting, als van te zeggen, dat hij het wel verwacht had. Toen vroeg Bunburry naar de naaste garage, keek op zijn uurwerk en reed eindelijk den hoek om.

De onverbiddelijke kerel

ZELDEN ziet een mensch een muis. Als ze leven zijn ze te rap en als ze dood zijn willen wij er niet meer naar kijken, zoodat we, hoewel van muizen omringd, ze maar kennen uit geschriften en teekeningen. / Het drama was in den voormiddag begonnen. Het muisje was, van schrik bevangen, van den eenen hoek naar den anderen geloopen zonder het reddende gaatje te vinden, zoodat men er de hand aan had geslagen. Maar de gretige hand had gebibberd, de moordende hand was niet dichtgegaan en de vijand werd alleen gevankelijk opgeleid naar den kerker van een blikken doos. / Zoo stonden de zaken, wanneer de man thuiskwam. De man. De huisgenooten legden het geval uit en de man werd onmiddellijk boos. Hij vroeg op een militaire wijze, waarom men het niet had doodgenepen en of men misschien van plan was, een muizenkweekerij op te

richten. Weg er mee, zei hij en hij ging op de doos af. / Hij vroeg, of het er uit kon. Natuurlijk kon het er uit. Maar men kon er naar kijken door de gaatjes van het schuimspaan. / En inderdaad, het zat daar. Veel kleiner dan men zou denken, zoo klein als een marsepijnen patatje; het had kunnen zitten op een vijffrankstuk; het had wondere oortjes, die lijk vloeipapieren tuitjes in zijn kop staken; het had vinnige paarlen oogjes en het droeg een manteltje van echt bont. Het zat daarbij op een groot stuk brood. Moet dat beestje niet drinken, vroeg de barbaar. / De man had echter niet ontwapend. Hij bleef even stout en harteloos doordraven en zei ronduit, dat ze er mee konden aanvangen, wat ze wilden, dat ze maar moesten zien, wat ze deden, maar dat, om het dood te doen, ze bij hem aan het verkeerd adres waren. / Niemand vond een middel om het muisje op een behoorlijke manier kwijt te geraken. Er ging een dag en een nacht over en nog altijd was er geen beslissing. Maar het dankbare muisje had zelf het noodige gedaan. Den volgenden ochtend lag het dood in de doos.

De vindingrijke vader

HET was lang geleden, dat hij zeepbellen had gemaakt. Hij zat naast zijn zoon, die zelf in een kinderstoel zat, met een sopje dat amper straf genoeg was voor een lavementje en zijn vrouw sloeg

hem met deernis gade, wanneer zij er bij uitkwam, niet om wat hij deed, maar om de manier waarop hij het deed; haar herinnering aan de zaak, nl. wegens het verschil van leeftijd, was nog frisscher. / Er bleek, dat de vrouw er inderdaad meer van wist en, primo, dat er absoluut meer zeep bij moest. Bij het smelten, vertelde ze, met een eerlijke verteedering, van de groote bellen, die ze, kind zijnde, gemaakt had, van derzelve menigvuldigheid en hoe men ze met een ruk van de pijp moest afslaan (maar niet zoo hevig als hij deed) en met een air in de hoogte, om ze langeren tijd te laten vallen. / Goed, opperbest. Het kind, dat meende, dat zijn vader het zeepbellenmaken had uitgevonden, ondervond, dat zijn moeder er meer van wist, doordat het slechts begon te gaan na haar tusschenkomst. De bellen werden inderdaad groot en menigvuldig en vertrokken, met den gepasten ruk aan de pijp, voor hun onafhankelijk, kortstondig en kleurrijk bestaan. / Het is dan, wanneer alles zoo goed ging als eenigszins mogelijk, dat het duivelsch plan in hem opkwam, iets te doen, wat nog geen mensch ter wereld (bij zijn weten) had gedaan en dat hij sigarettenrook in de bellen blies. / De eerste bel met rook was lijk een planeet, die door de lucht ging. Het was ten eerste een bel met iets in, in tegenstel-

ling met de vrouwelijke bellen zonder iets in en het was daarbij een rookwolk van spherischen vorm, begrensd door een fijn, doorzichtig velletje. De bol begon onmiddellijk naar omlaag te zweven en het eigenaardige van de uitvinding was wel, dat men op zeer korten tijd de genoegens moest ontleden, die aan het bestaan van dat nieuwe wezen waren verbonden en men zich tevens moest afvragen, allemaal in dien korten tijd, hoe het eindigen zou. / Men had niet eens den tijd om veronderstellingen te maken of te verschieten, het antwoord was er voor de vraag. Op de plaats waar de bel sprong, vertrok een bevrijd wolkje van blauwen rook. Hij voelde zich te moede lijk de man, die de eerste chocolade met kreem lanceerde. Hij riep zijn vrouw lijk men zijn vrouw roept, wanneer men een lot uit heeft. Het kind was er al lang aan gewoon en joeg achter de rookbellen lijk het achter de leege bellen had gejaagd. / De ouders bekommerden zich echter niet meer om het kind; het was een spel geworden voor groote menschen.

De bekroonde wiskundige

Ik ontving een schrijven, dat blijkbaar ingegeven was door de bezorgdheid, het intellectueele peil in 't algemeen op te voeren en 't mijne in 't bizonder. Er werd immers gevraagd naar de oplossing van een vraagstuk en, voor belooning, werd een zil-

veren uurwerk beloofd en misschien een gouden, met een beetje geluk. / Ik heb in mijn leven veel vraagstukken opgelost, zonder er andere belooning voor te ontvangen dan van niet gestraft te worden. Sedert den tijd evenwel, dat ik me ongestraft kan onthouden van het oplossen van vraagstukken, heb ik er gevoelig minder opgelost en ik meen, dat de meeste menschen, die de klip der vraagstukken hebben omzeild en in de samenleving hun bescheiden plaatsje hebben bemachtigd, doen lijk ik. / We hooren nochtans dagelijks zeggen, dat de wiskunde een intellectueele sport is, die het verstand lenig houdt en het oordeel zeker. Maar wie gaat er lukraak vraagstukken opsporen, om, uit eenvoudige sport, naar hun oplossing te zoeken? De menschen werken voor het loon en niet voor den arbeid, die het loon verdient, al gaf dat ook wat minder vreugde. / Nooit heb ik iemand een zilveren uurwerk beloofd en het zou niet in me opkomen, er ooit iemand een gouden te beloven en er zijn meer menschen, ook aan dien kant, in mijn geval. Daarom juichte ik den onbekende toe, die zoo maar een uurwerk (het metaal nog daargelaten) aanbood voor het oplossen van een vraagstuk. / Ik kan niet eens zeggen, dat het een moeilijk vraagstuk was en dat de onbekende er belang kon bij hebben, de oplos-

sing te doen zoeken door een ander of dat het kennen van de oplossing hem een uurwerk waard was. Het was een gewoon vraagstuk, dat me zelfs niet veel inspanning vroeg. De opgave was van het invullen van negen vierkantjes met zulke cijfers, dat de horizontale en de vertikale optelling ervan denzelfden uitslag gaven. / Er moeten niet veel slimme menschen in de wereld zijn, want, kort na het inzenden, meldden zich twee welopgevoede heeren bij ons aan en stelden mijn vrouw op de hoogte van het feit, dat mijnheer het vraagstuk in optima forma had opgelost en dat hij derhalve zoo goed als zeker mocht zijn, een van de zilveren uurwerken te krijgen, voilà, die ze toonden en misschien wel het gouden, dat ze niet bij hadden. / Bovendien drongen zij er sterk op aan, een portret te mogen vergrooten van dien schranderen man, van zijn vrouw of van een van zijn bloedverwanten. / Mijn vrouw vroeg me, van maar geen vraagstukken meer op te lossen. Er belden zoo al schooiers genoeg, zei ze.

De man die alles kan

WIE nooit papier heeft geplakt, zou ik maar aanraden, niet onmiddellijk met zijn zitkamer te beginnen, want er komen oogenblikken van ontmoediging en het kan derhalve verscheiden dagen duren en, wat hij ook doet, het blijft er aan te zien, dat hij het zelf heeft gedaan. / Zelf iets doen is

geen schande, het is een genot en het is een eer, maar het mag niet opvallen. / Inzake behangpapier kan veel worden goedgemaakt wat eerst verkeerd was en daarom wordt de raad gegeven, iets te plakken met een bloempje, niet te licht en niet te donker. / Die bloempjes zijn bestemd om zichtbaar te blijven en het papier wordt dus ingesmeerd langs den anderen kant. Men ondervindt spoedig, dat de teekening van het behangpapier, lijk de geschiedenis, zich herhaalt, dat ze, hoewel telkens en op alle rollen en zonder genade dezelfde, zich van band tot band aanpast, zoodat de vertikale eentonigheid der banden samensmelt in de diagonale eentonigheid der wanden met b.v. honderd twee en negentig pioenrozen, die sprekend op elkaar gelijken en gealigneerd staan als door een kolonel van een Engelsche garde. / Tusschen het droge papier, dat men koopt en het papier, dat gedroogd aan den muur vastzit is geen verschil. De moeilijkheid zit in den overgang, als het papier nat is. Het weegt soms te zwaar en men blijft wel eens de twee hoekjes vasthouden, terwijl het overige geluidloos op den grond gaat liggen. Het papier rekt en maakt blazen en men heeft schoon te weten, dat het weer zal krimpen, de arbeid geeft u geen voldoening en het deel dat afgewerkt is ziet er leelijker uit dan de rest. / Doordat de

teekening steeds terugkomt, kan alles steeds hersteld worden wat niet uitkomt, wat scheurt en wat verkeerd werd uitgesneden. / De knipsels blijven aan de handen kleven en aan de voeten hangen groote stukken papier, die overal meegaan, de droge borstel zit in de pap, de natte borstel zit in den zak en de twee messen van de schaar zitten aan mekaar vast. / De kleine neef, die de gaten telt waardoor het oud behang schemert, zegt, bij wijze van compliment, dat ge een halve behanger zijt.

MEN zegt, laat dat maar aan mij over, ik zal er eens een borstel verf op zetten. Men doet dat, niet omdat men iets heeft tegen de schilders, men doet dat omdat men bewust is, het te kunnen. / De vrouw raadt u zulke dingen af, juist als geloofde ze niet in u. Ze eindigt met u te verzoeken, u op zulke wijze te kleeden, dat ge u moogt vuilmaken. Lijk een kind. Soit. De borstel verf. Het ziet er onmiddellijk anders uit. Niet zoo heelemaal van dichtbij, wel te verstaan. Hoe minder men gevorderd is, hoe verder men moet gaan staan om het effect te zien. / Het is met verwen, lijk met de schilderkunst, op afstand. Het is van dezelfde familie. Het eenige verschil met de schilderkunst is, dat men niet kan eindigen als men wil. Men moet verwen tot het bittere einde. / Lijk ge dat gezien hebt van de heeren schil-

ders, neemt ge twee borstels, een grooten en een kleinen, zonder dat ge goed weet waarom, doch er blijkt bij de uitvoering, dat de groote borstel voor het groot werk is en de kleine voor het détail. Met den grooten bekomt men de effecten, waarvan ik sprak, voor den verren afstand, maar met den kleinen komt de ontmoediging. Hebben de echte schilders ook zooveel moeite om op de grens te blijven tusschen de stopverf en de ruit? / Men komt eens kijken, of de kleur voldoet en laat u dan aan uw lot over. Het is heel bedroevend zoo alleen. Ge vaagt uw handen af aan een vod. Ge steekt een sigaret aan. / Dan komt de blein. De reddende blein. De hand der Voorzienigheid. Men is het met u eens, dat ge moet ophouden. Misschien was het toch het verstandigst, ergens een schilder aan te spreken.

De stijve hals

NIEMAND heeft medelijden met een stijven hals. Hoogstens geeft men u wat raad; de beschaafde mensch spreekt van kamferalcohol en de boer van een vuile kous; hij preciseert, een versche vuile kous, niet wetend, natuurlijk, dat uw kousen zuiver zijn. / Het is geen ziekte, het is een ongemak, het is niet beschamend, het is vervelend; het stelt u in de noodzakelijkheid, rechtsomkeer te maken om om te kijken, het geeft u iets militairs en iets ongelukkigs. Reageeren maakt de houding nog droeviger. / Ge

wordt ervan bewust in den nog halven slaap; ge voelt, dat de heele dag om zeep is; het was juist een dag waarvan ge iets woudt maken en bij het ontbijt ontziet ge de hand uit te steken naar het zout. / Waarnaar zit ge te luisteren, vraagt men, ge zit daar lijk de fox van His Masters Voice en ge antwoordt, ik heb een stijven hals. Men lacht u uit, maar men geeft toe, dat het niet om te lachen is. Ge neemt u voor, zoo stil mogelijk te blijven, maar de tweede mensch die bij u komt, slaat u aandachtig gade, als bekroop hem ook de gedachte aan den fox; maak geen attentie, zegt ge, ik heb een stijven hals. Embêtant, zegt de andere, maar ge zit daar juist lijk een die een slag van den molen heeft gekregen. / Er zijn oogenblikken, dat het in orde schijnt en ge tracht angstvallig te bepalen, hoe uw kop stond, op die oogenblikken; maar er is geen middel, om terug uw kop op die manier geplaatst te krijgen. Ge denkt, dat ge best doet met kranten te lezen; maar ook het lezen van kranten is pijnlijk. / Ge voelt nog eens; het zit eigenlijk links, maar rechts is het ook niet in orde; het zit tusschen uw oor en uw schouderblad; ge kunt er u niet voor uitkleeden en het kleine deel van uw hals, dat bloot is, moet ge niet gaan masseeren. / Wanneer ge wist, dat het veertien dagen kon duren, kroopt ge in uw bed, legdet ge watten,

probeerdet met alcohol aan den buitenkant en misschien aan den binnenkant (graanalcohol), doch het gaat maar één dag duren en van het kussen, waar ge niet weet, hoe uw hoofd te leggen, zult ge genezen opstaan; de kamfer zal vervlogen zijn of de kous afgezakt en de pijn zal vanzelf zijn weggegaan.

De kopvalling

HET zijn aangename dagen, als de vader een kopvalling heeft. Zooveel dagen, dat de vader plezierige geluiden uitstoot en atchi en atchoum zegt en dat hij zich bij poozen verbergt achter een doek en er zucht lijk een fotograaf, die een gevoelige plaat ter wereld brengt. / Naar de menschen die zeggen van u een stuk in den kraag te drinken moet ge niet luisteren. Ge moet de kwaal te keer gaan met eerlijke middelen. Ge vraagt gomenol en steekt uw neus vol zalf, ge vraagt vatronol en spuit uw neus vol olie, ge vraagt reniol, menthol, néagyl en aspirine. / Als het niet baat, gaat ge naar den apotheker. Hij zegt, zonder dat ge er zelf iets moet van zeggen, dat ge een begin van kopvalling hebt. Van maar gauw naar bed te gaan, zegt hij en, van medicijn gesproken, dat hij u daar eens iets zal klaarmaken, dat niet van de poes is. Un remède d'ami. / Het is om in te ademen. Enkele droppels in een kommetje water. (Het is om u allen lust om nog ooit adem te halen voorgoed te doen overgaan.) /

Des anderendaags gaat ge terug. Hij vindt dat ge er al veel beter uitziet, van uitzien gesproken. Dat fleschje inderdaad was onfeilbaar, natuurlijk niet altijd binnen de eerste vier en twintig uren; maar straf eh? zegt hij. Daarvan is niets te zeggen, het is inderdaad straf. En koud aan de oogen eh? zegt hij. Ja koud aan de oogen ook. En pakken op den adem eh? zegt hij. Het is eenvoudig om dood te vallen. / Dat is zijn triomf. Als men bedenkt dat hij het speciaal voor u had klaargemaakt, menthol, gomenol, benzol, petrol en vitriol, allemaal in zoo een klein fleschje. / En dan de neusdoeken. Al de neusdoeken. Het eenige solaas, een verschen neusdoek. De heele reserve. Faites donner la garde. Ook die met gaten en die zonder zoomen. En dan moeten er nog drogen in de andere plaats, want in uw kamer blijft alles vochtig. / En het duurt drie volle dagen.

Thee

GE moet veel drinken zegt men aan den man die koorts heeft en vóór een flesch wijn zit, heel veel drinken. De man die koorts heeft ledigt zijn glas en schenkt het terug vol. / Maar men glimlacht en zegt, dat hij thee moet drinken. Thee dat is, in zijn opvatting, dat klein kopje halfvol, aromatisch. Graag zegt hij. / Maar men laat niet los en zegt, dat hij veel thee moet drinken. Liters, zegt men. Lietairs. / Het wordt zoo absoluut tegen allen goeden

zin, dat het hem aantrekt en hij begint thee te drinken, alsof het was voor een weddingschap. / Lindenthee. Het is de eerste kop, die kost. De volgende hebben denzelfden smaak. Hij doet niets meer dan schenken en drinken. Vier koppen is een liter en hij teekent het aan lijk de Indianen op den kolf van hun geweer. / Zoo leert hij de werkelijke inhoudsmogelijkheden kennen van den mensch. / Want er komt een oogenblik, wanneer de maat vol is en waarop de kopjes nederig beginnen weg te vloeien. De man met de koorts zet telkens zijn hoed op, als hij een kopje heeft gedronken en verdwijnt van de planken. / Dan wordt de zaak van een heldhaftige zelfverloochening. Het is lijk het schoonmaken van den stal van Augias. Het water vloeit er door onder den vorm van thee. Van den mensch zelf blijft nog alleen de koorts en de waterleiding over. Hij heeft het gevoel, nog alleen een stuk buis te zijn. Hij vraagt zich af, of men hem niet op een bestaande leiding zou kunnen inschakelen.

De boktand

DE Spartaan heeft principes. Hij is tegen het warm water, tegen de stoopkens, wat ook warm water is en tegen het plombeeren van tanden. / Nu was hij zelf in het geval. Des ochtends ging hij van huis met tandpijn en des middags was hij daar al terug zonder tand. Hij had water en bloed ge-

zweet, maar hij was innerlijk tevreden, hoewel uiterlijk somber. / Het huis was verlaten en hij vond niemand om naar hem te luisteren en hem te bewonderen. Hij had gemeend, zich in een zetel te werpen en afwijzende gebaren te maken om te beteekenen dat hij niets noodig had, noch belangstelling noch deernis, gebaren, die medelijden en tevens bewondering zouden hebben opgewekt. / Nu werd dat alles nutteloos. Hij liep door de kamer en keek op zijn horloge; hij had gemeend, dat men hem een borrel zou hebben opgedrongen en er was niemand, om er hem een aan te bieden. Tenslotte nam hij er zelf een. / Het was ook een van zijn beginselen, natuurlijke middelen. / Wanneer de huisgenooten eindelijk thuiskwamen, waren reeds verscheiden borrels langs de zieke plek doorgegaan; men vroeg niet, wat hem deerde, maar waarom hij aan 't borrelen was en het verminderde vanzelf de bewondering; de alcohol maakte het hem trouwens onmogelijk, nog het gezicht te zetten met hetwelk hij was thuisgekomen en men was het eens, om te vinden, dat hij er goed uitzag. / Onder het noenmaal, waaraan hij geen deel nam, bleef hij zitten met zijn flesch en zijn glas. Hij had het hooge woord en vertelde wat hij had geleden en bracht het gesprek telkens terug op dat onderwerp. Wat hij ook vertelde, men

keek van hem naar de flesch en van de flesch naar hem en hij kon zich niet weerhouden, ook eventjes te lachen. / Het effect was absoluut gemist. Hij voelde, dat hij een andere politiek moest volgen en, zich losrukkend uit de weldoende verstomping, die zich van hem meester maakte, trok hij naar bed. Hij sliep lijk een steen. Men moest hem wekken en hij vroeg, waar ben ik, lijk al de gewonden, wanneer ze wakker worden. Gelukkig was er wat bloed op zijn oorkussen, zoodat ze parmantelijk konden zien, hoe het met hem gesteld was. Hij spoelde zijn mond met koud water (altijd volgens zijn principes) en kwam onder. / Onder stonden nog altijd op dezelfde plaats de flesch en het glas. Men had ze laten staan, niet wetend, of hij ze niet meer noodig zou hebben voor zijn tand. / Toen ontstak hij eindelijk in woede en vroeg of hij een boktand had laten trekken of niet, of dachten ze misschien, dat het voor zijn plezier was.

Darmaandoening

Ik mag niet eten wat ik mag
En wat ik niet mag mag ik eten.
Ik mag niet wat ik eten mag
En wat ik mag mag ik niet eten.
Ik mag hetgeen ik niet mag eten
Maar niet dat wat ik eten mag
Ik mag hetgeen ik niet mag eten

Maar niet datgene wat ik mag.
Wat ik mag eten mag ik niet,
Wa 'k niet mag eten eet ik niet,
Zoo ga ik nog van honger sterven
Om niet te eten wa 'k moet derven
En om te derven wa 'k niet mag.
Mocht ik maar eten wat ik mag
En wat ik niet mag eten eten,
Mocht ik maar wat ik eten mag,
Ik was de zaak algauw vergeten.
Wat zal ik eten als ik mag?
Zoodra ik mag, wat zal ik eten,
Zoodra 'k mag eten wat ik mag.
En met het drinken idem.

De kaleidoscoop

DE vader had van den apotheker een kaleidoscoop gekregen voor zijn dochter. Maar de dochter had nog niet geleerd, haar oogen afzonderlijk dicht te doen; als ze in de kaleidoscoop keek, zag ze de kamer en als ze de kamer niet meer zag, zag ze ook niets meer in de kaleidoscoop. / De vader vond het juist mooi, omdat hij er het geheim van kende. Hij wist, dat het kartonnen buisje wat schamele stukjes glas bevatte en die wetenschap alleen was hem een genot. / Hij zet zich in een gemakkelijke houding en kijkt in de kaleidoscoop. Het is veel eenvoudiger dan eender welke andere

verstrooiing. De leden van zijn gezin zijn verlegen voor hem en ze zeggen, kunde niet ergens een boek lezen, waarom kijkte niet eens in de gazet, kunde niet antwoorden, als men u iets vraagt en gade nu eindelijk zeggen, wat ge van avond wilt eten? / De vader kijkt in de kaleidoscoop. De alledaagsche wereld waarop hij het oog toegenepen houdt, is het honderdste part niet waard van de heerlijke tafereelen die zich vóór zijn ander oog afspelen en het is zoo delicaat, het minste titsje met den vinger en daar verandert de bloem; er komen gele staafjes in en een purperen stamper. Zwijg, laat hem gerust met zijn souper, hij zal van zijn heel leven zoo geen schoone bloem meer vinden. / Achter zijn rug zegt men aan den dokter, dat er iets met hem hapert. Tiens, zegt de dokter en hij grijpt naar de kaleidoscoop; hij houdt hem naar het licht, hij doet zijn linkeroog dicht, zijn mond gaat open en de eerste vijf minuten kan men uit den dokter geen verstandig woord meer halen.

VAN HET HUISHOUDEN EN ZIJN BESLOMMERINGEN

Pudding

ER is niets zieligers dan een pudding. Het is altijd even koud en het is altijd hetzelfde. Het baat niet, hem op te smukken, zijn substantie blijft altijd even armoedig. Hij doet denken aan de menu's van de week, waar de overschot van den eenen dag op den anderen overgaat, om, des Zaterdags, te eindigen in een verdacht gehakt, dat lijk een beknopte inhoud is op het laatste blad van een boek. / De puddingen, die ons in onze jeugd vervolgden, waren zonder fantaisie; ze waren altijd geel en ze hadden altijd den vorm van een visch. Waarop het aankwam, was te weten, of hij zou meevallen, d. w. z. goed uit den vorm vallen. Daarom moest men hem doseeren; als er te veel melk in was, was hij plat en met te veel bloem was hij stijf; hij mocht noch plat noch stijf zijn en moest toch goed uit den vorm komen. / Het was, als wij er goed op nadenken, de vorm die de zaak eenig belang gaf en, hoe eentonig hetzelfde de visch was over zijn geheele uitgestrektheid, toch was er telkens aanleiding, om te kiezen tusschen den kop met het ronde oog en den staart met de opengespreide vinnen. / Er zijn menschen die overal genoegen in scheppen en zulke commensaal kon zulk een commentaar maken over de onderscheiden lichaamsdeelen van den vischvormigen

pudding, dat hij vermocht, niettegenstaande de bibberende bedreiging, een warmachtige rilling over de tafel te doen gaan. / Men heeft de zaak aldus voorgoed voor ons bedorven. Men kan ons niet meer vangen met pudding; van het woord alleen worden we wee. We weten wel, dat er rechte en ronde visschen zijn en vormen met een gat en puddingen die den vorm hebben van cake of van hazenpastei. We zien al die vormen in de uitstalling van de pottenwinkels. Ze zijn bruin van buiten en wit van binnen en ze blinken zoo, dat men er geen oogenblik aan twijfelt, dat men, mits ze vooraf nat te maken, er een vormgetrouwe pudding zal uithalen, die evenzeer zal blinken en even koud zal zijn. Onze verbeelding is sterk genoeg, om ons dat alles voor te stellen als hadden wij het waarlijk beleefd. / Voor onze kinderen pakken we echter uit met theorieën over de kostbaarheid van dingen, die we niet lusten en, met een lepel in de opgestoken hand, beloven we den kop aan wie zijn patatten het eerst zal op hebben en we klappen laffelijk in de handen, als de pudding, bij uitzondering, een chocoladekleur heeft.

Jam

JAM bereiden is een onderneming voor dewelke alle andere zaken worden uitgesteld, het is lijk de wasch en de schoonmaak en het bezoek van den

behanger; als er geen soep is, tot daar, voor dien eenen keer. / Lijk al de gebeurtenissen die het huis overhoop zetten, vraagt het bereiden van jam heelwat moed en ondernemingsgeest. Men volstaat niet, een hoop afgevallen appelen in de wacht te sleepen en suiker aan te koopen; men kan probeeren die vruchten zoo op te eten, maar men krijgt ze zoo niet op, men moet door de jam, willen of niet. / Het is weer eens een kwestie van beginnen (de aanvang zijnde de helft van het geheel). Het komt er op aan, vóór een pot te gaan zitten, een emmer of een kuip en den eersten appel door te snijden (voor appelengelei). / Daarop volgen uit den aard der zaak het volledig schoon maken, het koken, het doorgieten en het laten uitlekken, het meten en het wegen, het suikeren en het roeren, het schuimen en het uitkoken. / Er stellen zich verscheiden vragen, die, sedert den eersten keer, dat men jam op deze aarde heeft gemaakt, dezelfde zijn, nl., of ze klaar zal zijn en of ze zal stijven. Nooit heeft iemand gevraagd, of ze zoet genoeg zal zijn; men maakt geen jam uit gulzigheid, men maakt ze uit plicht. Elk huishouden, dat zich respecteert, maakt elk jaar de plechtige gebeurtenis door van het volscheppen der potjes waarvan het opbergen de zekerheid verschaft, dat de Herfst is ingetreden en dat de Winter nabij is. /

Er zijn nog meer genoegens aan het bereiden van jam verbonden. Des anderendaags kan men het oogenschijnlijk onveranderd potje op zijn kop zetten, als het fenomeen der verstijving op een ongekend moment van den nacht is ingetreden en trachten de krant te lezen door de jam heen; men kan de jam tegen het licht houden en ze robijn of topaas noemen, naargelang van haar kleur en van de kennis die men heeft van edelgesteenten; men mag parafine gieten, afdekken, wegdragen, wegbergen, wegsluiten, zich de handen wasschen, alsof er niets gebeurd was en zeggen, dat we dat weeral achter den rug hebben. / Er blijft dan nog alleen over, ze op te eten. Het ware zonde, er onmiddellijk mee te beginnen; daarvoor heeft men ze niet gemaakt, men heeft trouwens nog schuim over en men heeft ons altijd gezeid, dat schuim het beste is. Maar men eet niet van dat schuim en men proeft zelfs met tegenzin aan het overschotje, dat niet in de bokalen kon, als was het iets kostbaars en zeldzaams en als proefde men om te weten, niet hoe het nu smaakt, maar hoe het zal smaken, later, als de waarachtige droevige tijd van confituur eten zal gekomen zijn. Terwijl cijfert men het onwaarschijnlijk groot getal potten uit en hoeveel ze kosten zonder het vuur, het licht en de moeite mee te tellen. / En later zal

het weer elken morgen zijn van, Heere neen, geen jam, ik moet iets in mijn maag hebben en of men niet verlegen is, dat er zooveel menschen zijn, die er hun handjes zouden voor kussen.

Inmaken

ONDER het bedrieglijk voorwendsel, de toekomst te waarborgen, laat men het heden schieten en terwijl de aanlokkelijkste groenten voor de inmaakpotten worden bestemd, eet men gauw biefstuk met frites. / Zooals ge weet, maakt men in in glazen. Daar ligt de geheele aantrekkingskracht van het inmaakbedrijf. Men ziet wat men gedaan heeft en men kan toonen wat men bezit. Zooals de bokaal vandaag gesloten wordt, zoo gaat hij eenmaal open gaan en tusschenbeide zit het er in, ne varietur. / Daar men alles kan inmaken wat men wil, dingen van allen vorm en dingen van alle kleur, gesuikerde en gezouten dingen en daar er geschikte potten bestaan voor alle dingen in het bizonder en potten voor eender welke dingen, groote potten en kleine potten, breede en nauwe, wordt het inmaaklied gespeeld met zulke verscheidenheid van tonen en beschikt de inmaakster over zulk uitgebreid klavier, dat ze zelf niet weet, waar ze moet ophouden. / Men kan veel inmaken van het een en weinig van het andere, wel te verstaan, maar men streeft liefst naar een zeker evenwicht; men kan witte en groene

zaken inmaken, maar dan betreurt men de afwezigheid van rood en paars, die de tentoonstelling een bijzonderen luister bijzetten, zonder te spreken van het geel, dat lijk zon in glazen is. Men kan voor alles dezelfde potten gebruiken, de asperges inkorten en de erwten opstapelen; maar het lijdt geen twijfel, dat het achterlijk is. Een ware misdaad is het, wanneer men verkeerde dingen in verkeerde glazen doet. / Men moet redelijk zijn. Men moet zooveel mogelijk het eene inmaken als het andere en zich niet willen beperken wat de variëteit betreft. Men maakt rekken naargelang van zijn potten en men koopt potten naargelang van zijn rekken en er komt een oogenblik, wanneer het schilderstuk af is en de slagorde van gedisciplineerde waren begint te gelijken op een regenboog. / Wij hebben schoon in het midden te brengen, dat, als de natuur kwistig is, we rijk moeten leven en, als ze karig is, karig. Dat de wisseling van de seizoenen haar reden heeft, dat de Zomer een belooning is voor den Winter en de Winter een boete voor den Zomer; dat het verkeerd is, dat alles te willen gelijkschakelen en omwentelen, om asperges te kunnen eten als er erwtjes zijn, erwtjes, als er tomaten zijn en tomaten, als er geen tomaten zijn en om dan bij elk bokaaltje een drukte van belang te maken en den heelen maaltijd te spre-

ken van de vitaminen en of ze zijn doodgegaan of het hebben overleefd. / Ze loeren rond naar een bokaal die groot genoeg is om mij in te maken en ik zou daarmee instemmen, als het in geen pekel was, maar in stroop.

Erwten doppen

De zak staat daar, dreigend lijk een donderkop. De erwtenvoorraad is binnen. Men denkt onmiddellijk aan een machine. Een machine waarin men den zak kon leegschudden met onderaan een kraan, waaruit men de gewillige erwtjes kon laten loopen. Maar het is een zaak van handwerk, lijk haakwerk; elke peul is een maas en elk kommetje een rij en een emmer vol is een afgewerkt jurkje. / Ge gaat eens kijken, of het versche zijn. Ge steekt uw loome hand in den zak en ge probeert een peultje; het gaat gedwee open en laat een onberispelijk gebit zien. / Iedereen kan erwten doppen en iedereen moet erwten doppen. Het ware klaar verraad, niet mee te doen. De kinderen zelf doppen erwten; ze bijten in de peul en laten de erwten loopen en loopen achter de erwten. Het is een veilig speelgoed en de kinderen, die denken, dat ze doen lijk de groote menschen, achten zich groot en zijn tevreden. / De groote menschen nemen plaats rond de tafel, alsof het om te kaarten was. Er is die van den zak en die van den emmer, lijk men die heeft,

die deelt en die van den pot. Er is evenwel geen wedijver, iedereen werkt tegen het uurwerk. Hij die door de klok bezien wordt kijkt er niet naar en die tegenover hem voelt ze tikken in zijn rug, maar luistert er niet naar. / Er heerscht en heerlijke rustige stilte en de oogen zien niets dan groen. De groene erwten zitten in groene peulen en zelfs de worm, dien men ontmoet, is groen. De groene hoopjes volle peulen vormen groene hoopen leege peulen en tusschen beide hoopen staat de kom met het groene resultaat, dat lijk een groen vocht is van tienduizendmaal vergroote bolletjes. / De rechtschen, die de meerderheid zijn, werken van links naar rechts en de linkschen werken tegenstroom. / Eenieder stelt zich voor, dat hij de rechte methode vast heeft en denkt, dat de overigen doen lijk hij. Er bestaat evenwel maar één rechte methode ('t is de mijne) van erwten doppen, die ik zou willen noemen de eerbiedige of dichterlijke methode, welke nl. die is, welke de poëten van alle tijden hebben aangewend als ze erwtjes aten of hun meisje erwtjes lieten eten. Zij is echter niet opgelegd aan diegenen die rap willen klaar zijn. / De klassieke dopmethode bestaat in het openknappen van den bek (die krom is bij krombekken), het openritsen van de peul van onder naar boven en het uitschuiven der

erwten van boven naar onder. De peulen blijven er ongeschonden bij en schijnen te wachten tot ze opnieuw worden gevuld. / Er bestaat ook een averechtsche of achterbaksche manier, waarbij de ruggegraat wordt afgerukt, de peul langs achter wordt geopend, hetgeen de erwten zoodanig verrast, dat ze overhand links en rechts gaan staan lijk gymnasiasten, die aan een kommando gehoorzamen; terwijl de meid, geen enkele methode volgend, haar duim op onverschillige plaatsen doet binnendringen op een allerwreedaardigste wijze. / Men heeft niet de ambitie, meer te doen dan de anderen, men doet alleen zooveel men kan. Maar eenmaal, dat men bewust wordt, dat er andere methodes zijn, vergelijkt men onbewust. Men doet dat voor zichzelf want, zoodra men iemand uitdaagt tot een regelmatigen wedstrijd, gaat er iets mis. / Intusschen is de ongehoorde zak leeg en de emmer vol. Het opgeblazen monster is nog slechts een grauw vel, dat, bij het laatste uitschudden, nog even wappert.

Mosterd

WAAROM zit de haring in een ton, het zout in een vat, de vijg in een mat, de thee in een bus, het zand in een bak, de blink in een doos, het fruit in een hoorn, de stroop in een kom, de saus in een pan, de punch in een bowl en het kind in een korf? Wie zal het zeggen? Om dezelfde reden nochtans

zit de mosterd in een pot. / We zijn van die waarheden doordrongen en we vragen naar geen verklaring. Vragen we, waarom de behanger een groene schort draagt en de brouwersgast een fluweelen ondervest, de beenhouwer een blauwe muts en de banketbakker een witte? Dat zijn postulaten. Het zijn dingen, die de eeuwen ons gebracht hebben lijk de suikerbollen op de foor op den bodem van het doosje met het hooge deksel. / Waarom werd er geschreven op den binnenkant van het papier der vette varkens en waarom werd er gedrukt op de patatefrite-zakjes? Het is echter meer dan tijd, dat wij daaraan herinneren, want het gaat allemaal teloor. De industrie maakt alles in in blikjes, pakt alles in zakjes, item zooveel net en met den détailprijs er op. De kruidenier schept niet meer, meet niet meer, weegt niet meer (geeft geen toemaatje meer en heeft geen valsche gewichten meer); hij grijpt om zich heen en het komt allemaal uit. Men moet er niets meer van kennen om het te gebruiken, het staat er op gedrukt. De kaneel en de kruidnoot en ook de kruidnagel zijn gemalen, zij zitten reeds in fleschjes, waaruit men ze kan schudden; de soep zit in een blik en ook de haring met remouladesaus, de champignon en de truffel en de gepelde garnalen, de mossel voor de sole normande en de schildpad

voor de soep. / De tube, die vroeger alleen diende voor de verf der kunstenaars is, langs de tandpasta en de scheerzeep, overgekomen naar de voedingswaren en ik zag er een met mosterd. Ik was geschandaliseerd. De mosterd, och arme, had ook reeds een heelen lijdensweg afgelegd. Van de steenen pot, waaruit hij met een houten lepel werd overgeschept in datgene wat de menschen bij zich hadden, was reeds overgegaan naar het familie- of eenpersoonspotje en naar het bierglas op of zonder voet, dat zijn nut bleef behouden als er de mosterd uit was. Nu zag ik hem in een tube. / Ik had het ongeluk, in een winkel binnen te gaan, waar ze zulke tube's verkochten. Ik vroeg mosterd. Men liet me de keuze tusschen het glas en de tube. De prijs was dezelfde. Ik koos het glas. Maar er waren tube's van twee soorten en glaasjes maar van één. Daarmee kwam het, dat ik de tube nam van de soort waarvan er geen glazen waren. Was het een reden of was het een voorwendsel? Iedereen vroeg natuurlijk naar mosterd om de tube te zien. Ik lei ze met een negligent gebaar op tafel en we bekeken ze, lijk ze daar lag. We zeiden, we zouden dat eens met manieren gaan doen. Men neemt de tube in de rechterhand en met de andere hand schroeft men het hoedje los. Als men gedaan heeft geeft men beide dingen met beide

handen over aan zijn gebuur, die ze met beide handen aanneemt. Het is een heele ceremonie zooals bijna van het overhandigen van een wierookvat. Men kan zich op velerlei wijzen bedienen. Men kan een hoopje maken met trage kronkelingen en zich verlustigen in stilzwijgende vergelijkingen; men kan bescheiden wat mosterd laten pruttelen tegen den rand van zijn bord en men kan schielijk een groote slang dwars over een stuk kaas spuiten... / Het kind in zijn stoel vroeg om dat nieuwe voorwerp in handen te krijgen. We sloten de tube en gaven ze hem. Nu en dan liet het kind te tube vallen, we raapten ze op en ondervonden, dat ze tegen het vallen bestand was, zoodat we niet langer aarzelden en de tube, naargelang van de vraag, heen en weer wierpen over de tafel, alsof de bevoorrading met de luchtpost geschiedde. Weldra klonk de vraag, waar ligt de mosterd en daarop zei men, waar hij lag, naargelang van het geval, vóór u, achter u, links of rechts of in den kakstoel. / Ik herinner me niet, ooit mosterd gezien te hebben, die zooveel bijval had. Het weze gezeid, dat het er ook was van prima kwaliteit.

De eend

WANNEER de eend in het huis komt, is er vreugde onder de kinderen der menschen. Een Fransch schrijver heeft, als ik me niet bedrieg, zelfs

een gedicht gemaakt dat heet: „lorsque le canard paraît" of zoo. Ze moet echter dood zijn, want een levende eend stelt u onmiddellijk voor de alternative, een vijver te graven of een moord te doen. / Aan een eend is iets romantisch, doordat ze zoo misbruikt werd, samen met haar soortgenoote, de gans, voor kerstnovellen met souper, doordat ze zoo een dikken, gladden (en en somme dommen) kop heeft met een als het ware gebreveteerden bek en dat ze uitloopt lijk in een spider, binnen denwelke zij de bagage draagt van haar altijddurend ei... / Het binnenkomen van de eend in een huis, dood en ongeplukt (dat is de opgave) stelt heelwat probleem, eerstens, wat het eigenlijk is, van een eend of een gans, waarbij onze ornithologische kennissen reeds te kort schieten, daar men bijzonder veel moeite heeft voor het trekken der grens tusschen kleine ganzen en groote eenden; tweedens, hoe men ze zal opkrijgen en, meer inzonderheid, wien men gaat vragen om te helpen en, derdens, wie ze plukken gaat. / In elk gezin is er iemand die plukt en schoonmaakt, en die den zin kent van den groei der veeren, een die weet wat voor organen eetbaar zijn en die niet aarzelt het koren van het kaf te scheiden, iemand dien men trouwens alleen laat totdat het aandoenlijk dier, waarvan men zou zeggen dat het leeft, in een naakt

scharminkel is veranderd, dat zijn gescalpeerden kop onder den vleugel heeft genomen en zijn kniegewrichten naar de braadpan uitsteekt. / Onderwijl wordt er gestudeerd, hoe men de nieuwgekomene zal klaarmaken, in het kookboek, dat zegt: voor 7 tot 8 personen (we gaan er twee dagen van eten) neem een flinke eend, een half pond boter, twee middelmatige uien, een lepel tarwebloem en een kapper wijn en wacht tot 's anderendaags. / Men komt vragen, hoever men met het plukken staat. Het is heel moeilijk, om het juist te zeggen, want er komen hoe langer hoe meer pluimen en nog altijd is er geen huid te zien. Dat duurt zoo onwaarschijnlijk lang, dat het heele gezin naar de pluimenproductie komt lijken en dat de conversatie begint af te wijken naar edredons. Op slot van rekening durft ge niet meer toonen, wat ge in uw hand houdt. / Men noodigt vooreerst niemand uit. Dan zegt men aan de meid, van maar iets anders te eten en tenslotte eet men ze alleen op. Als men er mee klaar is, kijkt men rond naar de volgende.

De haas

EEN haas krijgt men. En men moet hem krijgen wanneer de jacht nog maar even open is, opdat de menschen zouden veronderstellen, dat hij geschoten werd voor dat de jacht open was, want dan is hij feitelijk nog lekkerder. De haas dien men

in een winkel koopt kost veel duurder en is daarbij een banaal gerecht in vergelijking met een gekregen haas. / Men krijgt den haas met een bebloeden kop in een stuk bruin papier gewikkeld met, op een visitekaartje, de identiteit van zijn moordenaar. / Men laat het pak dicht voor als de heer des huizes thuiskomt. Want het is weer een zaak van den heer des huizes. Het kindje vraagt, of het beestje pijn heeft en de kat slingert zich reikhalzend tusschen de tafelpooten en krijgt voortdurend slagen op den kop, omdat ze aan het papier gaat snuffelen. / De haas wordt in den kelder gehangen. Zijn stilzwijgende en lichtjes ruikende aanwezigheid daar vervult het huis en de harten zijner bewoners met vage beloften van komende heerlijkheden. Er wordt niet van gesproken, integendeel, er wordt opzettelijk van gezwegen. De heer des huizes bereidt zich drie dagen lang voor op het villen, maar hij wacht nog een dag langer, alleen om het genoegen, dat hij heeft aan de geheimzinnige ontbinding, die zich in den kelder voltrekt. De kat staat drie dagen lang aan alle deuren gereed en denkt er niet meer aan, den nacht op slaapkamers te gaan doorbrengen. / Wanneer het uur van het villen is geslagen, vraagt de heer des huizes met nadruk het patattenmes. Aller oogen zijn op hem gericht. De vrouw gaat een

boodschap doen en neemt de kinderen mee. / De huid schuift omlaag lijk een zeemen handschoen, geleidelijk de spieren blootmakend, lijk in een les van anatomie; de sterke kleuren verschijnen en de sterke reuk komt los, het donkerroode vleesch, de witte pezen, de groene buik. Het wordt een met het paletmes gesmeerde nature morte. / Het beest hangt daar lijk een eerste Kristen, hiëratisch en edel. Dan gaat het lemmer door het buikvlies en de linkerhand vangt de overloopende ingewanden. Het kleurenspel wordt fraaier; men zoekt de galblaas, men rukt het hart uit, men repereert de nieren. Het dikke zwarte bloed leekt in de kom. Dan gaat de offerpriester bewonderend achteruit met zijn twee enorme roode handen opgeheven. / De tweede helft van die week brengt de haas door in de marinade. Met de uien en de wortels, de peperbollen en de bouquet garni, de laurierbladeren en den thymus. De reuken in het huis volgen mekaar op, het bloed van de kom, de zerpe prikkeling der marinade, de doom die uit de braadpan ontsnapt en het pruttelend gaarworden. / Het duurt slechts een half uur om hem op te eten. Hij gelijkt niet meer op een haas. De zwarte stukken, onkennelijk, steken uit in een dikke zwarte brei. Men vraagt zich af, hoeveel geslachten hebben gestudeerd om tot zulk

resultaat te komen, hoeveel hazen als slachtoffer zijn gevallen van die traag vorderende wetenschap, hoeveel koningen, prinsen, en bisschoppen hun ontevredenheid hebben uitgedrukt, hoeveel koks werden gehalsrecht, hoeveel meiden er niet van hebben geslapen, vooraleer de regelen der moeizame toebereiding werden geboekstaafd en, den haas etend, beschouwt men zich als het zeer bedorven kind eener zeer oud geworden moeder aarde.

Kaassaus

BUNBURRY steekt nu en dan een handje bij in de keuken. Zoo een man komt goed van pas als het meisje uit vrijen is of op uitstap met een jeugdorganisatie; dit wil zeggen ongeveer twee en vijftig maal per jaar, zonder de hoogdagen te rekenen. / Bunburry gaat uit van de stelling, dat men er niets moet van kennen, dat men het alleen maar moet kunnen. En het kunnen zegt hij, is aangeboren. Koken, zegt hij, is kunnen proeven en doseeren, het is kwestie van snel of traag vuur en bij dat alles werkt het instinct beter dan het meest wetenschappelijke kookboek. / Als hij een biefstuk bakt, gaat hij even boven een venster dichtdoen en hij komt terug bij zijn biefstuk uit, wanneer iedereen zou denken, dat het te laat is; alleen op die voorwaarde, zegt hij, durft men hem bijna laten branden, maar het resultaat is schitterend. De bleeke bezigheid der zooge-

noemde béchamelsausen laat Bunburry aan Mevr. Bunburry over. Maar ditmaal had hij zichzelf willen overtreffen en, vooraleer iemand had kunnen vermoeden, dat hij er mee begonnen was, stond het ding klaar om den oven in te gaan met saus en macaroni en chapelure en stukjes boter en, als ik me niet bedrieg, was er ook hesp bij. Het was een heerlijk gerecht. De gasten prezen het eenparig. Bunburry bleef een beetje verstrooid en loerde naar zijn vrouw als van te zeggen, hoe vinde gij het? Het was stellig lekker (had Bunburry niet geproefd en het gekruid totdat het goed was?) maar het was niet lijk anders. Mevrouw Bunburry loerde naar haar man, maar op oogenblikken, wanneer hij een andere richting uitkeek. Met dat al werd de schotel geledigd. Des anderdaags stond Bunburry te muizen in de keuken en legde de hand op een boterpapieren pakje en vroeg, wat die kaas daar deed. Wat voor kaas, zei zijn vrouw. Wel die geraspte kaas, zei hij, met een zweem van aarzeling. Wat voor kaas hebt ge dan in de saus gedaan, zei zijn vrouw? Maar hij wist reeds waarvandaan die kaas kwam. In het begin was het beschamend; de film van gisteren kwam voorbij, de lof der oningewijden, de onzerkerheid bij de ingewijden. In alle geval, besloot Bunburry, dat zij het

maar eens komen nadoen, poeta, zei hij, nascitur.

Muizengif

ER bestaat een stilzwijgende overeenkomst tusschen diegenen die rattenvergif verkoopen en degenen die muizen hebben, te aanvaarden dat het middel deugdelijk en afdoende is. / Hij die het te koop stelt heeft het zelf niet gemaakt; hij weet er niets méér van, dan datgene wat men op het pakje kan lezen; de gebruikswijze zit binnenin en de prijs staat vermeld, zoodat er nog alleen overblijft te ontvangen en te betalen. / De muis heeft een ganschen nacht aan uw zenuwen zitten knagen en ge staat op met het gevoel, dat uw heele huis aan stukken wordt geknabbeld. Bij den drogist vraagt ge b.v. Ratex, doch met genoeg aarzeling, dat hij er uit kan afleiden, dat ge een nieuweling zijt en bereid b.v. Raxon te nemen, zooals men Spa bestelt op den toon van iemand voor wie Chaudfontaine even welkom zal zijn. Ge gaat de deur uit met Ratibus, even onschadelijk voor menschen als voor andere dieren. / Vroeger was er voor muizen geen ander vergif dan de groene korreltjes die den meester der schepping in de andere wereld hielpen, zoo goed als het nederige muisje, als er voor de muizen een andere wereld is. / Eeuwenlang heeft de mensch geleefd onder de bestendige bedreiging van het rattenkruid, dat men tot in de magen terugvond van blauwbloedige edel-

lieden in de spektakelzalen der assizenhoven. / Safety first, heeft men leeren zeggen en men is aan 't specialiseeren gegaan, het vergif voor de muis kan den mensch niet schaden en, omgekeerd, dat voor den mensch de muis niet. Elk heeft het zijne, netjes ingepakt en behoorlijk gedoseerd, overeenkomstig de strengste wetten der verdeelende rechtvaardigheid. Hij die thuiskomt met zijn pakje Ratibus mag het gerust binnenspelen, hij blijft zoo gezond als een visch. / Dat is het eenige, wat men zou kunnen bewijzen, maar men aarzelt om te probeeren. Wat de vernietigende deugden op het muizenras aangaat, is het bewijs negatief; het lijk waarop het gelukt is komt niet vóór uw voeten liggen; de muizen die bij veronderstelling sterven, doen dit op een plaats, waar men ze levend niet kon vinden en die welke voort blijven loopen zijn niet diegene die dood zijn. / De muizen zijn bescheiden, misschien tot in den humor. Na mislukte vergiftigingsoffensieven houden ze geen hoonende manifestaties en ge zult ze nooit ervan kunnen overtuigen, even met u in den winkel aan te loopen, om te laten zien, dat ze nog leven. / Ge kunt het tegenbewijs nooit leveren. De man die het gif heeft gevonden zit niet in uw muizen; uw muizen zijn misschien indolent, slim of taai, verstrooid of onverstandig en ge gaat u belachelijk

maken, met te gaan beweren, dat ze niet sterven. Ten hoogste zal de winkelier het aan den voyageur zeggen, als hij er aan denkt. / Hoe ook, ge hebt de voldoening, ten minste iets te hebben gedaan. Sterven de muizen niet, ze spelen misschien met haar leven.

Stof-zuigers

Is het niet onbescheiden, u te vragen, of ge reeds een stofzuiger hebt; ik vraag niet eens, of hij al is afbetaald. / Het zou me de moeite sparen, een demonstratie te komen geven, want het is een zielige geschiedenis, een demonstratie geven. Als ik binnenkom met mijn toestel (ik doe vooraf wat stof in den zak, om er wat meer te kunnen uit schudden) zet ik mijn vriendelijkste gezicht op en, terwijl ik onder uw bewonderenden blik de onderdeelen van mijn instrument in de mij aangeleerde volgorde neerleg, verkondig wat algemeene beginselen, die het zuigen van stof beheerschen. / Als ik buiten ga, zit mij de moed in de schoenen en als ik nog mijn hoed voor u afneem, is het slechts omdat ik een welopgevoed mensch ben. Misschien beter opgevoed dan gij. / Natuurlijk is de stofzuiger dien ge bezit van een verouderd model en, als ik u goed verstaan heb, doet hij niets dan stof zuigen. Wanneer hij dat niet deed, was hij niet eens waardig (is het niet zoo?) een stofzuiger te worden genoemd.

Ge houdt staan, dat dit alles is, wat ge van het toestel verlangt. Het is, vergeef me de uitdrukking, een bewijs van achterlijkheid. / Het zuigen van stof ligt natuurlijk aan de basis van het stofzuigen en ik geef toe, dat dit een bedrijvigheid is die niet van alle nut is ontbloot en dat het aangenaam kan zijn, door een kamer te loopen met iets wat van alles binnenslokt, de asch van de kachel en die der sigaren en de kruimels die van de tafel vallen en in het Oud Verbond hoog op prijs werden gesteld door verloren zonen. / Uw stofzuiger, kan hij, lijk die welke ik aanbied, reuk verspreiden, desinfecteeren, motten dooden, tapijten verluchten, haar drogen, bedden verwarmen, spinnewebben wegblazen, boensel wrijven, meubels opblinken, schoenen poetsen, kippen plukken, melk koken, pap roeren, eieren kloppen, aardappelen pellen, mayonnaise maken, boter zouten? / Ik ben wat ver gegaan in de voorgaande alinea, maar ge verstaat wat ik zeggen wil. Ik wil u een toestel aan de hand doen, dat ge dag en nacht zult kunnen hanteeren; ik wil dat, naast het gezeur van uw radio, een nieuw geluid in uw huis weerklinke; dat uw vrouw op alle uren van den dag als met een lintzaag naast u sta, om u het leven te veraangenamen en te vergemakkelijken; dat ze de pijpen van uw broek droogt met warme

lucht, de muggen van rond uw hoofd verjaagt met doodend gas en in de kamer, waar ge zit, de heerlijkste geuren van Arabië verspreidt. Ik wil u een toestel geven, dat wakker is, als ge opstaat en de loopers zuiver maakt, waarop ge uw voeten zet, dat naast u komt plaats nemen, als ge eet, om de temperatuur van de kamer te regelen en dat reeds in uw bed ligt te ronken, wanneer ge slapen gaat. / Ge kunt mijn toestel ook laten draaien, als er niets meer te doen is, zoo des avonds bij de lectuur, gesteld, dat ge op het geluid gesteld geraakt. Het kost alleen wat electriciteit. / Een demonstratie kost niets en het stof dat ik meeneem zijt ge alvast kwijt.

De soldaat

ER stond geschreven, dat ook mij, op een schoonen dag, zooiets zou geschieden; dat in mijn keuken een soldaat zou zitten, lijk men dat ziet op de prentjes, een soldaat, die de bewegingen mijner meid gadeslaat met een teere vlam in zijn blik. / Hoe de soldaten in de keukens geraken, moet in de kookboeken staan en wat zij er te doen hebben, moet er bij staan. Ze worden voorgesteld rookend een sigaar, drinkend naar hun dorst en met de krant van vandaag in hun handen. / Dat het geschreven stond is een feit. De soldaat had het zelf geschreven in een brief en toen we thuis kwamen, ons afvra-

gend, is hij daar al of is hij daar nog niet, was hij daar al. / Met een soldaat praat men van militaire zaken. Men vraagt, of hij te voet, te paard, te tank of per kanon is, hoe het eten is en hoe de oversten zijn en men voegt er aan toe, als bij wijze van verontschuldiging, dat men ook soldaat is geweest, maar in een andere eenheid, die hij misschien niet kent, maar waar het immers is zooals elders. / De soldaat in uw keuken doet zijn vest uit, omdat het zoo vreeselijk warm is en men zegt hem, dat hij het zich gemakkelijk moet maken. Men kan hem inderdaad niet zeggen, te doen alsof hij thuis was, daar hij geen thuis heeft en men kan ook niet zeggen, te doen alsof hij in de kazerne was, daar men zooiets niet zegt. / Men vraagt ook naar de indeeling van den dag en naar die van de week. Hij geeft duidelijk te kennen, dat hij dag in dag uit zijn plicht doet en, wat het vermaak betreft, hij vermaakt zich eigenlijk niet zoozeer, zijn geluk bestaat er in, in uw keuken te komen zitten en buiten de keuken is het maar één groote verlaten wereld. / Gelukkige man, die, met permissie, een keuken en een hart weet te vinden; de anderen geraken op den dool; de ledige Zondagen zijn vol van gevaren voor ledige krijgslieden en de medemenschen vol van goedertierenheid.

Ledige flesschen

Wij willen niet beweren, dat een flesch geen waarde heeft. Wij zien er nochtans tegen op, ze te betalen. Het spijt ons telkens, dat we niets bijhebben om het in te doen; we willen ze terugbrengen, we zullen ze onmiddellijk leeggieten en uitspoelen, we willen eender wat doen, om ze maar niet te moeten betalen. Wij hadden er zoo op geteld, alleen den prijs te betalen, die uitgeplakt stond, dat de minste verhooging ons pijnigt en, daar we den inhoud zoo niet kunnen meenemen, eindigen we met de flesch te koopen, ons voornemend, terug te komen voor ons geld. / Maar we vergeten het en we zetten de leege flesch weg. Zoo krijgen we er heelwat bijeen, flesschen, die van vorm, bestemming en herkomst verschillen en alle van eenzelfde eenvormige nuttelоosheid zijn. / De man die zich met een ledige flesch in den winkel durft aanbieden, blijft achteraan staan met den welwillenden glimlach van een man met een leege flesch (daar staat er weer een met een leege flesch, zegt de winkelier) totdat al de andere klanten bediend zijn en dan deelt hij over de toonbank, op den toon van de biecht, zijn geval mee, terwijl de winkelier alvast zijn wenkbrauwen fronst. / De winkelier, die het optreden vol van zelfvernedering slechts kan verklaren, door te veronderstellen, dat de man geen

geld genoeg bijheeft en met flesschen wil bijpassen, vraagt, zonder den grond der zaak aan te raken, om die flesch eens te zien. / Terwijl de man uitpakt neemt hem de winkelier van kop tot teen op, als van te zeggen, wat voor landsman zijt ge, waar woont ge en hoe komt ge aan den kost en kost ge ze maar laten vallen. Daarna bekijkt hij wantrouwig en schouderophalend de flesch, die weer eens een van de goedkoopste is, die hij in zijn levensche dagen gezien heeft en het is al een heele gunst, wanneer hij niet vraagt, waar ze vandaan komt en er niet aan riekt. / Het betalen van flesschen is in de zeden gekomen. Dat is zoogezegd, opdat ze zouden terugkomen naar den eigenaar, die liever heeft, dat ze niet terugkomen. Ze kosten veel minder dan men er voor vraagt. Wij herinneren ons den tijd, wanneer de flesch ter beschikking werd gesteld van de achtbare kliënteele (waarvan wij de eer hadden deel te maken) en toen de eigenaar in uitpuilende of in matte letters er op liet zetten, dat ze altijd en overal zijn eigendom bleef. Dat was maar een platonische verklaring, immers we zagen er terpentijn of spiritus van zout in staan, in dien eigendom. Alleen de apothekers vragen niets voor hun flesschen. Ze rekenen even wat meer voor wat zij er in doen.

De groentenboer

MEN aanziet het niet als een voorrecht een groentenboer te hebben, die Jefke heet, maar alleen als een feit. Die groentenboer is ook een van die boeren, die niet boeren en hij verkoopt ook kaas, conserven en zeep. Men spreekt van Jefke, daardoor nog meer zijn winkel bedoelend dan den man, maar men noemt hem mijnheer. De tijden zijn er niet naar, om nog iemand zoomaar bij zijn voornaam te noemen, omdat hij u tijdelijk groenten verkoopt, want we weten niet, wat het morgen zal zijn en of we Jefke binnen afzienbaren tijd niet zullen mogen begroeten als een uit de zaken teruggetrokken medeburger in een gesloten huis met een meid die de deur opendoet. / Men gaat iets bij Jefke halen of men heeft iets in huis, wat van bij Jefke komt, lijk men iets in huis heeft dat uit De Hesp of uit Den Biekorf komt en wanneer men op een papieren zak den naam Joseph ziet staan, gevolgd van de twee authentieke familienamen van Jefke en zijn vrouw, verbonden met het koppelteeken, lijk zij in de bovennatuurlijke orde gebonden zijn door het sacrament, zegt men, vanwaar komt die zak? / Er is ook een heel verschil tusschen een groentenboer die Jefke wordt genoemd en een groentenboer die Jef heet. / Het is niet slechts een kwestie van gestalte. Jef is een naam, dien men uitspreken durft. Toen

we klein waren, heette onze groentenboer Jef en zijn winkel heette Bij Jef den Boer. Die deed er geen doekjes om. We werden daarheen gezonden om commissies te doen, met het geld in een papierke gewikkeld, waarop iets geschreven stond en we zeiden, alstublieft Jef, Jef zijnde een groot en zwaarlijvig man, nog grooter dan hij in werkelijkheid was, door de trede achter den toog, die zijn voeten sleepte om een selderke te halen, alsof het een heele toegeving was. Men zei, merci Jef, en men vertrok verlegen en zonder om te zien. Er stonden altijd vrouwen met een netzak (toen waren de sacochen nog niet in zwang), eindelooze bestellingen te doen. Het net hing met een der handvatten aan een van de haken in den toog, het werd met het andere opengehouden en zoo werd het volgeladen, opneemvodden en groene zeep, sunlight en bitterpeeën, een zakje blauw en een pak lucifers, een flesch azijn, klontjes, cristallisé en waschpoeder. Jef telde alles bijeen en zag dan door het net of hij alles geteld had en zei twee frank en zes cents en dan gaf hij een zakje bollen voor de mannen. / We wisten, dat Jef een gouden affaire had, maar we noemden hem Jef. En later, als we hem met zijn bolhoed ontmoetten, wanneer hij werkelijk een rijk man was geworden, noemden wij hem nog Jef en

Jef noemde ons mijnheer, denkend voor zijn reden, takjes worden boomen. / Nu zijn het allemaal menheeren, of ze bedienen of bediend worden en hoe zoudt ge nog iemand Jefke durven noemen, als ge den smid in smoking hebt zien zitten op orkestzetel in de Opera?

De dood van den wekker

We zagen te half acht, dat de wekker reeds twee uren vroeger den geest had gegeven. Dat hebben de wekkers voor op de menschen, dat zij zelf hun stervensuur aanteekenen en auto-motto-registreur zijn, omstandigheid, trouwens, waarop tal van detectievenhistories zijn gebouwd. Nadat wij het gezien hadden, begonnen wij het te hooren. / Want het was nog een van die wekkers, die hoorbaar tikken. Wij denken, dat de geluidlooze eveneens tikken, maar we weten het niet; trouwens er is nog niemand, die heeft willen zeggen, of onhoorbaar tikken tikken is. / Die wekker dagteekende van den tijd van het premiestelsel en ik had hem verworven door zelf sigaretten te rooken en door er veel te laten rooken door anderen. / Wanneer hij niet modern kon genoemd worden voor het oor, hij was het des te meer voor het oog. Men kon b.v. geen eieren met hem koken; hij was niet alleen langwerpig, maar hij was deels ovaal en in de hoeken tastten de wijzers in het ijle naar onbereikbare ver-

deelingen. Daardoor kwam het, dat hij zoo voornaam aandeed op het prospectus en dat ik zoo een hoog aantal bons bijeenkreeg. / Later moest blijken, dat hij een groote lantaarn was men een klein licht en dat, achter zijn modern gechromeerd gezicht, een klein ouderwetsch werkje zat in een rond verzilverd doosje. / Ik heb altijd veel van wekkers gehouden, lijk ik veel van mijn kinderen houd; zij verschillen in zoover van de kinderen, dat men zelf kan bepalen, wanneer ze gaan afloopen. Onderwijl wij heen en weer geslingerd worden tusschen de meest verbijsterende waanvoorstellingen, ons wentelen in de zwarte sluiers van den nacht en een bodemlooze rust najagen in de donkere oneindigheden van het witte beddegoed, gaan zij hun gang totdat zij afloopen en gaan daarna verder, terwijl hun tikken verandert van een bedreiging in een verwijt. / Den ochtend van zijn dood had hij nog gewekt, de eerste wakker, om niet te hebben geslapen en, een weinig later, zich alleen voelend, was hij, simpelkens en zonder roepen, met een korten snak doodgegaan. We hadden hem met andere zaken naar beneden genomen, in de goede meening, dat hij levend was.

VAN HET KIND MET EEN EXTRA VERMELDING VOOR SINT NIKLAAS

HET is daar heel fraai, waar het kind ligt en den vader hebben ze ergens anders gelegd. Er is veel zon in de kamer en er zijn bloemen en flesschen likeur, zoet voor de dames en niet zoet voor de heeren. Van al wat daar is, heeft het kind nog maar alleen zijn eigen mond ontdekt, wat vingeren om in zijn mond te steken en het lint van zijn jurkje, dat men ook al eens in zijn mond vindt. Het vindt in het schreeuwen het bewijs van zijn bestaan en wanneer het niet schreeuwt, gaat men kijken en kittelt aan zijn wang, meenend, dat het lacht en gelukkig is. / De dames arriveeren met een ruiker, dien ze onachtzaam ergens neerleggen en met een emotie, die ze minder gauw kwijt zijn. Met een bonhommie, die voor hernieuwing vatbaar is, doet de vader de honneurs, vertelt van toen de boot kwam en van toen de ooievaar neerstreek en hij spreekt ook van bloemkoolen en van hoe het voor hem een harde noot geweest is, om kraken. Dan grijpt hij een flesch bij den hals en spreekt spoedig van santee doen. / En de dokter komt dagelijks moeder en kind schouwen, zonder veel naar ze te kijken, spreekt van zijn plicht, die hem altijd elders roept en van de plaatselijke politiek en hij vraagt den vader naar zijn meening. Van meening heeft de vader voorloopig heel weinig, hij heeft in

De geboorte

de krant alleen de letters gelezen die een duim hoog zijn. / Hem bekommeren heelwat andere dingen. Hij geraakt niet uit zijn bed en hij geraakt er niet in en, onder duizenderlei voorwendsels, drinkt hij likeurtjes, uit beleefdheid en omdat het warm is, van grooten honger en van grooten dorst en omdat hij zoo moe is als een hond. Want er is van alles te doen en wie anders zou het doen? Den eersten dag hing hij zonder onderbreking aan de navelstreng van de telefoon en dan heeft hij een doos briefpapier vol geschreven en dan heeft hij de menu opgesteld voor het doopmaal en dan zijn de suiker gekomen (ge weet wel van waar), de doozen, de kantjes, de koordjes en de klavertjes en binnen het naamkaartje van den kleinen fabrikant, om een onzijdige uitdrukking te gebruiken. / Behalve op de kamer van het kind, is in het heele huis niets te krijgen en niets te zien. In den hof barsten de botten en op het bleekende laken liggen duizende bruine winterschubben, die de boom heeft afgeschud. De doeken ontluiken almaardoor op de droogkoorden, alsof de Zon het kind niet kon bijhouden. Maar tegen den gloed van zulke zon kan zijn fonteintje niet op.

De negen dagen

WANNEER het kind verschijnt, begint er een feestroes, die negen dagen duurt en waarin men zich bezighoudt met allerhande dingen, die

men niet gewoon is te doen. Ik spreek niet eens van het inbusselen, aan den grond waarvan de deernis ligt met ongemakkelijke en weleens onnoemlijke situaties, noch van het opsmukken, dat betrekking heeft op het bovengedeelte van het lichaam en dat er op aanstuurt, den schijn te geven, alsof het al broderie en kant was. Want dat inbusselen geschiedt ook den tienden dag met een steeds aangroeiende vernuftigheid en dat opsmukken eveneens, hoewel met minder energie. / Men zit, die negen dagen, in verscheidene houdingen de eene al merkwaardiger dan de andere en in een verleidelijke oasis van bloemtuilen en geschenkjes, die van zilver zijn of van saai; men bijt met een onachtzame natuurlijkheid in vruchten, die men anders achter de vitrine laat liggen; men haalt uit de bus alleen kaartjes van menschen, die overgelukkig zijn omdat er een kind meer op de wereld is en men ontvangt bloemen tot van zijn schuldeischers. / De meid zingt haar mooiste liederen onder haar ongecontroleerden arbeid en eet nu en dan een pateeke dat is overgebleven. Ze spreekt alleen van het weer, kwestie van de doeken, en om niet te worden tegengesproken. / Des avonds wordt de ketting gevormd tusschen de valiede leden van het versterkte gezin voor het wegdragen der bloemen, des morgens wordt het water ververscht

en worden de ruikers terug geschikt, waardoor ze hoe langer hoe mooier worden. / Men vergeet het kippenhok dicht te doen; de radio laat men aan zijn alleenspraken en men loopt den heelen tijd over en weer op de trap met een presenteerblad. / Na den negenden dag, begint de belangstelling uiteen te loopen over het gansche huis. De bloemen, die nog altijd links en rechts worden gedragen, laten onderweg van haar blaren vallen; de man heeft zich herinnerd, dat er nog trappist in den kelder staat; hij begint er ook aan te denken, dat er een en ander moet geschreven worden uit het boekje der postchecks; hij krijgt terug de behoefte, te lezen wat er op de wereld gebeurt; er worden in het huis hoeken ontdekt, die een beetje verwaarloosd werden; er wordt bevonden, dat de winkelwaar op is; dat het sigarenkistje leeg is; het gras staat een voet hoog en de kippen leven op een berg van voeder. / Moeder de vrouw vraagt, wanneer vader er aan gaat denken, eens terug zijn gewone kleeren aan te doen.

De getijden

De Romeinen, die dag en nacht de wacht hielden, losten zich om de drie uren af en, langs de Kerk om, is dat gebruik in zwang gebleven bij de kristen menschen en zelfs bij de geuzen. De geuzen immers nemen eveneens de kerkelijke feestdagen voor voldoende redenen, om niet te werken en

tusschen de voordeelen van een goddeloos bestuur wordt het vieren van den eersten Mei zelfs door katholieke ambtenaren gerangschikt. / Het kind neemt zijn maaltijden op uren, die drie zijn of een meervoud van drie. Dat gaat van den vroegen morgen stijgend tot het middaguur en dat herbegint des namiddags tot het avond wordt. Dat geschiedt volgens een ritueel, dat door het volk en door de geneeskunde is aangenomen. Zes uur immers is een fatsoenlijk uur om even wakker te worden en om daarna voort te slapen, negen uur is geschikt om definitief op te staan, twaalf uur is even voor het middagmaal en drie uur is een weinig nadien, van drie tot zes kan men een dutje doen en te negen uur is de donkerte ingevallen, zijn de kippen slapen en zeggen de paters, quia jam vesperascit. / Het is een heilig geheim, dat eten van het kind en het stemt tot inkeer. Die tijd doet denken aan een retret en de vader, die somme toute, in dat alles niets anders kan aanbrengen dan goed bedoelden raad en nuttelooze wenken, vraagt zich af, of hij niet zou herbeginnen, zooals in zijn jeugd, met het officie te lezen, ad primam, ad sextam, ad nonam, telkens opdat het kind goed zijn buikske zou vol hebben. / Want dat is een van de voorwaarden van den goeden slaap en van de rustige ontluiking. En de goede slaap van het kind

geeft de ouders de illusie, dat zij er geen hebben. Want het geluk, een kind te hebben, wordt versterkt, wanneer men kan zeggen, dat het is, alsof men er geen had. / Het kind slaapt dan ook tusschen de maaltijden, van zes uur 's morgens tot negen uur 's avonds. Wanneer zijn doeken voor de laatste maal losgemaakt worden, verlaat de vader even de kamer om de deuren te sluiten en reciteert ad Completorium. / Die training van den dag wordt onbarmhartig onderbroken door den grooten vasten van den nacht, lijk op het zingen der paters het groot stilzwijgen volgt. Door een eigenaardigen geest van tegenspraak gedreven, verheft het kind na het laatste maal de stem, zonder naar iets te wachten noch iemand te ontzien. Niemand kan verklaren, waarom het dat doet, het is noch van honger noch van dorst noch van pikantigheden en uit boosheid kan het ook niet zijn; van de erfzonde is het bevrijd en niemand heeft het slechte voorbeelden gegeven.

De belangstelling

VAN de geboorte van een kind verwittigt men bloed- en aanverwanten, vrienden en bekenden en voor elk van hen kost het een goedkoop postzegeltje, terwijl het minste antwoord vijfmaal duurder is, tenzij wanneer men een formule op zijn naamkaartjes laat drukken, van „oprechte gelukheilwenschen deelneming" met verwijzing naar een

voetnota van doorhalen wat niet gewenscht is, aldus den bestemmeling een zeker initiatief overlatend. / De geboortekaartjes vertrekken alle tegelijk en de gelukwenschen komen afzonderlijk terug. Zij komen nog wanneer het kind ingeënt is en wanneer het begint te spreken. De gelukkige ouders hebben geen lijst waarop ze aanteekeningen maken, zooals voor het innen van abonnementsgelden. Elk antwoord wordt aangezien als een spontane daad en het resultaat blijft dus positief. / De gelukwenschen worden bijeengebracht, eenmaal dat er genoeg zijn om er een pakje van te maken. Het was wenschelijk, indien de menschen zich konden verstaan om ongeveer hetzelfde formaat te gebruiken, anders krijgen de kaartjes ezelsooren. / Die gelukwenschen zijn zelden oorspronkelijk en reiken in 't algemeen niet hooger dan ergens een toespeling op den naam en, bij wijze van verregaande belangstelling, op het geslacht van den doopeling. Intusschen ligt de doopeling in kwestie, waarover het zich de menschen druk maken, te brullen alsof men een dolkmes door zijn lichaam stak. / Doch er is een soort van briefwisseling, die schijnbaar de ouders voorbij wil streven en die rechtstreeks aan het kind geadresseerd wordt. De ouders komen in dezen maar voor zooveel in aanmerking, als

ze vader en moeder van het kind zelf zijn. Nochtans zij die schrijven hebben wel graag, dat de ouders even inzage nemen van die correspondentie. / Er komen brieven van groote maatschappijen voor kindervoedsel, die onderteekend zijn door den directeur zelf. De directeur heeft vernomen, dat ge onlangs een kindje hebt gekocht en dat ge u afvraagt, hoe ge het best zult voeden. Hij voegt bij zijn gelukwenschen een goed adres voor het bekomen van een voortreffelijk voedingsproduct en houdt zich te uwer beschikking om een monster te zenden zonder eenige verplichting van uwentwege. De andere directeur heeft een andere aanvangsformule gevonden, maar in de tweede alinea geeft hij reeds goeden raad. Een derde directeur, ditmaal van een rubberfabriek, raadt tutters en slabbetjes aan, schorten en ondoordringbare broekjes en er is een vierde, die over luiers en navelbandjes schrijft. / Een brouwerij zond naar uw vrouw volgenden brief: „Al de vrouwen, in het algemeen, en bijzonderlijk die, welke de vreugde hebben van in moederschap te zijn, kennen wel de weldadige eigenschappen van den Stout X..., die verbruikt wordt in menige gevallen van flauwte, zwakheid, of vermoeienis. En zoo is het met duizenden welke gebruik maken van dit heerlijk en voedzaam bier, die

hun de welgezindheid door de gezondheid onderhoudt. De merkende nadruk van de Stout X... behoort bijzonderlijk aan zijn groote inhoud van delfstoffelijke mineralen en vitaminen. De terugwerking op de darmstelsel is ook erkend als welzijnde. Wij voegen bij dezen brief een bon met dewelke U kosteloos een flesch Stout X... zult bekomen bij uw gewonen kruidenier. Om zulks hebben wij reeds onze berichten overhandigt. Wij blijven inmiddels, Mevrouw, Welachtend."

Het bewustworden

HET kind zuigt van voor en het blaast van achter, dat is hetgeen het doet gelijken op een stofzuiger; voor het overige, onderscheidt het zich op velerhande manieren van dergelijk toestel. / Het ligt op zijn duim te zuigen en het denkt, waar komt nu die duim vandaan, die ongevraagd in mijn mond is gekropen. Uit zijn verleden heeft het een vage herinnering aan andere duimen, die reeds in zijn mond gezeten hebben en die gevoelig dezelfde waren. Wat zijn eigen duim betreft, denkt het kind, die zit weer ergens in een mond; het weet nog niet, dat die beide gebeurtenissen gewoonlijk samenvallen. Het aanziet het wellicht als een gebruik op de aarde der menschen, dat ze naar duimen zoeken om in den mond te houden. Het heeft ook een zekere herinnering aan andere monden waarin zijn duim

gezeten heeft. Een mond vindt het een lekker toevluchtsoord voor zijn duim, het is er warm en vochtig en wanneer men niet wist, dat men de menschen plezier doet, met zijn duim in hun mond te laten, deed men het voor zijn eigen plezier. / Het kind beziet de voorwerpen zeer langen tijd. Er is zooveel aan één enkel voorwerp te leeren en, trouwens, het vermoedt niet, dat er andere voorwerpen bestaan. Het kijkt naar een kous, die te drogen hangt. Het kind lacht de kous toe, omdat ze de stem heeft van zijn vader en dat ze, juist lijk zijn vader, allerhande aantrekkelijke klanken kan voortbrengen om kleine kinderen te doen lachen. En zie, nu heeft ze weer de stem van zijn moeder, kleine lieve vent, zegt de kous. Het is allermerkwaardigst. Dan komt er een vinger met een ring vóór zijn neus. Dat aanziet het kind als een parasiet in de televisieséance met de kous. De ouders slagen er niet in, het te doen omkijken. / Er zijn oogenblikken wanneer de gansche wereld begint te draaien; de meest onmogelijke dingen schuiven voorbij; als van uit een vliegtuig, ziet men het geboortedorp van zijn wieg verkleinen en de blik overschouwt de enorme stad der tafel, met haar skyscrapers van flesschen, haar glazen huizen en de uitgestrekte domeinen der tellooren met het dichtgebladerd geboomte op der spinazie. Men

zou dat allemaal van dichtbij willen zien en men zegt het uitdrukkelijk, zonder zich evenwel verstaanbaar te maken. / Dagelijks onderneemt men een groote reis, waarbij men een cyclopysche trapzaal ziet met allerhande lichten, maar dat is zoo zelden, dagelijks, dat men telkens zijn reis van den vorigen dag vergeten is. Het is ook een verschrikkelijke ervaring voor iemand die zijn dagen te bed doorbrengt, naar het bed van de verdieping te worden gedragen, zoodat men volop brult als men bovenkomt. Wanneer men brult, krijgt men soms een ander kindje te zien, dat brult, het is echter zoo afschuwelijk, zoo een kindje, dat men nog harder brult.

De eerste lessen

(De vader spreekt)

Het goud

HET is niet al goud wat blinkt, maar deze ring, dien ge zoo begeerlijk met de oogen volgt, is er. Veel ander goud zou ik u niet kunnen toonen; de ringen is schier het eenige, wat men ons heeft gelaten, behalve dat voor de valsche gebitten. / Ik zou u een wilde noemen, dat ge zoo bewonderend kijkt naar dat metaal, waarover wij, ouderen, reeds zoolang een kruisje hebben gemaakt. Die ring, voor ons, heeft geen handelswaarde, sinds den tijd wanneer hij er een had, nl., toen wij hem hebben gekocht en verkoopen gaan wij hem niet doen. / Het goud, kind, heeft geen belang voor ons; en zelfs het geld, dat er een afleiding van is, begeeren

we niet meer in zijn papieren voorkomen. Wij werken nog alleen met cijfers en we weten nog alleen, hoe rijk we zijn, na onze schulden van onze activa te hebben afgetrokken of omgekeerd, geval waarin ons vermogen in min wordt uitgedrukt. Wie weet, kind, zult ge, buiten de ringen van uw ouders, die stilaan aan hun vingeren verslijten, nog ooit eenig goud zien? Met uw eerste communie, zal ik me wel wachten, u dat uurwerk te geven, dat ik zelf kreeg en dat men met een sleuteltje moest opwinden, alsof het vervaardigd was geworden, met de bedoeling, den mensch in verlegenheid te brengen, wien naar het uur werd gevraagd. Ik zal u iets koopen (of ik zal het aan uw peter overlaten), dat luchtdicht is en gechromeerd, het is te zeggen, blinkend en onvergankelijk aan de oppervlakte. / Van gouden tafelgerei spreken we natuurlijk niet, alleen de Koning van Engeland bezit er. Maar het zal zelfs geen zilver zijn. Het zal op zilver gelijken en het zal niet zwart worden in den azijn. / Men zal u blinddoeken om er u heen te brengen. Ge zult in diepe kelders afdalen en zachte sloten hooren springen, stalen deuren zullen opengaan of men zal u voeren naar een afgelegen streek en den stroom afsnijden van de versperringen waar ge zult doorgaan en de schat dien ge zult zien zal niet die zijn van Ali Baba, in gapen-

de koffers, overloopende kruiken en puilende zakken; in de schemering zult ge den valen glans zien van eentonig gelijke staven zonder de minste aantrekkelijkheid. / Maar bij den drogist zal men ten eeuwigen dage fleschjes blijven verkoopen die op waarachtig goud gelijken.

De flesch

DIE flesch, kind, maakt, nog meer dan het goud, uw belangstelling gaande. Het is nochtans geen flesch, het is de koffiepot. Doch ge weet niet, dat er zooveel dingen bestaan die op elkaar gelijken en toch iets anders zijn. / De flesch is voor u alles wat eenige belangstelling waard is. Ge leeft er voor en ge leeft er van. God behoede er u voor, later nog zoo te zijn. Want datgene, wat Conscience, zoo gevat, een uitvinding des duivels genoemd heeft, wordt ook in flesschen aan den man gebracht. / Evenzeer als het kleine kind, dat in de flesch eten en drinken vindt, beweert de volwassene, dat er eten en drinken in de flesch te vinden is. De geneesheeren, nochtans toegevend, dat het misschien drinken is, ontkennen volstrekt dat het eenige voedingswaarde heeft. Het minste verslag van een drankbestrijderscongres zou daarvan veel meer kunnen zeggen dan ik zelf. / Ge weet niet, hoe zonderling gecompliceerd het bestaan hieronder is. Ge verkeert in de meening, dat de mensch niets anders

noodig heeft dan koolhydraten en eiwitstoffen en het beetje vitamine, dat we uit de druif in uw mond laten loopen en dat de pap het alfa en omega is van het behoud, den groei en de ontwikkeling. / Het is veel erger dan dat. Wellicht hebt ge opgemerkt dat de flesch die ge gisteren met geweld trachtet te bemachtigen, achtkantig was en bruin. Dat is een flesch voor uitwendig gebruik. Daar zit iets in wat binnenin geen deugd doet en wat alleen dient om op de oppervlakte gestreken te worden. Naar zulke flesch grijpt een ontwikkeld mensch niet en wanneer hij zijn maag verbrandt, komt het meestal doordat men spiritus van zout in een bierflesch had gegoten, wanneer hij spuwt, doordat men het geneesmiddel van Tissens in een flesch van cognac had gedaan. / De witte flesch is voor inwendig gebruik. Men gebruikt ze zooveel uren als er lepels in zijn. Althans dat denkt de apotheker. Maar men slaat dikwijls een uur over en men maakt zelden een flesch leeg. Wat overblijft gaat de riool in, wanneer men vergeten is waarvoor het dient of wanneer men denkt, dat het vergaan is of slecht geworden. Daarin zitten de zuiverste zaken voor de apothekers, die zelf zoo weinig van hun flesschen nemen en er zulke lekkere maken voor een ander. / Van flesschen zijt ge nooit uitgeleerd. Er zal voor

u ook eens een dag aanbreken, waarop ge het onderscheid zult weten tusschen de staande, ranke, vrouwelijk elegante bordelaise en de dikbuikige, liggende, asthmatieke, welgedane bourgognefleſch, zooals ge het onderscheid zult kennen tusschen een Vlaming en een Waal. De Vlamingen drinken het eene en de Walen het andere. Want, als men spreekt van iemand, wat hij drinkt, dan wil men zeggen welken wijn. / Van al de flesschen die ge op uw wegen zult ontmoeten, zult ge slechts de wijnflesch overhouden.

Het been

Ik kan niet nalaten, ook het been te vernoemen. Ge houdt dat been vast, dat niet een bot is, doch een volledig menschenbeen, met de knie in het midden, een voet met teenen aan van onder en, boven, het schuine vlak, waar het afgesneden werd in de lies. / Het is alleman niet gegeven, zulk een been in zijn hand te houden en er beurtelings de uiteinden van in den mond te steken. Zooiets is strafbaar en, als de procureur iemand ziet, die dat doet, vaardigt hij een bevel van aanhouding uit. / Het zijn geen zaken voor menschenkinderen, om mee te spelen, met de beenen van hun medemenschen, hoogstens met de voeten en dan nog in overdrachtelijken zin. Men is het been van zijn broeder evenveel eerbied verschuldigd als het overige van zijn

lichaam en te Waterloo kan men het graf vinden van het been van lord Uxbridge, dat in 1815 begraven werd, wanneer de rest van hem bleef leven tot 1854. / Want de beenen worden meestal van de menschen afgescheiden door de heelmeesters en door de oorlogen en de meeste beenen blijven er aan, wanneer die twee factoren samenwerken. Het erge van de zaak is, dat de menschen die geen beenen meer hebben er nog altijd pijn in gevoelen, zonder er nog nut van te ondervinden, zoodat het voor hen dubbel erg is. / Hoe het gesteld is met het wezen waaraan dat been heeft toebehoord, dat ge vasthoudt, weten we niet. Het hoort toe aan een verkleind exemplaar, dat men in den handel kan krijgen. Want dat hebben de menschen gedaan, ze hebben zich zelf nagemaakt in alle denkbare grootte, om als speelgoed voor hun kinderen te dienen. / Wanneer ge uw eerste uitstappen in de stad zult maken, zult ge in zekere magazijnen honderden kleine menschjes zien staan van beider kunne en van allerhande gelaatskleur (er zijn er purpere met groen haar); ge zult er naakte zien en gekleede en ge zult ze alle evenzeer liefhebben, alle hebben dezelfde mooie oogen. / Die kleine menschen hebben beweegbare beenen, die maken, dat ze kunnen zitten en liggen met evenveel onverschilligheid als

natuurlijkheid. Die beenen zijn een beetje gebogen, zoodat ze een weinig ingetrokken zijn als de kleine mensch ligt en wat krom als hij staat, maar ze zijn zoo dik, dat men het niet opmerkt, zoo dik, als de moeders wenschen, dat de beenen van hun eigen kinderen zouden wezen. / De mensch amuseert zich met wat hij onder de hand heeft. Ik heb gezeid, dat ik in princiep geen bezwaar heb tegen het celluloïden menschelijk onderdeel, dat u veel meer genoegen verschaft dan een zilveren rammelaar, doch dat men het desalniettemin moet wegdoen, als er iemand komt.

Het vuur

De godsgedachte bij de heidenen is ontstaan uit vrees. De eerste heiden is met zijn gezicht in het vuur gevallen en heeft zich natuurlijk verbrand. Het ongelijk was aan zijn kant; het bleek voldoende uit de uitdrukking van zijn wezen, toen hij rechtstond. Zonder zich verder te bedenken, hield hij zich vanaf dat incident op eerbiedigen afstand. Voor alle zekerheid, ging hij voorzichtig een hekje zetten rond de gevaarlijke plek; hij wierp met elegantie zekere zaken in den muil van den god en maakte zich daarna weer dadelijk uit de voeten en ten slotte bouwde hij een tempel en hing er een maalslot aan, loosde een zwaren zucht en ging zijn schrik afdrinken. / Datgene wat het menschdom

heeft doorgemaakt in de eerste jaren van zijn bestaan, maakt elke mensch door, dien men aan zichzelf overlaat. Zoo zou, naar men zegt, het kleine kind vanzelf Hebreeuwsch beginnen praten, als men er niet mee sprak. / Een klein kind komt in aanraking met allerhande dingen, die zijn verstand te boven gaan. Het ziet vooreerst het grootste wonder der schepping, den mensch, in den persoon van zijn vader, den genialen man, waarvan het hoofd gewikkeld is in den tabaksrook, lijk dat van den berg Sinaï. Het staat ook voor het verbijsterend probleem van het kindje in den spiegel. Het kindje, waarmee het vriendschap zou willen sluiten is gezeten op den arm van een man, die sprekend op zijn vader gelijkt; men lacht op vader en de man in den spiegel lacht terug; men kijkt van den eenen vader naar den anderen en 't zijn waarachtig dezelfde. Dat kindje in den spiegel is een tooverkindje. / Nu ontmoet het kind den god van het vuur, die bezit neemt van de hem voorbehouden plaatsen. Aan de ruitjes van den feu continu, die, lijk een monster onder den schoorsteenmantel zit neergehurkt, toont hij zijn roode kaken; onder uit den mond van het duiveltje dat lijk een booze kater zijn rug opsteekt en den langen staart van zijn buis, komt zijn rood tandvleesch te voorschijn en, als

het waait, zijn tong. Het kind stapt met zegevierende haast en wankele stappen naar die ronkende beesten toe en wil de ervaringen meemaken, waardoor de jonge menschheid, tot haar schade en zonder nut voor het nageslacht, is gegaan. / Wij zijn niet wetenschappelijk genoeg aangelegd, om die inwijding koelbloedig af te kijken en wij die zelf door ons te branden het vuur hebben leeren kennen, we bouwen den tempel waarin de god den Winter zal doorbrengen. / Zoo wordt de woonkamer verdeeld in drie deelen : de box, waarin het kind thuis hoort, de omheining, waarin de kachel staat en dan de plaats die voor ons bestemd is. Het kind beschouwt den box als een oord van ballingschap en huilt er alsof het alleen was op een vlot en reeds dagen wachtte op een schip; het beschouwt de kamer waarin wij leven, als den buitenkant van den box en houdt er zich voorloopig tevreden; maar, nu het hek rond het vuur geplaatst is, staat het verlangend te turen naar dat heilige der heiligen, heft een soort hooglied aan en roept (in zijn Hebreeuwsch) „Meu meu meu", lijk de stervende Mozes, bij het zien van het Beloofde Land.

De huiskamer

Ik geef in overweging een ontwerp van inrichting eener woonkamer, waaraan de lezer zulke veranderingen kan brengen, als hem door zijn instincten,

gaven, onvolmaaktheden, idealen en eigenaardigheden worden ingegeven. / Het oogenblik waarop tot de herinrichting dient te worden overgegaan, wordt bepaald door de beweegbaarheid van het eerste kind. De kamer wordt in twee verdeeld in den zin der hoogte. Tot op 1 m. 25 van den grond, worden de wanden bekleed met email-platen en de grond, die een lichte helling krijgt, wordt bedekt met een veerkrachtige en ondoordringbare stof en voorzien van kleine geultjes, die samenloopen naar de monding van een afvoerbuis. Op de hoogte van 1 m. 25 worden schabben aangebracht, waarop voorwerpen worden geplaatst die breekbaar zijn en noch heet noch zwaar, zooals vazen, aschbakken, schuimen pijpen, postuurtjes, en gevaarlijk tuig, zooals breinaalden, scharen, ontleedmessen, stoofhaken en toespelden. De kachel wordt op een voetstuk verheven en voorzien van een sierlijke schelp in gietijzer, voor het vallen der kooltjes, die doet denken aan een wijwatervat. De pootenlooze tafel, waaraan men staande eet, wordt met vier linten aan de zoldering gehangen. Het bovengedeelte der muren wordt bekleed met sierlijke diagrams, verbeeldend de lengte, het gewicht het aantal tanden en het aantal voetstappen van een normaal kind over de eerste levensjaren. / Aan de zoldering hangen twee

trapeziums waarop de ouders hun vrijen tijd doorbrengen. Men bereikt die trapeziums met een koorden ladder, die kan worden opgetrokken nadat de kinderen er zijn van afgeschud.

De ballon

De ballon begon verkeerd en eindigde slecht. Hij kwam zich aan den grond schuren en in de bedorven lucht van de menschen dobberen, in plaats van zijn hooge bestemming getrouw te blijven, waarvoor men hem een ziel had ingeblazen, de lucht in te gaan, uit het gezicht te verdwijnen, uit de herinnering, uit het geheugen. / De ballons zijn niet meer rond zooals vroeger, ze hebben van die zonderlinge en onbeschrijfbare vormen gekregen, die eigenlijk geen vormen meer zijn, ze zijn fantastisch en leelijk geworden. Maar men moet ze lijk de andere dingen nemen zooals ze zijn en, daar deze zich op mijn hand kwam neerzetten lijk een duif, ontving ik hem lijk een duif die op een misbakelde worst zou hebben geleken. / Het kind had nog nooit zulk gevaarte gezien. Hij aanzag het als gevaarlijk en alleszins verdacht. Ik moet zeggen, dat de ballon deed, alsof hijzelf niet zeker van zijn stuk was. / Men heeft zoo van die ballons, die geen beslissing kunnen nemen. De ziel, die hun het leven geeft, is lauw en loom geworden, de neiging, die ze hadden, de hoogte in te gaan, wordt tegengewerkt

door een zwarigheid, die ze bij den grond houdt; het minste voorwerp, dat ze op hun weg ontmoeten, doet ze aarzelen, nadenken en twijfelen; ze hebben geen vertrouwen in zichzelf en het kind, dat pleegt de dingen te bespieden, om naar hun wezen en geaardheid te zoeken, aarzelde geruimen tijd, vooraleer vertrouwelijk met de ballon om te gaan. / Zoo gaat dat met ballons : ofwel schieten ze in hun drift naar de zoldering der kamer of naar de zoldering van den hemel, zich losrukkend uit de onhandige handjes (men bindt het draadje om den pols), ofwel blijven ze vóór u uit loopen, te licht om een hindernis te zijn en te groot om er geen te zijn. / Dus de neiging die deze ballon had om bij den grond te blijven was overwegend. Daarmee kwam hij altijd terug lijk een boemerang en het kind bukte zich met welbehagen, alsof hij het neerkomen van een zak graan op zijn hoofd duchtte en dat telkens de zak, sprookjesgewijze, zoo licht werd als een pluim. / Zoo geraakte het kind op de hoogte van het wezen van dien ballon. Het sloot er vriendschap mee en, hoewel de nieuwe kameraad wat licht in het hoofd scheen te zijn, ging er het kind vrij vertrouwelijk mee om. / En toen gebeurde het, dat er een groot gerucht kwam en een luchtverplaatsing en de ballon was ergens anders. / Het

kind zocht hem in de kamer en ging bij de deur staan, om ook buiten de kamer te gaan zoeken. Nu weet het nog niet waar hij heen is en het zoekt nog. Naar het lapje verfrommelde rubber, dat wij het wilden toonen en dat zooveel op een ballon gelijkt als een onderbroek op een Zeppelin, heeft het niet eens willen kijken.

De tooverfluit

VAN tooverfluiten ken ik alleen die van Mozart. De laatste maal, wanneer ik ze gehoord en gezien heb, zat ze in handen van een fluitist, die wel een virtuoos was, maar geen toovenaar. / Wanneer het is uitgemaakt, dat een bepaald voorwerp een fluit is, is het niet meer dan natuurlijk, dat men erop fluiten kan. Hier is een fluit, zei Hamlet aan Guildenstern, speel me wat voor, het is simpel genoeg: men blaast er op en men nijpt de gaatjes dicht. Wanneer het voor het kind niet waarachtig tooverij was, wanneer het niet verschrikt het ding verwijderde om daarna ellendig te beginnen huilen, zou men van geen tooverfluit spreken. Maar die fluit is èen echte tooverfluit. Een tooverfluit omdat ze klanken voortbrengt, noch min noch meer. / Tooverij is een gebeurtenis zonder oorzaak. Het kind is reeds voldoende gevorderd in de kennis van goed en kwaad, om te weten, dat alle gebeurtenissen een oorzaak hebben. Men heeft schoon het ding

een fluit te noemen, het kind weet niet wat een fluit is en het is de minste van zijn bekommeringen; het weet hoogstens, dat we den naam geven van fluit aan lange voorwerpen (familie van stoofhaken en paplepels) die bont gekleurd zijn en neemt het woord fluit, bijgevolg, voor het gemeen naamwoord, dat stokken van dien aard beduidt ofwel voor den eigennaam van zulken stok zelf. / Stel u een oogenblik voor, dat, op een schoonen dag, het broodmes in een vlammend zwaard veranderde terwijl gij er vreedzaam brood mee snijdt, dat de teut van den koffiepot lijk een adder begon te kronkelen en de borden van de tafel vaagde, dat de voltairezetel op zijn achterste pooten door de kamer begon te loopen, dat de klok haar tong uitstak of dat, uit het vriendelijk zomerlandschapje aan den wand, een zwijn met zeven biggen naar u toe kwam geloopen; dat zou wel tooverij zijn; uw haren rezen te berge, ge stond aan den grond genageld, het kille zweet parelde op uw slapen, men vond u een half uur later in een onbeschrijflijken toestand van overspanning en de dokter zegde van maar liefst wat te gaan liggen. / Dat is het ongeveer, wat het kind tegenkwam. De fluit wordt door hem, zooals ik zeide, gerangschikt tusschen de lange voorwerpen, die in hoofdzaak dienen om te slaan, zooals er zijn

om mee te werpen en andere om op te bijten, zooals er zijn die rollen (cylindrische en ronde) en zooals er zijn die rammelen. Waarom ze zoo gekleurd is, weet het kind niet; eerst dacht het, dat we meenden, hem daarmede beet te zullen hebben, maar had onmiddellijk in de gaten, dat het heerlijker was om mee te slaan dan om naar te kijken, en dan sloeg het er ook mee. Lange voorwerpen hebben een tweede en ondergeschikte bestemming; ze hebben twee uiteinden, die in den mond gaan om op te leeren bijten, zoolang men geen tanden heeft; men steekt het eene uiteinde in den mond en onderwijl koelt het andere af. Alleen de stamper maakt uitzondering op dien regel; hij is wel lang, maar heeft slechts één bruikbaar uiteinde. In geen van die voorwerpen zit leven, ook niet in het voorwerp fluit, dat ziet men zoo, het kan tot tegen den wand rollen maar daar blijft het dan ook liggen, het is dagen lang onbeweeglijk gebleven op de vensterlatei. Het is een levenloos ding. / Vanwaar kwam dan die klank? Men wordt er gelijk aardig van, ons docht, dat hij kwam uit het voorwerp fluit. Laten we nog eens probeeren. God almachtig! Inderdaad, het snijdt door merg en been. Het kind is als van een serpent gestoken, het smijt het ding fluit weg, alsof het gloeide in zijn hand; het brult erbarmelijk.

Het moet gepakt worden. Van over den schouder, kijkt het zorgvuldig en geniepig, of het voorwerp niet op hem afkomt, of het niet opnieuw gaat beginnen. Wij hebben schoon te zeggen, dat het immers een fluit is. Ge zijt er wel mee, met uw fluit, hebt ge dan niet gehoord, dat ze zooeven heeft gefloten?

De kegeljongen

Ik had die kegels eigenlijk uitgehaald om het kind plezier te doen. Maar het kind verstond niets van het spel. Hij kon blijkbaar het verband niet vinden tusschen de kegels in slagorde en de bal die werd geworpen. Het hield moedwillig die beide zaken gescheiden. Wanneer ik ging om de kegels te plaatsen, kwam het mee om me te helpen en wanneer ik ze met veel moeite geplaatst had, nam het er in elke hand één en ging die wat verder zetten. Het heele spel scheen voor het kind te bestaan in een onuitputtelijk plaatsen en herplaatsen. / Wanneer ik eindelijk meende, me te kunnen verwijderen, om het eigenlijke spel te beginnen, kwam het kind, dat me met de bal zag vertrekken, me met één van de kegels achternageloopen, zoodat ik er toe kwam, van sapperdeboeren te zeggen. Dan moest ik het kind op mijn arm nemen en den kegel in mijn hand en alles weer gaan goed zetten en het kind terugdragen naar de plaats vanwaar ik den bal zou wer-

pen. Ik had schoon naar de kegels te wijzen ginder achter, die een oogenblik later dooreen zouden worden gesmeten, het kind bepaalde er zich bij, met angst den bal te volgen, dien ik meesterlijk over en weer slingerde. Toen ging het mij eenvoudig in den weg staan, zoodat ik het met één hand moest vasthouden en met de andere moest werpen. Het zag opeens den bal door den tuin loopen en meende, dat dit een tweede spel was (de bal kwam niet in de buurt van de kegels) en we liepen samen, om hem te halen. / Soms, bij het over en weer loopen, zag het kind weer de kegels staan en ging het er op af, om ze een weinig te verplaatsen, het kegelspel verkiezende boven het balspel, dat, naar mijn eigen oordeel zelfs, een beetje eentonig was. Zoodat het spel, dat op goeden voet was, voor de zooveelste maal werd onderbroken. / En als het gebeurde, dat de bal waarachtig in de kegels terecht kwam, keek het kind toevallig ergens anders uit of, als het het werkelijk zag, meende, dat dit een spijtig voorval was, waarbij zijn onbehendige vriend het kegelspel door het balspel aan 't bederven was. / Ik moet zeggen, dat het een heel vermoeiende bezigheid was, van didactisch oogpunt beschouwd. Zoo erg, dat ik het opgaf. Maar als ik het had opgegeven, is het kind zelf begonnen. Het heeft de negen

kegels door het huis gedragen en ze hier en daar gezet. Het weet niet, dat er negen zijn; het denkt dat er maar één is en zijn groot geluk is, dien overal te ontmoeten.

De stofzuiger geeft voetjes

(Het kind spreekt)

ER is niemand, die me kan weerstaan. Er zijn anders, naar men beweert, leelijke menschen. Maar van leelijke menschen heb ik geen schrik. Ik kan schrik hebben van een mooien mensch. Want ik oordeel niet naar het uiterlijk, ik kijk er binnen in. / Maar wat zou ik hier van menschen spreken? Ze gelijken toch zoo op elkaar. Ze hebben oogen waarin men altijd zien kan en een mond waarin men nu en dan kan kijken en waarin hun tanden staan; ze brengen gevoelig dezelfde geluiden voort; ze hebben handen, waarmee ze me willen pakken, als ik niet gepakt wil worden en waarmede ze me niet pakken, als ik wel wil. Ze hebben voeten waarmede ze nader treden of zich verwijderen of die een voorwerp worden van lange studie, wanneer ze, neerzittend, ze ter analyse aanbieden. Men heeft zoo gauw verleerd, zich om de menschen bezorgd te maken. / Er zijn echter andere zaken, die me veel meer ontstellen dan de mensch. Veel onnatuurlijkere zaken, zaken die de groote menschen zelf hebben gemaakt. Wanneer ik u zeide, wat voor schrik ik van den wekker heb. Het leven gaat zijn gang

met de gewone geruchten; geschuif van voeten, geschuifel van het gas, gieten van water, schrobben van borstels, getrappel van vorken in de borden, triomfantelijk gespuit van de waterflesch of het schielijk schamoteeren van het porseleinen hoedje der bierflesch, gekis in de pan, gepruttel in de kom en dan al het geschreeuw en de dreigementen, als ik een koffieservies uit de kast haal of als ik een pannetje met melk dat boven mij op de tafel stond over mijn onschuldig hoofd uitgiet. / En opeens, door alles heen, snijdt die schrikkelijke bel u den adem af. Ze vervult met haar barbaarsch geluid de heele wereld en ik sla op de vlucht. Als het gedaan is, staat dat kleine ding daar tiktak te zeggen lijk vroeger, alsof het volslagen onbewust was. / Maar er is veel erger. Wij bezitten een langvormig ding met een blinkenden toeter aan en een langen draad. Als men het uithaalt, bevind ik me reeds aan den anderen kant van de kamer. Het is van de familie der wekkers, het belt echter niet, maar het huilt. / Ze zeggen, dat er electriciteit in zit. De mooie uitleg, alsof ik weet, wat electriciteit is. Ik bewonder ze in alle geval, die zoo spoedig gerust zijn. Ze zeggen: electriciteit, en ze zijn tevreden. Het is een vreeselijk toestel; het loopt snuffelend met zijn neus langs den grond en wat het daar verloren heeft,

weet ik niet. Ik heb er nog nooit durven naar kijken. Men heeft me gepakt en men heeft me trachten te paaien wanneer het ding aan het huilen was, maar ik heb altijd juist zoolang gehuild als het ding. / Ik ga er wel eens naartoe, als het stil is, maar ik houd me natuurlijk gereed, om dadelijk te gaan loopen, als het moest beginnen. Pa heeft er een handje van, dat ding na te doen, wanneer ik er dichtbij ben en, als ik Pa dan bekijk, zwijgt hij en daarna schiet hij in een grooten lach en ik mee. / En terwijl, gisteren, die afschuwelijke machine brullend zat te wroeten in een gekantelden ressortbak, kwam Moeke me bij de hand pakken en we gingen samen wat naderbij en Moeke gaf het dan, dat ik het zag, eten met stukjes gazet. Het was de eerste maal, dat ik iemand anders gazet zag eten. Daarna heb ik zelf mogen probeeren en het ding kwam met zijn kouden neus tegen mijn hand en van mijn gazet at het ook. Het heeft me geen pijn gedaan en het heeft niet in mijn hand gebeten. Ik was te verlegen en te nieuwsgierig om aan huilen te denken. Maar, zoodra het terug is gaan snuffelen in den ressortbak, ben ik maar gauw weer gaan loopen. / Ik voel nochtans, dat het mijn vriend wil worden. Daar zal ik natuurlijk blij om zijn en het ding misschien ook.

Vertelsel

DAAR waren eens twee witte konijntjes. Er waren er niet meer in de Ark van Noach, en zie eens. Het zal evenwel niet waar zijn met deze twee, want vandaag is het eene begraven en het andere opgeëten. / Hadden de kinderen uit liefde het konijntje doodgebeuld? Wij geven aan onze kinderen speelgoed dat geen speelgoed is; dieren die niet dood kunnen omdat ze niet leven en die zoo trouw zijn nagebootst, dat men zou zweren, dat ze leven. Zoo krijgen de kinderen een verkeerd inzicht in de zaken. Met de levende dieren doen ze ook zoo; als ze piepen, denken ze, dat het maar het fluitje is. / Het was een wit konijntje met roode oogen, het at gras en knabbelde brood; opeens was het weg en daar was het weer, lijk een pijl schoot het voort, uit schrik voor het oorlogsgerammel van den kindertank; van de kinderen zelf, die veel gevaarlijker zijn dan hun wagen, liet het zich pakken. / De belangstelling, de liefde, de zorg en de hooge bescherming van het kind zijn verschrikkelijke dingen. Het konijntje zal niet vallen, God beware, maar het kan niet meer ademen; de omarmingen zijn er van die echte, die soms den dood voor gevolg hebben; het doodnijpen en het opeten zijn voor het kind geen ijdele woorden. Het konijntje had triomfantelijk in het zandkarretje gereden, met liefde

had men het er uit gehaald en het had met kloppend hart zitten wachten tot die allerbeminnelijkste handjes het er terug inzetten; het had naar alles gewacht wat zijn kleine vrienden konden uitdenken. / En toen was het konijntje zachtjes verdwenen en, als men het terugvond, was het dood. / Het konijntje is dood, zeiden de kinderen, vermits het niet meer speelde; zijn glazen oogjes waren toe en zijn haar had geen veerkracht meer, zijn pooten draaiden niet meer en het fluitje ging niet meer. En wanneer men het watten scharminkel weggesmokkeld had, om het te begraven, vroegen de kinderen nog even, waar het dood konijntje was, maar onmiddellijk daarop zagen zij Janneman Maan, die bijna vol in de lucht zat. / Het konijntje dat niets meer moest duchten was voorzichtig in de kooi gelegd geworden op een beddeken van stroo en, daar men zoomaar geen levende in het bed van een doode stopt, vergat men het andere, waarvan de kat een festijn maakte genre Balthazar, zich er den volgenden ochtend bij bepalend, even te pinken naar wie haar iets vroeg. / De kat had het konijntje gestroopt, terwijl wij muggen jaagden. Hebben de muggen recht op het leven of hebben zij het niet? Wij zijn allemaal zeer bedreven in het jagen van muggen, wij zien vooraf wanneer de andere ze zal

missen. Wij toonen elkaar de lijken; zij worden niet begraven, zij blijven plakken waar ze zaten of worden nonchalant afgeveegd. / Hoeveel muggen zijn er noodig om de liefde tot een konijn te vervangen? Laat ons niet van de honden spreken, die de wetenschap open en toe doet, om er van alles in te leeren, wat de dood op afstand kan houden van den sterfelijken mensch. En de menschen die zoozeer van honden houden. Is het lot van het konijntje dan niet beter, dat dood gaat van ik weet niet wat, misschien van te groote liefde, op een grooten zomeravond vol van muggen en daarna heelemaal en onherroepelijk dood is?

SINT NIKLAAS

WAT Sint-Niklaas in de groote magazijnen gezien heeft, is ons een raadsel. Men zou gaan denken, dat hij er acties in heeft en dat hij de gebeden van de beste van zijn parochianen, die van den middenstand zijn, niet meer op prijs stelt. Want hoe zou een middenstander nog kunnen bidden voor iemand die zijn portret in gekleurde en daarbij nog aan-en-uitgaande lampjes laat ophangen aan den voorgevel van een grootwarenhuis, die er de kinderen ontvangt en al de liften doet doorgaan voor poorten van den Hemel? / Van kinderen gesproken, men zou denken, dat er nog zijn. Wat zeg ik,

men zou denken, dat er geen andere menschen meer zijn; men zou gaan denken, dat de kinderen groote menschen geworden zijn. Ik vroeg naar een kinderwagen en men zond me naar de kinderwagens waarmede de kinderen rijden, maar die niet voor kinderen zijn. Ik vroeg echter naar groote kinderwagens. Men vroeg me met een zweem van verontwaardiging, of ik die wagens niet groot genoeg vond. Ik moet u zeggen, dat ik ze veel te groot vond, maar ik zei, dat ze te klein waren. Eigenlijk waren ze misschien groot genoeg. Enfin ik zei, dat ik er bedoelde voor echte kinderen. Om kinderen in te leggen. / Ik had niets dommers kunnen zeggen. Men nam me op, alsof men zeggen wou, bezie dien man, hij is er een van in den tijd wanneer de menschen kinderen kochten. Men zond me trap op trap af naar een hoek ik weet niet waar, alsof ik had gevraagd naar een heerenfiets met een groot en een klein rad. / Van echte kinderwagens waren er tienmaal minder dan van valsche. Het schenen dingen te zijn, die een redelijk mensch tusschen dit en zes December niet koopt, zoomin trouwens als groote paraplu's, naaimachines of... echte kinderen. / Want van kinderen was er ook groote keuze. Van kindskinderen natuurlijk. Hoewel ze onbreekbaar zijn, kon men er allerhande wiegen voor vinden, hoewel ze nooit moe

worden van staan, kon men er stoeltjes voor vinden, en ook zuigflesschen, hoewel ze geen voedsel tot zich nemen. En dingen zelfs voor andere behoeften, die ze niet hebben. / Natuurlijk is dat allemaal fictie. Maar een kind dat geïnstalleerd is zooals het Sint-Niklaas gaarne schijnt te hebben, moet even een weinig minder kosten dan een dochter die huwt of een zoon die zich na zijn studies installeert, huwt (met de reeds genoemde dochter) en kinderen koopt. Met dit verschil dan nog, dat de echte kinderen nogal bij prijs zijn. / Meerdere kinderen veranderen trouwens van beroep in het begin van December, om een geheel jaar hetzelfde beroep te hebben uitgeoefend en er van gekregen te hebben tot daar. Deze, die soldaat was, heeft zin gekregen in de ijzerconstructie en die daar, die bepaald den weg van de treinexploitatie scheen te hebben ingeslagen, wil van niets meer hooren dan van de chemie en de expériences amusantes. / Inbeelding hebben ze, de lieve kleinen. Ik ben zeker, dat er zijn, die al gevraagd hebben naar een grootwarenhuis in 't klein, met Sint-Niklaas in 't klein en hun eigen ouders, die er aankoopen doen, in 't klein ook. / Was er schooner middel om de grootwarenhuizen klein te krijgen, den opstandigen middenstand te ontwapenen en hem zoo murw te maken als speculatie?

HET kind, in zijn lang slaapkleed, heeft zijn gebedekens één voor één opgezeid, al zijn stukjes gedeclameerd en al zijn kleine liedjes gezongen, de handjes gevouwen en met groot betrouwen opgekeken langs den grooten schoorsteen der onbegrensde mogelijkheden tot boven tegen de zoldering, waar hij naar den Hemel vertrekt. Het heeft alles beloofd, wat door het hoofd der veeleischende ouders is gegaan, haastig en onvoorwaardelijk; het heeft alles gevraagd, wat het zich maar kon inbeelden (veel meer dan voorhanden is), zijn ouders in verlegenheid brengend en Sint-Niklaas meteen. / Het kind heeft het bord met het brood, de raap, den wortel en den suiker klaar gezet voor den ezel, alsmede de sigaar voor Zwarten Piet, zonder den aschbak en de lucifers te vergeten en, zonder zich al te zeer te beklagen, is naar bed gegaan, na vooraf toch eventjes de schuchtere bedenking te hebben geopperd, dat het ook liever bij de gebeurtenis aanwezig was van den ezel met het bord en den Zwarte met de sigaar en van Sint-Niklaas zelf, wiens hoogst heilige naam nog alleen maar meer wordt gelispeld, die niets behoeft te krijgen en die alles brengen moet. / Het is ook best, dat het bij dat alles niet aanwezig is; vijf minuten later zit vader de sigaar van Zwarte Piet op te rooken en moeder de raap van den ezel te

eten, op gevaar af, er niet te kunnen van slapen, maar omwille van de waarschijnlijkheid. / In het huis waar het kind slaapt heerscht een gonzende drukte, niet alleen voor het placeeren der nieuwe zaken met de ronde gebaren van den étalagist, doch voornamelijk om, vóór het slapen gaan, van het oude nieuw te maken, de poppen te herkleeden, de wieg op te knappen en zijden lintjes te naaien van 0.75 fr. den meter. / De groote menschen gaan laat slapen en gaan vroeg opstaan. Het wonder, begonnen in den donkeren, geschiedt vóór het licht is; het kind mag niet weten waar de droom eindigt en waar de werkelijkheid begint. De nuchtere groote menschen, die alles weten, slapen echter niet, zij zijn het die in den woeligen nacht denken aan het wonder van morgen; den heelen nacht voelen ze, hoe het huis davert van de voorbijrijdende treinen; ze zinnen maar onophoudend op de gebeurtenis van straks; bij hen is het, dat de groote strijd wordt gestreden; zij die alles hebben klaargezet, gelooven niet meer, dat het daar werkelijk staat; ze branden om het terug te zien; ze vragen zich af, of niets vergeten werd; ze zeggen van morgen vroeg op te passen voor den hond; ze vragen, waar de pellen van de raap zijn gebleven. / Het kind slaapt den ganschen nacht. Als de eerste klokken luiden wordt het opge-

nomen; het begint met te weenen, gelijk andere ochtends, om de kleine miserietjes van het leven; het heeft op zijn arm gelegen, het had nog langer willen slapen; de ouders antwoorden sussend en trachten het gesprek op actueele vraagstukken te brengen; vader vraagt aan moeder, zoo terloops, of Sint-Niklaas nu werkelijk zou gekomen zijn; het kind herinnert zich de raap en de sigaar en eindelijk al de ontstellende mogelijkheden. / Wanneer het, van heiligen schrik bevangen, den tempel der huiskamer binnentreedt, reikhalzen de ouders om ook te zien, alsof ze van niets wisten en ze zijn zoozeer ontroerd, dat ze aan hun eigen bedrog niet meer gelooven.

SINT-NIKLAAS heeft een hoop kleine dingen gebracht. Menschen, auto's, varkens, huizen, paarden. Sint-Niklaas bekommert zich niet om de schaal van al die dingen en het paard, veel grooter dan dat van Troje, is honderdduizendmaal grooter dan de drie kleine varkens. Het hondenhok is zoo klein, dat er geen hond klein genoeg voor is; de auto's van verschillende grootte passen in mekaar en als de gans in de deur van de garage staat, kan niemand meer door. De haan kan door het venster van het woonhuis kijken en de pop vult een heelen wagen van den trein. / Het kind is daar niet om bezorgd; het rijdt zelf op het dak van de autobus en het neemt

plaats in den kipbak; door de deur steekt het zijn arm om uit het huis te halen wat er in zit en het houdt maar op aan zijn schouder; het is vol ontzag voor een koe, die niet grooter is dan een vingerlid en het kijkt niet eens naar den beer, die grooter is dan het kind zelf. De zuigeling zit op den beganen grond door de vensters der eerste verdieping te kijken, terwijl een bescheiden volwassene voorbijkomt, die hem niet tot de heup reikt. / Wij zijn het die al dat gemis aan verhoudingen opmerken en wij zouden er kunnen onder lijden, indien wij het niet zoo koddig vonden. Want we hadden dat allemaal kunnen voorkomen met ons tijdig met Sint-Niklaas te verstaan en hem op zekere détails van zijn speelplan te wijzen. Dat hebben wij niet alleen veronachtzaamd, integendeel, we hebben er den goeden heilige doen inloopen, door hem dingen te doen brengen, die wij zelf graag zagen. / Het huis is tusschen dit alles de hoofdvogel. Het huis, dat een verkleining is van het huis waarin we wonen. Uitwendig wel te verstaan. Het kind ziet voor zijn oogen zijn huis, de slaapkamer, de hoekkamer, het salon en het bureau, het torentje en de remise en het vindt het natuurlijk. Het zijn alleen wij, die drie keeren per dag zeggen, dat het toch mooi is. / In zijn huis zitten en de verkleining van zijn huis vóór zich zien

staan, is een weelde die weinige menschen zich kunnen veroorloven. / We vinden het kleine huis ten slotte fraaier dan het groote. Schooner huis kunnen wij ons schier niet indenken en indien wij er een te kiezen hadden, kozen wij wis en zeker dat. / Wij weten met dat alles niet, waarom wij ons niet gelukkiger voelen, in dat huis te zitten waarvan zulke lieve reproductie bestaat, waarom wij niet als ideaal beschouwen iets wat zoo vriendelijk geïdealiseerd werd. / Het is omdat wij het groote huis van binnen naar buiten en het kleine van buiten naar binnen beschouwen, omdat het groote huis geen raadsel is en het kleine wel, omdat het groote huis het eenige is, dat wij kennen en het kleine er een is tusschen al de andere, die wij niet kennen en dat het daardoor zelf de heele bekoring in zich sluit van al de mogelijkheden, die aan het onbekende zijn verbonden. / Soms zien we ons huis wel staan lijk wij het kleine huis zien staan, maar onze zorg gaat minder naar dat gezicht, dat wij elk jaar doen witten, dan naar wat er binnen geschiedt, het kind, of het slaapt of eet, het hout in den kelder, of het droogt, de appelen op den zolder, of ze niet rotten, de kippen, of ze nog niet leggen en wanneer de waschweek zal aanbreken. / Sint-Niklaas heeft ons gelukkig gemaakt met het kleine huis, dat volmaakt is van buiten en leeg van binnen.

De Sint-Niklazen in vleesch en bloed zijn niet zoo heel zeldzaam, maar ze weten toch zoo bitter weinig; ze wijzen vermanend met hun veelzeggenden vinger en men durft niet verder vragen. De vinger wil zeggen, dat men braaf moet zijn en de monkel in den baard, dat men toch nogal braaf is en men vertrekt voldaan en ontgoocheld. / Wanneer men er iets van gedaan wil krijgen, doet men best met er zelf eenen aaneen te stooten. Het ongeluk is, dat ze toch zoo wonderwel op een familielid kunnen gelijken en dat zij er toch zoo armtierig uitzien. Er zijn er, die zich niet eens ernstig kunnen houden; er zijn er, die naar een borrel vragen of die meenen, dat ze natuurlijker zijn, als ze een pijp stoppen; ze zetten hun staf in den hoek en schuiven hun mijter in hun hals en met allen verschuldigden eerbied kan men ze niet meer uit de kamer krijgen; er zijn er ook, die een vrouwenstem hebben en waarvan de albe sprekend gelijkt op een bedsprei. / De intrede in den huiskring is allemaal niets; zoo in 't gat van de deur is alles nogal aannemelijk, maar, van dichtbij, moet men zich omdraaien. Het is gebeurd, dat Sint-Niklaas dat kwalijk nam en den humoristischen vader een humoreske oorvijg gaf, tot groote ontsteltenis der bevende kinderen. / Het bezoek in den huiskring wordt besloten met een zeer

omstandigen uitleg om al de nevels van ongeloof trachten te verdrijven, die bij de kinderen zijn opgerezen. Sint-Niklaas was in een kwade luim, Sint-Niklaas bedoelde het zoo niet. Hij meent het zoo kwaad niet. Zijn geheugen faalde, er zijn nog meer menschen, die een stem hebben lijk Nonkel Charel. / Men moet heelwat relaties hebben om aan een ander soort sint te geraken, een die over kleeren, routine, waardigheid en zelfbeheersching beschikt en die met een zekere natuurlijkheid over de dingen kan spreken die op het briefje staan. De vraag stelt zich dan, of men hem wel op het onderwerp van het zoo leelijk bedpissen kan brengen. Hoewel, met dat hij alles weet, men nogal ver mag gaan; men kan niet eens spreken van onbescheidenheid. / Op het papierke staat ook al wat het kind gekregen heeft; hij laat niet na, het te exploiteeren, hij roemt er zich op, zoo mild te zijn geweest, en het handzakje waarvoor ge fr. 14.50 hebt gegeven heeft hij in den Hemel door Sint-Crispijn laten maken. / Men staat eerbiedig naar zijn watten baard te kijken en men loert naar de plaats waar hij vast zit; men denkt, dat hij maar houdt tot het gedaan is. Men kust herhaalde malen het groot stuk glas van zijn ring, wijl hij staat te kletsen over het groote voorrecht, dat u gegeven wordt. / Pas is hij klaar met het kind, dat

het goed slapen en goed eten moet, of hij wendt zich tot den vader, dat hij goed moet schrijven. Zeer zeker, Sint-Niklaas, zegt de vader, met een kinderachtigen klank in de stem.

Gebed

SINT-NIKLAAS, wat zal het loon zijn van de vaders, die u geholpen hebben door halve nachten in het geheim te werken en elken ochtend te liegen en hun handen, waaraan de verf blijft kleven, in onschuld te wasschen? / Vaders die misschien door noesten en onnoozelen vlijt uw begrooting in evenwicht houden en die een soort van speelgoed op de wereld brengen waarop ze zooveel prijs stellen, dat zij het bijna ontzien, het aan hun beulen van kinderen over te leveren? / Zullen die vaders opgenomen worden in de Werkhuizen der Hemelsche Zalen? / En die zoogezegde schrijvers van brieven naar en van Sint-Niklaas, zullen die opgenomen worden onder uw Hemelsche Klerken? / En zij die uw alomtegenwoordigheid op deze wereld verzekeren door halfslachtige mijters en tafellaken mantels te dragen en een watten ringbaard op hun gezicht te plakken, zullen zij rang mogen nemen te midden van de wervingsreserve der bisschoppen in partibus? Amen.

EEN BLIK IN HET DIERENRIJK

KIPPEN EN EIEREN

GEEN ei zonder kip en geen kip zonder ei, zegt de wet ingevolge dewelke de kippen eieren leggen en uit de eieren kippen komen en die misschien een dubbele is. / Groote denkers zijn zoover gegaan, te beweren, dat men niet weet, wat van de twee het eerst heeft bestaan. / Er zijn, zooals ge weet, ook hanen en van de hanen is het zeker, dat het ei eerst is geweest, want met den haan is de ketting gebroken. Dat zou er ons toe brengen, de vraag van het geschapen wezen in de kippenwereld in de zin van de kip op te lossen en niet alleen om redenen van welluidendheid, vermits van het geschapen ei een haantje had kunnen komen, dat alleen had gediend, den eersten nuttigen Zondag, voor het ontbijt van vader Adam en we aldus nooit een kip of een ei hadden gezien, wij ten minste. / Staathuishoudkundig gesproken, is het ei een waar lijk het goud en de andere dingen, die ons omringen. Het is echter als kreeg men het van de kip voorniet en als maakten alleen de wetten der economie, dat het aan elke andere bron geld kost. Dat is omdat de menschen kippen houden voor het plezier, ze te zien loopen en voor het leven dat ze meebrengen. Het rapen van eieren is een tweede plezier, zoodat kippen die eie-

ren leggen hoog worden geprezen. Kippen leggen doorgaans veel goedkoope eieren en weinig kostbare. / Eenmaal dat het leggen voorgoed in gang is, is het best zich van de buitenwereld af te zonderen en geen aandacht te verleenen aan wat in Europa en in de Vereenigde Staten gebeurt, noch aan den stroom van eieren, die op dat oogenblik over de wereld gaat. Een vulgair ei is zoo lekker als een zeldzaam en elk ei is er één. / Wanneer vijf kippen vijf eieren hebben gelegd, hebben ze voor dien dag gedaan en hebben ze elk een ei gelegd. Als er den volgenden dag weer vijf zijn en dan drie en dan weer drie en dan weer vijf, is er een kip die vijf dagen achtereen heeft gelegd en, als men er zoolang geen eet, heeft men er één en twintig. Eén kip, één dag, één ei, is het maximum. Wie vijf kippen heeft, kan op één dag vijf eieren rapen en op twee dagen tien; hij bezit op twee dagen tien kippen en zoo voort; zulke kippen noemt men dagkippen of kipdagen, naargelang van het standpunt. Na een week komt men tot vijf en dertig kipdagen; dit cijfer, gedeeld door dat der eieren, geeft de breuk van een ei, dat elke kip elken dag heeft gelegd, wat iets heel anders is dan een gebroken ei. Wie er zoo over redeneert, exploiteert wetenschappelijk. / In het mandje liggen de jongste eieren bovenaan en de

oudste van onder. Men kon best een toestel gebruiken, dat de eieren teruggaf in de volgorde waarin zij er in gingen.

OVER het ei valt veel te zeggen en, inzonderheid, over het kippenei. Er bestaat b.v. een vorm, die den eiervorm genoemd wordt hoewel de eieren van dien vorm afwijken of hem slechts benaderen. Er zijn langwerpige en ronde eieren, scherpe en stompe, dikke en kleine. Zoomin als wij de negers uiteen kennen, kennen wij de eieren uiteen, hoewel de eenen zwart zijn en de andere wit. / De schalen, als er die zijn, stellen problemen die alle exploitanten van neerhoven met zorg vervullen; zij zitten nl. vervat in een wonderbaren cyclus, doordat ze langs voor aan de kip worden teruggegeven, waaruit ze langs achter zijn gekomen en ze om zoo te zeggen door de kip gaan lijk flesschen door een bottelarij. / Hoewel de schaal dan weer geen volstrekte noodzakelijkheid is en er b.v. windeieren bestaan voor het gebruik op korte afstanden. Daar de hanen, lijk reeds hooger uiteengezet, geen eieren leggen, komt het windei niet van den windhaan, hoewel aan een kip, die zulke eieren legt, behalve een soort van gemis aan ernst, een zekere winderigheid wordt toegeschreven. Van het windei heeft trouwens nooit iemand een ernstige bepaling gegeven. Men zou

b.v. de waarheid nabij komen, wanneer men zei, dat het een wind is met een vel om en een ei in, maar in zulke definitie blijft geen plaats over voor den wind en zoo gaat zij mank aan ontstentenis van eigenlijke hoofdzaak. / Zooals men kan uitmaken uit wat voorgaat, komt het ei langs den achterkant uit de kip. Dat uitkomen noemt men leggen. Eieren worden hetgeen men noemt gelegd. Dat is omdat ze breekbaar zijn en men er slechts mee mag werpen uit b.v. politieken hartstocht. / De gelegde eieren worden door de kip aan hun lot overgelaten.

De kippenfamiliën gehoorzamen aan bijzondere wetten. De vaders zijn in 't algemeen onbekend en de moeders evenzeer. De kip, lijk we reeds zagen, stelt geen belang in haar ei totdat er een dag aanbreekt, waarop de kip, door een soort van moederlijk gevoel ten opzichte van onbekenden gedreven, zich op dertien eieren van wisselvallige herkomst gaat zetten, alsof dat een uitgelezen zitje was en alsof het voor iets nuttig kon zijn. Die eieren bederven dan ook zienderoogen. / Ge weet, dat, als de kip dat één en twintig dagen volhoudt, het mirakel der ontluiking gebeurt en dat de kuikentjes die te voorschijn komen, onmiddellijk tweemaal zoo groot zijn als het ei waarin zij zaten en ze in geenen deele op de kloek gelijken. Zij beginnen zonder

dralen om zich heen te zoeken, of er niets is voor onder den tand, de kip geen zoogdier zijnde. / In beginsel geldt als regel het leven, dat alle hoop in zich draagt. Maar er zijn kuikens, die sterven wegens onbekende oorzaken. De kloek stoot de zieken van zich af en struikelt over de dooden met een onbegrijpelijke onverschilligheid. De krepeerende kuikentjes zijn trouwens gelaten in hun lot en mans genoeg (wie kent hun geslacht?) om het probleem van den dood heelemaal alleen op te lossen. Het is zeer zielig. / De mensch staat tegenover die verdunning van het gebroed met een meewarigheid, die gunstig afsteekt tegen de houding der eigenlijke moeder; hij probeert voedsel en vasten, drank en lavementen. Hij warmt de sukkelaars in zijn handen of in het fornuis, hij zet ze in den tocht of in de ijskast. De kloek laat hem begaan en het kuiken krepeert. / Maandenlang brengt de kloek een keelgeluid voort, dat de mensch tracht na te doen, zonder daarin te slagen en dat in de onzichtbare ooren der kuikens het effect maakt van den hoorn in een eenheid; zij blaast verzamelen, zij blaast etenstijd en zij blaast de retraite. Die retraite geschiedt onder het afdak van haar pluimen, telkens op het juiste oogenblik, als het kroost warmte noodig heeft. / In den loop van die maanden zetten de kuikens uit en

krimpt de kloek. De kloek gaat geleidelijk terug naar de slanke lijn van de kip, terwijl de kuikens, van onder uit, naar hetzelfde ideaal streven. Lijk men moeder en dochter ziet, die lijk zusters worden. De kloek houdt ze samen, roept ze bij de lekkere beetjes die ze vindt, verdedigt ze tegen alle gevaren en tracht nog altijd voort, ze onder haar pluimen te verbergen. Maar dat wordt op den duur onmogelijk en ten slotte belachelijk. / De mensch staat voor de kloek in vereerende bewondering, hoewel hij zich afvraagt, hoe dat alles gaat eindigen. / En op een schoonen dag, verlaat de kloek de kuikens. Ze draait ze den rug toe. Ze gaat alleen eten en ze gaat elders slapen. De kuikens laten de kloek doen. Ze gaan ook alleen eten en ze gaan ondereen slapen. Ze denken er van weerskanten niet meer aan, dat ze ooit de minste betrekking met elkaar hebben gehad en ze groeten elkaar niet eens meer in 't voorbijgaan. / En alsof het was, om dit afscheid te bezegelen en om te toonen, dat ze geworden is lijk iedereen, legt de kloek een ei en ze begint te kakelen.

De kip die mensch wou worden

DIT is de waarachtige geschiedenis van een kip die mensch wou worden. Wij weten wel, dat het niet zal gaan. Maar de kip denkt er misschien anders over. / Die kip is behept met een manischen drang naar de menschen; ik geloof dat het tot in

haar kleine hersens is doorgedrongen, dat wij een geheel ander bestaan leiden en b.v. veel lekkerdere dingen eten en ik geloof, dat zij het versje van zijt ge amber gelezen heeft en meent dat, door in onze nabijheid te blijven, zij van onze vlooien zal vangen, hoewel wij altijd riskeeren, van haar luizen te krijgen. / De aanhankelijkheid van een hond kan men verdragen en men kan er in opgaan, die van een kip verdraagt men niet. Men wil, dat de kippen op haar terrein blijven, slechts naar den mensch toekomen, als hij tiktiktik zegt en onmiddellijk terug den wijk nemen, als hij zijn hand opheft. / Men wil van een kip, dat ze schuw weze en den mensch een verdachte machine vinde vol van bedreigingen, waarvan ze zich op afstand houdt zoolang ze niet vergaat van honger en van dorst. / Die kip nu, die zich in den kop heeft gestoken, dat de wereld der menschen merkwaardiger is dan die der kippen, komt lijk een schildwacht over en weer loopen voor het deurgat, steekt nu en dan haar kop binnen of zet een van haar pooten op den dorpel en men ziet het haar aan, dat de minste aanmoediging noodlottig zou wezen. / Hoe de andere kippen daarover denken, weten we niet; we weten evenmin, wat zij van de andere kippen denkt; we denken, dat zij die kippen beschouwt als van die familieleden waarvoor men in den grond

beschaamd is maar waarmee men noodgedwongen moet huizen. De andere kippen moeten ondereen druk in de weer zijn over de pretentie van haar zuster en we hooren haar zeggen, ze is er weer bij, ze heeft weer een mensch gezien, ze gaat nog zot worden. / Wanneer die kip zich lijk de andere kippen gedroeg en haar onmogelijke betrachtingen liet varen, zou ze van het natuurlijk geluk der ongedoopten genieten. Het wil echter niet zeggen, dat die kip thans volslagen ongelukkig is. Integendeel misschien. / Zooals ge wel kunt denken, is zij er nog ver af, op een mensch te gelijken. Ze is alvast kleiner, ze heeft geen armen, haar is een roode muts op het hoofd gewassen, ze draagt een scharlaken vleeschbaard en het ergste van alles zijn die duivelsche pluimen. Haar hals evenwel, die ontpluimd is, komt al wat nader den mensch nabij. Maar wij weten niet, of de kip dat allemaal inziet. Het geheim der spiegels kent ze niet en als ze zich ziet opduiken uit den drinkbak, denkt ze waarschijnlijk, dat het een kip is. / Ik denk, dat ze, alles bijeen, veel gelukkiger is dan de andere kippen; de luttele ontgoochelingen die ze elken dag oploopt, wegen niet op tegen de weergalooze grootschheid van haar betrachting. / En zin voor humor heeft, naar ik weet, een kip nooit gehad.

KONIJNEN

HET onderscheid tusschen tamme konijnen en wilde bestaat hierin, dat tamme in een kist zitten en de wilde vrij rondloopen, dat de tamme het voedsel eten dat ze krijgen en de wilde, het voedsel dat ze vinden. Dat ze niet veel vinden, de wilde, legt uit, hoe ze mager blijven, zoodat, in stoffelijk opzicht althans, het voor een konijn beter is, tam te zijn dan wild. / Men moet daar echter bijvoegen, dat de tamme in de fleur van hun leven aan hun einde komen, op het oogenblik dat de mensch heeft bepaald, terwijl de wilde steeds de kans blijven loopen, te blijven loopen tot ze van hoogen ouderdom sterven. / Zoo zien sommigen het eenige verschil tusschen beide soorten van konijnen in de wijze waarop men zich van ze meester maakt, het tamme wordt bij de ooren gepakt lijk een flesch bier, terwijl het wilde lijk een kegel van op afstand wordt getroffen. / In verband met dit laatste onderscheid, zijn er menschen, die eenvoudig op het zaad voortgaan, dat ze op hun bord vinden. Er zijn er ook die voortgaan op den smaak, rekening houdend met den regel, dat de wilde met en de tamme zonder azijn worden klaargemaakt. Anderen nog ondervinden het aan de krampen in het lijf, nl. zij die geen wild mogen eten. Menschen zonder verstand mee-

nen, dat alle tamme konijnen wit zijn en alle witte tam en er zijn zelfs menschen die denken, dat een wild konijn den naam draagt van haas. / Dat er verwarring mogelijk is, bewijst o.m. de omstandigheid, dat men een tam konijn kan schieten, dat men, zonder te hebben geschoten, zaad kan uitgieten in de braadpan, dat men tam konijn met azijn kan bereiden en dat men wilde en tamme konijnen en ook hazen in één en denzelfden winkel koopt, dat, als men tamme laat rondloopen, ze pijpen graven en dat men bijgevolg witte uit den grond kan zien komen en ook, dat er soms katten worden geschoten en opgediend, wat men slechts verneemt bij het nagerecht. / Men zou er aldus toe komen, het nut van de jacht te onderschatten. Hoewel het een feit is, dat, indien al de jagers hun wild gingen koopen, er geen wild te koop zou zijn, want dat blijven de wilde voor eigenaardigheid behouden, dat ze zich niet bij hun ooren laten vatten. Men kan zich laten neervallen op een slapenden haas, maar slechts bij uitzondering en de winkels zouden schoon wachten hebben op de hazen, waarop men zich heeft laten neervallen. Het is al een heele kunst, ze te schieten. Bunburry ging nl. jagen en er zaten twee mooie konijnen midden op den weg. Bij het eerste schot keken ze om en bij het tweede haalden ze de schou-

ders op. / Een van mijn witte konijnen, dat voor tam doorgaat, is zekeren dag met zeven kleintjes uit den grond gekomen. De kat van den buurman zat reeds op den hofmuur te loeren. Daarom zetten wij 's avonds de gansche familie binnen. Het is echter moeilijker, dan van zich eenvoudig te bukken en ze op te rapen. De kleine beestjes schieten weg, als hadden zij van hun tamme ouders alleen het wilde voor hun deel gekregen. Tam zijn ze echter in zoover, dat ze eten wat ze krijgen. Na hun geboorte hadden wij hun nutteloos geworden vader opgeëten en we hebben ze daarna vergast op een festijn van zijn beenderen.

VISSCHEN

MEN stelde de vraag, waarom de visschen graten hebben. Ik was, eerlijk gezeid, met de gedachte vertrouwd, dat niemand zich visch zonder graten kon indenken, maar, bij het hooren van die vraag, werd ik ervan bewust, dat men nog veel kon veranderen in de schepping, als men er ons wou mee belasten. Ik zei dan ook, dat de graten in den visch dienden te worden beschouwd als een posthuum verweermiddel tegen de vischetende gemeente. / Met evenveel reden kan men de vraag stellen, waarom de visch zelf bestaat en met evenveel wijsheid antwoorden, dat het is, om de visscher niet tot het einde der tij-

den aan den waterkant te doen wachten. Er is nl. niemand, die kan zeggen of de visscher niet bestond voordat er visch was. Wie het geduld van den visscher kent, moet het niet voor onmogelijk aanzien, dat het bespottelijk baarsje, dat hij eindelijk bovenhaalt, verwekt werd door de begeerte van het vangen en dat het zich zonder haast heeft gevormd rondom het aas en op zijn gemak gegroeid is aan den haak, die zal blijven doorgaan, om uit argeloosheid te zijn ingeslikt. / Het is niet de visch, die ons van antwoord zal dienen, want hem werd de gave der spraak niet gegeven, waardoor we evenmin weten, wat hij van ons denkt. Nooit veel goeds. Gedurende den korten tijd, dien hij zieltogend onder de menschen doorbrengt, om van het water over te gaan naar het vuur, vallen hem niet veel zegeningen te beurt. Het zijn alleen de goudvisschen, die getuige zijn van ons doen en laten, maar ze bekijken ons van achter glas, alsof wij in een aquarium zaten, en daarmee gelooven zij niet, dat het echt is. / Hoewel de visch zoodanig ons zicht streelt, dat wij zijn vorm hebben gecombineerd met dien der vrouw in de meermin, toch haasten wij ons, hem op te eten en laten hem niet faisandeeren. / En bij het eten, vinden wij de graten. Die graten werden er in gebracht door een redelijk wezen en wie goed zoekt, kan ze

vinden. Maar er zijn menschen die het opgeven en een boterham vragen met een stukje kaas. Op het oogenblik waarop de visch even zou willen lachen, kan hij niet meer, omdat zijn oogen zijn uitgestoken.

KATTEN

MEN weet niet vanwaar de katten komen. Maar een bepaalde kat komt altijd van den broer van de werkvrouw der menschen waar de oom van uw gebuur pleegt te gaan kaarten en het zijn de beste. Het zijn altijd goede rattenvangers. En ook muizenvangers, omdat het nog gemakkelijker is. / Minoe, die ongeveer kwam vanwaar ik zeg, werd me voorgesteld op mijn schrijftafel. Het was een klein hoopje zwarte wol met een wit vlekje op de keel, lijk een brelokje. / Minoe kreeg het eerste het beste schoteltje, dat het schoteltje van Minoe werd. Het kind stootte luide kreten uit en Minoe ging onder de kast de kat uit den boom kijken. / De rust die haar aanwezigheid plotseling in de muizenwereld bracht, had ons pas getroffen of daar werden we opnieuw getroffen door een geur, dien de muizen misschien reeds vóór ons geroken hadden en die ons voor de noodzakelijkheid stelde, Minoe manieren te gaan leeren. / Om een kat manieren te leeren zijn, lijk voor eender welke opvoeding, methodes. Minoe werd uit haar

schuilplaats getrokken en vóór haar verantwoordelijkheden geplaatst, wat zeg ik, met het gezicht geduwd in datgene, wat we ook maar haar verantwoordelijkheden zullen noemen. / Verder gedroeg Minoe zich lijk alle katten, maakte zich elk voorwerp tot vijand of tot speelkameraad, vlijde zich op de lekkerste plaatsen, maakte met haar ingeboren voorzichtigheid een duidelijk onderscheid tusschen de houding van mijn handen, scheen b.v. juist te weten, hoeveel tijd er noodig is voor een hand, om van een lokkende houding naar een grijpende over te gaan en zat reeds aan den anderen kant van de plaats, vooraleer de trage meester de snelste beweging had voltrokken, die een mensch maken kan en waarvan men den duur heeft durven uitdrukken, met te zeggen in een handomdraai. / Er zijn menschen die katten houden om ervan te houden, er zijn er andere die er zich bij bepalen, ze aan te wenden in den strijd tegen de muizen. / Na volbrachte taak, is Minoe elders muizen gaan vangen en de nieuwe meesters konden zeggen, dat ze ze hadden van Bauer, die ze zelf had gekregen van den broer der werkvrouw van den oom der menschen, waar de heer die naast Bauer woont gaat bakspelen. Dat is, wat men in 't Engelsch noemt een pedigree.

HONDEN

In memoriam Cartouche

DIEN ochtend, Cartouche, was het een eenvoudige zaak, op te staan, de achterdeur te openen en de kippen en de konijnen uit te laten. Ge waart er niet bij, krinkelend tusschen mijn beenen en springend tot tegen mijn hoofd; ik moest geen deuren open trekken en dan weer dichtdoen, om er u te doen inloopen en ik vond u niet terug vóór elke deur waar ik voorbijkwam. Gisteren heeft u een auto omgereden en brave menschen, die daartoe het hart hadden, hebben u verder versmoord. Ge ligt begraven in het Land van Belofte, buiten de voordeur, waar ge me elken middag en elken avond tegemoet vloogt, alsof ge jaren op me gewacht hadt. Ge waart een ruige hond, Cartouche, en veel bezoekers hebben u afgestooten, meenende misschien, dat ge luizen hadt, wat trouwens niet onmogelijk was. Ze vroegen zich af, hoe wij zulk een hond in ons huis wilden, maar ze wisten niet, hoe het kind met u mocht sollen, u bij den kop rondsleuren en aan uw haar rukken en ze wisten niet, hoe ge in de wieg gingt kijken, als de baby huilde en hoe ge aan zijn roze voetjes liktet, wanneer hij op den schoot van het vrouwtje pap aan 't eten was. Die kleine baby, Cartouche, die naar platten kaas ruikt, de plaaggeest die het kind is, het kijvend vrouwtje en de opvliegende baas, het is alles

voorbij voor u, al wat ge hebt liefgehad. / We hebben de laatste uren van uw bestaan samengesteld en het was ons een troost, te bedenken, dat uw laatste noenmaal was geweest van den afval eener schadelijke entrecôte, waarvoor we ditmaal den beenhouwer dankbaar zijn. We hebben u niet altijd bedorven; er zijn dagen geweest, wanneer er minder afviel; we hebben niet altijd gedacht, dat ge dorst kost hebben; we zijn u te lijf gegaan omdat ge putten maaktet in den tuin en ge hebt het soms deerlijk moeten bekoopen; we hebben u buitengejaagd en bekeven wanneer ge jacht maaktet op de konijnen en om uw wilde vriendschap in te toomen, hebben wij u soms moeten slaan. / Uw jagend hart heeft slechts voor ons geklopt, één vriendelijk woord deed u lijk een bezetene door de plaats hollen en er waren in den avond oogenblikken, wanneer het u gegund werd, te rusten op een schoot, uw oog te sluiten en uw harteklop te laten bedaren. Klein stukje hond, hebt ge gegrold en gebast om ons te verdedigen, ge hebt den vijand willen te keer gaan en al die vijanden waren vrienden; het was van een belachelijke heerlijkheid; ge hebt niet aan uzelf gedacht niet aan wat in uw macht lag, ge hebt uzelf, ongemeten, veil gehad voor de groote taak uwer ontstellende vriendschap. / Van een hond

gewaardigt men zich niet eens te zeggen, dat hij sterft en men gebruikt een zeer leelijk woord. Uw dood nochtans is deelachtig aan het mysterie van al wat sterft. Waartoe heeft die groote liefde gediend en wat is ervan geworden, die volheid van uw bestaan, die rijkdom van uw arm, ootmoedig, bange hart, die trouw van uw oogen, die toewijding van uw heele wezen. / Wij zetten den bak weg, waarin ge sliept, de kom, waaruit ge hebt geëten en we zijn vrij, het traliewerk weg te nemen van rond het bloemenbed.

De hond in de mis

In de mis, onmiddellijk na den preek, kwam een hond de kerk binnen. Het was het eenige wat hem deed gelijken op een geloovige ziel. Voor de rest liep hij op handen en voeten, liep tusschen de stoelen en deed al de menschen opkijken, die, in gedachten verloren, bezig waren met hun hoofd in hun handen te laten rusten. / Het was een heele gebeurtenis. De menschen, het plaatje der Dierenbescherming indachtig en misschien Sint Franciscus, keken met welgevallen naar den zonderlingen kerkganger, die over de graven van prinsen en prelaten liep lijk over den rijweg. / De hond wist niet waarnaartoe en snuffelde links en rechts, of er tusschen die vreemd stilzittende menschen geen waren, die meer naar vriendschap roken dan de meesten. /

Zoo kwam hij den man van de schaal tegen. Wellicht vond hij dien menschelijker dan de zittende contemplatieven en hij volgde hem op den voet. De man van de schaal glimlachte zijn klanten toe, alsof hij er verdienste aan had en met misschien de hoop, dat er de menschen wat zouden bijdoen. Onder de geloovigen waren er misschien, die dachten, dat de man zich door een hond liet vergezellen en dat het een nieuw gebruik was. / Maar, wanneer het lang genoeg had geduurd, om het te gaan gelooven, ging de hond een andere richting uit en pas enkele minuten later vernam de godvreezende gemeente aan een kort geblaf, dat hij iets had gevonden en misschien wel datgene wat hij was komen zoeken. / De hond beschouwde klaarblijkelijk zijn aanwezigheid in den tempel als een natuurlijke zaak. Met den zwarten pelsmantel, dien hij droeg, geleek hij trouwens op meer dan één zondagsche dame, wier mantel lang zoo goed niet zat. / De menschen, om lichtzinnig te zijn en licht verstrooid, bleven verstandig. Ze joegen hem niet buiten. Men hoorde geen wansmakelijk gekiss noch verschuiven van stoelen. En er was niet één fariseeër, die den moed had, de kerk te zuiveren van den onbetamelijken indringer. / Om vier voeten te hebben, was de hond trouwens veel stiller en veel voornamer dan menig koning der

schepping. Hij liep elegant en onhoorbaar en, in zijn wijdopen muil, krulde, blinkend lijk het blad van een orchidee, de schitterende offerande van zijn tong.

Een geval van heete daad

We lezen van moorden en diefstallen, maar we zijn er nooit getuige van. We zien een man een straatdeur achter zich toetrekken en we weten niet, of hij niet zoopas zijn handen heeft gewasschen van onschuldig bloed. We zien iemand, die zijn jas dichtknoopt en we weten niet, of hij niet zoopas het geld van een ander heeft weggeborgen. / Waarom loopt het volk bijeen als men een man opleidt? Om op zijn gezicht te raden, wat hij heeft uitgericht, om te zien aan zijn kleeren, of hij niet heeft gevochten, om iets te zien wat nog versch is, wat nog niet werd opgeschreven, gefotografeerd, gecommentarieerd, geïnventarieerd, gecatalogeerd en geclasseerd. / Op het oogenblik wanneer de dief in de straat verschijnt met dat wat hij gestolen heeft, ziet er de straat voor alle andere menschen juist uit lijk anders. / Alleen voor hem kijken de huizen met grootere vensters en schijnen de deuren open te gaan, neigen de gevels naar voor, blijven de voorbijgangers staan en keeren zich om en groeit het gestolen voorwerp tot een gloeienden bol van onwaarschijnlijk gewicht en van buitensporige af-

metingen. / Al de menschen werken met den wijsvinger. Met zooveel wijsvingers, dat de dief recht in de armen loopt van den politieman op den hoek, alsof hij, lijk een vliegtuig zonder bemanning, bestuurd werd op afstand. / Zoo wordt de boosdoener zijn schuld bewust en loopt naar de boete, overeenkomstig den weg, die gebaand werd door Dostojefski zelf. / Wij wisten, dat honden worst lusten en we hadden reeds veel teekeningen gezien waarop honden stonden afgebeeld, die aan den worstlust niet hadden kunnen weerstaan en de straat opgingen, achtervolgd door den eigenaar, die altijd een witgeschorte slager was met een groot nutteloos mes, een zwaren buik en korte beenen. / En dien Zondagmiddag, wanneer al de menschen noenmaalden en men slechts hier en daar een half bezopen huisvader zag met een freel gebakjesdoosje aan een van zijn vingers opgehangen, kwam, rakelings langs de huizen, een hond voorbij met een voorwerp in den muil dat grooter was dan zijn geheele kop. Bots achter hem aan kwam een andere (de confident van het klassieke tooneelspel), verbeeldend het zuiver hondengeweten (zonder worst maar vol van begeerte), lijk een bedreiging gepaard met een verwijt, lijk een trouwe, vervelende schaduw. / Het voorwerp dat de dief in zijn muil hield, was

inderdaad een worst; niet het gekende snoer van aaneenhangende worstjes, maar een heerlijk aangesneden gewrocht, dat kon zijn een salami, een hespworst, een peperworst of een lookworst, met een aanlokkend snijvlak, waarvan zoopas nog honderd gram tegen hun gewicht in nikkellegeering, waren verkocht geworden. / Dat hij op een onrechtvaardige manier in het bezit was gekomen van den troeblanten rijkdom, moest blijken uit een technisch détail, dat zelfs het bewijs van het tegenovergestelde uitsloot : er zat een celluloïeden kaartje in de worst geprikt, waarop, met blauw potlood, de eenheidsprijs stond geschreven. / Maar de politieman, die hem zag loopen, loech zich een bult gelijk de eerste sterveling de beste.

DE EGEL

DE auto snorde over de baan
die, in den zoelen nacht,
op een autodroom geleek en de rit maakte tot een droom. Het stuur zat veilig gekneld in de breede handen van Staf, die de baan lijk zijn broekzak kende en de vrede van het landschap deelde zich mede aan de inzittenden, van onder uit, bij het bijten der gespannen banden in de ruwe gladheid van den Zweedschen kassei, het dansen der veeren en de trillende berceuse van den ronkenden motor. / Een konijntje? vroeg Staf, alsof bij gezeid had : een

sigaar? en hij vertraagde en stopte. / Dus op zoek naar het overreden konijn. De kassei lag behagelijk rond en rok zich in den maneschijn. Op zijn effenheid wisselden de paarse schaduw der boomen en de schitterende lichtvellen der Maan, zoodat men soms aarzelde bij het loopen. / Tegelijk zagen wij iets dat bewoog in een schaduwvlek. Het was een rond klein bolletje. Staf stak een lucifer aan en toen zagen we, dat het een egel was. / Lijk een opgewonden speldekussen draaide het in een ronde, alsof het met zijn teeder snuitje aan een kort stukje touw gebonden was, dat aan een spijker vastzat. Het draaide rond met een vervaarlijke, hulpelooze, gekke bedrijvigheid. / Staf stak nog twee lucifers aan. We hingen lijk twee groote domkoppen boven dien doodstrijd, turend naar het potsierlijke détail van zijn voltrekking. / Dan zijn we teruggegaan naar de auto. Waaraan Staf dacht, weet ik niet. Ik heb het hem ook niet gevraagd. Hoelang het kleine dier daar nog heeft gedraaid in den genadigen nacht weet ik niet. Of het daar eindelijk is gevallen, weet ik niet. Maar ik geloof niet, dat het verder is geraakt; het touwtje van het onontkoombare moet het hebben vastgehouden aan den denkbeeldigen spijker van den dood en geen hand moet de medelijdende zalving van zijn palm hebben durven leggen op den

stekeligen rug, geen voet, zelfs met afgewend gelaat, het lijden hebben durven verkorten. / Aan weerszijden van de baan lag de zoete gisting van den welriekenden bladgrond waarin de egel misschien nog een laatste maal zijn snuit had willen steken. Maar de wegen die de menschen maken zijn ongenadig hard en ongenadig breed.

VAN HET OPENBAAR LEVEN EN ZIJN TOPPUNT, DE VERGADERING

De hoofdstad

HET lijkt zoo vanzelfsprekend, dat men in een station staat te wachten om naar de hoofdstad te gaan, dat men bijna verlegen is, te bekennen van niet. / De mensch, die u de vraag stelt, is haastig. Al de menschen, die naar de hoofdstad gaan, zijn haastig, want voor de hoofdstad staat er altijd een trein gereed en men kan zich bijna blindelings haasten en dan, men geeft zichzelf een zeker belang. / Wat gaat de mensch in de hoofdstad doen? Wat vraag. Men kan eender wat doen in de hoofdstad. Men kan er ministers gaan vinden in den persoon van ergens een attaché, die u met een zekere jovialiteit moet ontvangen maar die ongeduldig wordt als ge uw hoed neerlegt of vraagt, of hij geen sigaren heeft. Men kan in het parlementsgebouw dringen om volksvertegenwoordigers lastig te vallen en daarna kan men aan den overkant voortdoen met de senatoren en tegenover de lakeien kan men een air aannemen, alsof men landgoederen te verhuren had. Men kan op tentoonstellingen, die u niet interesseeren, rondvendelen met de handen op den rug en met een geblazeerde uitdrukking, waarop trouwens niemand let, zelfs niet de bewaker, die alleen op het uur van de verlossing wacht. En men kan nog veel andere dingen doen in de hoofdstad. / De man die u de vraag

stelt, verwacht zich aan geen antwoord. Hij vreest alleen, dat ge ja zult zeggen, want hij heeft een tweedeklasse biljet en hij vergaf het u niet, indien gij er een van derde hadt, niet omdat gij er een van derde hebt, maar omdat het zijne van tweede is. Hij is verlegen, dat hij dat biljet heeft, want hij stierf liever, dan u alleen in derde te laten zitten. Hij klampt zich aan u vast en zet zich op de bloote planken met zijn biljet, dat hij laat knippen met een lichten blos, alsof hij in fout was. / Ge moet alleen antwoorden, neen. Al wat gij er bijvoegt is te veel. Ge moet hem niet te raden geven, waar ge naartoe gaat; hij is niet op raadsels gesteld. Ge moet ook de familieaangelegenheden niet uiteenzetten, die tot uw verplaatsing aanleiding geven, noch uitweiden over de keeren dat ge zult moeten changeeren, noch zeggen met welken trein ge terugkomt. / Als men u in een station vraagt of ge naar de hoofdstad gaat, is het nog best te antwoorden, heel goed en met u?

De Slag van Grevelingen

Zoo wreed als het er in Grevelingen aan toe gegaan is, zoo rustig is het in de plaats, waar men den slag te aanschouwen krijgt. Wanneer ge moegeloopen, ergens wilt rusten zonder iets te gebruiken, ga zien naar den Slag van Grevelingen. / Benevens den stalen ridder met uitgestoken zwaard, die boven de menschenmassa uitsteekt en alleman

dreigt te doen verongelukken, is daar de brandende molen die wis en zeker geschiedkundig is, de kerel met de bloote borst, die doet veronderstellen, dat het weder gunstig was en de zuigeling met den blooten buik, die doet denken, dat er haast bij was en daar is de man die met zijn roeiboot van wal steekt en in de kamer gaat varen. / De Slag van Grevelingen hangt nl. in de zaal waar men op volksvertegenwoordigers gaat wachten en waar men, wachtend op volksvertegenwoordigers, genoodzaakt is, den blik te houden gericht op den Slag in kwestie, die den ganschen wand beslaat waarnaar de stoelen zijn gekeerd. / Iedereen kan het in de parlementaire kringen zoover brengen, dat hij tot vóór den Slag van Grevelingen geraakt. Wie binnengaat in het voorname gebouw waar die slag is opgehangen, late zich niet afschrikken door de schildwachten noch door den met-goud-afgezoomden-man, die over en weer loopt tusschen zijn tafel en zijn spuwbak; hij ga langs de trap een deur binnen die altijd open staat. Daar zal hij een tweeden met-goud-afgezoomden-man aantreffen, die eveneens aan 't spuwen is en die daarvoor over een spuwbak beschikt van afmetingen als voor een regiment. Want de huisbewaarders van de Kamer spuwen van 's ochtends tot 's avonds; het is hun schoonste tijdverdrijf en,

voor wie het gewoon is geworden, is het een ware behoefte. Elken dag vernieuwt men het zand, uit overwegingen van hygiëne en prophylaxie. / Zoo-

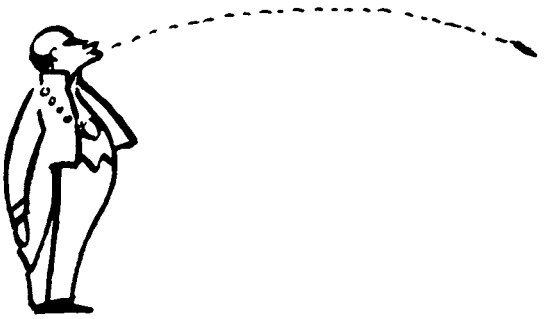

dra ge aan dien man den naam van een volksvertegenwoordiger hebt opgegeven, zijt ge vrij, uw gansche aandacht te besteden aan den Slag van Grevelingen. Immers de kaartjes met die namen worden in een bakje geworpen dat met een wrong naar boven wordt gedraaid, waar heel waarschijnlijk een man zit die ze stelselmatig vernietigt. Het gebeurt nl. zeer zelden, dat er een ter bestemming komt. / In zulk geval is het verder verloop als volgt: de man van boven telefoneert naar den man van Grevelingen en beide mannen wisselen van indrukken over aangelegenheden waarin zij belang stellen, zooals de zooveelste pluimveetentoonstelling, het statuut

der ambtenaren of de kousebanden van de collega's van den Senaat. Daarna gaat de man van Grevelingen zitten. Het is slechts na verloop van een tijdspanne, die in rechtstreeksche verhouding is met het gevoel dat hij heeft van zijn eigen waardigheid, dat hij zich gewaardigt, zich den naam te laten ontvallen van den volksvertegenwoordiger, die zich bereid heeft verklaart, iemand te ontvangen. Het is vanzelfsprekend nooit een naam die u van ver of van dichtbij aanbelangt. / Zoodat ge niets riskeert met eens te gaan kijken. Trouwens, wou het ongeluk dat uw kaartje terecht kwam, kunt ge gerust de ontmoeting wagen, de volksvertegenwoordiger zal doen alsof hij u reeds lang kende en zal dadelijk zeggen, dat uw zaak op goeden voet staat. / Ge zoudt me echter verplichten, met me, bij gelegenheid, te laten weten, betrekkelijk den veldslag, die denkelijk niet in geweld is afgenomen, of de man met de buks, in den hoek onderaan, die nu reeds jaren mikt, nog niet heeft geschoten.

De voorzitter

VANZELFSPREKEND is de hooge vergadering geen papschool. Men moet wel orde houden onder de leden, maar men kan ze niet beletten, naar de koer te gaan en tusschen de banken te loopen. De voorzitter is geen schoolmeester. / Zijn rol bestaat in het beschermen van het woord. Het woord klinkt

van den aanvang tot het einde en de redenaars volgen mekaar zonder onderbreking op. De onderbreking is de verklaarde vijand van het verleende woord, terwijl het aanzwellend gepraat er de natuurlijke vijand van is. / Beroepshalve schenkt de voorzitter niet de minste aandacht aan den spreker. Hij houdt zich onledig met het verleggen van papieren en met het luisteren naar overdragers, die hem iets in het oor komen blazen en hij laat zoolang de vergadering met rust, als deze den redenaar met rust laat. / In het bereik van zijn rechterhand liggen een lat en een hamer. De lat treedt om zoo te zeggen automatisch in werking, zonder dat er de voorzitter bewust van schijnt en zonder dat hij zijn bezigheden onderbreekt. Zoo automatisch, als werd de rechterhand van den voorzitter in gang gezet door een geluidstoestel. Zij meldt de vergadering, dat de private gesprekken een intensiteit hebben bereikt, die tot op de tribune wordt waargenomen of dat de man die zijn keel begint te schrapen, het daarbij zal moeten laten op gevaar van erger. / Dat zijn de eerste morseseinen van den platten kant. Als de man echter de eerste woorden uitstoot van den kreet dien hij klaar maakte toen hij begon zijn keel te schrapen, draait de lat en slaat lijk een botermes met haar scherpen kant op den lessenaar. / De kreet is

evenwel niet doorgedrongen tot den spreker, die meer aandacht besteedt aan wat hij zelf aan 't zeggen is dan aan hetgeen in de zaal gebeurt, maar werd ongelukkigerwijze opgevangen door een uiterst kittelachtigen tegenstander, die een paar banken verder zat en die juist een spitsvondig antwoord in zich voelde opborrelen en niet aan de verleiding kon weerstaan, er mede voor den dag te komen. / De wakkergeworden hoofden rechten zich op de halzen en de twee kampen waarbij de voorvechters behooren kijken elkaar strijdvaardig aan, overmand als ze zijn geworden, zonder reden, door gevoelens die hun lief zijn. / Dan kijkt de voorzitter de zaal in, om zich rekenschap te geven van de belangrijkheid van het incident; met de linkerhand houdt hij den woordenvloed tegen van den man, die hem een anecdote aan 't vertellen was en probeert met de rechterhand, of het botermes het nog kan halen. / Aan de gelaatsuitdrukking van de vechthanen en de gebaren van hun supporters, ziet hij echter dat het een hamerkwaal wordt, laat het botermes vallen en grijpt naar het volgende middel. / De hamer slaat. Onwetend glimlachend, zwijgt de spreker. De stemmen klinken luider maar de hamer ook. De antagonisten geraken den draad kwijt en de hamer profiteert van een oogenblik stilte, om zijn overwin-

ning te bevestigen; de voorzitter kijkt nog eventjes scherp toe, of de brand nog kan oplaaien, geeft nog een paar onnoodige slagen en noodigt den spreker uit, voort te spreken en de vergadering, te luisteren. / De hamer gaat naast de lat liggen, de spreker spreekt weer, de leden kruipen in hun schelp en de voorzitter luistert voort naar de anecdote.

De steek onder water

De mandatarissen, die gratie naar staat hebben gekregen en reeds een dikke huid hadden, zijn ongevoelig geraakt voor scheldwoorden, verwijten en beleedigingen en voor de vermaarde argumenten ad hominem, waarbij men uit hun vroeger bestaan het noodige materiaal opzoekt, om te bewijzen, dat ze verbranden wat ze vroeger hebben aanbeden en een verleden, dat voor de gelegenheid heerlijk genoemd wordt, verloochenen. / Ze hebben zooveel heerlijks in het genoemde verleden, dat zij liefst aan anderen overlaten, daarvan het klassement te doen en er de tegenstrijdigheden uit op te halen. Zij zijn eerder aangenaam verrast dan boos, vast te stellen, hoe vaardig de menschelijke geest is, om uit een leven, dat zij beschouwen als een lijn, die, van ver gezien, min of meer recht is, feiten te doen herrijzen, die naast elkander geplaatst, den loop van dat leven voorstellen lijk een koortsdiagram. / Naargelang van hun uitzicht, geven zij er

zich rekening van, dat ze kaalhoofdig zijn of klein van was, dat ze groote voeten hebben of een wijnneus en ze nemen het niet kwalijk aan een collega, dien ze minder mooi vinden dan zichzelf, hoewel ze niet over den woordenschat beschikken, om het hem op een afdoende manier te zeggen, dat hij hun namen toestuurt zooals Maneschijn, Duimpjesuitgave, Trekschuit of Winterpeer. De groote zaak is, dat hun vrouw het niet verneemt (maar hun vrouw komt nooit luisteren en uit het verslag wordt het geweerd). Zij munten derhalve uit door een voorbeeldige gelijkmoedigheid die gedeeltelijk haar verklaring vindt in opgedane ervaring, gedeeltelijk in gemis aan belangstelling en grootendeels in gevleide eigenliefde, omdat zij, onder welken vorm dan ook, het voorwerp zijn der aandacht. / Dat is voor wat gebeurt met open vizier. Een zaak echter waartegen niet één vermag, is de loensche zinspeling, die niet duidelijk genoeg is om er rekenschap over te vragen, maar die alleman de ooren doet spitsen, die maakt dat er blikken van verstandhouding kruisen en die men noemt : de steek onder water. / Men ziet dan hun trekken verstarren, hun gelaat versomberen en om hun lippen den valschen lach verschijnen van den man, die gewaar wordt, dat zijn jartel los is. Men geeft den steek op een afstand van

een tiental meter en men verstaat zich vooraf met de sterkste mannen van zijn partij.

Mannekens op minister-papier

De dagorde bepaalt en beperkt de vergadering. Alleman weet wat hem te wachten staat. De belangstelling is verdeeld over haar verscheiden punten. Alleen de voorzitter stelt in al die punten evenveel en even weinig belang en zet er groote kruisen naast, als ze afgehandeld zijn. De vergadering staat tegenover de dagorde lijk een man die stoofhout moet hakken en vóór elk lid ligt een wit vel papier in qua nihil est scriptum. / De dagorde die met brio wordt aangepakt lijk de départ van een baankoers, smelt zienderoog; de contrôleposten snellen voorbij; nu en dan stapt een renner af die bandbreuk schijnt te hebben, maar hij vervoegt weer het peloton. De voorzitter teekent aldoor op zijn dagorde de vorderingen aan. / Iedereen weet nochtans, dat het onvermijdelijke zal gebeuren; de houthakker stoot op een knoop; men voelt dat hij blijft haperen; men hoopt dat er nog kans bestaat, er langsdoor te gaan; de bijl zit vast; men slaat geweldig door; het is definitief; men kan noch voor- noch achteruit meer. / De knoop heeft het woord; hij ontwikkelt zijn gedachte en die ontwikkeling vat de heele vergadering aan; van een rivier is het een stroom geworden en het wordt een zeearm; de

armen die zijn vrienden hem toesteken onder den vorm van rake argumenten en bruikbare geestigheden, vormen, allemaal samen, zooiets lijk de monding van den Mississipi. / Het is in die phase van het debat, dat de handen met de potlooden zich vrijmaken van de overheersching van den geest en dat de fantasie van menschen, die plegen op zulk uur slapen te zijn, loskomt onder den vorm van gerefouleerde droombeelden en zoo vindt men, 's anderendaags, in de prullenmand allerhande verbijsterende teekeningen.

De goochelaar

ER zijn nl. verscheiden methodes om zich onledig te houden op vergaderingen. De meest eigene methode is, te luisteren naar de sprekers, te luisteren, op zulke manier, dat men hoort wat ze zeggen. Maar dat gaat niet zoo licht en de meesten zijn hun eigen gedachten, hun handen noch hun voeten meester; ze scharrelen in hun zak naar een sigaret of ze worden aangegrepen door een onbedwingbaren lust, de krant in te kijken. / Er zijn er die zich met opgezetten wil aan een voorafbepaalde bezigheid wijden, die, inzonderheid, een boek lezen, en die daardoor zoover geraken van de plaats waar ze zijn, dat ze glimlachend den spreker bekijken, wanneer hij hen persoonlijk beleedigt. / Ook zijn er die luisteren naar wat de spreker niet zeggen wil,

naar wat hij verkeerd zegt, naar de taalfouten en naar den eigenaardigen bouw van bepaalde zinnen, die, na zooveel tusschenzinnen, er niet meer in slagen, op hun pooten te vallen. Zij herleiden die zinnen tot een schema, dat hun in het hoofd blijft hangen, totdat ze plotseling worden opgeschrikt door het woord kakkewalk, dat ze nog nooit in die spelling hadden gehoord. / Want de redenaars laten zich, lijk het trouwens betaamt, meeslepen door hun eigen welsprekendheid, bijzonder die welke spreken om te spreken. Ze beginnen met een voorrede waaruit men niet kan opmaken wat er gaat volgen en besluiten met een narede, die, naargelang van hun inborst, een vergezicht opent op een betere toekomst of met bitterheid laat verstaan, dat het toch maar boter aan de galg is. / Zeer vreemd is, hoe hetgeen ze eigenlijk willen zeggen weinig belang wekt; alleen de voorrede, wegens het raadsel dat er in ligt besloten en de narede, wegens den toon van als het ware een volloopende kruik, die het nakend einde aankondigt, maken de toehoorders ongerust en men ziet op hun afwezige gezichten de vraag verschijnen, wat zal hij zeggen en wat gaat er met ons gebeuren als hij ophoudt, terwijl het middengedeelte der redevoering van een soliede veiligheid is, die niemand de minste vrees inboezemt. / De jonge

man was op zijn sokken uit het lichaam van den jongen man verdwenen en waar hij zat wist niemand. Het lichaam was ondertusschen gebleven waar het was en men volstond met de aanwezigheid van het lichaam. / Toen haalde het lichaam uit het vestzakje van den jongen man een zijden neusdoek en legde dien open op de droomende bladzijden van de begrooting. / De handen van den jongen man vaagden de plooien uit den neusdoek en vouwden dien dan weer met een zorg die zoo aandachtig als verstrooid was. Al de blikken van die in de ruimte aan 't kijken waren convergeerden naar die ontstellende bedrijvigheid, waaruit het meest ontzettende schandaal of de onbeduidendste nietigheid kon groeien, want, lijk de jonge man daar zat, kon hij plotseling rechtstaan, zijn mouwen opstroopen, een ei uit den zakdoek schudden, een révérence maken en de vergadering zien schorsen. / Maar, als het ding gevouwen was, stak de jonge man het eenvoudig terug in zijn vestzak en op het oogenblik, wanneer hij ontwaakte en zijn geest bijgevolg terug bezit nam van zijn lichaam, zag hij in de oogen van al de toeschouwers het drama dat zij hadden beleefd.

VAN DE GEHEIMEN DER ADMINISTRATIE

DE administratie is een inrichting die de werkelijkheid op papier brengt. Er is ook de telefoon, maar het wordt schriftelijk bevestigd. De werkelijkheid gaat haar gang en het papier gaat ook zijn gang en zeer zelden komen ze tegelijk aan. Het papier stoort zich niet aan de werkelijkheid en de werkelijkheid niet aan het papier. Het zijn twee afzonderlijke dingen. / Daar het papier zich niet stoort aan de werkelijkheid, wordt het nooit haastig of zenuwachtig. Het wordt verlegd, het groeit aan met ander papier, het krijgt een kaft en een volgnummer. De vergissingen, die zoo onvermijdelijk zijn als menschelijk, worden goedgemaakt met weer ander papier. Op de kaft valt een inktvlek en wordt in verstrooidheid een mannetje of een kalf geteekend ofwel een lelie of een roos. Ze krijgt aldus een persoonlijkheid. / De kaft ontvangt gretig alle papieren waarvan men zich wil ontmaken en als het papier in de kaft zit, is het weg. Het komt er voor den ambtenaar op aan, alle papieren weg te krijgen die vóór hem liggen en alle menschen die vóór hem staan. / De menschen vóór hem kan hij streng bekijken, maar hij kan ze niet dooden. Zelfs een generaal kan geen piot dooden met op hem neer te kijken. Maar de ambtenaar roept onmiddellijk de

bescherming in van zijn bondgenoot, het papier, hij doet de kaft met het kalf brengen en als de mensch weg is ligt het kalf daar. Het kalf moet ook weg. Te dien einde schrijft de ambtenaar langzaam hetgeen hij noemt de minuut van een brief, ofwel laat hij het kalf zoolang liggen, dat het te laat wordt om nog een minuut aan het geval te besteden; dan geraakt het kalf van de baan door inanitie, een van de doodelijkste remedies. / Het smerigste wat er in de administratie bestaat, is initiatief. Omdat het initiatief altijd in botsing komt met iets anders. Er zijn b.v. menschen die plotseling door het gebouw beginnen loopen met een geval onder den arm; zij zeggen nu of nooit. Ze worden met verbazing nagekeken en met heldhaftigheid tegengehouden. Ze worden, met of zonder complimenten, terug op den administratieven weg gezet. Administratie is nooit nu en niet noodzakelijk nooit. Zij heeft den tijd voor zich. De tijd heelt veel wonden en brengt veel verkeerds in orde; hij lost veel gevallen op. De tijd is, op slot van rekening, de baas. Hij geeft de dossiers een ouderwetsch uitzicht en hij maakt tevens de ambtenaars elken dag een dag ouder en ook een dag wijzer en een dag rustiger. De ambtenaar staat elken dag meer beschouwend en minder hevig tegenover de gevallen

en de gesprekken die hij voert met zijn collega's, betreffen hoe langer hoe minder de administratie. / Want hij leert, dat het niet de ambtenaren zijn, die de administratie doen leven, integendeel, dat het de administratie is, die de ambtenaren onderkomen, vuur en licht verschaft en ze met hun gezin in het leven houdt. Dat is immers de duidelijkste reden van haar bestaan en, door den langen duur van dat bestaan, wordt ze lijk een vetplant, die schijnbaar nooit verandert, maar nu en dan een bloempje krijgt op een toevallige plaats, lijk een wrat. Die bloempjes worden bewaard in het herbarium der rechtspraak.

Voetstappen aanwenden

1. MEN kan van de administratie alles bekomen wat men wil; ten minste men kan het beweren. / 2. Wat doet men om iets te bekomen? Men wendt voetstappen aan. / 3. Daarvoor moet men zich niet noodzakelijk verplaatsen. / 4. Maar er zich voor verplaatsen is aangenamer en men kan er gebruik van maken om een nieuwe film te zien.

Van niets weten

1. EEN ambtenaar die zich respecteert, weet nooit van iets. / 2. Op zijn schrijftafel ligt alleen een sous-main met teekeningen op. / 3. Hij hoort u aan, alsof hij van zin was, het allemaal te onthouden. / 4. En, als ge gedaan hebt, zegt, maak me daar eens een kleine nota over.

Precedenten

1. De administratie is ouder dan de oudste directeur generaal. / 2. Ze bewaart met zorg haar papieren in kelders, waar nooit geen zon komt, opdat men ook zou kunnen zeggen : nil novi in umbra. / 3. Want de ambtenaren zeggen van die geestige dingen, die, gemengd met stof, in de lucht hangen. / 4. Men vindt voor alles precedenten, voor het voor en voor het tegen. / Men neemt echter alleen dat wat men noodig heeft.

Gedekt zijn

1. De ambtenaar is een mensch die dekking zoekt. / 2. Dat wil niet zeggen, dat hij geen beslissingen durft nemen. Integendeel, hij neemt eerst de beslissing en zoekt daarna de dekking. / 3. Een ambtenaar die zegt, il y a à boire et à manger is een slecht ambtenaar. Bijzonder als hij het in het Fransch zegt. Maar men kan hem niet verplichten, zijn geheime gedachten te vertalen. / 4. Hij dekt zijn chef en zijn chef dekt hem, zooals de Boeda, die naar zijn navel kijkt.

De rechte man

1. De administratie is groot, haar bevoegdheid uitgebreid, haar gebouwen ouderwetsch; haar gangen zijn doolhoven. / 2. Voor elke zaak bestaat de rechte man; het is kwestie, hem te vinden. / 3. Men vindt den rechten man te kwart na twaalven op de derde trede van de tweede trap van een ledigstaand gebouw, naar hetwelk een

onderdeel van een algemeene directie aan 't verhuizen is. Hij neemt een papier uit de kist X bis 12 en hij zegt zus en zoo. / 4. Met den heelen ministerraad, met al de secretarissen generaal en al de ambtenaren van al de departementen met al hun telefoons, liften en knechten, komt men niet zoover als met den rechten man op de verkeerde plaats.

De verlegger

De verlegger was een nederig man, die het schoonste van zijn tijd en bekwaamheid besteedde aan wat men manipuleeren van dossiers noemt, die de grondmaterie zijn, zonder dewelke men zich geen administratie kan voorstellen. / De administratie bestaat uit twee deelen, het stoffelijk deel en het geestelijk deel. Het geestelijk deel is datgene vóór hetwelk elk dossier apart verschijnt; het stoffelijke, is datgene waar al de dossiers samen zitten te wachten totdat hun uur geslagen is. / Het geestelijk deel is verhevener dan het stoffelijke, want men stoft zelfs de dossiers af, die van het eene deel naar het andere gaan. Het stof is nl. de groote vijand der administratie. / Het geestelijk deel zit, lijk een god (in 't diepst van zijn gedachten) achter een bureau met een telefoon en een aschbakje; aan het dossier vraagt hij niet vanwaar het komt of waar het naartoe gaat; hij vraagt alleen wat het is. Zijn woord is ja ja, neen neen en in zijn hand zit een

rood-en-blauw potlood dat scherp is van beide kanten. / Vanzelfsprekend is dat jaja neenneen beslissend en het is niet meer dan natuurlijk, dat men den god, als men daar kans toe ziet, een glas wijn offreert, een hazenpastei of een snoek, kwestie alleen van hem tot vroolijkere inzichten te brengen en om zijn congenitale vooringenomenheid te doen veranderen in iets wat op menschelijkheid begint te trekken. / De meeste gevallen dragen nochtans hun ja of hun neen in zich, gelijk de mogelijkheid de werkelijkheid draagt en hun onderzoek is slechts een verlossing. / De verlegger draagt elken dag een pakje dossiers weg. Lijk het kind dat de zee wou leegscheppen. Er komen er veel meer binnen dan er weg gaan. Maar de god werkt altijd aan zijn gewoon tempo. / Zijn werk geeft den verlegger geen voldoening. Die binnenkomen gaan van achter staan en die buitengaan worden van voor afgenomen. Summum jus summa iniuria. / Totdat hem iemand heeft ontdekt, den verlegger. Men is afgedaald tot in het stof waar hij zijn leven slijt. Collega's, chefs, volksvertegenwoordigers en senatoren zijn komen zeggen, dites un peu; ze hebben het dossier bekeken en het boven op den stapel laten liggen. / Dan is bij hem dat licht opgegaan, dat in elken mensch maar éénmaal opkomt. Hij heeft den truc van het

verleggen geleerd. Hij heeft het tarief van de dankbaarheid leeren kennen en heeft het daarna zelf ingevoerd. Het verleggen heeft een zin gekregen. De god van het jaja, neenneen werkte op het dagelijksche hoopje lijk een blinde machine. / Wie is het, die zoo hoog gezeten, zei de verlegger bij zichzelf en toen haalden hem de gendarmes.

Het luipaard

ALS de man het woord uitsprak, had de ambtenaar teeken gedaan, dat hij het niet wou hooren en dat, al sprak men het zelfs uit, hij er niet zou naar luisteren en de man zei toen het woord toch. Hij zei het zoo maar eventjes. En dat woord, dat bijna niet werd uitgesproken en bijna niet werd gehoord, is maar half bekend. / Menschen die de voorwaarden vastleggen van een overeenkomst, zitten aan weerskanten van een tafel en verdrijven alle hoegenaamde dubbelzinnigheid; ze schrijven op gezegeld papier en ze doen het geschrevene registreeren. / Heelemaal anders is het, als er geen overeenkomst is, als iemand die niets vraagt en niets krijgt en toch iets wil hebben, stamelt van, ingeval misschien de mogelijkheid, ge weet nooit, dat hij b.v. ook geen ondankbare... dat er natuurlijk geen kwestie is van dit of dat, dat hij hoopt, dat, indien ge een... souvenir (daar is het woord) uit Congo (Heere God, uit Congo) moest ontvangen, ge hem niet zoudt refu-

seeren. / Souvenirs uit Congo, we weten allemaal, wat het is. Het zijn van die uitgedroogde en stofferige horreurs, waarmede men geen blijf weet. / Een mensch weet nooit van zichzelf, of hij kan omgekocht worden of niet. De ambtenaar was een belangloos man. Hij stelde meer op prijs menschen die op zijn tafel kwamen slaan en hun rechten inriepen dan op die welke kwamen vragen, met een air van nietsmendalle, hoe ze moesten doen voor dit of voor dat, dat ze al zooveel goeds van hem hadden gehoord en die eindigden met b.v. een souvenir uit Congo. / Ons Heer zei aan den jongeling, die het systeem wou kennen om in den Hemel te geraken, van de geboden te onderhouden en den duivel, die Hem een stad presenteerde, schopte hij weg. / Voor een stad had de ambtenaar misschien wel eens geaarzeld, maar een souvenir uit Congo! Zus en zoo, zei de ambtenaar, aanvraag, examen en uw kans loopen. Was het een speciaal geval? Papieren bijvoegen, waaruit blijkt, dat het een speciaal geval is. Nutteloos ze hem te toonen. Alla, Mijnheer, geheel tot uw dienst. / Hij sneed hem eenvoudig den adem af. Het was toen, dat hij het woord uitsprak; de ambtenaar luisterde niet, klopte hem op den schouder en zei, tatatatatata. / Als de man buiten was, kwam het den ambtenaar te binnen. Het vel, dat uit

Congo zou komen, niet voor dit of voor dat, zoomaar. Een vel uit Congo is van een slang of van een crocodil, men nagelt het aan den muur en het beschimmelt. / Had de man niet gezeid, het vel van een... paard? Het vel van een nijlpaard. Nondetonnerre, ge hebt toch nogal menschen. Maar zei hij niet het vel van een luipaard? / Het vel van een luipaard. Mijne Heeren. Hij zag zijn vrouw reeds met dat vel, léopard véritable. / Maar de man was weg. De ambtenaar had het vertikt, hem achterna te loopen. Maar hij kreeg toch liever het vel van een luipaard dan dat van een nijlpaard.

De loco

Er komen dagen, wanneer iedereen weg is naar de zee of naar de Ardennen, naar zijn geboorteplaats of naar de plaats waar Ase stierf, naar daar waar de appelsienen bloeien, naar het Heilig Land of dat van Brabant, naar Parijs in vijf dagen of naar Monschau. Iedereen heeft zich doen vervangen. / De loco is de man die onmiddellijk minder bevoegd is; hij laat liggen wat lag en hij legt weg wat kon blijven liggen en, voor de rest, bezit hij, ten persoonlijken en vertrouwelijken titel, het adres van den chef, dat hij bewaart als een sleutel, waarmede hij, als het nood doet, het sesame van het onoplosbare zal openen. Nochtans komt er niets van dien aard; de oude trekwagen kraakt en piept, maar hij is

zoo oud, solide en sukkelachtig, dat op veertien dagen of drie weken daaraan geen verandering te bespeuren is. / Wat de loco met het adres doet, is zich aan den verlofganger laten kennen onder een ander daglicht, door hem brieven te schrijven van een oppervlakkige opgeruimdheid, door hem enkele anecdoten te vertellen, gemengeld met wat administratieve filosofie en nl. over menschen met dewelke ze samen hebben gelachen, de chef hooghartig en de loco op een ondergeschikte wijze. Nu haalt de loco zijn schade in, hij zoekt zijn woorden en herschrijft zijn zinnen, totdat ze een indruk geven van een meesterschap in de opmerking en den gedachtengang, waarvan hij mondeling nooit heeft laten blijken. Om zoo te handelen, gaat de loco voort op zijn instinct, dat hem zegt, dat de chef zoodanig verloren is voor de administratie, dat het minste ernstige woord zijn vacantie zou bederven; hij dischт dan ook alleen lichten kost op, die den chef het gevoel geeft, dat de werkelijkheid niet veel meer is dan een lolletje, gezien een mensch die minder geld dan hij verdient, er zoo luchthartig mee omspringt. / In zijn dagelijksch leven maakt de loco gebruik van den toestand en trekt er zooveel mogelijk voordeel uit. Primo, hem kan geen kwaad geschieden: hij weet van niets; secundo, hij kan

refereeren naar den afwezige of een papiertje op zijn bureau leggen voor als hij terug komt; tertio, er is daar briefpapier van een betere soort dan datgene, wat hij, loco, gewoon is te beschrijven en hij schrijft dan ook meer dan anders voor eigen aangelegenheden; quarto, hij pitst aan het uur waarop de arbeid aanvangt en aan dat waarop hij eindigt. Hij blijft langer dralen aan de koffietafel om een voorsmaak te geven van wat het zal zijn, wanneer hij binnen twaalf jaar of zoo zal bevorderd wezen. In den voormiddag laat hij zich scheren en na den noen blijft hij onderweg ergens koffie drinken. Hij gunt zich wat meer tijd op de w.-c. Aan den kamerbewaarder zegt hij : je ne suis pas là.

De pen

DE minister had geschreven met een gewone pen en een gewonen pennenstok, totdat gebeurde hetgeen ik nu ga vertellen. / Niet dat de minister geen vulpen had, maar die vulpen was van goud en hij gebruikte die alleen voor zijn eigen correspondentie en voor het onderteekenen van ministerieele besluiten die de moeite waard waren. Voor zijn gewone bezigheden gebruikte hij pennen Ballon, Perry en Heinze und Blanckertz, naargelang van de voorraden. Totdat gebeurde wat nu volgen gaat. / Die pennen stonden in een potje waarin een borsteltje zat. Dat ging zoo totdat er geen van die

borsteltjes meer waren. Zoo geen borsteltjes meer, zegt ge? Inderdaad. Men liep de heele stad af en al de bazars zochten in hun voorraadkamers en tot tusschen hun winkeldochters, of er zoo geen borsteltjes meer te vinden waren, maar vonden er geen meer. Men schreef naar het buitenland en men kreeg ontkennende antwoorden, met spijt en hoogachtend, er werden zoo geen borsteltjes meer gemaakt. / De bureeljongen vond evenwel glazen parels tusschen dewelke men pennen kan rechtzetten en schudde triomfantelijk die parels in het potje waarin totdantoe de borstel gezeten had. / De pen van den minister bleef echter in de parels kleven en telkens wanneer hij de pen uithaalde, hing er een parel aan. Dat zag de minister, die veel zorgen van een hoogere orde had, slechts, wanneer de parel van de pen viel en over het papier en zelfs over zijn broek rolde. Dan vond de bureeljongen een andere glazen oplossing (hij zat blijkbaar vol van glazen denkbeelden); hij vond een glazen vulpen. Hij gaf den minister een demonstratie na zelf te hebben geprobeerd. / Zoo ging het: In beginsel vloeide de inkt die binnen in het lichaam zat, langs de voren van de pen naar den top. Daar dit evenwel niet altijd even snel ging, kon men de automatische werking in de hand werken door een hulsje los te schroeven en op een

knopje te duwen totdat de pen vol inkt zat; daarvoor was een zekere oefening noodig, maar die verwierf men door het doen. Voor alle zekerheid opereerde men over vloeipapier. / Bene, optime, zei de minister. Het potje met de parels werd afgedankt en men zette er een tulp in. / De minister is zich aan het wennen aan zijn nieuwe pen; ze schrijft noch dik noch dun; ze schrijft altijd op dezelfde wijze, met een glazen onverschilligheid. De minister probeert te schrijven en het gaat niet. Hij schudt en er komt geen inkt. Hij schroeft de huls los en drukt op den knop (hij houdt zijn tong tusschen zijn tanden), zijlings gebogen over de papiermand. / Het hulsje werd reeds zoo menigmaal losgeschroefd, dat het zoek is. Dat is geen erg, integendeel, het is nog gemakkelijker. / De bureeljongen kijkt met liefde op den minister neer, den genialen man.

De schoentrekker

DE minister kwam op het ministerie met overschoenen. Het was zijn onbetwistbaar recht. Wanneer hij binnen was, stak hij ze af met zijn voeten en zette ze in het kastje waar men zijn handen wascht. / Men kon hem immers niet dwingen, zijn overschoenen aan te houden. En voor naar huis te gaan trok hij ze terug aan en maakte zijn handen vuil. De kamerbewaarder zag hem bezig en dacht voor zijn reden, liever hij dan ik. / Het was dan,

dat de minister een schoentrekker commandeerde. Hij zei, bezorg me een schoentrekker en ging naar huis. Een schoentrekker, dat kost tusschen 0,25 en 1 fr. Misschien iets meer voor een minister. Maar het economaat, dat alles bezit, van bibliotheken tot pennenvegers, bezit geen schoentrekkers en de begrooting van het departement voorziet ze niet. Men sprak tot van het Rekenhof en van voordeelen in natura. Men fluistert onwelwillende dingen. / Intusschen doet de minister voort met den schoentrekker van den kamerbewaarder, maar hij weet het niet. Het is een zaak die natuurlijk een staartje zal krijgen.

Het liftje

SOMMIGEN denken misschien, dat het een kunst is, in een ministerie te geraken. Niets is verkeerder. Ge gaat binnen in het gebouw, dat ge hebt verkozen, ge gaat een trap op, duwt een deur open, gaat naar een andere trap, klimt naar de eerste verdieping, gaat ergens binnen, neemt een stoel en steekt een sigaret aan. / Zij die u zien doen, zullen u groeten, zij die u zien zitten, zullen zich excuseeren en men zal u laten begaan, zonder het hoe, het waarom en het hoelang van uw aanwezigheid trachten te ondervangen en zonder de minste interesse te betuigen in uw identiteit, uw herkomst of uw bestemming. / Ge zult zelf verveeld geraken met

uw aanwezigheid en ge zult de eerste zijn, om te pogen uit de dubbelzinnigheid te komen. Het zal echter tevergeefs zijn. Op de vragen die ge zult stellen, zal men u antwoorden, als hadt ge het recht, vragen te stellen en bij de belangstelling die ge betoont voor den gang der zaken in de gangen van het departement, zal men u rustig uw gangen laten gaan. / De kamerbewaarder zal dulden, dat ge naast hem plaats neemt om de vertikale onderhandelingen te volgen, die hij voert met zijn collega's van de andere verdiepingen; hij zal broederlijk glimlachen om de kwinkslagen die ge, tot opvroolijking van het dienstpersoneel, binnen de traprruimte probeert. / Uw aanwezigheid zal den ijver niet stimuleeren, zij zal hoogstens voor gevolg hebben, dat het liftje uit het lid gaat. / Het liftje gaat van de eene verdieping naar de andere en spaart de menschen de moeite, de zware dossiers langs de trappen te sleuren. Het is een van die liftjes zonder geheimen, dat op en neer gaat door het trekken aan een touw, min of meer rap, naargelang van de gemoedsstemming van den trekker. / Daar komt het, begeleid van de noodige commentaren, naar den man van de eerste verdieping, die echter laat verstaan, dat het, naar zijn oordeel, naar de derde zou moeten gaan, terwijl de man van de tweede niet

zeker is, of het niet bij hem moet zijn. Bij de collegiale woordenwisseling, die uit deze diverse meeningen ontstaat, gaat het liftje op en af, totdat het, met alle voorbehoud zooals naar recht, wordt leeggemaakt voor een man, die, hoewel even onzeker en wantrouwend, minder moedwillig is. / Nu schiet er een blad papier met het woord urgent, dat men van ver kan lezen, met blijde snelheid de hoogte in, dank zij den ruk van een krachtige hand, die alle aarzeling heeft afgeworpen. / Ge weet niet, hoe het gekomen is, maar plotseling is het heele ding onklaar; de stalen touwen hangen gekruld in de ruimte en het bakje staat buiten alle bereik tusschen twee verdiepingen. Ge zijt evenwel de eenige, om u af te vragen, wat er nu gaat gebeuren. Ze maken dat daar zelf. Het is routine. Die van onder licht het wiel op, laat het terug vallen en zuigt aan zijn vinger. De anderen lachen. Dan wordt het wiel nogmaals opgelicht, maar er wordt gevonden, dat het noodig is, dat er een van boven een handje komt bijsteken. Die van boven trekt zuchtend naar beneden. / Haast en spoed is zelden goed. Het is verkeerd het woord urgent op een stuk te zetten.

Het glazen huis

MEN zegt, dat de administratie een glazen huis is. Het is misschien goed, dat de huizen der administratie niet heelemaal van glas zijn. De ambtenaren

zouden voortdurend groote gebaren maken en de menschen zouden naar ze kijken en van eigenlijk rustig werken kwam niets meer in huis. / Dat men de ambtenaren niet geheel kan insluiten, is ook een uitgemaakte zaak; ze moeten lucht en licht hebben, lucht en licht, die worden getrokken uit de binnenkoer, waarop al de ramen uitgeven. Van daaruit gezien, is het huis voor een groot deel in glas, want het zijn alleen de ramen, die waard zijn bezien te worden. / Terwijl ik daar, met mijn rug naar het raam, stond te wachten, totdat het officieel aanvangsuur werd gevolgd van het echte aanvangsuur, gingen almaardoor bedrijvige kerels een plaats binnen die afgesloten was met een glazen deur (van mat glas) en kwamen er een tijdje later buiten, een deuntje fluitend, alsof er een pak van hun hart was gevallen. Wanneer ik dat lang genoeg had nagekeken, om te gissen, wat er van de zaak was, wendde ik me kordaat om, om wat anders te zien. / Toen zag ik inderdaad een ambtenaar, die aan 't werken was. Ik was van hem gescheiden door een dubbele ruit, diegene waarachter ik stond en diegene waarachter hij zat en tusschen die beide glazen lag de geheele breedte van de binnenkoer. / De man was in zijn werk verslonden. Hij zat met zijn knie tegen den lessenaar, in de lectuur verdiept van iets, wat

op zijn been lag. Zijn hand, die hij op een voorname manier aan zijn slapen hield (bij wijze van nadenken) profileerde zich vrij aristocratisch tegen het zwarte vensterbord met de drie negligent neerhangende, werklooze en droomende vingers. / Ik wachtte totdat hij het blad zou wenden, maar het duurde zoo lang, dat ik tot het besluit kwam, dat hij een vel ministerpapier zat te lezen. Wanneer de tijd verstreken was om een vel ministerpapier te lezen, was het blad nog niet gewend, zoodat ik tot de veronderstelling kwam, dat hij in een boek aan 't lezen was met tamelijk kleinen druk. Maar het duurde zoo lang, dat ik begon te denken, dat hij niet eigenlijk làs, dat hij trachtte te begrijpen, dat hij nadacht, herlas, enfin, dat hij studeerde. / Het was waarschijnlijk een zeer moeilijk hoofdstuk, want een half uur later zat hij nog altijd in dezelfde houding.

VAN DEN DAG DES HEEREN

VROEGER sliep men lang, men trok naar een late mis, men ging een pot pakken, men at laat, men deed een dutje, men ging naar het lof als er een goeie pater was, tegen den avond at men wat lichten kost en men trok, bras dessus, bras dessous, naar een café of een Vlaamsche kermis, een tooneelavond van liefhebbers of de voorstelling in een patronaatzaal van een zwijgende film met meer poozen dan deelen en met hier en daar zichtbaar een stuk uitgeknipt, waarmee men tranen weende, de hoofdrol zijnde toevertrouwd, lijk het dan mode was, aan Henny Porten, wijl de koster, die daarvoor een cachet ontving van 5 fr. plus een glas bier, accompagneerde met O Kruise den Vlaming, op een piano, die reeds jaren zuchtte naar den blinden accordeur, die maar altijd niet kwam. / Dat verleden, dat wij zelf hebben meegemaakt, lijkt zoover af, dat we het gevoel hebben, alsof we vertelden van in den tijd toen de beesten spraken, alleen met een vedette te vernoemen wier naam, enkele jaren terug, op ieders lippen lag. / Die zondagen waren den Heer gewijd, niet alleen door gebed en andere goede werken, maar door hun oprecht rustig verloop. / Nu rijdt men bij het krieken van den dag per auto weg (gisteren nieuw en vandaag occasie, amper ge-

rodeerd, nog geen 5000 Km. gebold, tien liter per 100 Km.), vroeger van huis weg, dan men in de week zijn wekker zet, naar een bestemming, die nog niet vast staat of die reeds is bepaald, doch onderweg kan worden gewijzigd, naargelang van den toestand der baan of de aantrekkelijkheid van een wegwijzer, niet wetend waar men mis zal hooren, waar men eten zal of wat men eten zal, uit op het avontuur waarvan de eentonigheid alleen wordt versneden door de afwisseling der wegbedekking, de bandenvretende kassei, de ronkende macadam of den weg met putten; vóór u altijd dezelfde vervloekte auto, die niet uit den weg wil gaan en, achter u, den schreeuwer, die u wil voorsteken, met den sisser van den overweg, waar ze allemaal op een hoop komen, om, aan den anderen kant, opnieuw te beginnen. Maar elke Zondag heeft zijn ongeval. / Men verwacht het aan elken draai en men ontmoet het op een rechte baan. De auto's die eerder aankwamen, hebben gestopt, zonder te denken op diegene die volgen en staan met hun deuren open, lijk verlaten speelgoed van kinderen die een mol hebben gezien. Midden op den weg staat de man met initiatief, die een hemdsmouw in de lucht steekt, zonder tegenspraak. Men stopt en men stapt uit, lijk op andere Zondagen. De Packard heeft ge-

kapseisd, de Chevrolet is uitgegleden, de Hotchkiss was in fout. Men ziet onmiddellijk aan de stukken, hoe groot de snelheid is geweest. Er staat een vrouw van een staminé met een kom water, een toerist met een flesch cognac, een dame met een zenuwcrisis en een man, die vraagt, of hij niet ergens kan telefoneeren. / Men vertelt dat 's anderendaags en de menschen besluiten, dat ge toch een paardengeluk hebt, dat ze nog nooit het kleinste ongeval met eigen oogen hebben gezien.

Op de brug reden de auto's. Dat was een zeer gewone zaak. De auto's zijn daarvoor gemaakt, om over bruggen te rijden en de bruggen zijn daarvoor gemaakt, om over te rijden. Het was bijgevolg buitengewoon gewoon, want ze mochten niet voorbijsteken; dat er geen einde kwam aan de auto's, was ook gewoon, want er was een buitengewone drukte. Ze waren vooreerst allemaal dezelfde, four, six of eight, ze geleken op mekaar lijk eieren en ze liepen allemaal achtereen, alsof er ginder iets gebeurde, waarbij zij geroepen waren. Ze liepen zoo kort achtereen, dat men zou gedacht hebben, dat ze achtereenvolgens dat stuk spek van Baron von Munchausen hadden afgeslikt en door den draad waaraan het hing verbonden waren gebleven. / Elk van die auto's had nochtans zijn eigen

pretentie. Pretentie van te gaan waar hij wou, zoo snel te rijden als hij wou, fraaier te zijn dan al de andere; elk van hen was het troetelkind van zijn eigenaar of bezitter, een last voor de meid, een rente voor den garagist; elk droeg een nummer op zijn motor en een ander op zijn chassis en elk een nummer op zijn plaat, een rondetje waarbij bewezen werd, dat hij ingeschreven was door daartoe bevoegde ambtenaren. Deze was in dienst bij een falikante zaak en die reed op den overschot van een onafzienbaar fortuin; deze voerde in de week kippen en des Zondags menschen; een derde zou versleten zijn vóór de afbetaling en werd spaarzaam gelaafd met opgeslagen benzine; die vierde was ontleend geworden voor de gelegenheid en bevatte genoeg menschen om de kosten per kop tot een idioot sommetje te herleiden; die vijfde betrachtte de geheimenis van het karspoor langs den boschkant, waar uit de vuist iets zou gegeten worden, dat warm en droog zou zijn en dat later picnic zou worden genoemd, terwijl, in den volgenden, een menu werd samengesteld voor in een uitgelezen gasthof. / Deze in voorzichtige handen en die in roekelooze; in dezen niets dan de noodzakelijke man aan het stuur en in die een onwaarschijnlijk getal menschengezichten, lijk bloemkoolen van eenzelfde bestel-

ling; in de derde alleen een over vier zitgelegenheden omgeworpen man, met een sigaar in het hoofd geslagen en gehuld in een wolk lijk een afgod. / Dat was er nochtans niet allemaal aan te zien; dat moest men allemaal veronderstellen; men zag alleen van die voorhistorische kevers de blinkende schubben en niets van de weelde of de miserie, die er binnen in geborgen zat. Ze reden allemaal zoetjes achter mekaar, alsof er thans besloten was geworden, dat al de auto's naar den overkant zouden gaan, omdat de zeven plagen van Egypte aan dezen kant waren uitgebroken en het uitverkoren volk verhuisde naar een land dat overliep van melk en honing.

HET was een kwestie van administratief recht, te weten, hoelang God, wandelend langs een rijksweg, het verkeer mag belemmeren. / De man van de Plymouth, die misschien iemand was voor wien men placht uit den weg te gaan, kwam echter van een kale reis terug, want de gendarm wou niet naar hem luisteren; hij kroop weg onder de schelp van zijn wagen en ging, puffend en stinkend, lijk een schildpad voort, wanneer hij een haas had willen zijn, wat hij trouwens was. / De gendarm, die gemeend had, dat zijn blauwe rug genoeg ontzag zou inboezemen, om niemand het

stuk te doen wagen, theoretische vragen te stellen en die, ten andere, in het uitoefenen van zijn dienst niet ondervraagd mocht worden, had eenvoudig neen geschud, wat tegelijk wou zeggen, niemand heeft het recht voor te steken en in geen geval gij. / Men zag aan den rug van den gendarm, dat hij dat dacht (God, die naast hem ging en zijn nieren doorgrondde, wist dat trouwens nog beter, maar de gendarm, lijk een goede moordenaar zijn onvolmaaktheden belijdend, schepte er toch een zeker behagen in) en wie dat best zag, was die van de Plymouth, die alle moeite van de wereld deed, om zijn snelheid te regelen en om den gendarm zoo dicht mogelijk op de hielen te zitten zonder hem evenwel te raken. / De gendarm, die zeer kittelooorig was op het habeas corpus en zich reeds op voorhand verkneukelde in de onafzienbare gevolgen voor den Plymouth, wanneer hij hem, gendarm, een duw in den rug gaf, keek nu en dan halvelings om, van te zeggen, blijf van mijn lijf met dat ding, of het zal slecht afloopen. Hoe ook, de Plymouth en al de andere wagens, die lijk wilde beesten dooreen schoven achter de processie, om zoo rap mogelijk opnieuw groote reepels baan te gaan vreten, moesten er vrede mee nemen, de processie stapvoets te volgen totdat ze gedraaid was en terug was voorbij-

gekomen, de broekventjes en de maagdekens, de arbeidende jeugd en de oudstrijders, de nonnen van de school, de suisse, de Moeder van Smarten, de goddelijke deugden en de werken van barmhartigheid, het beeld van Onze Lieve Vrouw, de krealen en het gemeentebestuur. / God zelf had plaats genomen op het rustaltaar, met den rug naar den spoorweg. Hij zag ze, haastig en een beetje verlegen salueerend, voorbijschieten. De gendarm stond naast Hem, volkomen ervan bewust, dat de salut's voor God waren, maar toch zichtbaar tevreden, dat de herwonnen vrijheid de automobilisten een beetje meer manieren gaf.

De toemolen

MEN wordt bekropen door een soort van voorbarige spijt, als men hem ziet staan, want men weet heel goed, dat hij tegen den tijdsgeest niet op kan. Hij is van den tijd van den stoom, van de stoomtrams en van de kleine stoommachientjes op de St Niklaastafel en stinkt natuurlijk in de noodige verhouding. Hij is glorievol, onpractisch en dom. Hij vult de gansche tent en draait lijk een tol in een doos. Langs den wand rammelen wat stoeltjes waarop men kan gaan zitten. Dat zitten is gratis. Het rijden kost geld maar brengt weinig op. De plankenvloer is versleten en de neger spreekt Nederlandsch. Het kind wordt op het paard gezet en

zoekt in vertwijfeling naar de stijgbeugels waarvoor zijn beenen te kort zijn. De volwassene neemt plaats omwille van het kind. In een groote, heerlijk schommelende wieg zit een oud koppel, dat het misselijk worden niet ontwend geraakt. / De stoomfluit doet het merg in de beenderen stijven; de kinderen vliegen, zelf gillend lijk stoomfluitjes, in de armen hunner ouders, maar er is geen ander gevolg, dan dat de molen opnieuw begint te draaien. Er zijn ook van die treinen, die nog op een ouderwetsche manier beginnen fluiten, schijnbaar zonder reden, alsof ze floten uit schrik van den vooruitgang. / Aan de poort zitten twee houten ruiters op twee steigerende schimmels waarvan de voorpooten averij hebben gehad, hersteld en gekalfaterd werden. De schimmels evenwel blijven driest; ze nemen het verzilverd gebit op hun onberispelijke tanden, zonder daarvoor een stap verder te geraken. De ruiters zijn van geen enkele plaats en van geen enkelen tijd en dagen hooghartig alle historici en geografen uit, alleen de menschelijke heerlijkheid en ijdelheid verbeeldend; de dame zit dwars in een zijden amazone, terwijl de fietsen, die onder de voorpooten van haar paard voorbijrijden, een uitdaging zijn tegen een indeeling in geslachten. / De schimmels worden in

mineur herhaald op den molen zelf, waar ze met drie en drie tusschen de wiegen op en neer gaan langs het gouden marteltuig van een koperen buis, die hun dwars door het lijf zit; ze hebben vurige glazen atropine-oogen en wijde neusgaten en hun manen liggen voorgoed in zwierige lokken vast, alsof ze gemaakt waren uit wit van ei voor een tentoonstelling van pronkgebak. / Niets overtreft echter in weelde het schabrak, dat vol van gulden kleuren en glazen edelgesteente zit en dat rechtstreeks verband houdt met de versiering der wonderbare wiegen waarop groene draken en geschubde meerminnen omhoog kruipen, om de gedraaide staven te bereiken, waarlangs het draaiende licht stijgt, om te gaan kijken, wat er op de draaiende zoldering staat geschilderd. / Het is u bekend, dat kinderbillen en vrouwenborsten den hoofdschotel zijn van de picturale aantrekkelijkheden dezer vergane weelde, het een aan het ander verbonden door bloemensnoeren, die alleen bedekken wat niet waard is, gezien te worden.

De autoskooter

DE autoskooter, die modern en rationeel is wordt alleen verlucht door doodsgevaarlijk-abstracte en bijna administratieve bliksems, die de electriciteit verbeelden in gechromeerd metaal en moet volk refuseeren. Er zijn drieërlei menschen,

die op zijn geëlectriseerde plaat rondvendelen, de liefhebbers van autorijden, de liefhebbers van kermisvieren en zij die niet weten, waar het vast zit. / De hatelijkste van het stel is de autorijder. Hij stuurt zijn wagen tusschen de andere, met geen ander doel, dan van niet te worden aangereden en van niet aan te rijden. De autorijder slaagt niet steeds in zijn pogingen en kan niet altijd de enorme moeilijkheden overwinnen, die zich stellen. Hij komt in botsing met menschen, die schreeuwend omhoog vliegen en voor wie hij niets dan minachting heeft en rijdt dan voort met de betrachting, de zaak die hij heeft bedorven ten koste van nog grootere oplettendheid en grootere inspanning opnieuw goed te maken. / Veel meer sympathie boezemt de kermisvierder in, die geen andere betrachting heeft, dan van de hevigste en ongerijmdste botsingen te verwekken en die deliberaat zijn wagen overal naartoe stuurt, waar hij de verwarring kan vergrooten. De autovoerder van daarstraks vindt hem een lichtzinnig, krankzinnig en hatelijk individu. Waar de eene zijn heele vernuft aanwendt om te vermijden, zoekt de andere alleen het botsen. Waar de eene hooghartig de andere menschen negeert en angstig is voor wat ze met hun wagen gaan doen, roept de andere ze

toe, wenkt op ze, moedigt ze aan, bedreigt ze en belooft seffens te zullen terugkomen. Wie de eene ziet aankomen, gaat uit den weg lijk voor een venijn en wie de andere ziet, gaat met gillen en gebaren op de vlucht lijk voor een dronken god. / Beiden stellen natuurlijk belang in het vrouwvolk, maar terwijl de eene obstinaat en wetenschappelijk een modieuse schoone op den voet tracht te volgen, valt de andere schreeuwend de wagentjes aan waarin een specie van menschelijk gevogelte zit, met de handen vol van handzakjes, paraplu's en hoeden. / Zulken maken dan ook deel uit van de derde reeks, die plaats nemen om er ook eens op gezeten te hebben en om te kunnen vertellen, hoe dat gaat. Het zijn er die geen ambitie hebben en die gedurende den ganschen rit niet weten wat hun overkomen is; terwijl ze naar hun toekijkende familieleden zoeken om zich te oriënteeren, worden ze ongenadig vooruitgestooten of opzijgeduwd; waar ze trachten iemand te mijden, varen zij er recht op; waar ze de oogen dichtnijpen bij het naderen van den vijand, schuiven ze ongestoord voort en terwijl ze onbeholpen glimlachen naar ergens een toeschouwer, zeggen ze kwak, springen op, vallen neer, zien al de auto's van de wereld om zich heen, zeggen kwak, kwak, kwak en staan plotseling geheel verlaten tegen den

kant vanwaar ze niet meer weggeraken. / Tusschen die van de derde soort, kan men ook de zoogenaamde geliefden aantreffen, waarvan de jongen nooit weet, of hij goed doet; of hij goed doet met te sturen om niet te stooten, ofwel, of het niet beter was, stoutmoedig door te rijden (en of ze dat niet liever had), of de geliefde aan de geweldige schokken zal weerstaan, hoeveel van die schokken er noodig zijn om ze te doen pruilen en of zoo een smerig ding de liefde zelf niet in gevaar kan brengen. / Er is ook de moeder met het huilend kind, die alles zou geven, wat ze bezit, opdat het zou ophouden en die meewarig en met ronden rug langs den buitenkant tracht te blijven en haar aanrijders vergoelijkend bekijkt, met den air van te zeggen, we zijn ook jong geweest.

Apotheose

HET zondagtriptiek bestaat uit den morgen, den middag en den avond. De middag is het middenstuk, wanneer de Zon hoog staat, de broodjes uit de papieren zakken komen en de straat leeg is. Des ochtends werd de stad ingenomen door turners, die, aan ongekende wetten gehoorzamend, zonder orde dooreen schenen te loopen. Ze waren frisscher dan de ochtend zelf, half gekleed zooals zij waren en ze zagen er zoo thuis uit, dat de opgekleede wandelaar zich heel ongemakkelijk gevoelde, lijk de

menheer, dien ze in het circus uitgenoodigd hebben om den trechter vast te houden aan de tafel van den goochelaar. / Turners zijn lijk sprinkhanen met lange beenen of lange onderbroeken en van de meisjes weet men niet goed, wat ze dragen, of het broekjes zijn of rokjes. Hoe ook, het doet zeer ongewoon aan. Het is de massa, die het rechtvaardigt, want zoo er zich een afzonderlijk, zoo aangestooten op de straat waagde, zou hem onmiddellijk een stem binnenroepen, die zou zeggen, Charel, kom uw kleeren aandoen, zijde niet verlegen, daar zoo op straat te loopen. / De wandelaar zocht zijn heil in zijn stamcafé en deelde daar zijn indrukken mee aan zijn stambroeders, die over alle dingen denken zooals hij. / Des middags was de wandelaar verdwenen zooals al de andere menschen en na erwtjes met worteltjes en aardbeziën te hebben geëten, hoorde in zijn slaap, tusschen het gonzen der insecten door, de schelle maar verre tonen van heldhaftig koper, die hem deden denken, dat de turners nog altijd ergens bezig waren, dingen te verrichten van hun bedrijf. / Toen hij zich buiten waagde, kwam voorbij zijn deur een fanfaremaatschappij gezwijmeld waarvan al de leden dronken waren; in de stille lucht sloeg de vaan links en rechts lijk een losgerukt zeil en de straatbodem ging onder de voeten der

muzikanten op en neer lijk een bewogen zee. De band der muziek, waarmee zij waren verbonden, was niet sterk genoeg om ze bij elkaar of vaneen te houden en bij het stappen sloegen ze tegen mekaar aan of verwijderden zij zich op onwaarschijnlijke afstanden, uiteengedreven en vergaard lijk een handvol drijvende kurken. Alleen de muziek ging haar gang, gemakkelijk in het gemakkelijke en moeilijk in het moeilijke, tot aan den straathoek en verder nog. / Maar op de Markt gebeurde het gewichtigste van den dag. Daar stond een man blootshoofds en op zijn pantoffels, met het gezicht geheven naar de roodbeschenen historische gevels, in welker scheef gebakken ruiten de zon hardnekkig bleef ondergaan. De aders lagen blauw op zijn slapen en zijn wangen stonden bol. Hij blies in een trompet „Ich küsse ihre Hand, Madame". Zijn lichaam was achterovergebogen lijk een boog, waarvan de onzichtbare pees strak gespannen was tusschen zijn achterhoofd en zijn hielen en zijn armen waren opgetrokken lijk een luchtige hoepel, waarin de kostbare trompet zat lijk een diameter. / Niemand die wist, waar of die man zijn pet en zijn jas had gelaten.

VAN DEN STADSMENSCH MET VACANTIE

DE menschen wortelen ergens waar hun adres is. Daar hebben ze hetgeen zij hun confort noemen, een gasvuur met twee branders, een kraantje met water, een paar versleten pantoffels en deuren, die geluidloos sluiten, als men weet, hoe men ze moet dicht doen; daar weten ze wanneer het tocht en ze roepen, doe de deur nr 19 toe, want het venster nr 3 staat open. Dat adres staat op hun naamkaartje gedrukt ten ware ze genoeg bekend waren om er hun naam alleen op te zetten. Er komt een tijdstip in het jaar, wanneer de mensch, van uit den vollen grond van zijn dagelijksch bestaan, in een pot wordt overgeplant, die naar andere streken wordt verzonden. Hij laat zijn confort aan de spinnekoppen en andere insecten over en gaat spiegeleieren bakken in naamlooze pannetjes, die niet van hem zijn. / Hij brengt zijn tijd door met het schrijven van prentbriefkaarten, die bestemd zijn om te worden weggeworpen en waarop hij trouwens niets anders zet dan zijn naam, omdat er niets anders te zeggen valt. Dat noemt hij zijn correspondentie. / Zijn correspondentie, negatief, is hetgeen hij ontvangt. Hij heeft den postmeester verwittigd, alsof hij een groot zakenman was wiens leven niet mag onderbroken worden door zoo een toevalligheid als een vacantie.

Wanneer hij naliet den postmeester te verwittigen, stak zijn bus dadelijk vol en zou de brievenbesteller na een paar dagen bij de geburen moeten aankloppen of alles op een hoop voor de deur leggen. Maar er komt heel weinig. Den eersten dag niets, den tweeden dag iets van de belastingen, den derden dag een monster van kindervoedsel en den vierden dag vier kranten. / Er is trouwens niets kostbaarders dan krantenpapier en het gemis aan dit dagelijksch gebruiksvoorwerp had zich reeds drie dagen doen gevoelen; op de krant van den 3^{en} worden wortelen schoongemaakt en die van den vierden wordt in kleine handige velletjes gesneden, die aan een touw worden geregen. / Hij heeft zijn postcheckboekjes meegebracht, maar zijn schuldeischers konden zich evengoed tot iemand anders wenden. Hij is totaal het overzicht kwijt over zijn zaken. Het geld dat hij bezit, is datgene wat hij op zak heeft en dat zienderoogen smelt en de checks die hij uitschrijft, zijn er om zelf te gaan innen, zoodat hij zich voelt alsof hij een wonderdoener was, die, door een procédé dat zijn geheim is, gangbare munt kan vervaardigen. / Hij ontvangt kaarten van menschen, die niet alleen van adres zijn veranderd, maar die ook hun voornaam verkorten; wanneer hij thuis was, zou het hem misschien iets

zeggen, maar zoo op verdubbelden afstand zegt het niets meer; de kaarten werden ook beschreven met toevallige pennestokken en medeonderteekend door een heelen hoop onbekenden. Hij steekt ze op zak om ze later te onderzoeken en vraagt zich telkens af bij het tasten naar een sigaret, wie er toch in La Roche mag zitten. / Hij leest met genoegen, dat de ministers ook met verlof zijn. Het zou hem spijten, wanneer er iemand gedurende zijn afwezigheid werkte.

De man die thuis bleef

DIE man was er een van diegene, welke ervan overtuigd zijn, dat het dwaas is, elders met verlof te gaan. Het zit alleen in het gedacht, placht hij te zeggen en hij nam zich dan ook voor, ditmaal een theoretische vacantie te nemen, d.w.z. zonder verplaatsing. / Het gansche jaar bracht hij immers door op dezelfde manier en het kwam hem voor, dat de wereld schoon begon te worden, als hij zich naar zijn kantoor spoedde en dat er alle charme af was, eens de bureeluren voorbij. / Er zijn immers altijd menschen, die op de meest ongewone uren niets doen, die vóór dag en dauw, tusschen de opgestapelde caféstoelen zitten koffie te drinken, die, in vollen voormiddag, wanneer alleman aan den arbeid is, achter een glas van 't een of 't ander, het verkeer gadeslaan en de vorderingen van de draai-

ende Zon in de schaduwteekeningen der huisgevels, menschen die veel te lang aan tafel zitten na het noenmaal, alsof ze niet wisten wat doen met hun namiddag, menschen die godgansche dagen met spiegelreflexcamera's vrouwen staan te trekken met streepenkleeren aan en met alle uitdenkbare stadsgezichten achter. Dat was het ongeveer wat hij zich voorstelde, zelf te doen. Hij vertrok dien Zaterdagmiddag van zijn kantoor en ging naar huis. Het ging goed tot den Maandagmorgen. Hoewel vroeger wakker dan gewoonlijk, bleef hij opzettelijk liggen. Hij ontbeet eenzaam, ongewasschen en ongeschoren, terwijl de ongekende bedrijvigheid van het huishouden zich rond hem ontwikkelde, bij het maken van soep, het keren en het stofvegen. / Wanneer hij op de straat verscheen, meende hij een zucht van verlichting achter zich te hooren bij het dichttrekken der voordeur. In het café zat hij moedermensch alleen en de bazin verontschuldigde zich op culinaire gronden, na te hebben geïnformeerd wat er met hem haperde. De menschen die hem zagen zitten, wenkten hem verwonderd toe en deden teeken, dat ze haast hadden. Hij ondervond, dat het de bureeluren waren, die op hem wogen. Gedurende die uren voelde hij zich nergens op zijn gemak, noch binnenshuis noch buiten en daar waar

hij had willen zijn, bij zijn collega's met hun flauwe nieuwsjes, de aangeboden sigaretten en het gemeenschappelijk hunkeren naar de uren der verlossing, had hij zich zelf uitgesloten. Thuis wist hij niets te vertellen en hij had schoon in de buurt van het kantoor te dolen, de collega's vertrokken in gezellige groepjes naar huis toe, om er de plannen uit te voeren, die ze in stilte hadden gesmeed tijdens de uren van opsluiting en vroegen hem, of hij zich amuseerde. / Hij eindigde met in het kantoor binnen te dringen, om er wat te kletsen. Maar de collega's hadden immers hun werk en zooveel meer, daar hij met verlof was. Die welke ging vertrekken wanneer hij terugkwam, schreef een kaart naar het pension dat hij besproken had en telde opgetogen de dagen, die hem van die heerlijkheden scheidden. Hij dacht op de verfoeilijke stoofkarbonaden, die hij had zien klaar maken en had niets anders om aan te denken.

TE LANDE

Te lande staat de stadsmensch vroeg op en hij praat er den heelen dag over. 's Avonds is hij gauwer moe dan gewoonlijk, maar hij wijt dat aan de goede lucht. De gansche hoeve, menschen en dieren zijn echter reeds lang te been vóór dat de stadsmensch wordt opgeklopt, maar men zegt dat hij

matinaal is, om hem niet te ontmoedigen. Hij kijkt met welgevallen rond en spreekt de knechts aan, die hem maar half verstaan en veel te veel werk hebben om naar hem te luisteren. Hij inspecteert de stallen en zegt, dat hij dien reuk heerlijk vindt. De boer vindt er niets aan, aan dien reuk, hij vindt hem noch goed noch slecht. Het is stalreuk. Wat kan men daarop antwoorden? De stadsmensch stelt belang in alles, in het leven der menschen en dat der dieren; hij stelt allerhande vragen, waar de kippen de kalk halen voor de schaal te maken en hoeveel windeieren ze per jaar leggen, wat de haan in dit alles juist komt doen, hoe oud dat kalf is en hoe oud dat andere en wanneer een kalf koe wordt. Dan hoort hij het woord vaars uitspreken en het brengt hem van de wijs; hij dacht, dat er waarlijk niets meer overbleef dan ossen en stieren, alsof dat niet genoeg was. Hoeveel melk geeft een koe en hoeveel boter de melk en dus hoeveel boter de koe? Ja, zoover gaat hij. Wanneer men een zwijn moet slachten? 100 Kilo. Inderdaad, zegt hij. Hij zal het onthouden. / Hij wil geen wittebrood en hij wil geen jam. Spek en eieren. (Hij vindt het spek wel wat vet.) / Hij had nooit gedacht, dat men zooveel vliegen bijeen kon krijgen, zonder van de vliegenvangers te spreken. Zijn afschuw van de vliegen

gaat er hem van over. Er is eentje verzopen in de melk en er is een omgekomen in de koffie, een ander is in de soep versukkeld; er zit een zwerm in den suikerpot en voor het bier zijn er voortdurend candidaten. In het hotel vraagt men een ander glas, een ander gerecht of men staat verontwaardigd op en weigert de rekening te betalen. / 's Nachts hoort hij ratten. Hij hoort de beesten trekken aan hun kettingen. Maar hij slaapt lijk een hooimaaier.

De kippen

DE stadsmensch zit op de binnenplaats van het pachthof en biedt zijn diensten aan voor kleine werkjes waarmede men zich niet al te vuil maakt. Want hij kan het niet over zijn hart krijgen, dat er zoo gruwelijk gewerkt wordt, terwijl hij sigaretten rookt en gedurig zijn krant opneemt om ze terug naast zijn stoel op den grond te laten zakken, waar ze verkleurt en met haar kleur haar actualiteit en haar belang verliest. Hij heeft ook al wat pruimen gegeten, recht van den boom, maar de goesting is over en ook moerbessen, zwarte en minder zwarte, zoover hij aan kon. / Hij zou een handje willen toesteken. Men bekijkt zoo eens van bezij zijn handjes en men stelt hem voor, b.v. eieren te rapen. Zeer vermoeiend is dat niet en het heeft heelwat charme. / Hij moet de eieren met den scherpen top in het raampje leggen, zoodat de blik

op den dikken top valt. Hij wist reeds lang dat de boeren slim waren; hij knipoogt en vertrekt met een emmer met een weinig graan onder in. / Aldus uitgerust, dringt hij het hok binnen en schuift voorzichtig langs den muur voort, om de kippen niet te doen opvliegen. Wie hem zag (maar hem ziet niemand) vroeg zich af, wie er de schuwste is, van hem of van de kippen. / De nesten staan vóór hem lijk een honingraat. Hier en daar zit een bij onder den vorm van eén kip. Waar een kip zit, ligt een ei of moet er een komen. Want een kip is geen luilak, die zoomaar voor haar plezier ergens gaat zitten, ze zit om te leggen of om te broeien en zet daarbij een zeer ernstig gezicht, met, in de oogen zonder expressie, de sprekende (maar onuitgesproken) vraag, alstublieft met rust te worden gelaten. / Kiss kiss, zegt de stadsmensch en hij maakt met de hand een wuivend gebaar, daarbij aantrekkelijk glimlachend, alsof hij een dame tot den wals noodigde op de muziek van Weber. De dames, in beraad, bekijken hem van uit de raat verwijtend aan, alsof het er hem om te doen was, op haar plaats te gaan zitten. / Sapristi, zegt de stadsmensch bijzichzelf en luidop zegt hij toktoktoktoktokkedèk en hij denkt aan de moederliefde en aan de hardnekkigheid, waarmee de wolf van de Vigny zijn welpen verdedigde; hij

ziet in elke zittende kip een kloek, die gereed is om in zijn gezicht te vliegen. Hij voelt zich hulpeloos, verlaten en onmachtig, maar is besloten tot het uiterste te gaan en zich, als het moet, gewonnen verloren in den strijd te werpen. / Een kat of een hond pakt men bij het vel van den nek, een varken bij de ooren en den staart, een stier bij de horens en een slak met een stukje papier, doch men weet niet, hoe men een kip moet pakken. De stadsmensch sluit de oogen en gaat er met bevende handen op af, als stond achter hem, met een revolver, zijn eigen kritische zin.

Het hoornvee

ZE zeggen ook aan den stadsmensch, dat hij kan meegaan om de beesten weg te doen of te halen. Ja zeker en waarom niet, ge beschikt over hem naar goeddunken. Moet hij ook een stok meenemen? Ja, neem maar een stok mee (als 't u plezier doet). / Hij moet beginnen met uit den weg te gaan om de beesten door te laten. Dat doet hij vanzelf. Hij is te vinden op alle plaatsen waar geen koe komt; zijn stok houdt hij niet vast om te drijven maar om niet gedreven te worden. Hij zou trouwens dien stok wegwerpen, wanneer een koe er toe kwam, hem zulks beleefd te vragen. / Onderweg zijn er groote periodes van kalmte, wanneer hij achter de koeien kan loopen met een gevoel, alsof zij het

waren die vóór hem gingen. Hij is goed geplaatst om haar wiegende achterwerken te bestudeeren en hij drukt er zijn verwondering over uit, dat er van die vieze korsten aanhangen. Maken ze de koeien nooit schoon? Bijlange niet, het is trouwens zooveel meer levend gewicht en het maakt de dijen voller. / Hij vraagt niet, of er stieren tusschen loopen. Maar hij praat toch over stieren. Hij legt uit, hoe een stier korter op de pooten is, zwaarder van lijf en dan met een heelen anderen kop. Jaja, zegt de boer, ik hoor dat ge 't kent. / Langs den weg worden groeten gewisseld tusschen zijn koeien en koeien die reeds in de wei staan of er ook naartoe gaan. Hij kijkt maar aldoor of er geen stieren tusschen zijn. Hij rept een woord over zijn roode das. / Aan den kruisweg loopen zijn koeien door een stoet van andere; de twee boeren gaan tewerk lijk hidalgo's. Hij staat op afstand met zijn stok, buiten de stofwolk, gereed om nog wat verder te gaan, als men geen plaats genoeg had. Als alles terug tot rust is gekomen, noemt hij het episch. / Waar is uw das, zegt de boer. Hij had hem in gedachten in zijn zak gestoken.

Fietsen

NEEM maar een fiets, zegt men. / Er staat een fiets bij den koestal en er staat een bij de haag en er is een vrouwenfiets. Alle zijn een beetje vuil

en een beetje verroest en er hapert overal iets aan. Men vraagt hier trouwens alleen van een fiets, dat de banden opgepompt wezen en dat hij 's avonds wat licht geeft. Men komt hem achternageloopen met een plaat of met een speld voor zijn broek, de bel is onklaar en aan het spatbord hangt een lap die tegen zijn beenen slaat. / Bij hem is het bijzonder zaak van opstappen en afstappen. Hij voelde zich in staat rond Frankrijk te rijden, wanneer hij te Parijs een stoep had om op te stappen en als hij maar moest afstappen na te Parijs die stoep te hebben teruggevonden. Het was een verdienstelijk werk, indien men draagbare stoepjes uitvond voor wielrijders, die hun leven lang van wal zijn gestoken in een stadsgoot. / Ge pakt het wegeltje tusschen de pastorij en den koster. Tusschenbeide ligt inderdaad een wegeltje, dat geflankeerd is, aan den eenen kant van een doornenhaag en, aan den anderen, van een afsluiting in prikdraad. Wie zich goed rechthoudt, kan er juist door. / Hij zit er tusschen, voor hij er aan gedacht heeft, zich eens of anders te laten vallen. Het wegeltje is lang en er is een lichte helling. Hij werkt met de voeten om te remmen, maar er is geen voetrem, hij zoekt naar de handrem, maar er is geen handrem. / Gisteren heeft men olie en roest van zijn broekspijpen moeten wasschen en thans komen

blijkbaar zijn jas, zijn handen en zijn aangezicht aan de beurt. Hij rijdt veel sneller dan hem lief is door het wegeltje tusschen de pastorij en den koster, hij volgt het in al zijn bochten en, lijk het Uitverkoren Volk tusschen de waters der Roode Zee in het Beloofde Land geraakte zonder zich nat te maken, geraakt hij eindelijk bezweet op een aardeweg met karsporen, die hem heerlijker toeschijnt dan den rijksweg van Brussel naar Breda. / Eén ding had zijn plezier kunnen volledigen, dat zou geweest zijn, indien er iemand in tegenovergestelden zin was gekomen en hem minzaam had gegroet.

Kippen plukken

Ja, en indien hij eens kippen plukte. Of hij daarvan iets kent? Hij heeft het al meer zien doen en hij heeft den ganschen namiddag voor zich. Er wordt besloten, dat hij kippen gaat plukken. / Niet zoodra is de beslissing gevallen, of het heele hof geraakt ermee gemoeid. Men zoekt een plaats uit, waar hij gaat zitten, een beetje lommer, zoo. Hij zit neer. Hij kijkt rond waar de kippen blijven. / De kippen hangen te wachten, bloedend uit den neus. Of hij ze nat of droog plukt? Hij informeert naar het verschil. Het schijnt dat nat gemakkelijker is. Hij kiest nat. Het is hem om het even en hoe gemakkelijker hoe liever. / In de keuken zet men water op het vuur. Men brengt hem intusschen wat hij noodig

heeft om zich niet te bevuilen, drie voorschooten en een kussen voor op zijn knie, een emmer voor de pluimen (voor de kleine pluimen, want de groote moet hij apart houden) en eindelijk komt men aan met de eerste kip, die men onderweg uitslingert. / De stadsmensch legt stoutweg de kip op zijn knie en alleman ziet hem met welgevallen de pluimen vastgrijpen en eraan rukken totdat de huid scheurt. Het schijnt, dat zulks met de besten gebeurt. Het is geen reden om den moed te verliezen, alleen om voorzichtiger te werk te gaan. / Terwijl hij voortwerkt komt de eene na den andere een goed woord spreken. Hij antwoordt met kwinkslagen. / Zijn handen hangen vol natte pluimpjes. Het is onwaarschijnlijk hoeveel pluimen een kip heeft. Hem dunkt dat het altijd dezelfde zijn, die terug van zijn handen naar de kip overgaan. Tienmaal wil hij met methode beginnen, vertrekkend van een bepaald lichaamsdeel, een poot of een vleugel, maar hij houdt het niet vol, hij ziet overal hoelanger hoe meer pluimen en trekt overal met beetjes. Zijn opgeruimdheid gaat ervan over; hij zit gebogen over zijn werk; wanneer hij doen mocht wat hij wou, smeet hij de kip in den emmer en de voorschooten en het kussen erbij en hij ging een deuntje fluiten in den boomgaard. Maar het is een zaak van eer en hij

krijgt er pijn in den hals van. / Op den duur begint hij er licht door te zien, het is te zeggen vleesch. Van wit en gepluimd, is de kip, algemeen gesproken, roze en ongepluimd geraakt. Met hernieuwden moed werkt de stadsmensch aan de fini. / Hier zie, zegt hij tenslotte aan het kind, draag dit naar Tante met mijn complimenten en hij pakt de tweede zonder geestdrift aan, maar vast besloten, den kelk heelemaal te ledigen. Hij ziet van verre Tante die de kip nakijkt en nog hier en daar trekt, maar hij doet alsof hij het niet zag. / Des avonds komen wat boeren praten. In dat gepraat, dat zakelijk en nuchter is, voelt de stadsmensch zich vreemd en nutteloos. Hij is alleen gelukkig, de kippen te hebben geplukt, die, lijk twee spookgedaanten, met de korte vleugeltjes open, boven zijn hoofd in de maneschijn hangen.

EEN krant uit de hoofdstad had geschreven, dat de boeren niet commercieel aangelegd waren, want dat ze de korenbloempjes lieten vergaan, wanneer men ze in de stad aan hooge prijzen kon verkoopen. Die blauwbloempjestheorie heeft hier geen aanhangers gevonden. Hier houden ze nog altijd meer aan het koren. Zonderlinge geestesgesteldheid. Er staan hier, oppervlakkig geschat, voor dertig millioen korenbloemen. / Iemand sprak onge-

lukkig van anijssiroop voor de maag van de kinderen. Men schoot in een enormen lach zonder eenigen uitleg, maar zulk een lach, dat u alle lust overging nog ooit van anijssiroop te spreken. / Zij hebben over alles hun meening. B.v. over het wegwerpen van half opgerookte sigaretten. Waarom niet, zegt de boer, het kan niet schaden, want het is nutteloos. Dat nuttelooze dingen gebruikt worden of verloren gaan, is om het even. Hetzelfde met wijn. Er is een flesch wijn gevallen, we zullen er zooveel minder drinken. Maar geen nagels wegwerpen. / Het kan waar zijn, dat men meer kinderen groottrekt dan vroeger. Er blijft nog altijd de vraag, of het vroeger niet beter was voor de kinderen, dat ze niet groot werden en op hun achtsten dag of in hun tweede maand naar den Hemel gingen. / Het in stand houden, tegen allen gezonden zin, van versleten ouderlingen vindt evenmin genade. / Dat de stadsmensch kippen houdt, hetzij voor de eieren, hetzij voor het vleesch, vindt men dwaasheid. Men zegt van liever kippen te koopen en van liever eieren te koopen. Een kip die vier maanden lang voor tien centimes per dag eet, kost reeds twaalf frank, als alles goed gaat, als ze niet creveert en als men ze niet steelt. Er zijn gevallen waar de diefstal veruit de beste oplossing is.

AAN ZEE

HET jaar is een lange processie van dagen. De mensch rijst elken ochtend uit hetzelfde bed, hij wascht zich met denzelfden bol zeep, die verslijt en vervangen wordt door den volgenden bol, hij kamt zich met een kam, die traag maar zeker zijn tanden verliest; hij eet biefstuk en andere zaken, maar, hoogstens na drie dagen is het opnieuw biefstuk. Er zijn wel incidenten in het dagelijksch leven, maar, op afstand beschouwd, is het alsof ze voorzien waren in het programma; er worden kommen gebroken, er worden kinderen gekocht, men vat een kou of loopt een schedelbreuk op en de verzekeringsmaatschappijen aanzien dat als vanzelfsprekend; op zooveel schedels, na zooveel tijd, breekt er een, van zooveel huizen brandt er een en van zooveel millioen menschen worden er zooveel millionnair en de abonnenten krijgen elken dag hun krant. / Zoo is het dagelijksch bestaan. Er moet veel gewasschen worden en er moet veel worden afgewasschen; er moet veel worden schoongemaakt en er moet veel geld worden uitgegeven. Over het dagelijksch bestaan hangt een heimwee, dat de mensch niet van zich afschudden kan, een heimwee naar den vroegen ochtend. Dikwijls wordt gezegd, we gaan vroeg slapen en morgen vroeg op, alsof dat de redding moest zijn. Maar het komt er

niet van en elken dag is de natuur drie uren vroeger wakker dan de mensch en de vogelkens zijn al lam gefloten als hij er begint naar te luisteren. / De schijnbaar droge wortel van dat grauw bestaan draagt echter de kiem in zich van een veertiendagenlange bloem, die ontluikt in een flanellen broek, aan de kust. / De stadsmensch heeft met moeite den voet gezet op den gewijden grond der badplaats, of hem hinderen de sombere kleeren, waarin hij zijn begeerte naar vleugelen verborgen houdt, waarin hij drie honderd vijftig dagen per jaar verzadigd wordt van versmadingen en die de vlekken dragen van zijn verholen bestaan, van het gemors der koffietafel en der kinderverzorging. En hij trekt ze uit; hij ontdoet zijn hals van het gareel en laat hem opschieten in den Westerwind, drager, zijn hals, van het gewone hoofd, waarop, het hoofd, weldra verschijnt de bloesem der vrijheid onder de gedaante van een jockeypet, van een matrozenmuts of van een kinderhoed. / Hij loopt op sandalen, steekt een pijp tusschen zijn handen en rolt zijn hemdsmouwen op. / Die veertien dagen van zijn bloei zijn eenvormig beschenen door een soort van Noorderklaarte en dag en nacht hoort hij als in sourdine het geklaag van de mistboei en het geruisch der zee.

De vermakelijke vuilnisbak

De zee roept hem en hij laat, onder het eerste voorwendsel het beste, zijn vrouw en zijn kinderen staan, om een eersten groet te brengen aan den grooten plas die voor de gelegenheid een kleur heeft, die met geen pen te beschrijven is. / En dan volgen de kostbare dagen met afwisseling van gunstig en ongunstig weder en met de vier tochten, twee op en twee af, met allerhande tuig en gereedschap, schoppen en spaden, emmers en vormpjes, het vischnet en den plooistoel, den mantel voor als het koud is en de parasol voor als de zon brandt, het zwempak dat vochtig is, een reep chocolade bij het gaan en een half pond hesp bij het keeren, een flesch Top Bronnen, Top Citron of Top Oran; met het afrollen van de eeuwige film der uitstalramen, die van de damesconfectie, die, twintig maal gezien, één en twintig maal belangwekkend zijn, die van den apotheker met de twee levers, de gezonde en de zieke, grandeur naturelle, die van de speelgoedwinkels met de kannetjes van twee tot ik weet niet hoeveel frank, waarvan men toch eindigt met het kleinste te koopen; de restaurants met de menu aan 7,50, potage, viande, pommes de terre, légumes, pain, dessert; de Miller Bathing Wear, de Interlock weefsels en de lawn tennis balls, Dunlop, Spalding en Salinger. / En, door weer en wind, in zon en zeever,

zitten in het zand met gescheurde gazetten en stukken glas, zilverpapier en verloren ringen, verbrande lucifers en kapotte schelpen, gebroken speelgoed en garnaalkoppen en waarin de kleine kindjes plegen te doen wat ze niet kunnen laten, het geschreeuw van crème glace, het gezaag der tchouk-tchouks van bonne affaire pas cher, de sollicitaties van portrettentrekkers en ezeldrijvers, de menschen die om vuur komen vragen en eindelijk het gehuil der krantenventers : Le Grand Echo du Nord, La Dépêche de Lille, Le Journal de Roubaix, Paris-Soir, La Flandre Libérale, L'Intransigeant, lisez l'Intran...

Baden

EN men moet een bad nemen. Men zorgt eerst voor een uitrusting. De mannen hebben hun kostuum van verleden jaar en, als zij er geen hebben, vragen zij alleen, dat het nieuwe niet te groot weze. De vrouwen kijken in al de winkels en komen zonder kostuum thuis. Ze vragen aan haar man, wat hij denkt van die of die kleur en of haar die zou staan en van dit of dat model en, na inwinning van zijn advies, koopen wat ze liefst zien en assorteeren er een muts bij. / Het dagelijksch bad werkt op den badgast lijk een heilige dwingelandij. Op een gegeven uur weigert hij eten en drinken, koekjes en suikerbollen. Het schijnt dat het kwaad kan. Hij heeft meer schrik, dan hij zich toegeeft. Hij gruwelt bij de

gedachte, dat het water zal komen tot aan zijn buik, hij huivert bij de gedachte aan de kwallen; hij kiest het oogenblik wanneer de eb op haar einde loopt, om het warm te hebben en om niet te worden meegezogen met den vloed. Hoe meer het uur nadert, hoe vromer, stiller en ingetogener hij wordt. / Dan slaat het uur. Hij staat op, alsof het van alle eeuwigheid geschreven stond. Hij gaat langs de denkbeeldige lijn der aantrekkingskracht lijk een koordendanser en elk pijltje haar op zijn beenen bibbert in den wind. Hij benijdt al degenen die aan wal staan met hun broek opgerold en hun schoenen in de hand. Hij benijdt den hond die zich schudt en voortloopt alsof er niets gebeurd was. In de kale verlatenheid van het houten badhuisje heeft hij afscheid genomen van zijn uurwerk, van zijn ringen, van zijn vulpen en van zijn kleingeld, alle zaken die hem mensch maken en aangenaam in den omgang. / Al wat hem nu overblijft, is zich manmoedig toonen, onversaagd en natuurlijk omwille van de vrouwen, die met kleine kreten achteraankomen. Hij heeft er absoluut geen zin in, maar hij loopt naar het water, alsof hij ter verovering ging van Engeland. / Naarmate hij Engeland nadert, vertraagt zijn vaart en verslapt zijn houding. We zien hem weldra bukken, zijn borst nat maken en

we hooren hem roepen, boeboeboeboeboe, dat 't lekker is en hij is niet heelemaal nat, of hij zegt boeboeboeboeboeboe, dat 't niet goed is van er te lang in te blijven. / In het badhuisje, waar hij weer alleen is, laat hij zijn tanden klapperen.

De badgast is niet stout; hij is zoo klein en de zee zoo groot; ze gaat naar rechts en ze gaat naar links, zoover ge zien kunt en ze gaat recht voor zich uit en wordt hoe langer hoe dieper. De badgast is een beetje grooter dan een mossel, betrekkelijk gesproken, maar absoluut, is hij lijk de zandkorrel waarvan de paters gebruik maken om de geloovigen een gedacht te geven van wat de eeuwigheid niet is. Daarom werden redders aangesteld. / Ze blazen op een hoorn en ze wachten zich wel, zich hooger nat te maken dan de kuiten. In 't algemeen zijn ze zeer slecht gezind. Men ziet dat ze liefst den toegang tot de zee zouden ontzeggen en men sluipt op een zekere manier tusschen ze door, als vreesde men, opmerkingen te krijgen. Ze gunnen de jonge vrouwen niet den minsten blik, als ze tegen de baren opspringen en den mond vol water krijgen en de mannen haten ze, bijzonder die welke het aandurven, een woord met hen trachten te wisselen, b.v. over het weer. Ze bezien ze ongenadig alsof het teeken des doods reeds op hun buik stond geschreven. / Er

De redders

zijn er die zeggen, dat ze niet kunnen zwemmen, de redders en dat ze bang zijn van het water. Hoe het ook zij, ze werken liefst met den hoorn; het getuit gaat over het strand lijk een boodschap van den dood en de oude dames, die in hun vouwstoel zitten te crocheteeren, zeggen, zonder op te kijken, dat het toch onvoorzichtig is. Degene waarvoor ze hebben moeten blazen moet het duur bekoopen als hij terugkomt. Ze vragen of hij graag had verzopen. Des anderendaags speelt hij vooraan met de kleine baartjes en rolt in het schuim over en weer, lijk een strandvond. / Maar veel ontzaglijker dan het geluid van hun hoorn, is hun verschijning. Ze dragen een pak dat uit een zeil werd gesneden en daarboven een gordel met kurken die hun borst tracht te omvamen lijk een broodboom. Ze rooken het steenen pijpke waarmee ze door Nels worden getrokken of ze sjikken. Ze spuwen recht in de zee, zonder een keer te missen. Hun breede rug schijnt al zijn leven gediend te hebben om golven te breken en hun gezicht is afgeknaagd door het zout water, dat door de groeven werd gevoerd naar de oogen, die op den boden van hun holten liggen lijk kleine vijverkens, vol van pekel, fosfor en salpeter, gelijk de Doode Zee. / Als ze minder slecht gezind zijn dan gewoonlijk, kan men hun vragen, wat ze zou-

den doen, indien er een moest verdrinken; maar na zulke vraag worden ze opnieuw slecht gezind.

Zandeters

DE hoteliers en restaurateurs staan in hun deurgat en kijken levensmoe de straat in. De koks in de keldergaten steken hun witte muts uit boven de straatsteenen en brengen hun driehoekig mes tot tegen hun adamsappel. De dienstmeiden werpen droevige glimlachen over de smalle, opgedekte en onaangeroerde tafels, die hun maagdelijkheid zullen bewaren tot het ondergaan der Zon en langer en de borden zeggen vruchteloos, hoe goedkoop en goed alles is. / Maar de zandeters gaan voorbij op hun zwarte schoenen. Mannen en vrouwen in hun zwarte kleeren, onder hun zwarte hoeden en met hun paraplu en dragen lijk een petitionnement het pakje met boterhammen. Ze kijken niet rond, ze gaan recht op het doel af, het zand, het strand en den waterkant, waar ze zich openspreiden tot een front, waar elk voor zichzelf naar de baren en naar de zwemmers kan kijken, terwijl de voeten één voor één in den bodem wegzinken en beurtelings worden opgetrokken, hetgeen het geheel doet gelijken op een grotesken dans, die uit zwart papier werd geknipt op de lavendelgroene ruit der zee. / Zandeters, die een bad nemen, gaan niet diep, maar ze maken veel misbaar en toonen aan mekaar hoe vuil

hun voeten zijn. Ze onderscheiden zich voor de rest van den dag van hen die op het droge zijn gebleven door hun haar, dat ze in verstrooidheid nat hebben gemaakt en dat ze niet hebben kunnen kammen. De zandeters lachen luidkeels met de dikke vrouwen en roepen, dat ze moeten zorgen, de zee niet te doen overloopen. / Ze sleepen zich door het zand, over den dijk en door de straten, totdat hun zwerm plotseling neerstrijkt vóór een herberg, waar ze bock drinken die niet schuimt en waar ze garnalen pellen. / Het zijn die van de pleziertreinen en van de autobussen, die vroeg zijn vertrokken en laat gaan thuis komen en van den ganschen dag hun handen niet zullen hebben gewasschen. / Ze kijken naar de spotkaarten, de groote vrouw met het klein mannetje, de dikke vrouw op den mageren ezel, de leelijke schoone, de schaduw achter de tent, den man in den kinderwagen. Ze lachen, ze lachen hartelijk, maar ze denken er niet aan, te koopen.

De zee zelf

DE stadsmensch aan zee neemt zich voor iets heel heerlijks te schrijven en daarbij te lezen, te teekenen, te schilderen en foto's te maken, hij zal grondwerken op groote schaal ondernemen om den kleinen neef te verbluffen en den draak oplaten als het weer er zich toe leent. Als het weer zich absoluut tot niets leent, zal hij zijn regenjas aantrekken en

langs den dijk gaan kijken, of hij geen blauwvoeten ziet. Met een verrekijker zal hij den horizont onderzoeken en hij zal met ontgoocheling tot de vaststelling komen, dat de maalboot regelmatig vaart en dat de boeien aan een ketting liggen. Voor zijn veertien dagen heeft hij een programma dat hij op zes werkmaanden niet zou kunnen uitvoeren. / Hij doet niets van dat alles. De geheele vacantie herleidt zich tot een quaestie van zakken. Hij heeft zijn jas uitgetrokken, zijn jas waarin al zijn zaken zoo mooi op hun plaats zaten en ook zijn ondervest die lijk een secrétaire is met vier laadjes. Nu resten hem alleen de zakken van zijn broek. Ze zitten trouwens vol met zakdoek, pijp en tabak, sigaretten, lucifers, pasmunt, kalender, uurwerk, zonnebril, deursleutel, naamkaartjes, potlood en de correspondentie van dezen ochtend. Hij gaat in zijn zakken lijk men vertrekt op ontdekkingsreis. Het neemt bijna al zijn tijd in beslag, bijzonder de pasmunt, die altijd onderaan zit; men laat hem ook nooit met rust, hij moet crème glace en boterkoeken koopen en hij kan niet eens zijn krant lezen. / Hij heeft zich voorgenomen, iets te schrijven over de zee. De storm op zee natuurlijk, de zee lijk ze afgebeeld werd door Speybroeck en English en zooals ze afgebeeld staat in den kop van alle flaminganten. De

poëzie der zee. / Eens dat hij er is, vraagt hij alleen, lijk de domste Brusselaar, rust. Lijk Swinburne zei, een oord waar de wind zoo stil is als de Zon, het water als het strand. Want niets is stiller dan de Zon en het strand, twee der vier elementen. De rustelooze zijn de twee andere, het water en de wind. / Het eigenaardige van de zee (dit heeft hij ten slotte met moeite gevonden) is de afwezigheid van alle gewas. Het is er nog altijd lijk in de dagen der scheppingsweek. God heeft de aarde van het water gescheiden (min of meer). Hij heeft het vuur in den hemel gehangen, Hij heeft geblazen en den wind gemaakt en Hij heeft het daarbij gelaten. In die elementen leeft de stadsmensch zeer elementair; op de moeder, de aarde, ligt hij, in het water baadt hij en vangt garnalen, in het vuur verandert hij van kleur en de wind doet zijn haar overhoop en doet het zand kraken tusschen zijn tanden. En dan is er nog het zout, dat hem moet bewaren tegen bederf, het zout waarin hij zal veranderen als hij naar de badpakjes durft kijken.

De mensch en de zee

De mensch tegenover de zee is tweeërlei of liever, er zijn twee menschen tegenover de zee, de beschouwende mensch, die wantrouwig is en de betrouwende mensch, die stout is. / De beschouwende mensch, dat is de man met zijn hooge schoe-

nen en zijn bolhoed, die op de stonden van den dag, die daarvoor meest zijn aangewezen en waaronder wij met voorliefde vernoemen den opgang der Zon en derzelve ondergang, tusschen twee cabines treedt en daar blijft staan, in mijmeringen verslonden. / Hij gaat daarvandaan met een macht van indrukken, die hij later zal te pas brengen, op zulke wijze, dat de critici hem een oerkracht en een natuurelement gaan heeten, zonder zich af te vragen, of hij al of niet zijn pincenez moest opzetten, of hij aan zijn notaboekje kon met zijn handschoenen aan en of hij geen bronchitis heeft opgedaan, dien dag, dat hij zich verwant voelde met de Batavieren en andere zeeschuimers. / De betrouwende mensch is de ouwe heer, die uit zijn villa naar de zee gaat, wanneer de Zon hoog in de lucht zit en de déjeuner goed is verteerd. Hij heeft een bronzen schedel en op zijn beenen staat haar (hij heeft om zoo te zeggen zijn haar op zijn beenen) en zijn blauw dooraderde voeten zitten in koorden schoenen zonder hielen. Tusschen zijn kop en zijn wijdstappende beenen flappert zijn badmantel die, met den wind, een breede borst vooruitsteekt op zijn borst en een beetje buikt op zijn buik. / De zee voor dezen man is een groote, bittere, koude vriendin, die ginder ver op hem ligt te wachten, achter zooveel zand-

banken, dat menschen, die het niet weten, eindigen met te denken, dat het maar verzinsels zijn. Die man heeft alles van het leven gekregen wat het leven geven kan, maar trouwere vriendin dan de zee heeft hij niet gekend. / Voor den dichter is die andere een schrikwekkend wezen, lijk een groot beest met haar op en dat wellicht smaakt naar visch; voor dezen is de dichter een verachtelijke ledepop, lijk er voor de vitrines staan van oude kleerkoopers en zooals er op de film verschenen in de Sturm- und Drangperiode van de kinematografie.

De Moederhuizen Kramo-Lambik

WANNEER er te veel wind is aan zee, trekt men naar de schuilhaven van Moeder, die hetzij Lambik, hetzij Kramik heet, aldus het scherpe zand en barre natuur verlatend, om zich te begeven naar de wellusten van het folkloristisch barbarendom. / De kinderen, bij het hooren van het woord moeder, verkeeren in den waan, dat ze daar een oude vrouw zullen aantreffen, gekleed naar de mode van de streek en de tocht lijkt wonderwel op een familiebezoek naar Grootmoeders peperkoeken huizeken. / Dat er nog ander volk op hetzelfde gedacht is gekomen, verneemt men van op 500 meter afstand uit de schrikwekkende kreten van ontketende kinderen die aan 't juichen en aan 't huilen zijn. De verantwoordelijke vader waagt het, in het midden

te brengen, dat hij vreest, dat er heelwat volk zal zijn, maar zegt niet, dat hij liever een namiddag in 't kot zou gaan zitten. / En inderdaad, wijl de kinderen stevig worden vastgehouden, om niet te ontsnappen en onvindbaar te worden tusschen de andere in den tuin der vermakelijkheden vooraleer het gezin heeft kunnen ankeren, worden, door den bedrijvigen huisvader, met groot omhaal van schoone manieren en verontschuldigingen in verscheiden talen, rammelstoelen bijeengegaard en gaat de familie zitten, reikhalzend naar het stukje tafel, dat bestemd is om de lekkere dingen te ontvangen, die hier te krijgen zijn. / De speelplaats biedt een ontzaglijk schouwspel: de groote molen, waaraan de kinderen zich vechtend vastklampen, wordt ontstuimig rondgesleurd door twee waanzinnige menschen, die hem stellig binnen het eerste half uur willen vernietigen. De tweede molen is buiten gebruik wegens een defect, dat misschien iemand het leven heeft gekost en ten blijke waarvan, door den hollen buik van een vermemeld paard een groote spijker zit geslagen, die het lijk een radio met den grond verbindt. Verder waggelt de mast van een derden kindermolen lijk van een schip in nood. De schommels slingeren door het volk op een wonderbaarlijke wijze; de ijzeren bal van een

nagelvast kegelspel gaat suizend door de lucht en aan allerhande toestellen ter verzameling van stukken van 0,25 fr., staan kinderen, die trachten te vernemen, hoe oud ze zullen worden, wat voor haar hun verloofde zal hebben, gegeven zijnde de maand, waarin ze zijn geboren, of ze veel, weinig, smoorlijk of niet zullen worden bemind en op welken leeftijd ze rijk zullen zijn. / Men informeert intusschen bij de reeds gevestigde verbruikers, hoe zij het aan boord hebben gelegd om aan een en ander te geraken en men ontvangt allerhande nuttige aanwijzingen. Men gaat aanschuiven voor een wafel (men kan geen vork krijgen, daar de voorraad is uitgeput), men koopt een kellner om ter bemachtiging van wat lauwe koffie waarvoor men zelf de kopjes gaat halen (de ondertasjes zijn uitgeput), men verovert een lepeltje, dat moet dienen voor de heele familie, melk en suiker neemt men over van menschen die gedaan hebben en het wordt aangenomen, dat men de tafel schoonvaagt met zijn muts. / Men loopt daarbij altijd het gevaar, dat zijn kinderen er een slag van den molen krijgen.

Prentbriefkaarten

De prentbriefkaarten stellen allemaal iets voor dat merkwaardig is. De meeste menschen zenden een afbeelding van het gemeentehuis of van de kerk. Uit Parijs zenden ze den Eifeltoren en uit

New York (maar wie geraakt er in New York?) de Empire State Building. Men zendt uit Antwerpen het verschil tusschen den Boerentoren en de Kathedraal. Ongelukkig zijn er artisten die van de zeekust, van die duinen, van die garnaalvisschers of van die kantwerksters zenden, die men nooit ziet en die de gave der alomtegenwoordigheid aan die der onvatbaarheid paren. Er is een duin die voor de gansche kust dient en een oude visscher die een abonnement heeft op de tram. Er is ook een Bretoensche vrouw (die van mon frère Yves?) die van alle stranden naar de Noordzee tuurt. / De bestemmeling is gelukkig als hij de kaart ontvangt. Op de vraag, wat heeft de brievenbesteller gebracht, antwoordt hij : niets. Ge kunt denken, hoe blij ik was, toen ik de Grot van Lourdes in mijn bus vond. Ik moet nl. zeggen, dat ik reeds veel grotten van Lourdes bezit, die van Lourdes op de eerste plaats, mitsgaders die van Oostakker en die van Edegem. Het doet me echter altijd evenveel plezier, ze terug te zien, omdat ze zoozeer op elkaar gelijken. / Met deze was ik bizonder blij, omdat er zooveel op stond. Er stond op, dat men daar aan mij had gedacht en dat men me gezond hoopte terug te zien en dat alles was zeer netjes en in kundig Nederlandsch gedrukt door een drukker van te Lourdes

op de bergen. / Ik dacht aan mijn makkelijken correspondent, toen het meisje, dat reeds dagen uitkeek naar fraaie kaarten er de één en dertig ging koopen, die ze van doen had om naar Selin, Malvin, en Fransin, naar zooveel Maria's en zooveel Anna's te schrijven, als op haar boterpapieren lijst stonden en ze een half uur in de kruidenierszaak bleef laveeren tusschen het rek waarin de kaarten stonden ten toon gesteld en een doos waaruit men er kon zoeken. / En ik dacht nog meer aan den genialen man van Lourdes, toen ik, kwestie van het port, één en dertig keeren de beleefdheidsformule van vijf woorden moest uitvagen met een gomelastiek van 50 centimes, om niets dan haar naam en mijn adres over te laten, die van geen gewicht zijn in de oogen van het Postbeheer.

NA DE VACANTIE

Het herinschakelen

DE mensch die weg is, is veel meer bezorgd om zijn dagelijksche omgeving dan die omgeving om hem. Hij stelt zich het thuiskomen als een soort van triomftocht voor en verheugt zich reeds in de groote vreugde, die de bakker en de melkboer zullen gevoelen alsmede de geagreëerde bedelaars; hij stelt zich de geburen voor, die op hun dorpel zullen staan en wier kinderen — voor zooveel zij er hebben — zich aan de vensters zullen

verdringen en om dat alles neemt hij een taxi van waaruit hij de veranderingen gadeslaat, die op stuk van stedebouw aan den gang zijn. / Toen hij vertrok was het hier een bloeiende schoenwinkel en thans staat een man met een hamer bovenarms te slaan op wat nog overblijft van de eerste verdieping; den hoekbouw, wordt, om der schoonheid wille, de benedenverdieping uitgenomen, die vervangen wordt door een betonnen pijlertje dat daarna met spiegels zal worden omkleed. / Hij kijkt links en rechts uit en ziet dezelfde menschen, die lijk vroeger en altijd op de plaats zijn van hun gewoonte. Zij zien hem ook, zonder merkbare emotie, alleen die van de taxi, alsof het iets ongewoons was. Als hij er over nadenkt, vindt hij het al evenmin gewoon, doch het houdt verband met het feit, dat zijn geld overschot is van geld dat reeds had kunnen verteerd zijn. / Hij regelt den rit en de fooi en ondertusschen staat zijn gezin in den gang, lijk een hoop vluchtelingen, geschilderd door een tweederangsmeester. Dat duurt zooveel te langer, daar hij de bus leegmaakt. Hij komt met zijn armen vol papier binnen en gooit met zijn elleboog de deur dicht. / Door dit gebaar is al het plechtige uit hem verdwenen en, zijn alledaagsche verantwoordelijkheid herkrijgend, begint hij lijk een jachthond door

het huis te rennen om deuren open te maken, het gas, de electriciteit en het water te doen vloeien, aldus willende bewijzen in een recordtijd, datgene wat hij nu veertien dagen lang beweerd heeft, dat het nergens zoo goed is als thuis en dat nergens het klokje tikt lijk hier (hij windt de klok op). / De koffers puilen langzaam open. Het is iets onnoemelijks. Het zal allemaal moeten gesorteerd worden en geborgen, het vuile bij het vuile en het zuivere bij het zuivere. Hij zinkt in een fauteuil, zinnend op een lucifer voor zijn sigaret. / Wat hij in de bus heeft gevonden tart de beschrijving. Allemaal zaken die uit naastenliefde, idealisme of met commercieele doeleinden werden rondgedragen en die hem niet in het vacantieoord zijn gevolgd. De beenhouwer beweert, dat men op zijn huisnummer moet letten, want dat zijn vleesch het beste is en de schoenlapper heeft een nieuw tarief ingevoerd. Met een Katholieke hardnekkigheid is het parochieblad blijven verschijnen. Van het Davidsfonds is waarachtig weer een boek van de pers gekomen, waarvan de korte inhoud met het portret van den schrijver in den zoo gelukkig gestemden Belleman staat, zoodat iedereen in de gelegenheid wordt gesteld, er onmiddellijk van mee te praten en in een gunstigen zin. / Ze hebben hem weer vast.

MEN vindt de zaken niet terug gelijk men ze verlaten heeft. Het huis bezit zijn eigen leven. Het wringt zich en kraakt in de zon, het zwelt in den regen, het schudt in den wind. Zijn schoorsteenen, die behaaglijk de hoogte zijn ingegaan langs het ideaal van het schietlood, nemen allengskens de gemakkelijke houding aan van den soldaat, dien men niet bekijkt, de pannen, die aanvankelijk allemaal dezelfde waren, krijgen een persoonlijkheid en gaan op hun gemak liggen; de regen, die zoolang een weg heeft gezocht om in het menschenhuis te geraken, vindt een gaatje, vormt een plas, sijpelt door den plankenvloer en doet de plaaster van de zoldering vallen. De ramen trekken scheef, de deuren zakken. Het water klimt in de muren en teekent groote vlekken op het papier. Dat doet het huis allemaal, bij dag en bij nacht. We zien het elken dag en we merken het niet. Maar het huis doet voort als het alleen is. Uit kleine gaatjes die men niet weet zijn de muizen gekropen en hebben de sporen van hun sarabande laten liggen. Goed gesuspendeerde spinnen, langs de bijna denkbeeldige lijn van haar draad, zijn van de eene kaars naar de andere getogen en hebben den gedoofden luchter, die de electriciteit lijk een onwaarschijnlijke mogelijkheid in zich droeg, gemaakt tot een vang-

toestel dat vol vliegenlijken hangt die alle identificatie tarten. Vochtige slakken hebben wandelingen gemaakt van de doelloosheid derwelke ze blinkende sporen hebben achtergelaten. In de kommen die men niet meer heeft kunnen afwasschen en in de potjes met wat in hebben de zwammen Chineesche tuintjes gevormd, dank zij een mikrobiologische werking waarvan Pasteur het geheim kent. In een hoekje ligt een groen kluwen te wachten totdat iemand het zal aandurven, te onderzoeken, of het een citroen of een aardappel is geweest. De vliegen hebben overal het aanwezigheidsboek geteekend en de motten zitten, prinselijk, in haar koorkap, te wachten naar den slag, die een eind aan haar leven zal stellen. / De tuin, ontsnapt aan de dwingelandij van het gereedschap, vertoont zich in zijn ware gedaante. Met een hoongelach is de revolutie van het onkruid ontbrand en heeft zich geworpen op de sukkelbloempjes waarin de mensch zijn latijn heeft gelegd, het heeft zijn stijve scheuten opgestoken, zijn overdadig groen en de slordige gemeenheid van zijn bloemen. En tusschen het gras zit een omslag met een onbekend adres, dat een wervelwind er heeft neergelegd. Men vraagt zich even af, of men wel thuis is.

ER zijn altijd menschen, die, hoewel teruggekomen van de reis lijk ze zijn weggegaan, met wat vuil goed meer en wat geld minder, het toch als een plicht aanzien, een plechtige uiteenzetting te doen over hun wedervaren. / Hun mondeling verhaal biedt veel gelijkenis met een geïllustreerd boek, doordat ze documenten hebben meegebracht, op prospectussen, foto's en baby films. De foto's zijn niet goed gelukt, maar het blijven mooie souvenirs. Er is niemand om het tegendeel te beweren. / In de prospectus staat hoe de reis zou afloopen en de reis liep af lijk ze in het prospectus stond. Er werd geen duimbreed van afgeweken. Het is alleen wat duurder gekomen dan beraamd was. De hotels waren goed, het eten altijd smakelijk, stel u voor, eerst een hors-d'œuvre, dan een lekker bord soep, zoo lekker als thuis, kervelsoep, (neen tomatensoep — het was kervelsoep en Luzern) een schoon schelleke kalfsvleesch, patatten à volonté, snijboontjes en nagerecht. Wat wil een mensch meer hebben? / Ja, de natuur, voorzeker. Bezie de postkaarten, bergen à n'en pas finir en koeien met bellekens. Hij zal nooit dien avond vergeten, de Zon die achter de bergen onderging, zoo een echten chikken coucher de soleil, dat ge 't niet schooner op een tableau kunt zien. / Maar de reiziger is oprecht moe; hij zal een heelen

Reisverhalen

tijd moeten rusten. Hij zou bijna zeggen, dat ge 't niet voor uw plezier moet doen. Hij biedt u een sigaar aan die hij in een van zijne zakken heeft gevonden toen hij thuiskwam, met een air, alsof hij ze op gevaar van zijn leven bij de Zoeloes was gaan halen. / Ge rookt die sigaar, die noch beter noch minder goed is dan een andere en ge vraagt u af, wat ge waarlijk in uw binnenste voelt. Ge voelt alleen vermoeienis, beleefde, sympathieke vermoeienis. Ge hadt liever, dat hij ophield en ging slapen en dat ge hem niet meer terugzaagt zoolang hij zich niet terug in staat gevoelt om van gewone dingen te praten.

De zeeziekte

De zeeziekte is een kwaal waaraan omzeggens niemand ontsnapt en waarbij zij die er aan ontsnappen niet weten waarom. Ze heerscht op zee, zooals het haar naam zegt en vindt haar oorzaak in de bewegingen van het schip. Nochtans is ze ook in de lucht, waar ze luchtzeeziekte heet en waar ze wordt veroorzaakt door de bewegingen van het luchtschip; wanneer die lucht zeelucht is, heet ze zeeluchtzeeziekte. / Niettegenstaande de algemeenheid dezer kwaal, heb ik nog maar één mensch ontmoet, die er voor uitkwam, zeeziek geweest te zijn; al de overigen hadden wel vreeselijk veel zeezieke menschen gezien en zij getuigden van hun

ervaringen met oprechte deernis. Men zou er bijna uit besluiten, dat de zeeziekte een ziekte is van andere menschen. Zij die over zeereizen naar Harwich en Vlissingen hebben verteld, hebben zich niet verhoogmoedigd, aan de zeeziekte te zijn ontsnapt; ze hebben zulks voorgesteld als een daadzaak, waarvan zij de eersten waren om niets te begrijpen (en ze hebben gevraagd, hun verwondering te deelen) maar ze konden het eenvoudig niet verzwijgen omwille van de lieve waarheid. / Als me iemand van een zeereis begint te vertellen, vermijd ik angstvallig alle zinspelingen, die hem er toe zouden kunnen brengen, over de zeeziekte te beginnen; ik raak noch den algemeenen gezondheidstoestand aan boord, noch de bewegingen van het schip aan (niet of het op zijn gat heeft gestampt of met den boegspriet over het hek heeft gelegen) noch de onaangename gewaarwordingen van de lift, noch den aard en de verteerbaarheid der spijzen en ook niet de mop van den boy, die bij het zien van een passagier, zei van maar het goedkoopste te nemen. Neen, voor geen geld van de wereld. / Hoewel ik een ware behendigheid aan den dag pleeg te leggen, om te doen, als had ik niet het flauwste gedacht van wat zeebouwen is en of ik me alle reizen voorstelde op vier wielen, komt er toch een oogen-

blik waarop de zeevaarder het onderwerp der zeeziekte met een schijnbare onschuld inleidt en waar ik moet besluiten, mij in het onvermijdelijke te schikken en wachten totdat ik verneem, dat mijn zegsman als bij mirakel gespaard is gebleven. / Wegens een passenden zin voor tegenstellingen, wordt de geschiedenis van den man die niet zeeziek werd voorafgegaan door de onmogelijkste beschrijvingen van de meest weergalooze tooneelen, van mannen lijk boomen, die op hun moeder riepen, van jonge meisjes, die met loshangende haren door de patrijspoort gingen hangen, van petroleummagnaten, die met de vork in de hand onder de tafel gleden, van taaie djeks die O. K. zeggend hun pijp in hun zak staken en met de hand vóór den mond een verkeerde kajuit binnentrokken, van mannen enfin, die over bakboord hangend, juist bijtijds bij de beenen konden gevat worden, om niet met de rest de zee in te gaan. / Alleen Seppe is waarlijk ziek geweest. Hij was er met een mosselschuit op uit gegaan en had drie dagen onder in het ruim gezeten met den visch en met een beetje zeewater. Ze hadden hem een nieuw pak moeten koopen en zijn haar is er sindsdien van blijven rechtstaan. Seppe heeft niet alleen bekend, zeeziek te zijn geweest, maar hij vertelt het met zooveel goeden

wil en met zooveel détails, dat men hem telkens moet doen zwijgen om er zelf niet ziek van te worden.

DE RING VAN HET JAAR

NIEUWJAAR

OP den eindeloozen meter van den tijd is het jaar een kleine onderverdeeling, juist zoolang als het bolletje der Aarde noodig heeft om rond het bolletje der Zon te loopen en intusschen reppen wij ons van het eene streepje naar het andere en blijven soms liggen vóór den mijlpaal. / Wij doen dien vlooiensprong in driehonderd vijf en zestig dagen, zooveel uren en zooveel minuten, maar, om de gemakkelijkheid, zijn wij onderling overeengekomen, nu en dan een dag te schrikkelen, kwestie van uit te komen met de dagen en de nachten waaraan wij machteloos gebonden liggen. / Want men kan het beschouwen lijk men wil, die kleine wisseling van den dag en den nacht (doordat de aarde op haarzelf draait) en dat de weken van zeven dagen zijn (twee en vijftig keeren dezelfde moeilijkheid voor die zich om de twee dagen scheren) met den vischdag daar zoo ergens op het einde en dat de maanden arbitrair over de weken loopen als hadden zij er geen uitstaans mee en we nooit weten, wanneer het Paschen zal zijn, maakt, dat wij er telkens doorheen geraken op een oorspronkelijke manier, die elk jaar anders is en toch voor iedereen hetzelfde. / We moeten er doorheen voetje voor voetje en elken ochtend

vertellen hoe we geslapen hebben, ons elken avond afvragen hoe we gaan slapen, drie of viermaal per dag eten, naargelang van de gewoonten en op dat eentonig stramien is het, dat de bloemen der vreugde worden geborduurd en de zwarte vakken van het wee. / De menschen komen en gaan, ze regelen het zoo, dat we den tijd vinden, om achtereenvolgens de bezoeken af te leggen, die behooren bij kraambedden en in sterfhuizen en we leeren daaruit, hoe, tenslotte, alles eenvoudig is en hoe wij, deelend in leed en in vreugde van anderen, het recht verwerven, zelf bedroefd te zijn en dat van zelf te jubelen in de gansche mate van ons vermogen. / Wij plegen bij den aanvang der jaren, geluk en voorspoed te wenschen aan die we kennen en aan die we niet kennen wenschen wij het immers ook en toch weten wij, dat elk weeral zijn deel zal krijgen. / We wenschen en vragen slechts standvastigheid; dat we van onszelf op het eind van 't jaar mogen getuigen, dezelfde te zijn gebleven en, als God wil (want God wil zulke dingen ook) dat we niet zoover geraken, dat men van ons moge zeggen, dat wij onszelf zijn gebleven tot aan onzen dood. / Verder kan een mensch niet gaan.

DAT de nieuwjaarsdagen voorbij zijn is een verlossing voor veel menschen, die liefst in hun gewonen doen zijn. De bakkers droegen geen

brood uit, de brievenbesteller had vertraging, de vuilniskar kwam niet, de kranten verschenen niet en de volksbibliotheken waren gesloten. We liepen reeds den derden dag met onze beste kleeren aan; die dingen die we geëten hadden waren te zwaar om spoedig te verteren en we zaten met overladen magen te wachten in onzen zetel tot het weer tijd zou worden om te eten (den overschot, hetzelfde, zwaarder nog en minder lekker) of totdat uit de klep van de brievenbus zou vallen het kaartje van een vriend of van een relatie met een beleefdheidsformule. / De krant was versleten van het danig lezen. We waren op. Weer hadden we van die zwaarmoedige samenspraken, die gezellig heeten, met een of anderen bezoeker die met afschuw sigaren en korten drank afwees wegens de koppijn van gisteren of eergisteravond (nee merci, voor geen geld van de wereld), zwaarmoedige samenspraken over algemeene dingen, alsof onze gedachten verheven werden door de wisseling van 't jaar, over het teeken waarin het nieuwe jaar voor de zooveelste maal begon (eigenlijk zeer gecompliceerd), de liefde tusschen de volkeren, de moeilijkheden van het Kabinet en we vroegen ons af, zooals verstandige menschen, die een schat van onuitsprekelijke gedachten in zich hebben, waar het toch naartoe zou

gaan. Met verteedering hebben we de kalendertjes ingekeken die we gekregen of gekocht hebben en na onderzoek der brugmogelijkheden (zaak die alle menschen interesseert die hun leven slijten in dienst der gemeenschap of in contractueel verband met een patroon), zijn we verdiept geraakt in den kleinen druk der nuttige wenken: eerste zorgen bij neusbloeden, bij het steken van vliegen en het verdrinken van menschen, in afwachting van de komst van den geneesheer (waar blijft die dokter toch, waar blijft hij toch?); wenken voor het verwijderen van vlekken; tegenvergif voor als men vreeselijke producten heeft ingeslikt; de kilometerafstanden tusschen onze hoofdstad en de voornaamste steden van Europa, alsof we nu waarlijk het middenpunt der wereld geworden waren. Dat is een bladje dat we ook zouden uittrekken, stonden op den achterkant niet de posttarieven, die we zoo noodig hebben als brood. / Niet hoeveel ge op een brief of op een kaart moet plakken, maar de bepalingen over maximum-gewicht en grootste afmetingen, het tarief voor Congo, waar we nog een ouden vriend hebben zitten en de waarheid over de postcolli (enkelvoud collo). / Met dat boekje zullen we geheel andere menschen zijn. Er staat zelfs in, hoe men afstanden kan meten met zilveren vijffrankstukken

(het is echter ruim zoo gemakkelijk met een decimeter), hoe men aan iemands handen kan zien hoe groot zijn voeten zijn (zijn geweest of zouden geweest zijn). / Nu zullen we daar niet meer staan lijk van de hand Gods geslagen, als een schilder vóór onze voeten van een dak valt, als we een man met een allumeur aantreffen die brandt lijk een toorts (de man) en, als we iemand op den grond zien wentelen onder de werking van een of ander gif, zullen we hem daarvan den latijnschen naam vragen, de ingenomen hoeveelheid en we zullen in ons boekje zoeken totdat we 't gevonden hebben. / We verlangen om dat alles in praktijk te kunnen stellen en daarom zijn we zoo blij, dat die dagen thans om zijn.

HET nieuwe jaar hernieuwt zich telkens wanneer men een nieuwen mensch ontmoet. Men begint te glimlachen op tien stappen (de twee laatste met uitgestoken hand) en men zegt de formule. Er zijn veel menschen die niets van u weten en die er uw familie in betrekken; ze zeggen, bijzonder een goede gezondheid en ook voor uw achtbare familie. Men zou veel moeite hebben, om het aan de achtbare familie uit te leggen. Maar men lapt hun hetzelfde en men voegt er bij, dat er immers niets gaat boven de gezondheid. / Er zijn menschen

die waarachtig vreugdig gestemd zijn; het is hun misschien niet eens naar den wind gegaan gedurende de eerste dagen, maar wat is dat tegenover al de dagen die nog komen moeten. Ze lachen langs de straat tot zelfs de menschen toe die ze niet kennen : het zijn degenen, die hun kastoestand niet hebben opgemaakt en pas binnen enkele dagen zullen gewaar worden, dat al dat kleingeld in hun zak voortkomt van een briefje dat ze in een oogenblik van verstrooidheid hebben laten wisselen. / De maag der kinderen is overhoop, daarom wordt hun de laatste pasmunt ontnomen. Dat is het tweede hatelijk optreden der ouders. Het eerste was de toer van de vijffrankstukken voor op het voorgewend spaarboekje; de vijffrankstukken werden door moeder verzameld, voor men den tijd had gehad te zien hoe z' er uitzagen en voor men de illusie had gehad, rijk te zijn. Het was als een anticipatie van het leven; de sommen waarvan men deugd zou kunnen hebben worden afgedragen aan eene of andere spaar- of bankkas en de beenhouwer komt de rest halen. / Het is de periode der zoogezegde voornemens; wie slecht deed, zal goed doen en wie goed deed, zal beter doen. Er zijn er wie men het reeds meer dan eens heeft moeten herinneren. De man, die beloofd heeft vroeger naar huis te komen, is een beetje

later blijven plakken en het kind dat zijn mond zou houden in gezelschap, heeft zijn ouders in groote verlegenheid gebracht bij familiebezoek. Dat wordt echter op rekening van de feesten gezet en op het debet van het oude jaar. De voornemens worden daarom met klem herhaald. / Wat de wenschen betreft, men weet er alles van; ze komen uit het hart der anderen, zooals uit het uwe; bij die u onverschillig laat, zijn ze nutteloos en bij wie u aan 't hart ligt, overbodig. Men praat er over heen. / Alleen degenen die niet zijn zooals gewoonlijk geven een bijzondere aantrekkelijkheid aan deze periode; zij die te vier uur zijn gaan slapen en die door den dag kapotte sigaren rooken; ze wanen zich homerische kerels; ze hebben een bijzonderen kijk op de dingen en de wenschen die ze uitbrengen komen niet ten volle tot hun recht; maar ge weet, hoe of ik het bedoel, zeggen ze en, ten bewijze dat het gemeend is, doen ze twee stappen vooruit en één stap achteruit. Heden avond gaan ze nog even een café aandoen waar men doorschijnende dingen geeft om een paspoort in te steken.

De kerstboom

DE menschen hebben afgerekend met den kerstboom. / Hij werd levende versch de kamer binnengetroond en tusschen zijn trouwe blaren werden klassieke sieraden gehangen van goedkoope

kostbaarheid; hij werd met licht versierd en, bij de menschen, die eens en voorgoed het besluit hadden genomen, die smerige kaarskens af te schaffen en de zaak verder te standardiseeren, werd hij dooraderd met een electrisch net van natuurgetrouwen groenen draad en niemand scheen te bemerken, dat de boom met dit alles verdorde. / Men had hem immers vlak tegen den grond afgezaagd, zonder de minste consideratie voor den verborgen nasleep van zijn vuile wortelen en met spijkers had men hem vastgeklonken op een stuk plank, lijk een kwibus die niet bij machte is op zijn beenen te staan en de boom had dat allemaal verdragen; wie weet groeide hij niet meer uit de macht der gewoonte op zijn reserves en niettegenstaande de doodelijke pijn aan zijn voet. / Den pijnlijken voet had men zedig geborgen achter een brokaten lap, een stuk bedgordijn of een servet en men scheen niet te willen bekennen, dat de boom stervend was en dat zijn groote groene vlam stelselmatig naar het ros overging. / Intusschen leerde de boom de geheimen der kerstdagen kennen en, boven den kleinen stal van Bethleem geplaatst, had hij zich nog nooit zoo groot gevoeld. Het dacht hem, dat de menschen ten slotte een triestig leven leiden in het rosse licht van lampen. / Hij leerde ook de kerstliedjes, die de menschen die

dagen plegen te zingen of door hun kinderen doen zingen, maar hij kende ze spoedig van buiten en hij treurde meteen over het groot repertorium van den wind, dat hij nederig placht mee te neuriën met de groote familie van zijne gelijken. / Door het raam zag hij den werkelijken warmen sneeuw liggen waarvan de vriendelijke overlast zijn takken placht te plooien, terwijl hij nu de vuiligheid van uitgerafelde stukken watten aan zijn naalden voelden kleven, die de heete kachel niet vermocht te veranderen in een beetje nat voor zijn dorst. / De menschen daarentegen dronken lijk tempeliers, van allerhande zonderlinge dranken en ze zeiden almaardoor, dat ze er geen deugd van hadden; met loome handen grepen ze naar koekjes met chocolade en ze vroegen bij poozen een kerstlieke of een gedichtje. / De meeste kinderen hadden den trac, maar ze zongen allemaal drie strofen, waarvan de twee laatste soms erg op de eerste geleken en men zag het de groote menschen aan, dat ze naar die twee laatste niet luisterden en soms onbeleefd en ontijdig in hun handen klapten. Het kleine meisje gaf « Le Renard et le Poulet » ten beste en het grootere meisje zong van : les anges däans nos campagnes ont entonné l'hymne des yeux; bij de tweede strofe zei ze opnieuw zyeux; er was niets aan te doen

en de grooten klapten in hun handen, alsof dat de zaak kon goedmaken. / De kleine jongen zou iets vertellen, iets wat hij zelf had gemaakt, maar waarvan hij den tekst niet vond en zei het dus van buiten; hij kende het niet van buiten en, niettegenstaande dat, sprak hij voort. Het was een geschiedenis die voor bedoeling had, wonderbaar te zijn, een geschiedenis van metamorfosen, die onderling verbonden waren met de woorden „en dan". Op het oogenblik dat de held van de historie in graankorrel was veranderd, hield alles op en kwam een varken met een langen snuit. Eerlijkheidshalve verklaarde de jonge auteur, dat hij het verhaal gedeeltelijk elders had ontleend. / Het meisje van de yeux gaf ook een vertelling ten beste die eenvoudig begon, maar zoodanig ingewikkeld werd, dat ze besloot, met te verklaren, dat ze niet verder kon, zonder zelfs de tegenwoordigheid van geest te hebben, het varken ter hulp te roepen, dat alles goedmaakt. / Na de slotplechtigheid namen de menschen voorzichtig de herbruikbare dingen weg van den boom, maar de voorzichtigheid gold alleen de glazen versiering; de droge naalden werden rondgestrooid en men zoog ze op met een stofzuiger. Den boom zelf wierp men buiten; hij bleef liggen waar men hem geworpen had, op zijn kant in den modder, een vaalgewor-

den scharminkel. Maar de boom wist het niet, want hij was heelemaal dood.

WINTER

De vorst

DE menschen deelen nog steeds het winterweer in in vriezen en niet vriezen. Juist omdat ze dat kunnen zien aan het water. Terwijl men niemand hoort schreeuwen als het keersroet stolt. Als het erg koud is, hoort men de menschen zeggen, dat ze gelooven dat het vriest. Ze spieden de ijsdraden af op de plasjes, ze nemen het freel ijspelletje tusschen duim en wijsvinger en men zou zeggen, dat zij er trotsch op zijn. / Dan is het evenwel nog maar een begin. Het loopend water, hoewel zwart van de kou, blijft loopen en men is altijd verplicht terug te gaan naar het luttele experiment van het drinkbakje der kippen en het beetje ijs op het platform, dat des middags terug water is geworden. Men blijft zijn hoop vestigen op den nacht, fier, dat het de kachel kan halen. / Het Meteorologisch Instituut geeft van die flauwe berichten, die vast en zeker beneden de waarheid blijven. Men denkt, dat het is om de bevolking niet te alarmeeren. Onmogelijk; dat het maar zoo weinig zou hebben gevrozen, ik zou graag hebben dat de directeur van dat geleerd instituut hier eens een nacht kwam passeeren, hij zou wel anders spreken. / Elken

ochtend vraagt men aan den bevoegden gebuur met den bekwamen thermometer, wat het den nacht gedaan heeft, alsof het een heldenfeit was, dat men zulken nacht had overleefd en men betreurt, dat het ten slotte nog niet zoo heel erg is geweest en, in den grond, gelooft men, dat het ligt aan den fameuzen thermometer. Reeds meerdere dagen moeten wij geen inlichtingen meer vragen aan de radio, den gebuur of den thermometer, de dingen spreken intusschen voor zichzelf. We leven nog altijd. De plas op het platform weerstaat des middags aan de Zon, elken nacht produceert het drinkbakje dezelfde gelijkvormige lens, die onveranderd in den tuin blijft liggen en de waterloop is, met horten en stooten, iets geworden dat reusachtig moet gelijken op de Beresina, terwijl de pijlers van de brug in kandijsuiker zijn veranderd. / Alle hoegenaamde temperaturen worden negatief uitgedrukt en het vriespunt groeit tot een onbereikbaar ideaal en wordt langzamerhand verward met het vroegere kookpunt. / Nooit hadden wij gedacht, dat we tegen zulke weergesteltenis bestand zouden zijn en, indien men het ons op voorhand had gezeid, hadden wij ontslag genomen. Maar nu doen we voort omdat we niet verder kunnen. Het stoken is van een geheel anderen aard geworden; de overdreven hitte

produceert thans heerlijke koolslakken, die we, met een gevoel van welbehagen, met de vuurtang beroeren en met een bittere opgeruimdheid onder den neus onzer naastbestaanden duwen. Wij waren immers aan 't stoken alsof het koud was en we waren tevreden, dat de kachels zoo goed voldeden en dat de kolenvoorraad zoo groot bleef en, nu we plotseling gesteld worden vóór het probleem in zijn geheelen omvang, zijn we de zaak niet meer meester. De onverhoedsche aanval heeft zonderlinge gevolgen. Wij voelen ons niet weerbaar. We worden gewaar, hoe wij op het water zijn aangewezen en, meer inzonderheid, op de waterleiding. Wij voelen de levensaders bedreigd met embolie. Wij volgen in gedachte de verschrikkelijke circulatie en wij roepen al onze kennissen van physica bijeen om de vreemdsoortige bewerkingen van afsluiting en aflating te verrichten, waarna wij niets meer te drinken hebben dan wijn en likeur en wij ons zelfs niet meer kunnen wasschen. Wij denken aan de commentaren over het doopsel en over al de dingen die nog water zijn als er geen water meer is. / De telefoon daarentegen schijnt vorstvrij te zijn. Wij hooren warme stemmen van kouwelijke vrienden op onbereikbare plaatsen. Men telefoneert van den eenen pool naar den anderen en de juffrouw vraagt

aanminnig, of het nog niet gedaan is. / Wij die een ganschen Zondag met thermometers en emmers kolen hebben rondgeloopen en hebben getracht naar buiten te kijken door de salomonische heerlijkheden van grandioos bebloemde ruiten, vernemen tot onze ontsteltenis, des Maandags, dat er buitenshuis niets anders is gesprongen dan een melassetank, dat daarentegen al de voetbalmatches hun normaal verloop hebben gehad en dat er menschen waren om er naar te kijken. / Juffrouw Palmyre, die zeker niet met een melassetank kan worden vergeleken, was nochtans het springen nabij, toen ze in onze huiskamer binnentrad. Natuurlijk wist ze niet, hoe ze daar in het hooge Noorden was geraakt, want er waren oogenblikken geweest, dat ze was moeten blijven staan, dat ze zich had moeten omkeeren, dat ze haar mond had moeten opendoen en hem weer had moeten toedoen, dat ze recht voor zich uit had moeten loopen en dan weer had moeten deinzen en dat er zelfs heeren waren blijven kijken naar haar vreemde manœuvers, om te zien, hoe het zou afloopen en die slechts dan hun weg hadden durven voortzetten, wanneer ze daartoe verlof hadden gekregen van Juffrouw Palmyre zelf. / Juffrouw Palmyre zette zich ver van het vuur wegens de tinteling in haar vingers en ontdooide daar lang-

zaam met kleine traantjes uit de hoeken van haar oogen, maar met haar mantel dichtgeknoopt en met om haar hals een kinderkleedje in onschuldige wol, dat men haar daar gefoeffeld had uit overweldigende zorgzaamheid. Men drukt de koude uit in graden en de warmte eveneens. Er wordt aangenomen dat het koud of warm is naargelang het onder of boven nul is. Ik zei aan Juffrouw Palmyre, hoever ik geraakt was in de kamer met het kachelbedrijf, maar ik zag aan haar wezen, dat ze meende dat ik beneden het nulpunt was en met verlies werkte. De Winter heeft de innigheid verhoogd ten minste daar waar het de kachels kunnen halen. De kachels worden — als we dat zoo noemen mogen — op de vuurproef gesteld en de klanten zeggen aan den handelaar, dat ze onder nul blijven. Het is ook vijftig jaar geleden en de fabrikanten van toen zijn al lang dood en begraven. Men heeft sindsdien hoe langer hoe meer kundigheid aan den dag gelegd om, met vernuftige systemen, te maken, dat men met een handjevol kolen, zonder stof en zonder arbeid, zonder toezicht en zonder zorg, een heele week kan weerstaan aan een temperatuurverschil dat, naargelang van de vorderingen der wetenschap, hoe langer hoe min belangrijk werd; de coëfficienten van blootstelling aan bepaalde windstreken en van

verlies langs deuren, vensters en reten werden tot strikte minima herleid en men zag menschen met kacheltjes van nietsmendalle en kolen van prima vuiligheid wonderen van zuinigheid verrichten. / De waterloopen laden zienderoogen aan en veranderen van gedaante terwijl men er op staat te kijken, wat ik alleen zeg bij manier van spreken. / Want de straten zijn leeg alsof er machinegeweren op de hoeken stonden opgesteld en iedereen zit achter de neergelaten vorstgordijnen, bandjes te nagelen op de spleten en druppels neer te laten in zijn neus, met het hoofd achterovergegooid. / De Winter heeft ons onder een nieuw regime gebracht, het binnenhuisregime en heeft de straat bepaald afgeschaft. Men doet thans de deuren open en toe de eenen voor de anderen. De gele trams zijn geler geworden en rijden lijk beweegbare frigo's met witte ondoorzichtbare ruiten. Op elk balkon speelt de laatst gearriveerde portier, lijk de novice in het klooster, men roept hem toe van maar gauw toe te doen, maar hij aanziet het niet als een verwijt, zelf niet beter vragend, hij dankt stilzwijgend en snuttend de anderen voor hun lichamelijke warmte. / Buiten de tram ziet men natuurlijk niet wie er in zit en, eenmaal er in, ziet men niets meer van wat nog buiten gebeurt. Het is een rampspoedige tijd voor de

lameeren. Met de winkels is het hetzelfde. Men ziet niet eens meer wat er verkocht wordt, hier en daar ligt een bevrozen appelsien tegen de ruit aan of kleeft een karbonnade vast, gestraft, gelijk de vrouw van Lot, om naar buiten te zijn blijven kijken. Men wordt voor het overige verzocht, te gelooven zonder te zien en men ziet zelfs niet meer het bordje, waaraan men voordien niet geloofde, dat men binnen kon vinden wat men buiten niet zag. / Men moet de winkels gelooven aan hun naam en dat men in de Klok kruidenierswaren en in de Roos gordijnen kan koopen, in den Riek nagels en in den Klomp klompen. Binnenin zijn ze echte verrassingen. Het temperatuurverschil verwekt den lust om om zich heen te kijken. De winkel is aan vier kanten dicht en daar men niet meer naar buiten zien kan, valt de wonderbare warmte op van vreemd fruit, bonte conservedoozen en versche groenten en de verscheidenheid van geuren waarin de koffie en de kaneel overheerschen, is welgevallig aan het gevoelig neusvlies. / We loopen met den mond vol van Siberische koude. Maar we realiseeren niet wat we zeggen; Siberië heeft altijd zijn sprong op ons voor en blijft ons feestelijk ontgoochelen. / Nu we de koude hebben geproefd, zouden we naar Moskou willen gaan kijken, of we niet

doodvallen langs de straat, hoe zij het daar klaarspelen met de waterleiding en of daar nog ergens een plaatsje is, buiten de kachel, waar men in zijn hemdsmouwen kan zitten.

De sneeuw

WANNEER het eindelijk sneeuwt geraken de menschen akkoord, om te erkennen, dat de winter gekomen is. / Men stelt eerst en vooral vast, dat het juist hetzelfde is zooals den vorigen keer en dat het wonderwel gelijkt op al de afbeeldingen die ervan bestaan, het spoor van de voeten van den vroegen kerkganger en het karspoor op den rijweg, de Heilige Man Job met een klod watten op zijn gezicht en een klod watten op zijn naakten schouder, die tusschen de tanden schijnt te prevelen, gij die voorbijgaat... de watten op de daken en bovenwaartsche onderlijning der zwarte telefoondraden. Men wist het allemaal reeds lang en men kon het uit zijn hoofd nateekenen op voorhand. / Poëzie, natuurlijk, maar bij manier van spreken. De Beresina die eerst had aangekoekt aan haar kaaimuren en dan schollen had gevoerd en dan eindelijk dicht lag, is nu wit gelijk de rest, niet meer de moeite, om nog naar te kijken. / De kinderen hebben voor het eerst door de ruiten gepiept, want het was nog niet mogelijk geweest, wegens de bloemen en ze geraken niet uitgekeken over het eentonige won-

der, dat ze voor suiker aanzien. Voor de musschen, die stilaan de beschaving zijn wijs geraakt, is die oude ramp zich aan het herleiden tot een koude-voeten-maal op het tafelkleed, waar men op formaat gesneden menscheneten vindt, zonder langer te moeten zoeken naar het problematisch musschen-eten. / Wij staan stom voor de hoeveelheid. De groote zeef van God schudt ononderbroken en verdeelt oordeelkundig de geometrieke sterretjes van ons oud boek van natuurkunde over de geheele oppervlakte. Er is geen mensch, die er aan denken moet, zooiets na te doen, zelfs de Farao's die een heel volk van slaven lieten werken aan de pyramiden, hadden het niet op zich genomen, één hectare per dag op een ordentelijke manier met sneeuw of met borax te bedekken, al hadden er strafbepalingen in de voorwaarden gestaan. / De openbare besturen, die nochtans aangewezen lichamen zijn om sneeuw te behandelen, kunnen het met alle hens aan dek niet bijhouden om weg te ruimen wat er op den straatweg valt en de strafste verordeningen vermogen niet, de gaanpaden schoon te krijgen bij middel van een privaat initiatief, dat zooveel mogelijk in gebreke tracht te blijven. / De sneeuw legt alle diensten stil — en dat is het verheugende van de zaak — er wordt geen beer meer geruimd en geen

huisvuil meer afgehaald en zelfs de schrijnwerkers, de metsers en de schilders worden uit het verborgen leven der werkplaatsen gehaald om aan de wintersporten deel te nemen met klompen, schoppen en roode hanengezichten. / De collegejongens, die zoo graag zouden helpen, moeten het sneeuwdecor verlaten om, in volstrekte veiligheid en bij een voor het studeeren geschikte temperatuur, de helderste uren van den dag in klaslokalen te slijten en in een nietsdoen dat zoo volstrekt is, dat het met moeite wordt geëvenaard door het grenzelooze van hun verlangen. / De sneeuw leert ons weer eens, hoe luttel de hooggeroemde vertikale verwezenlijkingen van den mensch zijn. De sneeuw wil absoluut al het vertikale wegvagen. Hij slaagt er echter niet in, op één nacht een heele stad lijk een molshoop te verbergen; de vuile huizenrijen scheuren door het witte kleed en kijken met donkere oogen uit hun dagelijksch gezicht naar hetgeen ze blijkbaar aanzien voor een witte vuiligheid, die hun in hun bestaan bedreigt; dolgaarne zouden zij de voeten hunner dorpels even uit den sneeuw lichten, maar ze worden bewust van hun onroerendheid en dat ze zijn veroordeeld om ter plaatse te strijden of te sneuvelen. / Het eerste wat de mensch doet, die sneeuw ziet, is denken aan het maken van een

sneeuwman. Het is de vertikale obsessie, die in hem zit. Uit het materiaal dat wil liggen, wil hij iets maken, dat staat. Men vindt het naïef. Men pleegt al het naïeve een primitieve genegenheid toe te dragen; het afschuwelijke van den sneeuwman noemt men van een ongekunstelde aardigheid en het past, dat men zich een beetje ontroerd voelt, als men er een op zijn weg ontmoet. Men is er zoo op gesteld, dat men niet eens opschrikt; men ziet de doorgerookte pijp op de plaats waar de mond wordt verondersteld, de kooltjes der oogen, den patat van den neus en den ouden culmineerenden hoed. / Men vindt in al de lagen der samenleving personen die bereid zijn en klaar staan om sneeuwmannen te maken. Hoewel het maken van zulk een man tot de bezigheden heet te behooren, die den kinderen eigen zijn, worden telkens weer groote menschen, overigens menschen waarop anders heel weinig te zeggen valt, gevonden, in wie het kind wakker wordt bij het zien van den sneeuw en die onweerstaanbaar worden gedreven in de wegen der meest oorspronkelijke onschuld. Men ziet trouwens regelmatig menschen van een zekere standing, die geen ander wapen plegen te hanteeren, bij een normale weergesteldheid, dan de vulpen, op den straatweg verschijnen met spaden, schoppen en bezems en met

een misplaatste hartelijkheid de voorbijgangers toeroepen, die hun niets zeggen. / De sneeuw evenwel is veel oorspronkelijker dan zijzelf; lijk het licht valt hij, hetzij loodrecht, hetzij onder een bepaalden hoek, maar hij verschilt van het licht, doordat hij blijft kleven. Indien hij de groote dingen verfraait door er de armoe van te bedekken, misvormt hij op een weergalooze wijze de kleine dingen die de mensch aan het weerrisico heeft blootgesteld en neemt b.v. een loopje van eerste gehalte met de zoogenaamde standbeelden. Al de kaalhoofdige vergeten kerels die ten eeuwigen dage hebben postgevat onder den blooten hemel, krijgen een muts die zoo hoog is als de sneeuw zelf en indien het bleef sneeuwen kwam er misschien een zuil; de minste beroemdheid, die geïnspireerd durft doen en het hoofd scheef houdt met de min-of-meer geniale uitdrukking van wie een vogel meent te zien vliegen, krijgt een ridicuul plamoster op zijn wezen en men kan onmiddellijk raden naar wat er onder verborgen zit, terwijl de naakte vrouw die de zedigheid verbeeldt, een pelske van kattenvel om de schouders krijgt en de keizer een suikerbrood vasthoudt in de plaats van zijn handigen wereldbol. / Men zou groote reizen kunnen ondernemen om te zien hoe het elders gesteld is, maar men heeft ge-

noeg te zien om zich de moeite te sparen. De Heilige Man Job blijft in dezelfde houding vóór het Gasthuis zitten en het is eenvoudig God geklaagd, hem daar zoo te laten. De symbolische weggevoerde van het gedenkteeken van dien naam, die ook naakt is, heeft zijn witte muts gekregen en een hermelijnen kraag en Neptunus, die ook naakt is, heeft een zware schapenvacht op zijn rug, waaronder hij, met zijn handen in den schoot en een pluimpje sneeuw op den neus, naar het verder verloop der dingen zit te wachten. / De mannen die eens den sneeuw gingen wegruimen worden zelf door den sneeuw weggeruimd. Zij werken, als het goed gaat, acht uren per dag en de hemel ziet er niet op, als 't noodig is, vier en twintig uren te werken. Wat wel bewijst dat de strijd ongelijk is. Wanneer het ophoudt met sneeuwen, herbeginnen ze. Maar men ziet het hun aan, dat ze overtuigd zijn, het toch nooit meester te zullen worden, ze vagen met lange bezems op den hardgevroren koek, alsof het er om te doen was, hem op te blinken. / Erger was de ondernemingsgeest van de beide mannen van de Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen in werkelijken dienst langs de lijnen. Ze hadden een vlaggetje geplant in een spleet tusschen de kasseien en begonnen in de onmetelijkheid van den sneeuw een klein

plekje schoon te maken, volgens al de regelen der kunst. / Aan het tempo waarop ze dit deden en aan de geestdrift die uit de kalmte van hun gebaren straalde, kon men gissen, dat ze des avonds niet aan den hoek van de straat zouden zijn en ze deden denken, in hun eenvoudige dapperheid, aan het kleine kind van de missiepaters, dat de zee begint leeg te scheppen. Wanneer het weer hun toegelaten had, ongestoord hun werk voort te zetten, had men ze den dag daarna een eind verder gevonden, maar, daar de mensch wikt en God beschikt, waren ze een uur later nergens meer te zien en was hun spoor en dat van hun werk en het tramspoor zelf weg, heelemaal verdwenen, alsof er een baar was overgegaan.

De rijm

WIJ hebben die laatste dagen een beetje in de poëzie gezeten. Dat was onvermijdelijk; al de mannen die het rijm hanteeren hadden kerstgedichtjes ter wereld gebracht en de lijdzame pers had het naar het oud procédé gedrukt of met de offset op het papier laten loopen en wij hebben gewacht om zelf te beginnen, totdat we waarlijk niet meer wisten wat doen. / Wij hebben gehoord van de wijsgeeren, dat de poëzie overal is maar dat die welke men vindt in de natuur moet worden verkozen boven de aangeworvene en aangewaaide. Daarom tuurden wij door de ramen naar den tuin,

waar de poëzie voor het rapen lag in den vorm van het sneeuwkleed op den grond, door niets onderbroken dan door de voetsporen van den kippenverzorger, van sneeuwkussentjes op de vorstpannen van den hofmuur en op de bank in den hoek, alles 10 cm. dik. / Wij slaagden er evenwel niet in, in verzen te spreken of ons in rijmen uit te drukken en de poëzie die we vonden in de natuur, verwekte alleen van die nietszeggende zuchten, die alles konden beteekenen, bewondering en verveling en die ten slotte een mengeling waren van beide. / Het voetspoor door den tuin was aandoenlijk, omdat het getuigde van een verborgen leven ginder in het stalleke, waar de kippen, ingevolge de wetten van de natuur, eieren legden, wat het beste was dat ze konden doen en, trouwens, het eenige. / Poëzie is een groot woord en een moeilijke bezigheid, zoowel om te lezen als om te schrijven en, indien er in mij één sprank dichtersvuur was aanwezig geweest, zou hij absoluut hebben ontvlamd bij het zien van die siberische blankheid en zou het potlood waarmede ik viervoetige dieren teekende, verzen van vier voeten hebben gemaakt met mannelijke en vrouwelijke rijmen, gekruiste rijmen en, wie weet, misschien wel omarmende rijmen. / Maar we zouden leeren, dat de lamme sneeuw nog maar proza is, als de natuur

zelf aan 't rijmen gaat en wie de mist zag optrekken, achter zich latend, frisch uit het bad, het zielsverheffende wonder der berijmde dingen, werd gewaar, dat hij ongelijk had gehad, zich in te spannen en dat het verloren moeite zou zijn, het voortaan nog te doen, omdat niemand zoo schoon kan rijmen als de natuur zelf. / Ik zou ongelijk hebben het te beschrijven. Ik roep uw aandacht op het spinneweb in den hoek der deuropening, op de mazen van den kippendraad, op de geglaceerde takken der suikeren boomen en ik daag u uit, het schooner te maken in dicht of in ondicht dan het in werkelijkheid is.

De dooi

DE lafaards zijn op de straat verschenen gewapend met allerhande gereedschap, zoo ongeveer lijk het volkje van Parijs met de Fransche Revolutie. Zij zijn nog een beetje wintersch gekleed, maar de moed straalt uit hun oogen. Hun onderneming is beperkt tot zoover hun eigendom reikt en ze porren mekaar aan in hun gemakkelijke overwinning. De heele straat is vol van dooigeluid; tusschen het schrapen van het metaal op de steenen, hoort men de schrille stem van schoonmakende vrouwen, het neerzetten van emmers en het schuren van bezems. Men vouwt den Winter op, den stervenden vijand. / Men is er bang voor geweest. Lijk

een groot heer heeft men hem gevreesd; vol van consideratie is men geweest; men heeft er zich voor trachten te behoeden met lappen te winden omheen het Engelsch gemak en met kleine dooiprobaties op bepaalde nevralgieke punten van blootgestelde leidingen, met zoete lies aan de schoenen en met dubbele kousen en met zekere dingen in den neus, die den smaak bedierven. Men heeft zich voor hem verscholen, men is achter de openstaande deuren gaan staan en men heeft een beetje geprutst met asch en warm water. / Hij vierde intusschen zijn lusten bot, hij heerschte lijk een enorme, niets ontziende reus en tot viermaal toe spreidde hij zijn witten mantel uit, alsof hij luid den spot dreef met de kleine doppers die tegen het uurwerk stonden te vagen, waarvan getuigen nog de hofmuren, die, lijk geologische lagen, van elk dier mantels een monster hebben bewaard. / De mensch wil niet van den Winter weten en hij zet zich schrap van den eersten dag. Menigmaal is het hem gelukt, den Winter belachelijk te maken met hem lijk een schooier van zijn dorpel weg te jagen en ditmaal had hij dat weer geprobeerd. Maar ditmaal wou de Winter niet weg, hij bleef heerschen, hij verteerde zelfs het klipzout waarmede men hem lijk een slak wou doen smelten, hij at de sintels en het zand op, hij kroop tot in de

papflesschen en legde de badverwarmers stil. / De kleine karren voerden hem voortdurend weg en na verloop van langen tijd, hadden ze in een diepte een kleinen berg gemaakt, die vuil en vies was en vol menschelijke ellende. Intusschen liep de mensch door een soort van suiker die, ik weet niet waarom, van geraffineerd veranderde in potsuiker om op den duur van de donkerste kandij te worden, maar die voet bij stek bleef houden. Het offensief van den eersten dag had plaats gemaakt voor een spaarzaam defensief en na den eersten uitval was het menschdom zich gaan bepalen bij een stellingsoorlog. / Vandaag werd de Winter in het hart geraakt. Wie dat heeft klaargespeeld, weet men niet en er was niemand, die het had durven voorspellen, zij die het wisten, opdat het niet zou geweten zijn en zij die het niet wisten, juist daarom. De verrassing is er des te grooter en te blijer om; het is alsof er centrale verwarming in de dingen was gekomen, de boomen zijn beginnen druppen alsof ze bezweet waren en de dakgoten zijn beginnen druipen en lange klare ijskegels vormen, alsof ze zelf niet zeker waren, waar hun plicht lag. / De laffe mensch is uit zijn hol gekomen. Nu hem geen kwaad meer kan geschieden, wil hij het kwaad doen. Op den weerloozen vijand, die van een inwendige en goddelijke kwaal

ineenzinkt, trekt hij af met schamel gereedschap; hij voegt zijn klein bespottelijk en kortademig krachtje bij de ontzettende kracht waarvan hij lucht heeft gekregen en hij maakt bovendien een greppeltje om het bloed van den Winter te laten wegvloeien. / Intusschen zijn de loodgieters triomfantelijk verschenen, links en rechts roepend op wenkende kliënten, dat ze geen tijd hebben en maar twee handen en, overal waar ze binnenkomen, zeggend, dat ze al wisten wat het was, den toestand overziende met een waarachtigen loodgietersblik, deelend in de smart die zich van de bezorgde bewoners heeft meestergemaakt en verklarend, dat ze dag en nacht zullen werken, als het noodig is, want dat ze weten, wat het wil zeggen. Hun misbaar was vanzelfsprekend ongemeend en onrechtzinnig; thuis brandden ze een kaars voor den vorstheilige, wie het ook zijn mocht, en zetten ze onder den pompbak, om tegelijk den hevel van de warmte te laten profiteeren. / Wij die zooveel dagen met een hardvochtige onverschilligheid op de wade van sneeuw hadden getuurd en ons hadden afgevraagd, hoe het kwam, dat we zoo halsstarrig nuchter bleven, konden, dien ochtend, onze ontroering niet bedwingen, wanneer wij eindelijk terug de kleur van het gras zagen, van de dorre bladeren en van de bemoste

boomen, die ons lijk een warme adem in het gelaat sloeg. / De kribbekens-stallekenswinkels hadden schielijk hun matten gerold en al de onbestelde herders, schapen en koningen opgeborgen voor betere tijden, terwijl wij terug onder de bekoring werden gebracht van porseleinen en gipsen posturen, naïeve wijwatervaten en gepolitoerde missaals, waarlangs we nu weer een gansch jaar met gerust gemoed gaan voorbij loopen.

Reprise

HET is altijd onze inbeelding die te kort schiet. Wij willen den Winter zijn gewoon verloop laten, vorst, sneeuw, ijzel, rijm en dooi en we kunnen zelfs aannemen, dat hij bij al de fases blijft talmen, maar nooit hadden we durven veronderstellen, dat hij zou zijn herbegonnen. / Nu is alles opnieuw te doen. Ons hart dat openging, gaat weer dicht, onze pomp, die ging, gaat niet meer en aan het kraantje der hoop, dat was beginnen loopen, hangt een ijskegel. De bereidwilligheid waarmede wij dit alles aanvaarden, dreigt ons noodlottig te worden. Over ons is een onverschilligheid gekomen, die ons doet antwoorden, laat het vriezen aan die ons zeggen dat het vriest, laat het sneeuwen aan die ons zeggen dat het sneeuwt en voor mijn part mag het winteren tot in April, als men ons laat verstaan, dat het misschien wel tot Maart zou kunnen duren. /

Wij zijn cyclusmenschen, wij hebben de geestdrift van den goeden huisvader, zorgvuldig gerangschikt lijk de potten en pannen van de goede huismoeder, een beetje voor elk seizoen; wij verwachten en wij hopen, wij vreezen en wij voorzien. Onze vooruitzichten steunen op andermans en op eigen ervaring en op het eeuwig bloed, dat van ik weet niet waar komt, maar dat altijd hetzelfde is. / If Winter comes, can Spring be far behind? Uit den Winter groeit de Lente en uit de Lente de Zomer en zoo voort; wij staan altijd klaar om het goede en het slechte, dat komen gaat en moet, te aanvaarden en, terwijl het genot van het goede een beetje getemperd wordt door het vooruitzicht van het slechte dat voor de deur staat, wordt de ellende der donkere dagen verzacht door de wetenschap van het goede dat gaat volgen. / Lijk wij des Zomers de komst van de schoone dagen zouden willen vertragen, hebben wij des Winters rust noch duur, vooraleer wij in het hartje deszelven zitten en werkelijk voelen en getuigen, dat het niet meer erger worden kan, jubelend, met een pook in de eene en den zooveelsten neusdoek in de andere hand, den bodem der ellende beroeren en tot het stadium zijn gekomen waarop men pleegt te zeggen, dat wegens de afmetingen van den nood, de verlossing nabij is. Die

kracht krijgen we evenwel maar éénmaal 's jaars en elk jaar gebruiken wij ze in eens op. / Wij meenden, dat we thans de volle maat hadden gekregen en dat de wind was gekeerd en reeds keken we elkander aan met een soort van bewondering, omdat wij het hadden overleefd; Rik en Warre hadden hun bokstrui uitgelaten en zaten reeds pinten te drinken met een menschelijken boord; de loodgieters prezen nieuwe systemen aan, die hun klanten en hun toestellen voortaan voor den vorst zouden vrijwaren en de dooibarreelen waren reeds gesloten. / Toen kwam het telegram en alles was te herbeginnen. De gemeentesecretaris had nog het eten in den mond toen men het bestelde. Den vorigen avond was hij tot put in den nacht met de sluiting bezig geweest en nu nam hij schielijk zijn hoed en zijn jas, lijk een mensch doet die een telegram heeft ontvangen en ging over tot de heropening. Hij kwam in de kleine uurtjes een weinig buiten westen thuis en alles wat men uit hem krijgen kon, was de volgende geleerde overweging : barreelen zijn lijk deuren, ze zijn open of toe.

De ontgoocheling

INDIEN het maar kon ophouden met vriezen, zeiden de menschen. Juist alsof daarmee alles gezegd was. Juist alsof het voldoende was, dat het sneeuwkleed werd weggetrokken, of er zouden madeliefjes

staan, zouden de boomen botten, de musschen paren en de varkens met stroohoeden loopen. / De menschen wisten niet meer, hoe erg het is, als het niets doet, als het klaar is en toch donker, niet koud en toch niet warm, niet meer zoo vuil en toch niet zoo erg proper, een weer waaraan men zich niet meer kan ergeren en waarop men nog niet mag boffen, een weer, dat geen weer is. De wereld is veel vuiler van achter den sneeuw te voorschijn gekomen dan men ze ooit gezien had. Het wit is verdwenen alsof het niet bestaan had en toch kan iedereen getuigen, dat hij het gezien heeft; het is vergaan in streepjes en stroompjes en plassen vuil water, wanneer het had moeten wegvloeien als melk. / Er was trouwens geen wit, het is alleen een spel geweest van doodgewoon licht in een souflé van doodgewoon water; de warmte (als men dat zoo mag noemen) heeft het wit meegenomen lijk de wekker den droom en de wereld is blijven liggen lijk de bedding van een leeggeloopen rivier. Het vuil, dat anders regelmatig door het water werd weggevoerd, is zich, den ganschen tijd dat er geen water was, blijven ophoopen en de sneeuw, die een tijdlang met het vuil had samengespannen, is er stilletjes van door getrokken en heeft het zuivere vuil laten liggen lijk het residu van een laborato-

riumproeve. / Ge hebt de sneeuwhoopen vóór de herbergen zien liggen; nu liggen daar lucifers, sigarenstompen en doorweekte kartons, terwijl de asch die de menschen hadden gestrooid zich zachtjes op den grond heeft neergelaten, waar ze indolent op den bezem wacht. / Alle hoegenaamde poëzie is natuurlijk verdwenen. En bovendien op een allerellendigste manier; de sneeuw, die zoo zwart was geworden als een schoen en dus geen sneeuw meer was, had zich akelig aan de aarde vastgeklampt totdat de mannen van den reinigingsdienst er zich hadden over ontfermd. Zoo heeft men den boordvollen sneeuwdichter gedwongen, den laatsten druppel uit den bitteren kelk te nuttigen, men heeft hem met zijn neus in het allerleelijkste van het allerschoonste geduwd en bovendien waren zijn sokken nat. / Nu is de oude bevrijde wereld daar weer met haar vuil aangezicht. Nooit heeft ze er zoo uitgezien, kaal en leelijk, dof, lijk een meubel, dat men heeft vergeten te vernissen. We meenden dat de troostelooze sneeuw al de kleuren van het palet verborgen hield en we vinden alleen den ouden boel veel ouder terug lijk Rip van Winkel.

LENTE

De crocussen

In alle tuinen werkt het jaar met zijn seizoenen en in den mijnen ook. Mijn tuin is altijd dezelfde, er staan altijd dezelfde boomen, achter staat de bank en het grond-

plan blijft ongewijzigd. / Als ik een schilder was van de categorie der kunstschilders, gaf ik mijn ezel een vaste plaats en, altijd hetzelfde onderwerp behandelend, kreeg ik genoeg doeken bijeen om er een heele zaal mee vol te hangen. / Toen ik den tuin weer eens met een schildersoog bekeek, kwam ik tot de bedroevende vaststelling, dat er niets te schilderen viel en dat men er ten hoogste een plan van kon maken. / Toen de sneeuw vertrok, kwam het groen voor den dag en, nu de sneeuw voorgoed weg is, is er geen eigenlijk groen meer. Het gras kijkt naar den hemel met de uitdrukking van een keerborstel en de boomen staan armenwringend in den motregen. / Natuurlijk wisten het de kippen eerder dan wij, van de crocussen, zoodat het een zeer onaangename verrassing was voor die schamele plantjes, de wijde wereld vervuld te zien van domme en gretige snavels. / Door beginselen als het ware van natuurlijke zedenleer gedreven, hadden wij de weerlooze prooi uitgedolven en herplant in bakken met traliedraad, waarin de kippen de wonderen van den groei in belanglooze beschouwing door de mazen kunnen volgen. / Het is de omgekeerde wereld; de crocussen zitten achter den draad en de kippen zitten er vóór, denkend, dat zij er achter zitten, lijk de dronken man die rond de square loopt en er niet uit

geraakt. / In het goed seizoen houden wij den tuin voor ons en we laten hem aan de kippen in het slechte; de kippen denken, dat wij des Winters in ons hok gevangen zitten en dat wij des Zomers onze straf hebben uitgezeten, terwijl zij dan weer gevankelijk worden gesloten in het hok aan den overkant. / Tusschen het hok der kippen en dat der menschen ligt de geheele wereld van den tuin, waar de vier jaargetijden huishouden. / De kippen meenen altijd, dat de vrijheid in den tuin haar voordeelen brengt, waarvan zij zich verstoken achten in het hok, waar eten en drinken is en ook de lekkere warmte die zij zelf maken en zelfs nu nog doen ze, alsof ze van alles vonden in den tuin waar niets te vinden is. / Zij meenden dat zij het recht hadden de crocussen op te eten en daar herhaalt zich de historie van het Paradijs; de crocus wordt een boom van goed en kwaad, maar, dank zij de lessen der ervaring, wordt het eten ervan (en de gelegenheid tot zonde) in het rijk der onmogelijkheden, achter den veiligen draad gebracht, die, alsof het een bespotting ware, daarbij nog kippendraad heet. / Zoo leeren de kippen het voorspook kennen van het onverbiddelijk noodlot en voelen, dat weldra de dag zal komen, waarop de meester der schepping ze naar haar hok zal drijven, waaruit zij al die lange

maanden naar de weelde der groene natuur zullen mogen watertanden. / De schilder kan toch zijn onderwerp niet laten opeten.

Gras zaaien

De stielman heeft het gras gezaaid. / Het is een waar genoegen, 's anderendaags in de krant te lezen, hoe men gras moet zaaien, hoe men het had moeten doen, indien men het gedaan had en hoe het is geschied lijk het 's anderendaags zou geschreven staan. De stielman slaat den grond dicht met de schop; klopt zijn klompen tegen elkaar af, wascht zijn handen en zegt goeden avond. Hij laat de zaak over aan den Goeden God, die in het dorre zaad de kiem heeft gelegd van het nieuwe leven. / U is het echter te moede, alsof hij elk zaadje afzonderlijk aan uw goede zorgen had toevertrouwd en dat alleen uw waakzaamheid zal vermogen, de zaak tot een goed einde te brengen. / Immers de vijanden van het gras zijn menigvuldig en in de inbeelding van den afgezonderden sterveling, die met de zorg is belast over iets waaraan hij niet kan verhelpen, dikken ze aan tot fabelachtige verhoudingen. Naast het afzonderlijk optreden van de musschen en de spreeuwen, zijn er groote offensieven van de droogte en van de kou, die zijn lijk uitgebreide gasaanvallen na het schieten van enkele afzonderlijke geweren. / Als de sterveling wil nadenken, weet hij,

dat de natuur haar werk doet en dat als een are bezaaid is met een kilo graszaad, men er vitriool zou moeten over uitgieten om het schieten te beletten, doch als hij over de uitgestrektheid kijkt van platgetreden aarde, kan het er bij hem niet in, dat het daar zoo vanzelf een grasplein gaat worden. / Hij heeft draden gespannen voor de musschen. Witte. Men had hem ook gesproken van zwarte, omdat ze die niet zien en verschrikken als zij er tegen aan vliegen. In 't zweet zijns aanschijns, dat spannen van draden, zooals Vader Adam, nadat het er gespannen had tusschen Jehovah en hem. Niet zoodra heeft hij den laatsten draad vastgeknoopt, of daar daalt reeds de eerste musch. Dus hadden het er misschien zwarte moeten zijn. / Hij denkt dat hij het 's nachts hoort zeeveren. Heerlijke illusie. En hij droomt van een vogelschrik met een wit ceremoniehemd, een ratelend molentje op den rug en een roer om te draaien naar den wind, op een hoogen staak geheschen en die zijn lippen zou kunnen bewegen en een dentuur van slagtanden zou hebben, geknipt uit een appelsienschil. Tien dagen zal hij het niet volhouden. Tien dagen is een eeuwigheid.

De woonwagen

DE woonwagen stond vandaag buiten. / Hij gaat het nog eens riskeeren. De woonwagen is de jaarbarometer. Als hij binnengaat, ga dan ook

maar binnen en als hij buitenkomt, maak u klaar om buiten te gaan. / De dag waarop hij buitenkomt staat in geen enkelen kalender geschreven en, zoo hij vandaag is buitengekomen, is het, omdat er iets geschreven staat in de lucht. / De woonwagen is zeer oud en men zou ver moeten zoeken, om nog uit te maken, hoe hij oorspronkelijk geweest is. Elken winter verandert hij een weinig, juist genoeg om den volgenden zomer te kunnen overleven; er wordt aan getimmerd en er wordt aan geverfd en bepaalde essentieele stukken worden in reparatie gegeven. / De man van den wagen is vuil gelijk een fritketel. Dat komt van de petrol en van het wagensmeer, van de olie en de benzine en ook van het koperpoets. Den ganschen Winter doolt hij rond in een klown en werkt met een trage gelatenheid, die evenwel juist berekend is op den duur van het kwade seizoen. / Want veel zekerder dan de kraanvogels en de zwaluwen, zekerder dan de sneeuwklokjes en de crocussen, meldt de woonwagen de Lente. / Als de woonwagen eindelijk op de straat verschijnt, is de man vuiler geworden dan men had kunnen denken, maar er ligt een glans in zijn oogen, die het werk van zijn handen beschouwen, lijk bij vader Noach, toen hij rond de groote ark liep die hij had getimmerd. / Verscheiden dagen staat de

roerlooze woonwagen in de straat, totdat de avond komt waarop hij gaat vertrekken. Juist als moest hij wennen aan de buitenlucht, aan de kouwe nachten, aan de nevelige ochtends, de milde namiddagen en de vroege avonden, alsof hij moest wennen aan het nieuwe leven der menschen binnen hem, aan den solfer van de kachel en den damp van de keuken. / Hij staat daar aan den hoek van de straat totdat men gewoon is geworden hem te zien en men er des avonds niet meer van opschrikt en dan opeens is hij verdwenen. / Dan is de man, eindelijk gewasschen, achter het horizontale stuur gaan zitten; er is een groote stinkende wolk in de straat gekomen, de wagen heeft den hik gekregen, de vrouw heeft de stallantaarn gehangen en, daar de motor niet is ontploft en de wielen op hun plaats zijn gebleven, heeft de wagen moeizaam zijn draai genomen en is traag beginnen voortkruipen, den weg op van het verlangen. / Op de snelheid komt het niet aan; het is alleen kwestie van vertrekken want, traag of snel, als men maar uit het gezicht geraakt.

Het wonder

MEN kan niet elken dag naar de natuur kijken, want als men elken dag naar de natuur kijkt, natura nog facit saltus. Men moet nu en dan kijken. Wanneer men moet kijken is niet gezegd, men kijkt wanneer men wil maar niet al te dikwijls. / Trou-

wens, wie heeft er tijd om naar de natuur te kijken? Alles wat we van natuur bemerken, is het gras tusschen de steenen, behalve vóór het huis van den schoenmaker, waar er zout tusschen zit. De schoenmaker wil geen gras tusschen zijn steenen, het zijn de steenen van den Burgemeester, maar het is geen reden voor den schoenmaker, om er gras tusschen te dulden. / En buiten het gras tusschen de steenen, zien we hier en daar wat groen piepen boven een hoogen hofmuur, een beetje groen van een natuurreservaat, dat een type van de oude garde moedwillig voor eigen gebruik blijft reserveeren. Waarom zet men geen wolkenkrabber in de plaats? Ik ben het, die de vraag stel. / Wel hooren we van handelsreizigers en andere bewegende luiden, dat er iets te zien is tusschen Hasselt en Sint-Truiden en de krant heeft inderdaad foto's van boomgaarden gegeven. Maar we lezen de krant niet om het afgezaagde deuntje der jaargetijden te herlezen, we lezen de krant om te weten wat er op de wereld gebeurt. / En we gaan haastig werken en komen haastig eten en we kijken de krant in voor de spijsvertering. Maar is het niet goed voor de spijsvertering, in de krant te kijken, we maken ons altijd kwaad voor alles wat ons niet naar de zin is en we draaien aan de knoppen van de radio, allen, zoovelen we zijn,

behalve ik. Behalve ik, het is de eenige overwinning, die ik op dezen tijd heb behaald, dat ik die van de radio met hun radio heb buitengesmeten. / Maar het kind hoort den merel en het wijst met zijn vinger en we zien dien vinger van het kind en we hooren den merel. Het is het moment om buiten te kijken en tegen den donkergrijzen fond van den hemel (wat voor kleuren hebben ze daar toch) staan de witte bloesems van den kerselaar, van den appelboom en van den perelaar (we hebben van elk één). En opeens zien we de dingen met andere oogen. We spreken weer eens van tooverij. / Martha, zegt de Meester, sollicita es, zegt Hij en ge bekommert u om allerhande dwaze dingen. Ik doe elk jaar een ontzettend mirakel en 't is met moeite, dat ge 't ziet. / Neen Heer. Vóór de deur staat een seringenstruik; ik had al lang in de gaten, dat er iets mee op handen was en gisteren heb ik plotseling het mirakel gezien; er stonden weer purperen bloemen op, lijk het vorige jaar en al de jaren daarvoor, juist dezelfde. Dan heb ik het mirakel waarlijk een oogenblik gevoeld. / Maar mijn verstand zei (Heer, waarom hebt ge ons het verstand gegeven?), dat het geen mirakel was, zoolang het maar seringen bleven. Want omtrent mirakels hebben wij duidelijke denkbeelden en we weten juist hoever we mogen gaan.

PAASCHTIJD

Passie-zondag

We hebben het moeten vernemen van de pasteibakkers. / De vasten duurt ook veertig dagen en we verliezen er alle notie van tijd bij. Den dag echter wanneer de bakkers dingen bakken, die ze eigenlijk niet bakken, komen we in de laatste veertien dagen en zijn er reeds zes en twintig dagen voorbij. / De zes en twintig dagen zijn op een eentonige manier voorbijgegaan en de veertien dagen die volgen komen we in de actieve periode. Het is te zeggen : de eerste week gaat er nog niets gebeuren en dan zal de week van het Drama volgen, dat eigenlijk maar de laatste helft ervan in beslag neemt en dan nog maar van den Donderdagmiddag tot den Zaterdagochtend, wanneer we van de diepste afgronden van den dood tot den zuiversten jubel der Verrijzenis zullen overgaan. / De bruidjes der Eerste Communie gaan veertien dagen den Bruidegom vooraf. Van de kleine bruidegoms zwijgen we liefst, maar de kleine bruidjes zijn altijd dezelfde en het weer is hetzelfde en de ouders ook. In de kerk is het ongewoon. Nooit is er zoo vroeg zooveel schoon volk geweest. De vaders, tot daar toe, maar de moeders zijn bijzonder zenuwachtig. Ze hebben een kwaden nacht achter den rug en ze zijn daarbij vroeg op en boven alles zijn ze allerprachtigst ge-

kleed; de nieuwe handschoenen moeten ze lijk een palingvel van haar hand stroopen en tusschen haar vingernagels zit talk. / De ouders maken dien dag opnieuw onzekere, devote gebaren, alsof ze de zaak waren ontgroeid; de vaders maken kleine kruisjes lijk halve maantjes en die eene, bij het betreden van Gods tempel, raakte zijn voorhoofd aan en zijn borst en ging dan links en dan rechts en dan nog eens links en dan nog eens rechts, wat een kruisje was tegen de tering. De moeders maken groote génuflexions. / De onderpastoor weet het wel; hij richt zich tot de ouders, want op de kinderen is hij gerust; de kinderen zitten in een omheining van hemelsche heerlijkheid, er zal geen stroo op hun weg liggen, alles is voorzien en geordonneerd; alleen de ouders zijn den kop kwijt en de organisatie heeft geen vat op ze. Het is de geschiedenis van elk jaar en de ondervinding leert. De ouders leeren niet, want het zijn telkens andere. / Dien dag zijn de rollen omgekeerd; men behandelt de ouders alsof ze kinderen waren : niet dringen, niet vechten, matig zijn in eten en drinken en op het uur letten. Men zou bijna gaan zeggen, dat de kinderen op de ouders moeten passen. / De banketbakkers zijn er lijk de kippen bij, om te doen alsof het zonder hen niet ging. Ze treden buiten het ambacht om voorwerpen

te maken, die eerder bij de klas van bouwkundige samenstelling behooren, voorwerpen in suiker en in Braziliaanschen nougat, waar de Arabische en Gothische tranten op een aandoenlijke wijze door mekaar loopen. Zoo een ding zou men op zijn tafel niet willen missen als men het eenigzins doen kan; maar er zijn zaken voor alle goestingen en voor alle beurzen; kerkboeken om op te eten in marsepijnen perkament gebonden en met feuilletébladen van binnen, taarten met allerhande versieringen, kelken en paternosters zonder voldoende bollekens en zoete kruisen met malsche doornenkronen, Fransche of Vlaamsche opschriften voor alle gezindheden. / Onderweg stond de bleeke bakkersgast, die zijn nacht in den trog scheen te hebben doorgebracht, over het ambacht te praten met twee van zijn vrienden, die op weg waren naar de voetbal; hij weerstond niet aan de bekoring en deed het tabernakel der hemelsche lekkernijen open, waarin het wonderbaar gewrocht zat geborgen, dat hij ging thuisdragen. / In 't passeeren heb ik een oogje geriskeerd en ik mag u zeggen, dat mijn pen eenvoudig weigert, de heerlijkheden te beschrijven die in die blikken schatkist waren verborgen, het was een opeenstapeling van witte bollen met een groot vool over, dat van beetsuiker scheen te zijn, maar het was onte-

genzeggelijk lijk van goud. / Al de menschen zijn dien dag begaan met het weer, de beenhouwer, de kruidenier en de melkboer ze zeggen, wat een weer toch en ge zegt ja, wat een weer en ge denkt daarbij aan u zelf. Maar ze insisteeren, hopend, dat ge 't zult verstaan en, als ze voelen, dat ge 't toch niet verstaat, zeggen, wat voor een weer voor de eerste communiekantjes. Die altruïstische overweging zet uw egoïsme in een schril daglicht en het oogenblik is gekomen om mede te zuchten overeenkomstig het gebruik. / Goed maar dat ze allemaal rijden en dat een eerste communikant te voet een beschaming is die niemand meer wil ondergaan. Er is immers altijd ergens een auto en van het akeligste tuig kan men nog wat fatsoenlijks maken met vijf en zeventig centimeter lint. / Vanzelfsprekend kan een auto niet op tegen een koets en daar er koetsen zijn met gele wielen en met een gelen koetsier en met twee gele koetsiers, is er nog altijd middel om zich te onderscheiden van den gewonen man.

Palmen-zondag

MET Palmenzondag stond de Bisschop in de hoogmis met een grooten bloemtuil in de hand en er scheen geen kwestie van te zijn, dien een oogenblik los te laten. Van ver gezien was het lijk een tak met roze papieren bloemen, maar zij die de liturgie beter kennen dan ik, hoewel ze hoegenaamd

niet wisten, wat het kan geweest zijn, beweren, dat het in geen geval papieren bloemen waren. Het was in alle geval zeer zonderling. / En dat is nog maar een begin van de jaarlijksche verrassingen. Men is geneigd te denken, dat datgene wat ieder jaar gebeurt spoedig een gewoonte wordt. Maar met de goede week is dat niet het geval. Daarvan is het klaarste bewijs, dat niemand zonder aarzelen de dagen kan noemen wanneer het lang evangelie is; er zijn maar zeven dagen en er zijn vier evangeliën en toch kan men het niet onthouden. / De diaak en de subdiaak zien er heelemaal anders uit, maar met dat de waardigste van de twee de meeste versieringen draagt, blijft men ze uiteen kennen; ze zingen ook heelemaal anders (en dikwijls valsch). Hij die in de Passie den rol van den Zaligmaker speelt, daalt onverschrokken in de diepste sousterreinen der inwendige resonnantie en hij die de hooge scherts van de Joden en van het populo mag nadoen, doet er aan gemeen klankje bij, als kon men waarachtig het Latijn op zijn Gentsch voordragen. / En binnenkort zwijgen de klokken en klappertandt de ratel en komt men voor den dag met de vijf paaschnagels en de drie lichtjes op den wassen riek en slaat men, lijk in het steenen tijdperk, opnieuw vuur uit keien, zooveel dingen die tot het sprookje schij-

nen te behooren en waarnaar we elk jaar wachten lijk kinderen die den eersten keer gaan zien. / Maar nog meer genoegen doet het ons, de oude bekenden terug te vinden, de figuranten uit de passie, die we reeds hebben leeren haten en beminnen toen we nog klein waren, Annas en Kaïphas en Pontius Pilatus, den slappen landvoogd en zijn vrouw, die dien nacht had gedroomd; Judas, die de schuld van alles is en lijk een waanzinnige over het tooneel loopt, den publieken vijand nummer één, Barrabas latro; Petrus, och arme, die tegen het babbelzieke wijf niet op kan en verder den hoop brave menschen : Simon van Cyrene en Veronika en Jozef, den millionnair, die reeds een concessie heeft op het kerkhof en er over een persoonlijk grafmonument beschikt en Salomé en Maria zus en Maria zoo en de andere Maria. En in ons binnenste herhalen wij den vloek „Hacèldama", hetgeen geen naam is om te geven aan een hofje op den buiten, waar men zijn vacantie gaat doorbrengen.

PASCHEN

EEN jongeling, die meent, dat hij aanleg heeft voor teekenen, zit vóór een wit kartonnetje met een potlood en een verfdoos en, nog jong zijnde en een meisje hebbend waarvan zijn hart vol is en overloopt, wil voor haar alleen den paaschdag uitbeelden. / Hij

beschikt over verscheiden motieven, waaronder de voornaamste zijn : eieren, konijnen en klokken en verder den visch van den 1^{en} April, die in de buurt van Paschen zwemt. / Hij walgt eenvoudig, als hij op eieren denkt. Hij weet niet, hoe er de menschen zijn toe gekomen, het einde van den langen vasten met een overdaad van eieren te vieren. Wat de konijnen erbij komen doen, weet hij ook niet. Niet het minste verband. Het ei komt niet uit het konijn noch het konijn uit het ei en het is niet eens zeker, dat konijnen eieren lusten. Misschien heeft men ze daarom juist gekozen, omdat ze geen eieren lusten. Stel je de zaak vóór met wezels, de stoutste paaschwezels waren onmiddellijk weg met de beste eieren. We weten wel dat de suikerbakkers niet aarzelen, een suikeren konijn in de gebroken schaal van een chocoladen ei te schuiven of een chocoladen konijn op een nest suikeren eieren te zetten, maar de suiker en de chocolade zijn gewillig (het papier ook, zeggen de suikerbakkers). Uit de eieren doen de suikerbakkers ook kippen komen, maar dat is wegens de macht der redeneering. / Boven al dat materieele hangen de klokken. In elken hoek van de kaart kon hij een klok hangen en in het midden het paaschlam zetten. Nu komt er voorwaar nog een lam bij. / De visch eet een ei, het

konijn eet een visch, het lam een konijn... de klok zegt (spreken de klokken niet?) dat ze geen honger heeft. / Het konijn speelt met het lam, ze stooten tegen de klok, de klepel slaat tegen het ei en de visch begint in het eiwit te zwemmen... in de verte gaat de zon op van den verlosten dooier... / Het lam komt met het konijn een restaurant binnen; ze consulteeren de kaart; geef mij een œuf à la Russe, zegt het konijn en mij een filet de hareng, zegt het lam (de woorden worden verzinnebeeld), ze bellen met een klokje om den garçon te roepen; aan den klepel hangt een ei (ongelukkig idée), op één twee drie is het kapot en het valt op den schotel, het konijn riekt of de visch niet ruikt en zijn neus blijft aan den schotel kleven. Ehwel proficiat, zegt het lam... De jongeling zoekt nog.

DE kinderen leven in den chocoladen eeuw. Men wou zijn lijk zij en dat men hetzelfde van zichzelf kon zeggen en dat de uitstalling van zwijgende klokken en van holle eitjes op de kast ook bij den beslommerden, verantwoordelijken en kommervollen grooten mensch, een einde kon stellen aan het tobben en aan de jacht. / De kinderen evenwel geven duidelijk te kennen, dat hun opvatting over de stof waaruit de eeuw is gemaakt slechts bij wijze van gedurige proefnemingen (nemen en proe-

ven) kan worden in stand gehouden; de lust naar den smaak van de grondstof in de mondholte is sterker dan de liefde voor het beeld van den vorm in het oog en de moeilijkheden van het holbijten worden telkens weer goedgemaakt door de voortreffelijkheid van den beet. / Wij die weten, dat chocolade slecht is en dat het daarbij slechte chocolade is, verloochenen de gezonde beginselen die we plegen aan te kleven, om voet voor voet toe te geven, zelf niet weerstaande aan het kwaad en aan de verlokking van het zoete oogenblik, den zoeten feestdag en den zoeten dag, de praline of den borrel en omdat we, dank zij apodictische uitspraken en definitieve houdingen (verfraaid doordat wij onze beste kleeren dragen), tevreden zijn over onszelf zoowel op buitenlandsch als op binnenlandsch gebied.

Tweede Paaschdag

DE misdag is het misdeelde broertje van den hoogdag. De rosbief is koud, het brood is oudbakken en de melk smaakt naar tabaksrook. Men weet alvooreerst niet waarom men zou opstaan; het is al een geluk (men is licht tevreden) dat men dezelfde kleeren kan aantrekken (wat de baard betreft, die kan gerust nog een dag meegaan) en dat men wat restanten heeft om te beginnen ontbijten. / De meeste menschen zijn in toeristen veran-

derd. Men hoort ze, nog in den halven slaap, onder het venster vertrekken. Men vroeg zich af, of ze zot waren. In hun plaats loopen er nu andere, die weg zijn van waar ze thuis hooren en doen alsof ze zich thuis gevoelden waar ze zijn. On est toujours le touriste de quelqu'un. / De kristen mensch heeft met Paaschdag al gegeven wat hij geven kon en er blijft hem vandaag juist genoeg devotie over om een gelezen mis zonder preek te hooren. / Het kerkpersoneel is oogenzienlijk afwezig en het zou niemand verwonderen, zoo de stoeltjeszetster b.v. naar Scherpenheuvel was met een Tyroolsch hoedje en een alpenstok; de stoelen, die daar plachten te staan, terriebel lijk een leger in slagorde, zijn wanordelijk op hoopen gekropen, lijk een kudde zonder herder. / Telkens wanneer men een vrijwilliger vindt om met den schaal de kans te wagen bij de dungezaaide geloovigen, is het een overwinning en, wanneer het niet was van de kartabel der rolverdeeling en der toerbeurt en dat eenieder voor zijn vervanging moet zorgen, was er misschien niet eens een priester meer voor het lezen van de laatste mis. / De kerk zelf ziet er uit lijk een feestzaal daags na een bruiloft. Men heeft eenvoudig alles laten staan lijk het stond en men heeft vergeten de deuren dicht te doen; daarmee komt het, dat de toeristen van elders in lange

slierten door de zijbeuken slenteren. Met moeite heeft men de kaarsen gedoofd (de Paaschkaars moet het immers veertig dagen uithouden en er moet nog een stuk van overschieten voor de profijten van den koster). De tapijten zijn blijven liggen, de bloemen zijn blijven staan en de schilderijen van groote meesters blijven ongestoord uitkijken van tusschen de verschoten gordijnen; er hangt nog een flauwe geur van wierook en waar er plaats was voor de fraaie evoluties van honderd bonte figuranten, komt de ijverige mislezer lijk een werkmier naar het altaar getrippeld en men moet goed kijken om hem te zien, daar de armen van het kruis op den tweede-rangskazuifel op de hoogte komen van het altaar-blad en hijzelf slechts een vergane vlek schijnt te zijn op het schitterend antependium. / Op het dok-zaal is de rust ingevallen na den storm, het orgel blaast niet meer in zijn pijpen en de orgelist blaast niet meer in het orgel, er staat niemand meer om het koor den waanzin in te blazen en het koor zelf is weggeblazen. De orgelist zit (wie weet waar?) te wachten op het middageten en speelt nog in gedach-ten met zijn voeten het Alleluiah van Haendel.

De eerste warme dag

DEN Zaterdagnamiddag liepen de menschen met dikke overjassen en die met lichte zomerpak-jes naast elkaar, lijk op de modejournals. Den Zon-

dag was de overgang reeds voltrokken en in de laatste mis waren nog alleen op zijn wintersch de bakkers en de blauwverwers, die onwetend waren gebleven van het wonder dat was geschied. / Het graszaad, dat zoolang tot niets anders had gediend dan tot kost voor de vogelen den Hemels, veranderde plotseling in sprietjes, die een vinger hoog stonden vooraleer men ze ontdekte en niet zoodra had men er één van gezien, of men zag ze allemaal. Zoover men zien kon stond er gras, juist als hadden de vogelen alleen maar gedaan alsof ze zaad aten, om ons met de armen te doen zwaaien. / De knoppen van den bottenden beuk zijn lijk hopbellen opengebarsten en als tusschen onzichtbare duimen en wijsvingers, worden de blaadjes, lijk een hand kaarten, ontvouwd. / Het groene bosje, dat op een krop salaad gelijkt, heeft achter uw rug geschamoteerd en staat vol van volmaakte paarse viooltjes en, in vervanging van ergens een magere gele bel, staat opeens een onberispelijke narcis in het zonnetje te bibberen. / De fruitboomen gaan schielijk af, lijk zooveel doode geraamten, die een vuurwerkmaker had klaargezet, de eene na den andere, volgens de lengte van de lont; het perzikboompje, dat wat roze geprobeerd had tijdens het gure weer en het reeds had opgegeven, heeft een tweede serie bloemen ont-

vouwd; van groen is de kerselaar wit geworden; de vroege perelaar triomfeert over de bergamot, die, bevend van spanning, trossels knoppen lijk vuisten naar omhoog steekt, als een zwijgend gebed om toch te mogen barsten. / Er was een wankelmoedigheid over de menschen gekomen, die dachten of vlakaf zeiden, dat het misschien geen Zomer meer zou worden, omdat ze zagen, dat er geen Lente kwam. / Maar de natuur, die al zoolang gewoon is elk jaar hetzelfde te doen, schijnt zich te hebben voorbereid op den dag waarop zich iemand die oude Wereld zou herinneren en zie het zomervuur gaat op aan de vier hoeken der Aarde.

DE menschen weten niet, waar zij het hebben. Deze sprak stillekens van eens te probeeren met zijn onderbroek uit te laten, en, zich op den openbaren weg betrappend zonder overjas, wil instinctmatig terug naar huis, alsof het niet betaamde. Zij die nog dagelijks moesten niezen van de gevolgen eener keelontsteking, zitten bij den kapper om zich het haar te laten knippen. 't Was tijd, Menheer, zegt de kapper, alsof het van gierigheid was bij menheer. / Onderwijl de vrouwen beginnen studeeren op coupons, die een beetje te klein zijn voor een après-midi kleedje, zijn de metsers en de schilders de huisgevels aan 't opknappen, deze met

Mei

piscijnsteentjes en de andere in een kleur die niet gelijkt op die van gisteren. De geuren der verf komen u toegewaaid samen met die der lila's. / Want, van lila's gesproken, elke hand draagt een ruiker en de weekabonnenten in de houten vervoerbakken, waar gechikt wordt, gekaart, gespuwd, gerookt en gewed, hebben een ruiker hij zich om thuis in de lampetkom te zetten. / De jongelingen in hun haar fietsen met één hand en met in de andere hand lila's, die ze van een meisje kregen of naar een meisje dragen of van 't eene meisje naar het andere. / De gesloten terrassen, die den Winter hebben getrotseerd en gedaan hebben alsof het zomer bleef, schuiven al de ruiten open die ze kunnen, om te doen alsof ze niet gesloten waren, maar ze kunnen niet concurreeren met de eenvoudige open lucht van den concurrent, die zijn tafeltjes en zijn stoelen op den plavei van het algemeen heeft geschoven. / Voor de kamerleden, die in hun ernstigen overjas den ernst der tijden naar de buitengemeenten gingen verkondigen, is het oogenblik gekomen om zich van den ouden mensch te ontdoen en te verschijnen in colbert met een vouw in de broek en een neusdoekje op het hart, om den kiezer de illusie te geven, dat ze jong en ondernemend zijn gebleven. / Oude dames, die de gebrui-

ken respecteeren, dragen in haar handschoenen zonder vingeren een parasol, die op een paraplu gelijkt en misschien een paraplu is. Doch er is niemand, die zich nog kan voorstellen, dat het nog een paraplu zou zijn.

ZOMER

1. IN vollen dag zegt bij zichzelf de man die zijn huis verlaat, ik heb vergeten het licht uit te doen en hij komt terug op zijn stappen. / 2. Daar het licht niet brandde, draait hij het aan. / 3. Maar hij ziet het niet. / 4. Met zijn zonnebril, denkt hij, dat het gaat onweeren. / 5. De Heer Cnops, die hem ontmoet, zegt: maar mijnen lieven heer, ik wist niet dat ge iets aan oe oegen had, arme man. / 6. 't Is voor de zon antwoordt de man die zijn huis heeft verlaten. / 7. Ge gevoelt u toch verder goed, zegt de heer Cnops. / 8. Ge moet de melk seffens koken, zegt de man aan de vrouw en ge moet de kleine kiekskens in den kelder zetten. / 9. Een stroohoed van verleden jaar is zoo frisch als een nieuwe, maar hij ziet er uit alsof men hem gekocht had vóór den val van Trooie. / 10. Du haut de ce monument quarante siècles vous contemplent. / 11. Als men hem afneemt, moet men hem het onderste boven houden, zoo wordt hij van alle kanten gaar. / 12. De kartonnetjes voor onder de pinten legt men er boven

op, omwille van de vliegen, die zouden meenen, dat alle bier zonder onderscheid gebrouwd wordt om haar te vangen. / 13. Met zet ook een kartonnetje van waar de zon komt. Als men drinkt totdat het kartonnetje een halven cirkel heeft beschreven, moet men zelf ergens tegenaan leunen om te kunnen blijven staan. / 14. Menschen die een openluchtvertooning bijwonen, zich hun kinderjaren herinnerend, maken een generaalshoed van hun krant. / 15. Die kranten worden geel en die hoeden ook.

DE menschen zijn het eindelijk over één zaak eens. Wij hooren gesprekken waarin zij zich onderling gelijk geven en waar ze hun best doen, voor zoover het de temperatuur toelaat, nadruk te leggen op hun volkomen instemming. Zelfs zij, die, uit gewoonte of om beroepsredenen, der tegenspraak zijn gewijd, verzaken er aan, omdat het er vingerdik op ligt en omdat zij zich niet willen moe maken. / Zij die zich buitenshuis wagen, ontmoeten elkaar op kleine plekjes lommer en in herbergen, waar men bij den lommer nog iets vindt om te drinken. Ze spreken van kleedingstukken die men uitlaat en die men niet uitlaat en het geheele ondergoed trekt voorbij lijk in een modeshow. Er zijn geharden, die 's Winters 's Zomers hetzelfde dragen; ze trekken hun hemd met een spleetje open

en laten hun huid zien. Zoo loop ik in den Winter. Er zijn waaghalzen, die hun kamisool hebben uitgedaan en die zweeten en kou vatten en voorzichtigen die zich in de natte flanel veilig voelen. / Daar waar men niet verdrinken kan, zitten er in 't water en waar men kan verdrinken ook. Een man reed met zijn fiets langs het kanaal; de fiets staat moedeloos tegen een boom en kijkt naar zijn meester wiens kleeren hij draagt in omgekeerde orde (het hemd boven de broek) en wiens hoofd hij boven het water ziet uitsteken. Hij weet niet, de fiets, of hij een zwembroekje heeft, de man, maar hij vaagt er vierkant zijn wielen aan. Zoo is de stemming bij de menschen en bij de dingen. / De brievenbesteller heeft zijn ronde gedaan en is in een herberg het evenwicht van vocht gaan herstellen. De geest des opstands is in zijn schoenen gedrongen; hij heeft ze uitgetrokken en zijn sokken ook. Als hij voelt dat hij evenveel heeft gedronken als hij dien dag heeft gezweet, staat hij op, vergeet zijn schoenen en zijn muts en gaat met lichten tred huiswaarts. Het is alsof, in den avond die niet vallen wil, zijn witte voeten licht geven; hij loopt geluidloos als achter een ruit en de zwarte zolen, die zich overhand vertoonen, doen denken aan den dans der broodjes in Gold Rush. / In het station zit lusteloos een man op

een wagentje en ziet er uit lijk een die een appelflauwte heeft. De stationschef vraagt wat hij daar doet. De man zoekt naar zijn muts en toont ze. Hij is van den huize. / Op het plein wacht een man naar de tram. In zijn eene hand heeft hij zijn hoed en in zijn andere zijn zakdoek, op den arm, zijn vest en uit een der zakken van de vest hangen zijn boord en zijn das. Hij draagt een monocle.

DE boter is plat en de patatten zijn plat, de sla is plat en het bier is plat. Er is een zeker temperatuurverschil tusschen den kelder en de slaapkamer, maar de kelder zelf is warm. Het brood droogt uit en de boter kruipt er in lijk mosterd. Warm eten lijkt lauw, koud eten is warm en de drank waarmee men het overspoelt heeft de temperatuur van het lichaam. / De menschen komen bezweet op de tram gekropen. De tram belt ongeduldig, alsof hij een klomp boter was, die gaat smelten. Pour comble de malheur is daar een jongentje, dat de volgende toespraak houdt: Wacht nog ne menuut, dor is nog e madam mee e staaf bien. Men vraagt zich af, uit welk materiaal dat been is gebouwd om stijf te kunnen blijven. / De taxichauffeurs zitten rond een cafétafel te zwanzen terwijl hun telefoon in de zon naar een beetje conversatie staat te wachten. Uit goedertierenheid heeft men zijn deurtje opengela-

ten, want men krijgt zelfs compassie met de levenlooze dingen. / Alleen de geest wordt niet door de hitte aangetast; hij wordt er door gelouterd. Men heeft moeite, de flesch gestopt te houden, de stop springt er voortdurend af. Het is die ontsnappende geest, die de menschen doet voortleven.

Einde Augustus

Ik heb altijd een zwak gehad voor dronkaards. Ik blijf naar ze kijken; men heeft schoon me voort te trekken of op me te roepen, het is sterker dan mezelf. Als ze me aanspreken, geef ik een antwoord navanant. Ze zijn immers zoo heelemaal anders dan de menschen. Ze spieden u niet af, ze herkennen u, ze vertellen u geen banaliteiten, ze spreken tot u op een diepgevoelde wijze, als tot een vriend, tot een moeder, tot een agent van politie. / Men noemt het een schande — en met reden — dat er zulke menschen over de straat loopen. Men vat ze bij het schabbernak en men laat ze nuchter worden op de brits. Doch er zijn dagen van ontferming, dagen waarop de politieman (incognito) zelf in 't geval zou willen zijn en dat hij, tusschen de tanden fluitend, een zijstraat inwandelt en de rest van de bevolking het genot laat dat hij zichzelf ontzegt. / Na zonsondergang bleef het grijze licht der reverberatie lijk een eersten stap naar de duisternis en de auto's zoemden huiswaarts, elk in zijn individueel

stofwolkje, alle op elkaar gelijkend, lijk schepen, wegens de reglementaire lichten van voor, van achter en bezijden; een groep kwam zingend het vrije lied langs de baan, moedig en vermoeid; burgers rookten sigaren en wenkten naar baby's die leken uiteen te loopen in hun wagen en de meisjes op nikkelen fietsen droegen een sportbroek. / Toen rees in den avond een vreeselijk gezang. Een gezang zoo vervaarlijk als dat van een heldentenor in een opera. Het vulde de straat, den waterloop, de brug en de laan en hoever het in den effen hemel drong, weten we niet; het kwam als het ware uit een megafoon, zoo overweldigend was het. / Het was nochtans alleen maar een man die zong. Hij liep blootshoofds tusschen twee fietsen; hij keek niet naar die fietsen, hij keek vóór zich uit en ging en, met zijn beide armen van zich af, zong uit volle borst zijn heele ziel uit. / De menschen zagen toe vol van belangstelling. Toen daagde zijn makker op, die geheel buiten westen was en geheel in 't licht grijs gekleed, terug van ergens bij een boom. De grijze gedaante spookte rond den zanger; telkens wanneer ze naderbij kwam, sloegen haar beenen dooreen en scheen ze te worden teruggestooten door het geweld der uitgalming. / Hetgeen die eene zong was niet het groote aria van de Tosca, het was een enorme fan-

taisie voor mannenstem, die nooit iemand had gehoord en die nooit iemand nog zou hooren en die scheen te ontspruiten uit de geheimenissen van de inwendige organen, een loflied aan de integrale vrijheid en aan de veronderstelde weelde van onbereikbare klimaten, een lied van opstand tegen de week van 48 uren, het overwinningslied van een vrijgevochten echtgenoot, die straks deemoedig zou beloven, het nooit of nooit meer te zullen doen.

HERFST

De natuur is begonnen aan het herschilderen van het decor. Ze wil gedaan maken met het pretentieuse groen en ze doet elken dag voort met een monnakale puntelijkheid en een dito geduld, aan het retoucheeren der blaren. / Voor elk blad in het bizonder doopt ze haar penseel in de menigvuldige kleuren die op haar palet liggen (dit is inderdaad een zeer verouderd beeld) en voor elk blad zoekt ze een toon, die het van al de andere bladeren zal onderscheiden. / Ze gaat niet systematisch te werk, ze doet niet elken dag een vierkanten meter; ze kiest een blad midden een tros van groene bladeren en zoodra ze het heeft gekozen, is het anders. Men zegt, wat hapert er aan dat blad, is het ziek of is het zuchtig en men vindt het antwoord elders in den boom, waar er nog een blad hangt, dat door dezelfde kwaal is aangetast. /

Het is lijk als men grijze haren krijgt. Men vireert niet stilaan met de volheid van zijn haarbos of met plekken naar een andere kleur, men vindt op een schoonen dag een haar dat wit is en waarvan men niet zeggen kan, waarvandaan het komt. / De dagen die volgen zijn een feest en een ontgoocheling. De kwaal neemt reusachtige afmetingen; er gaan reeds heeldere takken aan; ze hangen lijk vreemdelingen in den boom en men denkt, dat er een druïde gaat verschijnen om ze met een sikkel weg te nemen. Ze worden van een ontstellende waarde en de boom houdt zijn adem in, als hij zich in den spiegel ziet. Hij wacht voorzichtig totdat hij volkomen anders zal zijn geworden en dat de wandelaars zullen blijven staan en trouwens oogenblikkelijk omvallen. / Maar het ergste moet nog komen. Wie de kleur verandert zien we niet, of het de Zon is of de nacht, ofwel of het van binnen naar buiten gaat. Het is in geen geval de regen, want er liepen groene drupelen van de blaren. De regen is slechts een vernis, een voorbijgaanden blink, die den luister, indien het kon, nog komt verhoogen. / Het erge waarop we wachten, waarop wij den stillen boom voelen wachten, het erge dat komt, is de wind. / Hij blaast op de boomen. Hij heeft gehoord, in de verre streken, waar hij zit, dat de werkzaamheden kunnen begin-

nen. Hij probeert heel lichtekens, alsof hij het schuim van een pint blies en de allerrijpste blaren begeven oogenblikkelijk, dan begint hij te blazen uit al zijn macht; hij blaast den heelen dag en dan een nacht en dan nog een dag. Het is het offensief. / De kinderen komen met peren binnen, met bergamotperen. Men loopt tot bij den boom, maar de wind heeft reeds alles geplukt. / Als de wind gaat liggen, is de boom weer groen, lijk iemand zwart wordt als hij al zijn witte haren heeft uitgerukt. Hoeveel blaren zijn er gesneuveld? De boom staat daar wat schraler maar zijn overblijvende blaren zijn ongedeerd. Zij blijven evenwel gemobiliseerd. Het is de boom van den algemeenen dienstplicht.

DE schoorsteenen waren op het dak ingedut met het zalig gevoel, dat ze hoelanger hoe schilderachtiger werden en droomden dat ze in een museum waren ondergebracht lijk een postuurke van de veertiende eeuw. De schoorsteenen hebben nog een uiterste poging gedaan om in evenwicht te blijven en zijn dan op goed valle 't uit, door het dak naar binnen gegaan, om er den eigenaar aan te herinneren, dat de metsers ook moeten leven en den huurder, dat het de eigenaar is, die instaat voor de zware herstellingen. / De wind heeft zijn intrede gedaan en heeft den kouden adem der werkelijkheid

weer eens geblazen over het stofferig kaartenhuis van het menschenwerk. Hij is komen vertellen, dat hij de vriend is der vlakte en der effenheid en hij heeft een en ander eenvoudig op den grond gesmeten, om te kennen te geven, dat alles eindigt met uiteen te gaan en neer te storten, tot den Tempel van Jerusalem toe, hoewel we dat reeds wisten. Hij heeft de straatkeerders een handje toegestoken en de droge blaren en de patatefritezakjes bijeengevaagd en op hoopjes gelegd tusschen de frijten der kerken, waar men pleegt waterplaatsen te zetten. Hij heeft zich brutaal aangesteld tegenover diegenen die een hoed dragen, bijzonder tegen de pastoors. / Binnenshuis is hij de afgezaagde geschiedenissen komen herhalen van het spook van den drenkeling, dat elken stormnacht komt neerzitten aan den haard en van de schepen zonder bemanning, die bekend staan om met zulke weeren onverantwoordelijke aanvaringen te doen en in de kooi van welker afwezigen kapitein het zeeregister ter inzage ligt met de laatste inschrijving in verschen inkt op datum van 13 Mei 1689.

De regenbuien zijn komen aankloppen en we hebben de deur schielijk dicht gedaan. Ze zijn ons komen wijzen op ons lichtzinnig bestaan, wanneer we bij de open deur sigaren rookten om de

muggen te verjagen. / Van den krekel in zijn hemdsmouwen, dien we waren, worden we terug mier. Het groote vraagstuk der kolen begint zich te stellen in al zijn zwarte gruwelijkheid. We zullen ze weer goedkoop trachten te krijgen en we zullen ze weer duur betalen. Wij zijn die ongelukkigen, die door de eeuwen heen zichzelf hebben gefopt met spreuken zooals van goedkoop slechtkoop, duurkoop goedkoop, bestkoop kwakoop, die alleen werden gelanceerd om het oordeel te benevelen en diegenen die kolen moeten koopen, lijk argelooze konijntjes te vangen in den lichtbak van den anthraciet 30/50. / We weten, dat ze ons zullen bedriegen. Niemand denkt aan bedrog in broodsuiker of vermicelle, zelfs niet in gouden ringen en diamanten oorbellen. Men bedriegt alleen in melk en kolen. Het feit alleen, dat de handelaars op hun prijslijst zetten, dat hun huis van vertrouwen is, hun personeel zonder gerechtelijke voorgaanden en hun zakken gelood, dat men blindelings op ze mag rekenen, dat ze een bascuul meebrengen en dat ze volstrekt alle drinkgeld weigeren, vervult ons met een menigvuldigheid van argwanen, die ons, lijk door dolheid aangegrepen, den dag der bestelling door het huis doen rennen, alsof we stonden voor een inval van een gemaskerde dievenbende en die zich eindelijk

oplossen, de argwanen, in een mistroostige tevredenheid, omdat de kelder, niettegenstaande alles, toch is volgeraakt, hoewel hij zeker voller had moeten zijn. / We beginnen ons te verschansen. We beginnen naar de spleten en de gaten te zoeken, die we zullen moeten stoppen. We voelen ons lijk een kruisvaarder in zijn tent vóór de beschieting, droomend, acht eeuwen op voorhand, van een schuilplaats in beton. We beginnen te cijferen. We zweren, dat ze ons niet meer zullen vasthebben lijk den vorigen keer. We berekenen het verwarmingsvermogen der kachel, we cubeeren de plaats, we steken de vuist uit naar den lanterneau, we schatten het verlies van warmte langs hier en het verlies van warmte langs daar. We maken ons reeds kwaad. We zeggen, dat er niemand langs die deur zal uitgaan. We zullen ze vernagelen. We gaan sauciesjes halen bij den behanger om de reten te bedekken, we zullen een plankje voor het sleutelgat schroeven en we zinnen op dubbele ruiten. / Hoe ziet er mijn overjas uit? Heb ik nog handschoenen? Een oogenblik voelen wij ons gelukkig, omdat we weer in een andere gedaante zullen verschijnen, maar we zullen het gauw moe zijn. Den eersten morgen zullen wij aan al dat oud nieuw opnieuw de gebreken vinden, die ons zoo hebben doen trachten naar de Lente.

MEN ziet de Zon schijnen en men voelt zich killig. Men kruipt bij de kachel en men denkt er niet aan, ze aan te maken. Tijdens den Zomer hebben we dat verleerd en de kachel is nog alleen een voorwerp geweest voor het poetsen met kachelzwart en kachelwit en, in 't algemeen, met kachelglans. Soms bekruipt ons de lust om de kachel toch aan te maken; ze zit vol met reclamedruksels, programma's, prentbriefkaarten en ledige omslagen; het is maar het gebaar dat kost, men steekt de kachel aan lijk een pijp, het geeft onmiddellijk vlam en het geeft bizonder veel rook. De schoorsteenen paffen met dikke wrongen in het gezicht der schoorsteenvegers, die, na lang op zich te hebben doen wachten, op het dak zijn zonder dat men het wist. Het huis zet al zijn deuren en vensters open en de menschen, die voorbijgaan, zeggen: Bauer heeft ook zijn stoof aangestoken. / De kachel brandt en de deuren staan open en het is op dat oogenblik dat de Zon terugkomt; ze voegt haar warmte bij die van de kachel en de hitte wordt opeens onuitstaanbaar. Men besluit er uit, dat de Sint Michielszomer nog iets beteekent en men hoopt evenveel van den Sint Maartenszomer. / Zoodra men toegegeven heeft aan het oogenblik van zwakte, dat komt na het eten of bij het vallen van den avond, is er geen ophou-

den meer aan, te meer daar de kachels continu zijn, d.w.z. alverslindend, zoo bij nacht als bij dag. / Dus weten de menschen niet wat ze moeten doen en ze gaan wandelen om de kleurenverandering van de natuur te zien, het werk van den Grooten Schilder, die hoelanger hoemeer chroomgeel, gelen oker en gebrande sienna in zijn groen mengt.

October

Nu gaan we terug naar de enge omschrijving, waar het licht valt, van onder de schemerkap of anderszins en alles wat we moeten halen, wegzetten of uitrichten buiten dien lichtkring gaat ons inspanning kosten. De eene zal onder het licht een boek houden, de andere een noot en een derde breiwerk; de rook van de sigaret, de openwiekende krant, de loto en de domino zullen de stillevens worden van het aanbrekende seizoen en met de spade der koppigheid gaat elk van ons in den leemgrond delven der herinnering. / Breiwerk heeft me altijd rustig gestemd. Ik kan alleen toomen breien (als ik het nog kan) op een bobijntje met vier nagels, want er wordt zooveel gesproken van heeren, die handwerk doen, dat men bijna zou willen een dame zijn, om de postchek in orde te houden, scotch te drinken, sigaren te rooken en ramen te verwen. / Het is het onbegrijpelijke van het breiwerk wat me er in bekoort. Het gaat altijd om steken en lussen; men

kan ze laten vallen en men kan ze weer oprapen (het is dubbel werk); priemen breidt men af vóór men den brei neerlegt; als men aan 't tellen is, moeten de anderen zwijgen of ten minste geen getallen uitspreken. Het eigen van breien is, dat, uit blijkbaar dezelfde herhaalde bewegingen, de meest verscheiden producten kunnen tot stand komen, sokken en jurken, sjaals en wanten. / De kunst van breien schijnt dus te zitten in een regelmatigheid in de onregelmatigheid, waarbij de naden meer belang hebben dan de vlakken. Hoe kwam het b.v. dat dat kleedje scheef was? Men prees de regelmatigheid waarmee het werd gebreid en toch was het scheef. Als het van onder uitkwam, zat het van boven dwars en als het boven goed zat, kwam het van onder niet uit. Na nauwkeurig onderzoek, bleek, dat het telkens kwestie was geweest van een lus, waarmee men iets had gedaan, dat men niet had mogen doen. / Gelukkig waren daar verscheiden troostmiddelen: het was bestemd voor familie en het was niet warm genoeg voor een kind om er seffens mee op straat te komen; men kon het scheef strijken en men kon het scheef aanbieden en men kon het ook in een doos vastnaaien; men kon het b.v. aanbieden wanneer men op het punt stond te vertrekken. Het ligt immers allemaal in het inzicht en de menschen stel-

len meer op prijs het ongekunstelde in wat men zelf heeft gemaakt, dan de mooiste zaken die men in den handel kan koopen. / Ik zei dat allemaal bij wijze van goeden raad, maar men antwoordde terecht, dat ik onbevoegd was en dat ik veel beter deed te zwijgen.

Allerzielen

Op het kerkhof verdrong zich het volk lijk voor een voetbalmatch of een openluchtvertooning. Ze droegen hun kleeren van Allerheiligen en ze droegen ook bloempotten met één of meer chrysanten. / Er gingen er van alle slag naar het kerkhof. Vanaf de menheer uit de andere eeuw, die misschien wel van de hoofdstad kwam, op zijn eentje omdat er niemand meer was buiten hem, om ergens een oude grafstede met gemetselden kelder te salueeren, tot de familie van achter den hoek, die zich stond te oefenen in de kunst van het hovenieren, schoon maakte, rijfde en goot. / De menschen hadden geen haast en gaven zich de oogen den kost, alsof elk graf een stand was van een soort van floralieën; er waren stands, die een waar succes oogstten en de nabestaanden stonden er naast, lijk exposanten, die wachtten naar een gouden medaille. / Er zijn drie soorten van dooden op de kerkhoven. De onzichtbare, die geen monument hebben en onder een berm rusten, die met onkruid

is bewassen, zij die een monument hebben dat nieuw is en zij die een oud monument hebben. / Die een oud monument hebben zijn de stichters van de begraafplaats; zij liggen langs de hoofdlaan en dragen groote namen op groote zerken, de laan is breed en de opschriften zijn toegegroeid; de steenen zijn gebarsten en de kruisen zijn scheefgezakt; er liggen van die porseleinen kronen van kleine gele bloempjes, die op rijstpap doen denken en ook van groote purperen bloemen; zij waren berekend op onvergankelijkheid. Hij die ze had neergelegd, had ze niet zien veranderen en zijn zoon evenmin, maar ze eindigen toch met te veranderen; de natuur eet alles op, tot porseleinen kronen toe; ze breekt de blaadjes en maakt gaten in het holle lichaam; ze vreet het goud weg uit de letters en laat schimmelplantjes wassen in de blazoenen; ijzeren kettingen liggen afgerot aan den grond en hier en daar staat: concession à perpétuité. / In de hoofdlaan is geen enkele levende bloem en geen levende ziel. In de smalle wegeltjes loopt het zwart van volk tusschen de kramen met groote gele, witte en paarse chrysanten; de grafsteenen zijn er frisch met heerlijke bleekblauwe buiken, waarop magnifieke letters diepbetreurde namen vormen; ze zijn omringd met spierwitte paadjes van marmeren ballast en ze zijn

zoo proper als ijsroomkarretjes; men vermoedt er onder de grijze betonnen raat met de nette cellen waarin de dooden lekker zitten lijk bietjes. / Die van de hoofdlaan rusten voorgoed, zelfs op Allerzielendag. Er was alleen die vreemde heer. Maar die zal wel niet lang meer komen.

Sint Hubertus

Uw dag begint in den vroegen ochtend. Men wijdt het brood op een uur, waarop zij, die het moeten eten, nog slapen; het zijn alleen zij die het verkoopen, die zich naar de kerk begeven en in plaats dat de huisvader een homp brood laat zegenen, gaat de bakker met zijn mand verschgebakken pistolets. / Vroeg in den ochtend schalt de hoorn van uw feestdag, de hoorn, die het hernemende leven verkondigt na den stilstand der herinnering aan alle heiligen en alle zielen. Gedaan het dragen van individueele bloempotten, gedaan de doodenmarschen van herdenkingsoptochten en in de kast, Madam, den feuteren winterhoed, die u doet gelijken op Baronnes de Vaughan. Madam schuurt het voetpad vóór haar deur, maar met de hoogdagen moet men goed naar ze kijken, ze gelijkt niet meer op haarzelf. / Ge zijt, Sint Hubertus, want men noemt een seizoenheilige uw naam roept de verstorven kleuren op van gevallen bladeren en van rijp fruit, de nuttelooze mimicry van het wild, de schim-

melgeuren van bladgrond en van champignons, den vischsmaak van wilde eendjes, den haas, die dood is en een oog uit en den gouden fazanthaan met de sporen van zooveel zaad en zooveel wonden in zijn borst. / Het is ongeveer alles, wat wij weten van de jacht, stadsmenschen; wij kennen alleen de trofee van het hertsgewei op de mahonie plank en van de producten der jacht weten we hoogstens, hoe men ze moet bereiden, eten en trachten te verteren; we weten welken wijn er bij hoort en, hoewel we bier drinken, genieten van de uitgebreidheid onzer kennissen. / Vandaag gaan er équipages vertrekken van grands seigneurs en amazones met ik weet niet hoeveel kadéeën in roode gekleede jassen, die op hun koperen instrumenten allerhande liedjes zullen blazen waarvan we gretig hebben gelezen in van die romans, die niets om het lijf hadden. Het is niet onze genre. / Naar U zal onze gedachte gaan, wanneer we, bij het krieken van den dag, den blik naar buiten zullen werpen en, in de schemering van den nauwelijks wijkenden nacht, de druipende kaalheid van de boomen zullen zien en de blinkende bladhoopen. En we zullen God danken, dat Hij ons schoenen met dubbele zolen heeft gegeven om buiten te gaan. / Wij zullen aan den disch vinden het gewijde brood tegen de razernij en we zullen het

ingetogen breken, aan God vragend, dat Hij het ons elken dag geve en dat Hij het elken dag zegene en dat wij elken dag mogen verdienen dien Hij ons geeft, in het volbrengen van de taak, waarom Hij ons tot het leven riep. / En, door den wekroep van uw hoorngeschal begeleid, zullen we terug aan den arbeid gaan, schamele jagers tusschen de aarde waaronder onze dooden rusten en den hemel waarin onze heiligen zijn.

De stokrozen

ZE waren geweldig toen ze uitkwamen. Ze groeiden rapper dan ik dacht, eigenlijk rapper, dan dat ik het met mijn gedachte had kunnen bijhouden. En er vielen van die regens, ge weet wel, zooals er vielen toen de wereld jong was en er beesten op rondliepen die grooter waren dan mijn huis. Ik moest door den regen naar mijn buurman voor staken om ze te binden. Het waren staken zonder einde en, hoewel mijn buurman er niets kon aan doen, verontschuldigde ik me. We hadden toen nog die andere meid, ik weet niet meer dewelke. Ze zag me binnenkomen met de staken en, in bewondering (voor de staken), deed ze alle deuren op elkaar open. / Toen heb ik ze gebonden; ze waren allemaal tegen den grond geslagen, zoo had het geregend. Tegen den grond met hun heelen trossel bloemen. Bloemen lijk uilenoogen. Zes die open waren en

vier die lijk zijdepapierekens door een toovenaar werden opengefrommeld en dan nog de heele uitstippeling van die nog maar groene beloften, mogelijkheden en aanduidingen waren. / We zeiden als ze recht stonden, zie die stokrozen, zeiden we. Ze waren allemaal verschillend van kleur. We gingen alle dagen kijken en soms meermaals per dag. Omdat ze zoo rap verwelkten en afvielen. / Sedert is er de heele Zomer overheen gegaan. We hebben de winterperen geplokken, we hebben de geraniums gepot en gekelderd, al die lichtzinnige zaaibloemen hebben we laten afvreten door de kippen; de balonnetjes staan op de piano, gedroogd; we hebben de hortensia's, die vergaan waren, afgeknipt, om te doen alsof ze nog niet waren vergaan; maar we hebben het niet kunnen bijhouden. Nu staan er nog twee van, lijk bloemkoolen die te laat hebben gebloeid. / En de blaren zijn gevallen; we hebben door de gevallen blaren geloopen; we hebben ze bijeengegaard op hoopen en dan hebben we die hoopen weer platgeloopen en op den duur hebben we alles laten liggen; de lork heeft een bruin tapijt over den tuin gelegd en bijna vinden we den weg niet meer. / Maar wie nog aan de stokrozen denkt van toen wanneer ik de staken ging leenen (voor hoelang leende ik ze?) die ziet ze nog staan. Ze

staan daar met hun eigen staken tegen de ontleende staken, met hun eigen stokken tegen de ontleende stokken. Hun stokken dragen nog altijd knoppen, maar knoppen van verleden in de plaats van knoppen van toekomst, knoppen waarover de bloemen zijn heengegaan, knoppen van herinnering, maar vol van zaad van belofte. / En boven op de stokken van de rozen, die veel hooger zijn geraakt dan de stokken van mijn buurman, staat nog een roos. Boven op elken stok één roos, een roos lijk een jeneverneus op het gezicht van een ouden vent, laatste levensvlam, triomfeerend over zijn dorre ledematen. / Ze gaan natuurlijk niet geraken waar ze willen zijn, maar ik weet niet, wanneer ze gaan ophouden te trachten.

KERSTMIS

DAT heeft daar in het stalleken van Bethlehem langer geduurd dan redelijk was en de Heilige Kerk geeft ons de volle maat van dertien volle dagen voor die eerste aandoening der bekoorlijke geboorte, wanneer ze het heele leven van Ons Heer, dat drie en dertig jaren heeft geduurd, tusschen dit en Pinksteren afhandelt. / Als het daar werkelijk zoolang geduurd heeft in dat geschiedkundig stalleke dat in schamelheid met geen enkelen stal kon wedijveren, zal er, met die herders die er van den eersten dag

bij waren, wel eenig comfort zijn gekomen, zullen Onze Lieve Vrouwke en Sint Jozef wel eens de kans hebben gekregen om uit te slapen en zal het kribbeke met het Kindje wel goed gestoffeerd zijn geraakt. / Wij behouden de tooneelschikking van de kerstnacht totdat de drie koningen komen en zetten er deze zelfs bij van den eersten dag om den hoop te vergrooten. Het stalleke blijft onveranderlijk en onveranderd en het valt ons niet eens in, het stof weg te nemen, dat veertien dagen lang valt. / Inzake stallenbouw bestaan verscheiden strekkingen, waaronder de bizonderste zijn de naturalistische en de bovenzinnelijke. De bovenzinnelijke strekking laat de inbeelding toe, alle symbolische knepen uit te halen, sterren met halve manen, koehoorns en schaapskoppen dooreen te mengen en de Heilige Familie uit één stuk te maken; ze laat toe, het vermoeden van een sparrenboom in de verte te laten schemeren en rechtstreeks de onrechtstreeksche verlichting aan te wenden. / Lijk vóór een schilderij die niet zegt wat ze voorstelt, blijven de toeschouwers in beraad en stooten elkaar met de ellebogen aan, totdat ze zich in staat voelen, een meening te formuleeren. Wee hem nochtans, die naar den baard van Sint Jozef durft vragen of naar den anderen bult van den kameel. / Hoewel men denken zou, dat de natura-

listische strekking minder rijk is aan mogelijkheden, is dit niet het geval. Dat komt, doordat men over onbeperkte middelen beschikt om de schamelheid op een ordentelijke manier voor te stellen. / De naturalisten verdeelen zich op hun beurt tusschen aanhangers der grotlezing en zuivere stalgezinden. Die van de grot zijn rapper klaar, maar maken meer vuil en ze bereiken de waarschijnlijkheid door restantjes van verf uit te schilderen, die doen denken aan het onzichtbaar maken van een schuiloord in eerste linie. Ze werken met inpakpapier, met plaaster, met beton, met steenkoolslakken en zelfs met eierschalen. Die van het evangelisch stalleke loopen eerst veertien dagen lang te denken aan een rieten dak, dat kon gemaakt worden van hoozen van wijnflesschen en vervaardigen in gedachte puntdaken en kappen, die dan pas een bepaalden vorm krijgen, als de bouwer vóór het materiaal staat waarover hij beschikt; de afmetingen van dit laatste zijn doorslaggevend, zoowel voor den aard als voor den vorm en voor de stevigheid der constructie. / Van de waarschijnlijkheid verwijdert het ding zich hoelanger hoe meer bij het vorderen van de arbeid en er zijn elementen die met nagels in mekaar houden, welke, op schaal overgebracht, zouden overeenstemen met Greybalken van 20,1 x 90 x 7,5, wat

niet belet, dat het veelal dank zij de verf is, dat de gewrochten niet uiteen vallen. / De personnages koopt men met volle stellen van twaalf of met uitgebreide stellen van meer, naargelang van de houding der herders, want het Kindje Jezus, Maria en Jozef, de drie Koningen, de os en de ezel zijn er natuurlijk altijd bij. Maar met niets dan een heilige familie van groote afmetingen kan men een stalletje vullen lijk een ei, bijzonder wanneer de personen er niet kunnen in rechtstaan.

KERSTMIS houdt de menschen thuis en zelfs met een beetje mise en scène. Men vindt in de tijdschriften en in de kranten alle noodige richtlijnen om het zich gezellig te maken; men vindt er de kleuren, die bij den dag behooren, roode lintjes, groene takjes en bonte kaarsjes, kerstgebakjes en kerstliedekens en onschuldige vermaakjes. / Men vindt er allerhande recepten om dingen die men pleegt te koopen, zelf klaar te maken. De kerstbroodjes waren niet erg meegevallen. Men stak het op den beenhouwer. Er was ook wel iets aan den deeg of aan de temperatuur van den oven. Ze waren b.v. erg bleek. Men zei ook, dat ze erg voedzaam waren en in die voedzaamheid vond men een reden om er niet veel van te eten. Men wou, alles bijeen, zeggen, dat men beter had gedaan met er te koopen. Bakken is

immers een stiel en waarom moeten er bakkers zijn als iedereen zelf bakt en waarvan moeten ze leven? / De christmascake was bereid geworden overeenkomstig een Engelsche formule. Maar hij zag er uit lijk een spons. Hij stonk naar rundsvet. Men moest het allemaal goedmaken met rum. Als er genoeg rum op was, proefde men geen cake meer. Hij was daarbij buitengewoon groot en weer van den voedzamen kant. Men heeft hem opgeëten, maar men heeft er geen tweeden gemaakt. / Men maakt ook zelf likeur. Het is verkeerd, want het is schadelijk voor de gezondheid. Moeilijk is het niet; men doet vier ingrediënten in een pot: water, suiker, alcohol en het fleschje. Maar het heeft allemaal denzelfden smaak en het smaakt zooveel slechter, als er minder alcohol in is. Daarom kan ik de menschen niet hebben, die van één liter alcohol vijf verschillende flesschen bereiden. Al hun druppeltjes smaken naar zeep en ze doen u van alles proeven, alsof het eene beter kon zijn dan het andere. / Als men zich niet inhield, zou men zelfs gaan brouwen. We lezen, dat er niets eenvoudiger is. Men behoeft alleen een warme vochtige atmosfeer om mout te maken, men kookt het mout en men kookt het andermaal met hop en klaar is kees. Als men zoo voelt dat men niets anders noodig heeft dan een oude kom, zou

men dadelijk willen beginnen. Gelukkig dat men zich inhoudt, men verkreeg van dat christmasbier, waarvan men zoo ziek zou worden als een hond. / Men aanziet zich als het ware verplicht, ongewone en min of meer onsmakelijke dingen te eten op de kerstdagen. Men denkt, dat het behoort, af en toe een blik te werpen op een marentak en een zucht te slaken die een dichterlijken fond verraadt. In der waarheid verlangt men zijn hart uit naar een snee brood met wat mager spek en men gaf een heele kerstgans voor een biefstuk.

HET EINDE

De vijf dagen

Als de kerstdagen voorbij zijn, beginnen de vijf dagen. / De stootkar staat aan de deur om onze schamele meubeltjes naar het volgende jaar over te brengen. We moeten ons haasten om klaar te komen met de likwidatie van het wegsmeltende jaar. / We kunnen alvast niets grootsch meer ondernemen. We hebben onze uiterste best gedaan om klaar te zijn tegen Kerstdag en wat dien dag niet klaar was, moet dan maar blijven lijk het is. De wasch b. v. was onder de voeten en nu wordt er vijf dagen lang dag in dag uit gewasschen, opdat hij onder de voeten zou blijven. Het huis was schoon, we maken het niet meer vuil en het meisje laat haar stofdoek niet meer los. / We hebben ons uitge-

geven voor menschen van goeden wil en we willen tusschen dit en een week niet meer van slechten wil worden. Ons haar, dat gesneden werd, heeft den tijd niet om lang te worden en het is bijna de moeite niet, om onze beste kleeren in de kast te hangen. We vragen ons wel elken dag af, wat we gaan eten, maar we letten niet op wat we eten, we willen alleen zoo gemakkelijk mogelijk het jaar om krijgen. / Die schoone periode van vijf dagen, waarin we ten slotte alles konden afwerken wat op het getouw staat en de belastingen betalen die onbetaald zijn gebleven, gaat in machteloos wachten voorbij. / We hebben zooveel verschoven naar die laatste week, het schikken van onze papieren, het nazien van onze kas, het schrijven van brieven, om het nieuwe jaar van voorafaan te kunnen beginnen zonder op iets te moeten terugblikken en, nu ons daartoe gelegenheid wordt geboden, nu we waarlijk niets anders te doen hebben, doen we niets meer. We laten het jaar onafgewerkt leegloopen en het volgende wordt aangetast door dezelfde kwaal waaraan al de vorige zijn doodgegaan. / Van schrijven gesproken, het is nog met moeite, dat wij het kunnen. Die edele bezigheid hebben we verleerd. Hoop en al kunnen we nog brieven opzenden, gele kaarten en drukwerk en af en toe zetten wij onze beste groeten op den

talon van een overschrijving. / Maar schrijven zooals het b.v. het meisje kan, kaarten met mannekens op, kaarten in een omslag met een gat voor den zegel en in omslagen zonder gat, kleine kaartjes met een bloempje in den hoek, hoornen kaarten met geplisseerde linten, kaarten met een handteekening, met min dan vijf en met meer dan vijf woorden, volgeschreven en blanco kaarten, brieven waarvan de zegels een eigen taal spreken, naargelang ze recht, dwars of het onderste boven geplakt zijn, dat alles kunnen we niet meer. We kunnen zelfs niet meer schrijven wat we te schrijven hebben, zoodat alles aankomt wanneer het behoort. We kennen geen posttarieven en we weten niet wanneer de naaste lichting is. / Het laatste uur van den laatsten dag schrijven we ergens een haastigen brief en we zijn kwaad als hij het eerste uur van den volgenden dag niet is aangekomen en, trouwens, we hebben de heele maand Januari om nieuwjaar te wenschen.

Sint Sylvester

DE Heiligen hebben geen gebreken en geen onvolmaaktheden meer. Lijk oude tabakspijpen, die in het vagevuur werden uitgebrand, zijn ze binnengetreden in den lusthof van het Paradijs. Ze gaan daar in stoet rond Gods troon en geen van hen is de laatste en ze worden zelfs niet gewaar, of ze aan den binnenkant of aan den buitenkant loopen.

Het is een der voordeelen van de eeuwigheid, er is éénzelfde plaats voor alleman en iedereen is overal. / Wij kunnen ons dat alles niet voorstellen. De bevolking van den Hemel meenen wij te kennen uit de litanie van alle heiligen en den kalender waar er 365 schijnen te zijn, getal dat echter dient verminderd te worden met Oculi, Laetare en Quasimodo, dat geen heiligen zijn (en de nationale feestdag natuurlijk evenmin) maar waar een en ander kan worden bijgevoegd, zooals twee koningen van de Drie en ik weet niet hoeveel martelaars van Gorkum min één. Dat vormt hetgeen wij aanzien als den stoet. Die stoet begint en hij eindigt gelijk alle stoeten met een roode-kruiswagen, maar in dit geval is het een heilige, vermits het een stoet van heiligen is. / Als de roode-kruiswagen aankomt, is de helft van de toeschouwers reeds in de zijstraten verdwenen om opnieuw den stoet te zien van het begin tot het einde nadat hij zijn ronde heeft gemaakt; de helft van de overblijvenden heeft den rug gekeerd; de helft van die den rug niet gekeerd hebben zijn onoplettend en de overigen zijn verstrooid. Alleen zij die in den wagen liggen zouden er liever uit zijn, behalve in militaire optochten, waar men veel vernuft aan den dag legt om in zulk een wagen te geraken. / De Heilige Sylvester komt ook zoo achter-

aan. Ge moet niet vragen waarom, want als hij den laatste niet was geweest, was het een andere. Of hij daarom boos is, weten we niet en we kunnen vermoeden, dat het hem onverschillig laat, gegeven zijnde de situatie waarin hij zich bevindt. Bij de leden van de Strijdende Kerk ondergaat hij het lot van den roode-kruiswagen; men heeft hem den rug toegekeerd voor hij is aangekomen, men heeft reeds het nieuwe kalendertje op zak en men kijkt reikhalzend over hem heen, om de jonge elementen van den nieuwen stoet te begroeten, Blasius, Genoveva en Rigobert.

Oudejaarsavond

HET jaar, dat aangewezen was om een jaar lang te duren, ving aan den ochtend van zijn eersten dag en zal eindigen den avond van zijn laatsten. Den ochtend wanneer het begint heet het nieuwjaar en den avond als het eindigt heet het oudjaar. Dat ziet er uit lijk iets wat vanzelf spreekt. / Het nieuwe jaar blijft langer nieuw dan men zou denken; het blijft nieuw totdat al het nieuwe er af is, dit wil zeggen, totdat men iedereen heeft gezien, wien men wenschen moet wat men zichzelf wenscht, wat bijster veel is om rechtzinnig te zijn. Wat zou er immers met ons gebeuren? / Als het nieuwe is uitgeput, verandert het jaar van naam en begint het loopend jaar te heeten. Het loopend jaar is datgene

wat noch nieuw noch oud is. Het loopt; dit wil zeggen, het gaat zoo goed als het kan wat soms lang niet zoo goed is als men graag zou hebben. Alles loopt met het jaar mee, de jaargangen en de abonnementen, de rekeningen en de zaken. / Het jaar loopt totdat het niet meer loopen kan en wij loopen mee totdat wij erbij gaan zitten. We gaan telkens zitten als het avond wordt en, den laatsten avond van het jaar, wanneer we gezeten zijn, ontluikt pas op onze lippen, eerst aarzelend en dan beslist, dat het jaar oud is geworden, dat het aan den avond van zijn leven is, want wat voor ons een avond is tenslotte lijk een andere, is het voor het jaar zijn eenigen avond, zooals het slechts één ochtend heeft. / Want het jaar gaat niet slapen. Wij slapen drie honderd vijf en zestig keeren en meer en de Zon ook en de Maan slaapt elke maand acht dagen aan een stuk, de weken rusten elken Zondag, maar het jaar, dat dag en nacht heeft geloopen, vergenoegt zich met den laatsten avond een beetje te gaan zitten. / Dien avond wordt het rustig en komt bij de menschen zitten, mede rond de tafel omdat men eindelijk heeft willen inzien, dat het moe is geworden en omdat men heeft willen erkennen zijn hoogen ouderdom. / Met Oudejaarsavond gaan we eindelijk zitten allemaal. We gaan allemaal zitten bij den ouden

vriend, het oude jaar, zooals men in zijn ouden jas zit te wachten totdat de nieuwe klaar is. / De goede ouwe jas. Laat het ons zeggen zoolang hij het nog kan hooren. We zitten zoo lekker met onze handen in zijn zakken (wie anders liet zooiets toe?), men had ons aan hem leeren kennen, hij had een deel van ons wezen opgeslorpt. De menschen zien dien jas wel maar ze leven er niet in, ze kennen niet de droefheid van zijn versleten knoopsgaten en van andere gaten waarin geen knoopen moeten komen en van het lintje in den hals, dat los is. / Morgen, straks, zoometeen is de nieuwe klaar. Als we hem zullen hebben aangetrokken, gaan we onkennelijk zijn. Men zal ons moeten herkennen aan ons gezicht, lijk men den boom kent aan zijn vruchten, wat de gemakkelijkste manier is, vermits men eerst de vruchten leert. / Met Oudejaarsavond zijn we een beetje stil geworden, omdat het toch een afscheid is; maar voor treuren is er geen tijd, de plaatsvervanger springt dadelijk in de plaats waar de oude is weggezakt en daar komt het piepstemmetje van den nieuweling die nog wat sneeuw op den neus heeft hangen, en zegt, santee. / Santee kameraad, ge zijt er wel mee, na middernacht drinken we niet meer, na middernacht van Greenwich.

VAN DE KUNST
IN HAAR VERSCHILLENDE UITINGEN

IK geloof niet, dat ik u Dante Aleghieri moet voorstellen. Hij is genoeg gekend. Het is de man, die, samen met Vergilius, die toen reeds lang dood was, Vergilius, de croisière heeft gemaakt naar het drieledig dilemna van het andere leven, de Hel, den Hemel en het Vagevuur en die, in Italiaansche verzen, die eenvoudig merkwaardig worden genoemd, daarvan een verslag heeft opgemaakt waarvan de nauwkeurigheid door niemand wordt betwist en dat de Goddelijke Komedie heet, zonder dat er iets in staat om mee te lachen. / Het is de man ook, die, in de gewone kwaal der liefde, aan de mannen eigen, gevallen, wegens een juffrouw die schoon was van lichaam en van ziel, edel van gemoed en voornaam van manieren, lijk dat wel eens meer voorkomt als men het zelf zegt, van zijn liefdesgeschiedenis, die trouwens op een sisser is uitgeloopen, een boek heeft nagelaten en een momentopname laten nemen, waarop men hem ziet, die, tegen de borstwering van een brug geleund, verliefde blikken zendt in de richting van twee jonge dames die tegen wind voortschrijden, wat lang niet onaardig is en waarvan de eene Beatrice is, hoewel ik er ken die haar vriendin beter vinden. / De meesten hebben uit het werk van Dante onthouden, om het zoo dikwijls te hebben hooren uitflappen,

Dante

het opschrift der hellepoort, lasciate ogni speranza alsook de roerende geschiedenis van Francesca da Rimini, die, in onze eeuw verplaatst, was uitgeloopen op een assizenzaak. Maar weinigen hebben den moed gehad, om Dante's boek van het begin tot het einde te lezen en alleman schijnt daaromtrent vrede te nemen met de weinige gegevens die hij bezit. Zoo vroeg me een bezoeker met gemaakte belangstelling of dat nu de broer was van dien dokter, Dante. Hij bedoelde Dr. Calighari. / Van Dante bezit ik, niet geheel opengesneden evenwel, de vertaling van Pater Geerebaert en een plaasteren borstbeeld. En dat kan iedereen nog niet zeggen, hoezeer ook dat borstbeeld verspreid is. Men kan het krijgen in imitatie van brons, in kopergroen en in ivoor. Het voldoet bijzonder goed op het blad van een schoorsteenmantel wegens de breede platte schouders en komt allerbest van pas bij menschen die geen geld hebben om een Westminsterklok te koopen. Er komt wel geen geluid uit. Men flankeert het doorgaans van twee plaasteren vazen met een rondendans op van naakte engelkens. Het geeft de plaats een voornaam uitzicht en als men in de nabijheid van den schoorsteen postvat en een weinig triestig voor zich uitkijkt, al had men sproeten en een wijnneus, men geeft toch den indruk, een intel-

ligent man te zijn. / Die aanwezigheid van Dante in mijn kamer had ik altijd trachten te verschoonen door te zeggen, dat men daaraan geen overdreven belang moest hechten en dat ik waarlijk niet zoo bizonder hoog met hem opliep, maar hij hinderde me gestatig wegens het stilzwijgend verwijt dat uit zijn gesloten lippen scheen te komen, dat ik hem niet genoeg kende en apprecieerde en doordat hij mij voortdurend herinnerde aan het boek in drie deelen, dat niet opengesneden was. Toen vroeg me een idioot, of het iemand van mijn familie was. Ik heb hem dan van den schoorsteenmantel weggenomen en vervangen door een Duitsch postuurke, dat een nachtwaker voorstelt, die aan een flesch drinkt en waarvan men ten minste niet zal vragen of het familie is, wat men er ook zou van denken. / We hebben hem meegegeven aan het meisje voor op haar ladekastje. Toen ik hem terugzag, stuurde hij me den verwijtenden blik toe van zijn rechteroog, over het linker hing een vrouwenhoed.

De ring der nevelingen

WAGNER dat is wel degelijk, zooals ge zegt, die type met zijn floeren muts, zijn bakkebaarden, zijn lange kin en zijn lavalière, dien men, onder den onschuldigen vorm van een klein postuurke in imitatie-brons, op de piano's der weldenkende lieden vindt en waarop men nu en dan tegen billijken

prijs de hand kan leggen bij verkoopingen van inboedels van menschen die op het einde van verleden eeuw à la page waren; hij woonde, zooals ge weet, te Bayreuth vanwaar dan ook vedettes met groote cachetten over de wereld worden verspreid en orkestmeesters, die den titel dragen van generalmusikdirektor, hoewel de meeste zangers van Nurenberg zijn. / Die Ring, die in werkelijkheid slechts een juweel is, dat men aan den vinger kan dragen en dat trouwens van den eenen vinger naar den anderen gaat, hoort toe aan de dochters van Vader Rijn, werd haar in lang vervlogen tijden ontroofd, wanneer de mannen metalen hoeden droegen en hooge hakken en komt slechts terug in hun bezit den laatsten van vier kostbare muziekavonden, na vijf geslagen uren zingens, zoodat hij rond middernacht eindelijk wordt gevonden in de dooreengevallen asch van Brünnhilde en Siegfried. Hij brengt veel menschen het hoofd op hol. / Meerderen denken, dat de ring wil zeggen de opeenvolging van vier vertooningen waarop men zich abonneert en waarop een kultuurmensch ten minste eens in zijn leven zonder onderbreking aanwezig moet zijn; het is een tooverring waarin men zich laat lokken en waar de kleine man zijn persoonlijk gevechtje levert met de reuzen der legende. / Men komt daar in

aanraking met menschen, die doen alsof ze goden waren en die er natuurlijk te klein voor zijn. Want we zien goed, dat het maar menschen zijn en dat ze niet gewoon zijn uit koehoorns te drinken; de manier trouwens waarop ze hun gepluimden hoed aan Günter's kapstok hangen (die Günter wiens nazaten zich in de pianolijn hebben gelanceerd) en de manier waarop ze hun speer in den paraplubak zetten spreken immers boekdeelen. / We weten, dat het stof dat de stappende Hagen opjaagt, hetzelfde stof is dat op al de tooneelen der wereld aanwezig is en men slaakt telkens een zucht van verlichting als het ros Grane terug tusschen de schermen is geraakt. / Daarom zat men zoo veel liever achter de schermen, waar daglooners kasteelen dragen en oerwouden verzetten, waar de vergezichten worden opgerold en de schepen wieltjes hebben, waar de donder is van blik en de bliksem van electrik en waar de personen in personnages en de personnages terug in personen veranderen. Men zat zoo graag in den orkestbak, om het speeksel te zien loopen uit de jachthoornen, die in het produceeren van hetzelve bijzonder vruchtbaar zijn en waarvan de teveelheid eindigt met aan den klank te schaden en om de verschansing te zien van keteltrommels die de paukenist rond zich heeft verzameld. / Men moet blijven

zitten in een zetel van 125 fr. per avond, genoeg voor het betalen van een gemeubelde kamer gedurende een gansche maand.

DE BOUWKUNST

Het huis dat van aangezicht verandert

DAT huis stond daar al lang met zijn ramen ongeverfd en men zag klaar en duidelijk dat het verviel. En het was des te erger, daar de gevel van het huis ernaast met blinkende keukensteentjes was bekleed geworden, met een donkere lijn aan de scharnieren, de deur- en vensteropeningen (daar waar de huizen lichtjes kunnen plooien en waar men vroeger witte steenen stak) en met een ander kleurtje en een andere schikking in de bogen, juist alsof het echt was en er niet eenvoudig bovenop geplakt. / Men zag dat er een einde moest aan komen en, inderdaad, daar stapte zekeren dag een man van een fiets, die, zonder iemand iets te zeggen of zonder ergens aan te kloppen of te bellen, met een kwast wat pap op den muur van het huis streek ter grootte van een gelen brief, dien hij uithaalde en aanhechtte, waarna hij op den brief ook pap smeerde. En enkele weken later hing een rooden brief onder aan den gelen met een som in vetjes van zooveel duizenden plus zooveel verdieren en al de menschen die passeerden, rekenden uit hun hoofd. / Door de vensters kon men zien door de

leege kamers heen, den tuin in en men kon zich voorstellen, hoe ellendig men zich zou hebben gevoeld, wanneer men daar zou zijn gekomen om er zijn intrek te nemen. / En weer wat later lagen daar op een ochtend witbestoven staken en planken, die de uitoefening van het versche eigendomsrecht op een simpele maar besliste manier aankondigden. / Die gevel is niet mooi, we geven het toe. Laten wij hem nochtans een laatste maal bekijken, want we gaan nooit zijn werkelijk aangezicht meer zien. De mensch die hem gebouwd heeft, was misschien geen estheet; we mogen in alle geval aannemen dat hij een eerlijk man was; hij heeft met zorg de steenen op mekaar geplaatst en met schietlood en waterpas gewerkt opdat ze nergens zouden uitsteken en op de houten bogen heeft hij de kantenlaagskens gelegd. Hij heeft zijn steenen met zorg gekozen en ze op hun voordeeligst gedraaid, den kant blootlatend waar ze de minste oneffenheden en de mooiste kleur vertoonden en hij heeft ze daarna gevoegd en zeker heeft hij het werk van zijn handen met voldoening bekeken. / Hij beschikte over geen arduin voor de plint en de vensterdorpels en heeft ze van cement moeten maken. Het was, alles bij mekaar, het eerbaar en armoedig uitzicht van een armoedig huis waarvan de vensters een beetje bezij-

den zaten voor het kunnen zetten van een kast in den hoek. / Nu gaat men het huis een ander aangezicht geven. De man wacht er zich wel voor, zich om het oude bezorgd te maken, daar het nu toch een masker gaat dragen; hij vaart er met het houweel op los, omdat hij ondervonden heeft dat de huid niet grof genoeg kan zijn. / We gaan zoolang voorbij met het hoofd in de schouders getrokken en den blik neergeslagen, uit schrik van het te zien. Want het is een aangezicht van rauw vleesch geworden. Wij zullen pas opkijken wanneer het nieuwe aangezicht er aan zal hangen. Het huis zal voort naar den hoek blijven zien (de vensters bezijden voor het plaatsen van de kast) en dat zal alles zijn wat nog aan vroeger zal herinneren, het eenig aangeboren leelijks, dat er aan was. / De gevel is daar dan blijven staan lijk de Noord-Zuidverbinding, alsof men zat te studeeren, wat men er verder zou mee doen en alsof men wachtte op toelagen. / Ik meende dat ze aarzelden en misschien hebben ze ook wel geaarzeld. Maar toen ik dien man door de straat zag krochen met zijn kruiwagen papieren zakken en daar ik zag, dat hij weldra ineen ging zakken van het eenvoudig gewicht, werd ik gewaar, dat het de schoonheidsmiddelen waren die aangebracht werden en dat hij niet verder zou gera-

ken dan den geteekenden gevel. / Nu doet men dat met kleine stukjes glas. Het is eenvoudig verbijsterend, wat men den dag van vandaag met kleine stukjes glas kan doen. Vanwaar dat glas komt, wil ik me niet afvragen (stukjes glas, dat was vroeger overschot van glazen voorwerpen die als zoodanig hadden opgehouden te bestaan) en het zou me niet verwonderen, indien men thans glas in stukjes qua talis produceerde. / Stel u die stukjes dan ook voor in zooveel kleuren, als het u uw inbeelding toelaat en denk eens na, wat al kleuren men nog bijmaken kan, als men ze dooreenmengelt. Men maakt er zooveel kleuren van, dat men eenvoudig van den eenen dag op den anderen hetzelfde niet meer kan vinden. Daarom eindigt men vandaag tusschen de ramen met gebroken lijnen, om morgen te kunnen voortdoen alsof men niet opgehouden had, maar de samenstelling is gewijzigd en zij die het weten, zullen het blijven zien ten eeuwigen dage. / Die menigvuldigheid van kleuren werkt aanlokkend en men wil aan elken gevel een speciaal karakter geven, hetzij dat men onder de vensterbanken een kubistische teekening aanbrengt, als hing er uit elk raam een lap neer, hetzij dat men een versiering zet boven elk vensteroog, een streep lijk bij de clowns, twee lijk op het voorhoofd van weldenkende menschen,

drie, lijk van het Schin, de eerste letter van den Naam Gods, Schaddaï, teeken, dat Rabbi Gabriël op het voorhoofd droeg. / Deze gebruikt lichtgroen met telkens een zwarte streep, die hoegenaamd niet gelijkt op een sluitsteen, boven elken boog. Wis en zeker zijn allen die het zien akkoord om toe te geven, dat het zoo deftig is als voornaam. Voor het zwart smeert men zwarte specie en, voor het groen, groene en dan werpt men voortdurend van uit een versleten waschkom ad hoc, grepen overeenstemmend glas totdat er geen meer blijft kleven. Wat neergevallen is keert men bijeen en met hetgeen wat liggen blijft spelen de kinderen speciaal uit de gelegenheid geboren spelen, snijden zich terloops in de vingeren en zuigen in gedachten het bloed binnen, om niets te laten verloren gaan. / Alles bijeen (mortel en glas) is de laag een beetje dik en er zijn plaatsen waar men het hout van de vensterramen niet meer ziet; aan wederkanten van de deur heeft men een pilaster nagebootst met een uitspringend kapiteel, dat niets draagt, wel te verstaan, en waarvan de hoogte bepaald werd door de lengte van den arm van den bezetter, zoodat de kapiteelen boven de deur uitsteken en gedeeltelijk tegen de ruit van den waaier kleven en men ze in den gang van achteren kan zien. / Ik had me dat huis in alle

kleuren kunnen voorstellen, maar in deze kleuren weer niet. Het ziet er nu uit (het kijkt nog altijd naar den hoek) lijk een werkmanskind, dat in de stad is misloopen en een soirée-kleed draagt van drie ellen voor een frank, terwijl de tweelingzuster daarnaast, met de witte steentjes, op een kokin gelijkt met een hardgesteven schort die ze pas heeft opengeschud. Beide zijn een beetje loensch van uitzicht. Familietrek.

De nieuwe vitrine

GE wilt een nieuwe vitrine steken en ik versta dat. En ge wilt dat het iets buiten het ordinaire zij en dat versta ik nog beter. Ge wilt er iets van maken, wat den kooper aantrekt en wat uw oude zaak een nieuw cachet zal geven. En of ik dat versta. Ik zie, dat ge niet zult aarzelen het noodige geld te besteden en desnoods er wat op te nemen en ik wacht naar uw orders. Ik zal u goeden raad geven ook, ik zal u toonen wat ik elders heb gemaakt en ik ben natuurlijk bereid, die verscheiden verwezenlijkingen te combineeren en te veranderen, als ge dat liever hebt. / We beschikken, ik mag dat vrij zeggen, over een gamma van materialen, zooals men er den weerga niet van vindt in de heele geschiedenis der bouwkunst. We zijn ver van den tijd, wanneer men alleen houten vitrines met houten kroonlijsten maakte. We maken nu vitrines van alles. We

(De bouwmeester spreekt)

maken er van koper en van nikkel, van glas en van marmoriet en van alle uitdenkbare simili's. / Ik hoor, dat ge de voorkeur geeft aan marmer, bronzen huisnummer en uw firmanaam in Engelsch geschrift dwars over de ruit. Dat doen wij ook. Nochtans zou ik uw aandacht willen vestigen op verguld spiegelglas met een sierlijke néonletter. / Wat men ook veel begint te zien, is een groot nutteloos vlak boven de vitrine, dat de ramen der eerste verdieping bedekt en dat we b.v. geheel en gansch in gouden steentjes, of, wat nog rijker is, in zuiver bladgoud konden uitvoeren. / Onderaan maken we een poortje in geglazuurden baksteen en een nis om een kaars in te zetten. Maar we gaan niet door dat poortje binnen, o neen, we snijden den ingang eenvoudig uit de ruit en we sluiten het geheel af met een ijzeren tralie met groote mazen. / De uitstalling zelf wordt uitgevoerd in geplakte sycomore en met onrechtstreeksche verlichting. We exposeeren alleen een deurklink, die we met een rood lint verbinden aan den prijs, die met een plakleertje tegen de zoldering wordt gehangen. / Het zal heelwat anders zijn dan de vitrine van den beenhouwer en die van den schoenwinkel en ge zult kunnen wedijveren met de grootste magazijnen. / Gewis, de breedte van uw huisgevel is amper vier en halve

meter, maar we halen het in in de hoogte. De eerste verdieping wordt opgeofferd tot aan het kruis der ramen, waar we over een opening van 0,50 m. blijven beschikken voor de verlichting en de verluchting (de kapitale zaken). We kunnen eventueel een rond gat uitsparen in het gulden bord, waarin we uw initialen op gesmeed ijzer zetten. Wat ge verder met uw huisgevel gaat doen, is niet onze zaak, daarvoor kunt ge u wenden tot een gewoon ondernemer en dat heeft trouwens geen haast. De menschen kijken niet meer zoo hoog. / Ge vraagt, of dat niet zal afsteken tusschen het groene marmoriet van links en de roode steentjes van rechts. Dat zal natuurlijk afsteken, maar in gunstigen zin. Uw uitstalraam zal een rustpunt zijn voor den wandelaar. Uw straat vindt ge schabouwelijk en, als we ze zoo bekijken, moeten wij u gelijk geven; boven is ze een opeenvolging van vervallen gevels en onder is ze een mannekensblad van schreeuwende kleuren. De nieuwe benedenverdiepingen zijn van mekaar gescheiden door slordige gootbuizen. / Maar we zijn niet gekomen om aan zoogenaamd urbanisme te doen. Ik meende, dat het alleen om uw vitrine ging, die vier en halve meter breed is. En daarom gaat het dan ook alleen. Tooit de roos zichzelve immers, zij siert meteen de gaarde. / Neen, Mijnheer, ik verzeker

u, dat het voortreffelijk zal zijn. Het zal er ongeveer uitzien als volgt : tusschen de groene marmoriet aan den eenen kant en de roode steentjes aan den anderen, slaan we een groot gat, dat we flankeeren met een handbreed kostbaren marmer; boven het gat hangen wij het gouden bord met de ronde patrijspoort en de initialen. Het bovengedeelte van uw gevel zal verder tusschen de twee belendende huizen blijven hangen, zooals gij het van uw vader hebt geërfd. Een marmeren dorpeltje geeft toegang tot de sycomoren woestijn met de geëxposeerde klink. Het zal van een buitengewone distinctie zijn. Ik laat u een devis geworden tusschen dit en acht dagen.

DE SCHILDERKUNST

De man van de straat kijkt eerst naar de lijst, om over de waarde van het doek te oordeelen en daarbij heeft hij gaarne, dat op het doek dingen geschilderd staan die hij kan onderscheiden. / Daar de kostbare lijsten uit de wereld zijn, wordt de zaak voor den gewonen man bijzonder hachelijk. Als hij het platte lijstje ziet zonder ornamenten, kopergroen of zwartbruin, met tinnen blaadjes belegd en met bistre gepatineerd, meent hij te mogen vragen, van welken knoeier het is, oordeelend, dat het goed staat, zich een beetje losjes te

toonen. / Als hij verneemt van wie het is en wat het kost, zegt hij, dat hij wel zag dat er wat inzat. Maar straks vertelt hij dat het waanzin is. Hij wordt bijzonder terughoudend, als hij niet duidelijk ziet wat er op staat. Ja, zegt hij, hij heeft in alle geval de verf niet gespaard. Maar hij wou het nog voorniet in zijn huis niet. / Als hij een tentoonstelling bezoekt, is het hem telkens een ontgoocheling, daar niemand aan te treffen, dan de juffrouw met de prospectussen en het busje voor de teringlijders of den artist, die hem staat af te spieden, of hij geen goesting krijgt. Dan gaat hij van het eene doek naar het andere, aan elk evenveel en even weinig tijd gunnend, uit vrees, te worden aangesproken. Bij het buitengaan, knikt hij den schilder toe, als van te zeggen, 't is oprecht goed gedaan, mijnheer, maar hij verdwijnt lijk iemand die aan het lustig wiel is ontsnapt. Met oude meesters is hij gerust. Van het oogenblik dat het oud is. Dan hangt het in kerken en musea, daar waar men stil moet zijn, beklemd en ingetogen. Potverdorie wat een kader. De menschen, ge zoudt zweren dat ze leven, de kleine kinderen, ge zoudt er in bijten, de vruchten, ge voelt het water ervan in uw mond komen, de beulen, ge ziet de wreedheid op hun gezicht. / De ondervinding heeft den man van de straat geleerd, dat dit

beoordeelingen zijn waarmede men niet te koop loopt, maar die men aan zijn vrouw kan zeggen op een reis van vijf dagen. Als hij er moedermensch alleen vóór staat (even rondkijken), gaat hij voorbij de schilderijen met een snelheid van vijf kilometer per uur, maar, in aanwezigheid van getuigen, den kamerbewaarder, den heer die hem rondleidt, speelt hij de noodige komedie : hij doet een paar stappen vooruit en een paar stappen achteruit, hij kijkt door zijn hand lijk door een buisje, hij gaat korterbij om aan de verf te voelen en den naam te lezen en zegt humhum als hij hem niet kan ontcijferen, soms mompelt hij, alsof het voor zichzelf was, wat lijn, wat kleuren en als hij ergens komt, waar hij een kopij van Rubens weet hangen, voelt hij zich gelukkig, te kunnen herhalen, wat voor een kerel het toch was, Rubens.

Wat is 25.000 fr?

MEN voelt zich gerust, als men vernomen heeft, dat het schilderij 25.000 fr. kost. Het is inderdaad zeer nuttig als de prijzen worden vermeld. Hoewel men zou denken, dat de afmeting weinig aan de waarde doet en dat men zoo goed kan slagen in een klein stuk als men tegenslag kan hebben in een groot, doet het toch altijd deugd, te ondervinden, dat zelfs de artist zich door de afmetingen laat leiden en ongeveer het dubbele vraagt voor iets dat

eens zoo groot is. Het is als een redboei in een draaikolk. Wie aldus enkele prijzen in zich heeft opgenomen, kan al spoedig beginnen schatten en daarna in het prospectus kijken, of hij juist heeft geraden. / Want met schilderijen is het lijk met de beurs, een zaak van vertrouwen, van wat men er voor wil geven, van wat er de man durft voor vragen, de man, die, met zijn vinger vol zwarte verf, glimlachend zijn naam in den hoek heeft gezet. / Wat er op staat is heelemaal ondergeschikt. Nochtans ook dat kan men lezen tusschen het volgnummer en den prijs. Als men ook dat weet, voelt men zich eens te meer gelukkig, want men dacht (onder ons gezegd), dat er niets op stond. Dat het verder mooi is, hoeft geen betoog, de menschen loopen er langs met gesmoorde stappen en met hun hoed in de hand, bijna biddend. / Men moet weigeren de heiligschennende gedachte te laten binnendringen, dat men u een reusachtige blaas in den nek slaat. Men moet doen lijk de anderen, elke letter van den gewijden naam met ontroering lezen, voor elke veeg van den grooten man zijn speeksel inslikken. Men moet doen, alsof men geloofde, dat hij het opzettelijk zoo deed, of het met een borstel is geschied of met den achterkant van een lepel, in een vlaag van waanzin of in een dronken roes of in een moment

van overwinnelijke geestigheid. Het resultaat is daar en de naam staat er onder. De procureur komt er alleen tusschen wanneer men er den naam van een ander onder zet, want van hetgeen er op staat buiten den naam, kent de procureur ook niets.

Beschilderde plankjes

De schilderkunst, lijk de letterkunde, moet gerangschikt worden tusschen de oppervlakkige kunsten. De schilderkunst tast de oppervlakten slechts langs één kant aan. Sedert het uitvinden van het triplex, vergenoegt zij zich met triplex en ze zou zelfs bordpapier en éternit gebruiken, als de nood aan den man kwam (en de nood in de schilderkunst is bijna altijd aan den man). / Triplexen schilderijen komen hoelanger hoe meer in zwang; ze zijn dun en handig en met een beetje voorzichtigheid blijven ze glad, stijf en onveranderlijk. / De kunstenaars die met triplex werken, vertrekken van de waarde van het hout en kunnen procentsgewijs voorspellen, hoeveel de verf de waarde van de plank zal verhoogen. / Die man had geen pretentie. Hij vroeg 15 fr. voor 15 x 20, 30 fr. voor 20 x 30, 30 x 60 kostte 90 fr. en de afval was getarifeerd in verhouding. Door afval bedoel ik lange lage en hooge smalle schilderstukjes, waarop een horizon staat of een berk, dingen waarmee men zoo ver en zoo hoog kan gaan als men wil. / Hij zei zelf, dat het geen

kunst was. / Men wist niet, hoe hij het aaneenstootte, behalve de ruikers met hortensia's. Deze werden gemaakt met een uitgesneden kurk, waarmee men zooveel bloempjes kon drukken, als noodig waren, om de groote bloem geheel vol te krijgen; door er wat meer te drukken in het midden en wat minder (tevens minder op het kurk drukkend) aan den buitenkant, bekwam men zelfs iets, wat we geneigd zouden zijn, volume of perspectief te noemen. / Maar het landschap en de zee zijn onuitputbare onderwerpen; de weg, de molen en de boom, de baar en de boot, zonneschijn, natte en sneeuw, vermenigvuldig dat allemaal door mekaar en ge bekomt reeds fantastische getallen en daarbij het boschkapelletje, dat alle menschen ontroert, die niet weten waar het staat. / Soit. De schilderijen lagen rakelings langseen, boven elkaar en onder elkaar, op een schuin bord en als men zijn goesting niet vond in de bovenste laag, kon men kijken in de volgende. 's Avonds dekte men het ding af met een zeil. / Menschen die kunstwerken willen koopen moeten kunnen kiezen en als de schilderij hunner keuze toevallig verkocht was, maakte men dezelfde andermaal. Van de stormluchten van 60 cm. b.v. kon men er nooit genoeg in voorraad hebben en het gebeurde dan nog, dat ze op waren. Maar wat is vier en twin-

tig uren wachten voor iets wat bestemd is om een heel leven mee te gaan?

De artist in den wagen

DE wagen zit vol met gewone stervelingen en hij rijdt door den mist. Van voor kijkt men vóór zich en van achter bezijden, maar er is niets te zien; er is alleen een zeker vermoeden van dingen die achter den mist zitten. Van wat zou men praten, tenzij van de dingen van het dagelijksch leven? Van de kinderen en van den hond, van de keuken en van de levensduurte? / De artist nochtans is geen gewoon sterveling, hoe zou hij artist zijn? Hij is kort en breed lijk een wolk, donker lijk een donderwolk en het is niet alleen hijzelf, maar hij heeft een overjas en een sjaal en een map en de artist zinkt neer achter in den wagen tusschen twee dames, omdat hem dat toekomt. / De artist in den wagen verandert den wagen; hij rijdt alleen, hij rijdt zelf; wij zitten tegen de wanden geslagen, met den artist tusschen ons in. Hij noemt het een triomfantelijke reis. De reis wordt triomfantelijk. / Hij heeft niets achtergelaten, geen vrouw en geen kinderen; hij komt uit een huis lijk een schouwpijp, zwart lijk een schouwpijp, van onder tot boven gevuld met zijn werken. Zijn œuvre wel te verstaan. Maar hij heeft veel meer bij zich dan hij achterlaat; hij heeft bij zich zijn eigen scheppende kracht. / De artist is

eigenlijk een natuurgeweld. Het is allemaal geweldig. Al wat hij voelt, al wat hij eet, al wat hij doet. Hij bemint geweldig die hij liefheeft, hij haat geweldig die hij haat. De boterham is de smakelijkste dien hij ooit geëten heeft. Het vuur is het schoonste dat hij ooit heeft gezien, de wagen is de lekkerste waarin hij ooit heeft gezeten en de honderd vijf en twintigste man die zijn tentoonstelling bezoekt, is de uitgelezen man bij uitmuntendheid. / Hij ziet klaar in de wereld en in de samenleving. Veel klaarder dan wij. Wij antwoorden lukraak, maar altijd min of meer juist, omdat hij ons liefheeft. Misschien vindt hij ons schrander. Horrorum, schreeuwt hij. Daar zag hij weer de leelijkigheid in al haar afgrijselijkheid. Wij waren nog lang zoover niet, maar wie weerstaat als de artist horrorum roept? / Horrorum het onderwijs en horrorum de administratie. Eenmaal dat ze 'r gekomen zijn, doen ze niets meer; ze weten reeds wanneer ze gaan gepensionneerd worden en wat ze jaarlijks gaan opstrijken; wat zouden ze nog doen? / Horrorum de kartonnen gebouwen. Ik ging binnen en ik zei, wat hebt ge hier uitgericht en men vroeg, wie zijt ge en ik antwoordde, wie ik ben komt er niet op aan, maar wie zijt gij? / Zie die koeien in den mist, die uiteengedreven worden door den wagen. Het is een tableau. De artist is

gelukkig. / En dien keer wanneer hij in den schoorsteen heele boomen zat te stoken en dat ze gingen kijken naar de vlammen boven het dak, was hij ook gelukkig; van een glas bier is hij zat en misschien zelfs van een glas water. / Hij bezit niets en hij droomt van heerlijkheden. De naaste week kan hij zoo een wagen hebben, maar hij wil niet verkoopen. Hij heeft moedwillig slecht werk gemaakt, maar het is schoon gebleven. Hij kan er niet van scheiden. Alles wat hij aanraakt wordt schoon. / Niemand kent grootere miserie dan hij, niemand kende meer miskenning en minachtig, maar hij is de gelukkigste mensch van de wereld.

Verstelsel

DIE twee schilders zaten dag op dag in de kerk om een stukje brood te verdienen. Ze zaten met den rug naar mekaar, kwestie van de concentratie en van de concurrentie, maar als de eene ging uitblazen aan de deur, ging de andere naar zijn schilderij kijken, kwestie van de concurrentie ook. / Er waren nochtans meer dingen, die ze van elkander scheidden en dat was b.v., buiten hun karakter, hun techniek en hun methode, hun physiek. / De eene zag er uit als een schilder, met een zwart baardje en lange haren en, als hij de oogen sloot en, met het hoofd achterover, tegen een pijler leunde, in een houding, die niet zonder aardigheid was, was

het alsof hij van de hand Gods was geslagen (uitleg, die trouwens voor de hand lag), terwijl de andere er eveneens uitzag lijk een schilder, maar met een kalen schedel, een langen baard en kleine oogskens. / Die met den haardos schilderde in een anderen toon dan de kale; hij had zijn doek heelemaal ineens aangevat en werkte van den eenen hoek naar den anderen, zonder te weten, waar hij zou uitkomen. De kale daarentegen, had vooraf met potlood geteekend en zette stapvoets in de verf, vast besloten, nooit meer terug te komen op het deel dat hij voltooid had. / Wie hun naar hun oordeel vroeg over den andere werd schouderophalend onthaald met, hij is een impressionnist en kan niet teekenen of met, hij is een droogstoppel, die geen kleuren ziet. Die met het kale hoofd zat er over te tobben, hoe het mogelijk was, dat iemand zulke scheeve zuilen zette en allen zin voor verhoudingen scheen te missen; die met de lange haren zocht almaardoor de hevigste kleuren van zijn palet, verontwaardigd als hij was over de koude gewetensvolheid van den kale. / De man van de kleur had een hoekje uitgezocht met als middenstuk het licht rond de Heilige Maagd en den berg ruikers waarop zij stond en hij had een groot glasraam uitgespaard waarin al de edelgesteenten fonkelden van den doordringenden zonne-

dag. Die van de lijn zat in een koud gebleven zijbeuk met zwart-en-witte grafzerken, waar het licht schaars binnenkwam; de laatste had het uitsluitend gemunt op de bloote heerschappij van de grijze bouwstof en hij betrachtte alleen, deze weer te geven in de stille tonen der werkelijkheid, terwijl de andere zijn toevlucht zocht in een coloriet, dat nooit iemand had gezien en zijn gewelven wat verlaagde om ze op het doek te krijgen. / Naargelang van het vorderen der werkzaamheden, groeide nochtans in beiden het bewustzijn, dat de andere iets had, wat hijzelf miste en wat hij hem nooit zou nadoen. / Hoe het tenslotte gekomen is, weet niemand, of het wonder misschien heeft gewerkt in de stille beslotenheid der werkzame namiddagen, maar zekeren avond zijn beiden in de schemering vertrokken langs een verschillende deur, met elk onder den arm het doek van den andere en ze hebben het thuis opgehangen aan een nieuwen nagel boven een leege schapraai.

De componist

DE MUZIEK

De componist vindt een deuntje bij het ontwaken en, terwijl hij koffie drinkt, vindt er een tweede en hij zegt, Vordjak (als hij b.v. Dvorak heet), we gaan eens een symphonieke maken. / Hij weet natuurlijk niet, hoe z'er uit zal zien, als ze af is, maar

hij begint alvast, betrekkelijk traag, omdat hij er niet veel zin in heeft, maar versnelt het tempo wijl hij vordert, wegens een afspraak rond half tien en, opgetogen vertrekkend, doopte hij, met zijn wandelstok molekens makend, dat eerste deel : adagio, allegro molto. / Terugkomend van het rendezvous, ontmoette hij een dikken heer die traag en voornaam langs de vest stapte, met, op zijn buik, een zware horlogeketting en die, neuriënd voor zijn persoonlijke rekening, tusschen zijn vooruitgestoken lippen klanken voortbracht van een Engelschen hoorn. De componist, opnieuw aan de symphonie denkend, die hij had laten liggen, zonder te weten, wat hij van het tweede deel zou maken, na den dikken heer te zijn gekruisd, vertraagde den stap en ging naar huis toe, al buik vooruitstekend, die hij had, alsof hijzelf een dikke heer was geworden met een gouden ketting. Waarop hij zijn tweede deel in één adem afwerkte met veel Engelschen hoorn in en hij noemde het : largo. / In zijn handen wrijvend, omdat hij als vanzelf in de helft was gekomen, overlas hij de twee deelen en er niet het minste verband tusschen vindend, maakte hij uit scherts (scherzando) voor derde deel een spottende samenstelling (met bibberende strijkstokken) met herhalingen in uit de twee eerste deelen en, na in de coda nog eens

op het largo te zijn teruggekomen, denkend met spotzieke verteedering op de toekomende geslachten, die hem een genie zouden noemen, heette het derde deel: scherzo. / Op die manier was het allengskens middag geworden. Hij ging muizen in de keuken, dekselkens oplichtend, wat er ten beste was en zag, dat het voor de zooveelste maal pekelharing met boonen was. Hij hief luidkeels het Vaderlandsch lied aan en, het zingend, voelde het genie in zich en de fierheid van zijn vaderland te zijn, van hem. / Door tusschen de twee onsamenhangende deelen een samenhang gebracht te hebben, had hij er opeens drie gekregen en, vol van vreugde, bracht hij een glorievol slot aan, des de luider, omdat het vlug moest gaan, om het eten niet te laten koud worden en hij schreef er in groote letters bovenop: allegro con fuoco.

De dichter

Voor een cantate of voor een lied bestaat vooraf een substatum in gebonden of ongebonden stijl of het wordt er voor gemaakt. In tijdsorde alvast gaat het gedicht vooraf, want ons is onbekend, een voorbeeld, waar het gedicht achteraf werd gemaakt, tenzij de Brabançonne nu en dan. / Het is alsof de muzikant onbekwaam was, zich op een andere manier dan met muziek uit te drukken; men zou haast zeggen, dat hij niet heeft leeren schrijven

in den materieelen zin des woords. Wanneer hij schrijven kan, dingen zooals brieven en schuldbrieven, nooit heeft men er een gevonden, die kon schrijven in gebonden stijl. De gevoelens die zij verklanken, zijn van anderen, van menschen die een rijk inwendig leven hebben en daarbij het woord en het rijm meester zijn en ook den voet en het vers. / Zoo zouden er gedichten van Heine zijn, die honderdmaal en meer op muziek werden gezet. Verscheen Heine telkens op het verhoog, zouden wij hem allen kennen en we zouden hem groeten langs de straat. / Wanneer een dichter in leven is, verschijnt hij inderdaad op het podium. De menschen vragen zich af, wie die dunne menheer is (ze vallen in 't algemeen nogal dun uit) en ze juichen hem toe, omdat men nooit uitgejuicht komt na een muziekstuk te hebben gehoord. De componist met zijn bloementuil denkt er niet aan, dezen aan den dichter af te staan (deze volstaat immers met zijn lauwerkroon), want hij is voorgenomen, de componist, hem thuis in een vaas te zetten. / De dichter, lijk het zaad dat heeft gekiemd, is aangewezen om in de duisternis van den bodem te vergaan. Hij maakt de drie voorgeschreven révérences en daalt voorzichtig het trapje af. Daarop bisseert de componist den slotzang. / De dichter heeft spijt dat hij geen muziek

kan maken, want dat wat hij in zijn gedicht heeft gelegd kan geen muzikant er uit halen, wat zeg ik, ze slaan het schoonste over; ze laten uit de verzen de voeten vallen die het meeste zweet hebben gekost en uit de zangen de schoonste strofen. De menschen weten niet meer waar ze zijn, maar ze zeggen geen woord. Het is alsof den componist vrijheden waren veroorloofd die meer zijn dan dichterlijk en dat hem zijn liberteiten niemand kwalijk nam. Maar schrijf eens een arme taalfout (hetgeen de gebonden stijl soms meebrengt) men zal ze u ten eeuwigen dage vóór de voeten werpen. / Natuurlijk is het de dichter, die het laatst lacht. Idioot, zegt hij bij zichzelf, zoo een verwaand kwibus, die zich tooit met andermans veeren, indien wij, dichters, er niet waren, waar ging de muziek naartoe?

De opera

Ik zag op de tram een man die daags te voor naar de Opera was geweest. Maar ai mij. Wat had hij weer gezien? Hij zocht in zijn zakken naar de kaartjes. Ach ja, Parsifal had hij gezien. Dat is niet meer menschelijk, zei hij. / Zijn vriend had hem gezeid, dat hij naar Parsifal ging en hij had gezeid, ik ga ook en zijn vrouw had gezeid, ik ga mee. Hij had den vriend onder de poos ontmoet en de vriend, de vriend was in de wolken. Ehwel, had hij hem geantwoord, hebt ge daar nu iets van verstaan? Jamaar,

had de vriend gezeid, de muziek. De muziek, had hij geantwoord. Er zijn toch aardige menschen in de wereld. / Naast hem zat een Hollander. De Hollander verstond er niets van. De Hollander had hem gevraagd, in wat voor taal ze zongen. Wel, had hij gezeid, in 't Vlaamsch, eigenlijk in 't Nederlandsch; ik ben hier van de streek en ik versta er ook geen woord van. Dat is wel aardig niet, had de Hollander gezeid. En toen waren beiden zich beginnen inspannen, om ten minste iets te verstaan en hij had zijn vrouw aangespoord om ook eens goed te luisteren, maar het was tevergeefs, het bleef onverstaanbaar / Het was schoon van costumes en mise en scène, daar gaat niks van af, maar het bleef en bleef duren. Hij bootste de houdingen na; hij stak zijn rechtervoet achteruit en hief zijn linkerarm omhoog en hij bleef zoo een tijd staan en toen zette hij zijn linkervoet achteruit en stak zijn rechterarm in de lucht. Dat deed hij zoo op het trambalkon, dat al de menschen het zagen en hij riep mij tot getuige. Ik knikte van te zeggen, dat ik het snapte, maar toen liet hij zijn bovenlijf scheef hangen en stak zijn twee armen uit langs zijn hoofd../ Zoo een burger op een trambalkon op een nuchteren morgen, bevindt zich in extra omstandigheden om een opera te parodieeren. / Want we moeten toch zeggen, dat men op het

tooneel andere manieren heeft dan in het gewone leven en dat, als men op het tooneel moest doen lijk op een trambalkon, we evengoed konden thuisblijven. / Over Parsifal had ik wel een en ander kunnen zeggen, dat hem er misschien toe had bewogen, zijn meening te herzien, maar op dat oogenblik viel het me niet te binnen en ik bepaalde mij er bij, in het midden te brengen, dat het toch van Wagner was. / Of hij met het schommelen van de tram den naam Wagner niet verstaan had, maar hij pinkte veelbeteekenend, alsof hij zeggen wou, ah 't is misschien daarmee. Ik pinkte terug.

Het orkest

Ik pleeg stom te staan voor de natuurlijkheid waarmee de menschen het wonderbare zien gebeuren. De voorwerpen hebben ze een naam gegeven en ze denken, dat het daarmee uit is, dat de naam alle geheimen oplost en alle verdere vraag overbodig maakt, of, liever nog, ze denken niet. / Weet ge waarom uit een piano klanken komen en uit een kleerkast geen? Omdat het eene meubel een piano is en het andere een kast, terwijl wij hetzelfde verschil kunnen vaststellen tusschen een cello en een stoel, een klarinet en een wandelstok, een saxofoon en een pollepel. Men vindt het niet meer dan natuurlijk. / De kinderen zijn geheel anders, ze vinden alom violen en strijkstokken, ze blazen op den trech-

ter, ze tokkelen op de tafel en het geluid doen zij er zelf bij. / Dat probeert de volwassene niet eens, omdat hij den naam der dingen kent, geen fritten maakt in een keteltrom, den wasch niet ophangt aan een harp, geen brood roostert op een xylofoon, geen contrabas aan zijn hart drukt, geen piccolo gebruikt om zijn mémoires te schrijven, geen schuiftrompet om gordijnen te bevestigen, geen fagot om in een beerkuip te roeren / Niets in de wereld kan hem verbazen; hij is over alle vragen heen. Wanneer men hem vraagt, of de cello's met kracht in het plankier gedreven werden en of ze daar zullen blijven staan, als het concert uit is, haalt hij medelijdend de schouders op. / Dat men op de fagot een metalen buisje heeft gesoldeerd, dat berekend werd op den afstand waarop het instrument van het gezicht van den instrumentist moet blijven, met een penseeltje aan, waarin het mogelijk is, voor meer zekerheid, de tanden te zetten, vindt hij de natuurlijkste zaak van de wereld. / Hij vraagt zich niet af, waarom de hobo met haar scherpe tong in de lippen van de hoboïst bijt en het zou hem verwonderen, als ze plotseling moest beginnen kronkelen lijk het serpent van Mozes. / Hij let niet op de moeite, die de fluitist zich geeft, om altijd juist in het kleine gaatje te spuwen dat hij vóór zijn mond houdt en hoe hij tracht

met zijn handen zoover mogelijk van die vieze operatie te blijven. / Het komt niet in hem op, de pizzicato's te aanzien voor een vlooienvangerij op groote schaal. / Het heeft hem nooit verveeld, dat de snaartuigen zoo ouderwetsch van model blijven en dat er niemand aan schijnt te denken, hun vorm aan te passen aan onze moderne kleederdracht. Hij schijnt er volkomen in te berusten, dat ze tot het einde der tijden gevernist zullen wezen, dat de piano zwart zal blijven en de harp verguld, het slagwerk mat en het koper blinkend. / En als hij als het ware uit zijn zetel wordt gelicht door een fortissimo der tutti, vindt hij het nog maar met moeite genoeg voor zijn schoone centen.

De muziekwereld

BUNBURRY heeft het voorrecht regelmatig in aanraking te komen met musici. Voor hem was het veel beter, indien men hem alleen met de muziek in aanraking bracht, maar de muziek zonder de menschen is ook niets voor hem. / Zoo is hij : als men zijn oordeel vraagt, schiet hij wakker en als hij een oordeel verneemt, stemt hij ermee in; als hij verschillende oordeelen verneemt, zou hij moeten kiezen en zit dan te zinnen op iets, dat hij zou kunnen zeggen en wat noch het een noch ander zou zijn, maar hij vindt het niet. / Als hij na het concert den componist, de eerste viool, den solist en de soliste

ziet, zegt hij regelmatig proficiat. Waarom ook niet, zelf zou hij het niet kunnen. Hoewel hij van oordeel is, dat de moeilijkheden die aan het vak zijn verbonden, minder aanzienlijk zijn dan men het wil doorgeven en dat een man die van 's ochtends tot 's avonds op een kruk zit te werken aan dingen die niet gespeeld, gezongen of uitgevoerd worden, het veel harder heeft en dan nog geen bloemen ontvangt. / Hij heeft altijd den indruk, dat hij op een optima uitvoering aanwezig is. Het is in die overtuiging, dat hij telkens in zijn handen klapt. Hij klapt evenwel juist genoeg in zijn handen, om de solisten het geven van een extra nummer te sparen, zonder daarin echter altijd te slagen, maar, als hij er niet in slaagt, klapt hij opnieuw in zijn handen, daar de zaak toch verloren is en hij niet wil doorgaan voor minder geestdriftig dan een ander. / Wanneer hij daarop naar huis kon gaan, was er nog niets verloren. Integendeel, hij kon zich aanzien, lijk zooveel anderen, voor een man van de kunst om de kunst, juist lijk zooveel menschen, die zich heel godvruchtig achten, om des Zondags in de kerk een half uur aan henzelf, hun huishouden en hun toekomst te hebben gedacht, op een stoel, die daarvoor speciaal werd gemaakt door het huis Lebeer. / Maar ze zetten hem in een zetel en ze noopen hem, com-

plimenten te maken aan de dramatis personae, die er minder op uit zijn, te vernemen, hoe hun kleeren zitten, dan van zich op één lijn te zien stellen met Paganini, Liszt of Koning David, Walter von der Vogelweide, Fleta, Chaliapine, Beethoven, Wagner of Johan Sebastiaan Bach, met Weingartner of Toscanini of met de Malibran. / Dan ondervindt hij, dat hij niet geluisterd heeft en dat hij, zelfs indien hij geluisterd had, niet de geringste bevoegdheid bezit, om de minste vergelijking te maken. De eene zangeres heeft hij mooier gevonden dan de andere en, wat het zingen betreft, heeft hij verschil gehoord tusschen de stemmen, wegens het feit dat de eene een alt was en de andere een mezzo, van welke indeeling hij juist genoeg weet, om er niet mee voor den dag te komen, zoomin trouwens als hij zich op het terrein van bantams en zwaargewichten zou wagen na afloop van een boksmatch; bij het exponeeren van de viool solo, heeft hij zitten zinnen op een geschikt middel om de jas voor sleet te vrijwaren en of men geen rok in leder of met een ingewerkt lederen stuk kon maken, ofwel, of men aan het instrument zelf niet iets van biljartlaken kon aanbrengen, lijk de Brusselsche trammannen aan den riem van hun geldzak en hij heeft zich afgevraagd, waarom men geen velogat zet in de broek

van den pianist. / Dat kon hij natuurlijk allemaal zeggen, want de anderen hebben al dien tijd met verheven dingen bezig geweest, maar hij voelt, dat hij er zich moet bij bepalen, langoereus voor zich uit te kijken, alsof iets onbepaalds zijn hart beklemde, dat hij, door het feit zelf, niet bepalen kan. / Allengskensaan wordt hij, tot zijn verwondering, gewaar, dat hij alleen volkomen tevreden is. Want de muziek is het delicaatste wat bestaat en een volkomen geslaagde uitvoering is niet van deze wereld. / Zoo verneemt hij b.v. dat er geen contact was met het publiek, dat de acoustiek en de sonoriteit veel te wenschen overlieten, dat er zelfs geen contact was tusschen den dirigent en het orkest, dat er een verschil van opvatting was tusschen den toondichter en den solist, dat de zanger mat was, dat hij trouwens niet genoeg gerepeteerd had en dat hij niet den tijd had gehad om het geheel in zich te laten gedijen, dat het uur noch de dag goed gekozen waren en dat de hoogste tonen van de kopers tegen een mouluur botsten, terwijl het tromgeroffel gedeeltelijk werd opgeslorpt door de pelsmantels in de zaal. / Daarop volgt regelmatig de beschrijving van ergens een beroemde concertzaal, waarin men zulkdanige werken heeft uitgevoerd, dat men zich afvraagt, of er nog iets anders dan goede muziek kan uit vertrek-

ken, zelfs al was die muziek slecht, al had de attaque-viool maagkrampen en al was de fagot een beetje winderig. / De vraag wordt, in aanwezigheid van den betrokkene, in het midden geworpen, of de componist, wiens werk men zoopas komt te hooren, de zaak niet wat aristocratisch heeft opgevat en of ze niet bij wat meer romantiek had gewonnen. Men had den man beter direct een schot in den buik gegeven. Men tracht het echter goed te maken met digressies over wat door aristocratie en romantiek dient te worden verstaan en men komt er spoedig toe, het een met het ander te verwarren. Men brengt den held van den avond met geweld aan de piano en, hoewel hij beweert te zingen lijk een wijnzak, men vindt het beter dan alles wat men tot hiertoe heeft gehoord en men verkiest het alleenspel van de piano boven een orkest met drie en zestig uitvoerders. Daarna komen herinneringen aan concerto's en récitals, die als zooveel mijlpalen geworden zijn in het leven van de aanwezigen en bij welke gelegenheid zij een zangeres hebben gehoord (en sommigen zelfs gezien) op het juiste oogenblik, wanneer ze niet groen meer was en toch nog geen sleet vertoonde, terwijl Bunburry zich niet herinnert, ooit iemand van dien aard gezien of gehoord te hebben; de geschilderde monsters die in zijn herinnering wor-

den opgeroepen, blijken op dat oogenblik over een ongeëvenaarde techniek te hebben beschikt, terwijl de zeldzame droomengelen met perzikenhuid en parelmoeren oogen ongenadig worden afgekamd, om niet de dictie te hebben bezeten, die, op dat oogenblik, in Noord-Westelijk Europa gedoceerd werd door een beroemdheid waarvan men de weerga niet meer zal zien in de eerste twintig jaren die gaan volgen. / Ge voelt hoe moeilijk het voor Bunburry is, daarop voor den dag te komen met de vraag te weten, of men spuwbakken zet bij de hoornblazers voor het leeggieten van hun instrument, hoeveel rietjes een gevierd hoboïst er in zijn leven doordraait en of het waar is, dat, tusschen de concerten in, in de cymbalen soep wordt gemaakt met versche stillevens. / Want de artisten, componisten, instrumentisten, librettisten en solisten gaan daarna over tot het uitkleeden van de administratie, die geld heeft voor alles wat geen kunst is en in geen geval muziek en die verwaarloost zalen te bouwen en ze behoorlijk te verlichten, musici te benoemen en ze behoorlijk te betalen, concerten te decreteeren en ze behoorlijk te financeeren en die nooit eens een rondborstigen kerel afstuurt, om een hartelijk woord te zeggen, een vedette te zoenen of een vergrijsd kapelmeester vriendelijk bij den baard te

nemen. / Bunburry is op den hoop toe ambtenaar.

Dirigenten en zangeressen

Zes dirigenten kunnen het niet halen tegen één zangeres. / Door den band zijn we getuige van het tegenovergestelde, één dirigent en verscheiden zangeressen; één dirigent die alles dirigeert en niet één chanteuse die alles zingt. / Met één dirigent en meerdere zangeressen, doet het concert denken aan een schoonheidswedstrijd (van stemmen); als er maar één zangeres is, gaat de wedstrijd, die geen schoonheidswedstrijd meer kan genoemd worden, tusschen de ruggen der dirigenten. / Want dat is ook een onderscheid tusschen zangeressen en dirigenten, dat men de eersten van vóór ziet en de anderen van achter. Ik verklaar me nader. Van de zangeressen krijgt men den voorkant en van de dirigenten den achterkant te zien en daardoor komt het, dat zangeressen niet in competitie kunnen komen met dirigenten. Van de eerste heeft men, ongeacht andere voordeelen, de mimiek en van de anderen het nekhaar. Aan de kleedij der heeren is nooit eenige eigenaardigheid. De rok is altijd gespleten beneden het middel en nooit er boven. De heer zit heelemaal ingesloten in een zwart- en wit ensemble, terwijl de dame kan putten in de eindelooze variëteit der stoffen en, in de stoffen, in de onbeperkte hoeveelheid der kleuren en daartusschen gerechtigd is,

min of meer van haar hoogsteigen zelfstandigheid te laten zien of vermoeden, in verhouding evenwel met de plechtigheid van het oogenblik en de uitstekendheid van de gelegenheid. / De keerzijde van den dirigent is heelemaal zwart en het is alleen het debordeeren van den boord en het uitkruipen, in largogevallen, van de hemdsmouwen uit zijn mouwen, die doen denken, dat hij aan den anderen kant wit is. De ontsteltenis is echter totaal, wanneer zich de zangeres omdraait en een rug laat zien van afmetingen die niemand, maar dan ook niemand aan den voorkant had kunnen verwachten, vermoeden, veronderstellen en, zeker niet, zich inbeelden. / Die keerzijde der médailles wordt getoond als de heele zaal overeind staat, de dirigent salueert en de chanteuse bloemen ontvangt. / Als men zes dirigenten achtereen van achteren ziet, kan men een studie maken over den rok door de eeuwen heen. Men vergelijkt rokken die nooit werden gedragen met rokken die dikwijls of lang werden gedragen of het voortdurend en ononderbroken worden; men ziet de mode veranderen en dezelfde blijven, de panden die verlengen en verkorten; men ziet rokken die geschilderd zijn; men ziet er die gemakkelijk zitten en men verneemt uit hun zwarte taal, hoe het gesteld is met den man die erin zit; men zoekt

naar het verband tusschen muziek en rok en men is telkens gelukkig, dit verband te vinden. / Dit verband is er natuurlijk niet, wanneer er een zijn eigen muziek dirigeert in een ontleenden rok.

De piano

De vleugel gaapt lijk een oester, hongerig naar de zaal. / Het groote monster staat in spiegelende verlatenheid, zijn onderlip en dentuur uitstekend naar den schamelen seriestoel, die weerloos wacht tot hij wordt opgeslorkt, lijk Jonas, maar in de xx^e^ eeuw. / De solist, in smoking, wordt op den voet gevolgd van een vage bladwendster. De solist gaat op den stoel zitten vóór het gebit en vaagt hetzelve schoon met een zuiveren neusdoek. Het monster heeft zijn meester gevonden. / Hij schuift den stoel voor- en achteruit, kijkt onderzoekend naar het licht (is hij er niet van tevreden?), zoekt op de zitting de rechte plaats voor zijn zitvlak, schudt met het hoofd en schijnt een besluit te willen nemen. Hij concentreet zich, trekt de schouders op en rondt de armen, spant de beenen en drukt met den wijsvinger op een toets. Als de snaar heeft opgehouden met trillen, drukt hij op een tweede toets. Het lijkt titatenwerk. Men luistert eerbiedig naar de kostbare klanken dezer onmenschelijke inspanning. / Aldus, van noot tot noot, geduldig verzameld, wordt het een motief dat, zich herhalend, onmerkbaar maar

ontegensprekelijk gestoffeerd wordt door een aanhoudend en steeds maar aanzwellend gerommel, dat moet worden verwekt door het bedrieglijk schommelen der linkerhand en het drukken van den voet op de pedaal, totdat het zoover komt, dat het motief van de rechterhand nog alleen aan de oppervlakte schijnt te liggen van een buidel geweld, die tot barstens toe is gevuld. / De solist is intusschen hoe langer hoe dieper over het monster gaan hangen; hij heeft de zitting verlaten met het betrokken lichaamsdeel; zijn haar is vóór zijn gezicht komen zwaaien; zijn hoofd, in de schouders getrokken, helt, stuikensgereed, naar het klavier over, zijn armen krijgen de spanwijdte van den albatros, terwijl, lijk een roofvogel op een reusachtige prooi, ontketend en blind, het tempeest komt gevallen. / Lijk de zeven hoofdzonden, lijk de oorlog, lijk de geesel Gods, lijk de Grijze Schotten, lijk de moord, lijk de begeerlijkheid, lijk de waanzin, lijk de haat, vaart de zwarte gier, met den rooden kop tusschen de twee kromme vleugels, over het huiverende tuig, twintig handen daveren op en neer lijk de kleppen van een motor, ze zijn overal tegelijk en ze slaan voor kwaad. De vleugel klaagt en brult en jankt. Hij kost vijf en dertig duizend frank. / Wanneer het waarlijk niet verder meer kan, wanneer men elk

oogenblik verwacht, dat de man er tot aan zijn ellebogen zal inschieten, lijk een bakker in een trog, wanneer de zaal gaat oprijzen om genade te vragen, juist op het oogenblik, dat de eerste vrouw in onmacht valt, is het plotseling uit, als had de bel gerinkeld na den round. / De storm is gevallen, het monster is verslagen, Sint Franciscus wandelt over de baren. Er staat een moment stilte geschreven om den pianist even door zijn haar te laten gaan en hem zijn vest te laten fijn trekken. Dan komt het aanvankelijk motief terug, kostbaar, zuinig, nadrukkelijk. / De bladwendster wendt het laatste blad. Er rijst nog even een windje op, maar we weten, dat het geen kwaad meer kan, Sint Franciscus is reeds aan den anderen oever.

De viool

DE vioolvirtuoos, met zijn beste kostuum en zijn vuil instrument, staat vóór het orkest en kijkt misprijzend de zaal in. Het is genoeg voor het publiek, om te beginnen juichen. / Het vulgaire orkest verdwijnt in den nevel met al zijn op en neergaande strijkstokken. De virtuoos steekt de viool onder zijn kin, ze vasthoudend met een plooi van zijn huid, spant zijn strijkstok, zwaait er mee in de lucht, alsof er een vogeltje te vangen was en, plots het lichaam voorover buigend, begint zoo verwoed op de snaren te wrijven, dat hij vast en zeker zijn

kostbaar instrument naar de Maan zal helpen onder de oogen van duizend honderd negen en veertig machtelooze toeschouwers, daarin niet eens begrepen de politieagenten van dienst. / Aan een viool zijn vier snaren, die een gewoon speler opvolgenlijk gebruikt. Op de eerste speelt hij do re mi fa sol, op de tweede, la si do re mi en zoo voort en dat kost hem reeds meer dan moeite genoeg. De virtuoos speelt op een klein stukje van het dunste snaartje en schijnt volkomen te versmaden den ernstigen klank van de tweede, de soldatenstem van de derde en het gebrom van de vierde met den koperdraad. Men vraagt zich af, waarom hij een heele viool noodig heeft. Het antwoord laat niet op zich wachten. Hij begint, lijk Paganini, op twee snaren te spelen en misschien wel op drie. Gemakkelijk is het niet. Als het gemakkelijk was, moest hij daar immers niet staan met zijn uitgeschoren hals. Het is virtuositeit. Het schijnt dikwijls valsch te klinken, maar dan schijnt het ook weer van niet en, was het nog zoo, wie zou hem den steen durven toewerpen? Op een piano is het altijd juist of verkeerd, op een viool kan het mossel noch visch zijn. Men volstaat met een scheef gezicht te trekken, maar nadien weet men niet meer wanneer men dat gezicht getrokken heeft. / Het wezen van den virtuoos verraadt een massa

gevoelens, waarvan men niet weet, of het onderdrukte verwenschingen zijn of eenvoudig tot het uiterste gedreven inspanning. Maar wanneer de gespannen lippen eindelijk, tot algemeene verlichting, opengaan voor den breeden lach der voltooide taak, bij het neervallen der afgematte armen, als werden de viool en de strijkstok voorgoed weggeworpen (maar of ze bleven plakken), snapt opeens de gansche zaal, dat het brillant geweest is en wanneer de bloemen terug verschijnen, waarmee daarzooeven de magere juffrouw het podium verliet, kent de geestdrift geen grenzen.

De hobo en de fluit

ZE plegen op de achterste rij van het orkestcomplex te zitten en hun gelaatstrekken worden maar zichtbaar, wanneer het de uitdrukkelijke wil van den componist is geweest, ze op het voorplan te brengen. / Het orkest, lijk een gyroscoop, herstelt voortdurend en automatisch zijn evenwicht. Hoe men het draait, het koper verdwijnt voor het hout en dan weer het hout voor de snaren en alles zwijgt voor de cymbalen; altijd is één der instrumenten momenteel de baas en al de andere onderwerpen zich gewillig aan zijn heerschappij. Zelden krijgt men evenwel een recital voor contrabassen en bijna nooit wordt aan de harp en de taaie freule die er zich aan vastklampt, een kans gegeven, die in ver-

houding is met haar waarde, van de harp. / Opgeroepen door het lokkend gebaar van den orkestmeester, werken de Hobo en de Fluit zich van achter naar vóór tusschen hun stoelenschuivende collega's (hier ziet ge het voordeel dat zou zijn aan een draaiende plaat) zooals de koelie die uit den bunker naar het passagiersdek zou klimmen, om een demonstratie te geven van wat hij onder doet. / De Hobo is een mensch lijk een ander en de Fluit ook. De eene heeft een houten en de andere een zilveren instrument. De eene zuigt voortdurend, alsof er stroop hing aan het rietje van de hobo en de andere houdt, scheefkijkend, het gaatje van de fluit in 't oog, om, als het op punt van zaken zal komen, er niet naast te blazen, maar, schuinblazend, recht er in. / De orkestmeester geeft zijn laatste wenken, rechts en links. Aan den Hobo zegt hij, van in de richting van het publiek te spelen en aan de Fluit van niet in zijn gezicht te blazen lijk den vorigen keer en dan geeft hij het teeken. / Wij zijn ten zeerste verwonderd, te zien, hoeveel adem een mensch heeft en we gaven wat, om het in liters en atmosferen te zien uitgedrukt; we stellen vast, dat, hoe meer de adem vermindert, des te meer het hoofd zwelt, dat, als de adem dreigt te kort te schieten, de wenkbrauwen op een neer beginnen gaan, als stonden zij in verband met

ergens een reservepomp en eindelijk, dat de componist, die verondersteld wordt, een artist te zijn of te zijn geweest, d.w.z. een iemand die door niets is gebonden en door duivel noch mensch te binden, op een kinderlijk-burgerlijke manier rekening heeft willen houden met het aantal maten, die een mensch blazen kan zonder adem te halen en met den tijd dien men telkens noodig heeft om het blad te wenden.

De contrabas

Op die instrumenten slaan we geen acht. Ze doen nochtans het orkest gelijken op de smala van Abd-el-Kader, lijk ze wordt afgebeeld door Vernet en we slaan evenmin acht op de nederige menschen, die ook contrabas worden genoemd en die niet mogen gaan zitten, omdat ze tevens dienen voor ezel waartegen het instrument van hun naam rust als voor instrumentist. Ze benijden dan ook den man van de pauken, die, zoolang hij niet door den dirigent tot artistieke werkzaamheden wordt opgeroepen, achter zijn ketels zit lijk een die appelbeignets te koop biedt. / De tragiek der contrabassen zit daarin, dat ze zich niet kunnen verbergen, dat ze twee geslagen uren en meer, lijk apocalyptische metronomen, met hun hoofd moeten knikken om slechts nu en dan over den waterzuchtigen buik te wrijven van hun pycnisch troeteldier en het onmiddellijk daarop de keel dicht te nijpen. / Doordat ze daar altijd staan,

onpersoonlijk en droefgeestig, merken we ze niet meer op en als het oogenblik gekomen is om te worden toegejuicht, staan de andere muzikanten hun in den weg. / Hoe geraken ze telkens ter bestemming? Reizen ze in de fourgons? Zit de contrabas ook in een schrijn met rood fluweel van binnen? Staat, zoolang ze in de concertzaal zijn, niet vóór de deur een kruier met een blauwen kiel, een koperen plaat en een druppelenden knevel, lijk daar waar een handelsreiziger is afgestapt? / Hoe is het gesteld met het privaat bestaan van den Contrabas? Verklaart hij aan de vrouw die hij lief heeft, hoe hij zijn kost verdient, of spreekt hij zoo van de kunst in het algemeen? Repeteert hij thuis zonder voorafgaand de commodo en incommodo-onderzoek? Is zijn instrument bij zijn bagage, als hij met vacantie gaat? / Van welken leeftijd begint men contrabas te leeren, of zijn het alleen opgeschoten jongens die daarvoor in aanmerking komen? Hoe ziet er een klas van contrabassen uit en hoe legt de leeraar het aan boord om zijn leerlingen in de gaten te houden? Heeft Stradivarius ook contrabassen gemaakt en gebruikt men dan den overtreffenden trap, stradivarissimus? / Met welke bedoelingen heeft men de contrabas gemaakt? En waarom heeft men ze niet wat grooter gemaakt terwijl men toch bezig was?

Muziek-avond

De studio is op de tweede verdieping. Men gaat op de teenen de eerste verdieping voorbij, waar die schatten van kinderen den strijd zijn beginnen aanbinden met den slaap. Boven vindt men de oude bekenden terug, de buffetpiano, het harmonium en den vleugel, die zwijgen met een roerende gelijkluidendheid. Alleen de vleugel, die, lijk een jassneger, zijn ivoren bijters laat zien met de caries van de ebbenhouten toetsen, is lijk een exotische bedreiging voor als de conversatie moest stilvallen. / Het komt er dus op aan, dat niet te laten gebeuren. Daar zijn immers Marie, Maria en Marieke, drie andere goed geäccordeerde instrumenten, die babbelen met een roerende gelijkluidendheid. Zij zijn het eens over meerdere zaken en terwijl de eene het woord heeft, luisteren de andere instemmend. / Door haar conversatie heen, gaat die der heeren, die een onderwerp onder het mes hebben, dat der mannen is, van b.v. den smaak en het verstand, die zelden blijken samen te gaan bij anderen. / De twee geslachten, oordeelkundig gemengeld in de werkelijkheid der ingenomen zitplaatsen verdeeld, naargelang van kunne en leeftijd, over een dalende gamma van zetels en stoelen en van mekaar afgezonderd door den aard van het gesprek, hangen nochtans met een half oor aan wat in het andere kamp wordt gezeid,

zoodat er oogenblikken komen, waarop een van de twee groepen het ijdele ziet van zijn bekommernissen en zich bij den sterkeren stroom inschakelt. / Betreffende moppen, waarvan de heeren het monopolie hebben, informeert de dame, door het uitstippelen van het argument, in zulke bewoordingen, dat het geen schade brengt aan het eventueel vertellen, of niemand ze kent, en, geleidelijk, of er iemand overblijft, die ze niet kent, waarop ze past aan den heer, die vertelt zonder te laten aandringen, met de vermoeide natuurlijkheid van het is wel voor de zooveelste maal, maar het blijft altijd evengoed. / Er zijn oogenblikken dat de stilte invalt en men den motor van de dikke mot den weg hoort afleggen van het raam tot aan het licht; het gilletje, dat de dame ontsnapt, lijk een overschotje uit een voorbije vreugde, vermag alleen de gêne te verhoogen; de heeren kijken ernstig vóór zich uit, alsof zij er aan dachten, eindelijk iets van hun leven te maken, een dichtbundel uit te geven of een of ander groot œuvre aan te vatten en de dames, alsof zij het voelden, kijken veelbeteekenend naar elkaar. / Of de componist op dien wenk van de stilte niet tienmaal zijn stoel heeft willen oppakken om den Steinway aan te spreken en de muziek, die vaardig scheen te worden over de droomende gasten, te laten vloeien,

weten we niet en aan den grijnslach van den Steinway, die daar staat geblonken lijk een paar feestschoenen, is het niet te zien. / Er is dan weer iemand die ergens een naam, lijk een savooi, in het kippenhok der naastenliefde gooit en de conversatie, een poos onderbroken, gaat weer op lijk een fusée, alsof het hart van den rechtvaardige overliep van de gebreken der tollenaars. / De Steinway eindigt toch met zijn beurt te krijgen. Niettegenstaande alles houdt hij zijn alleenspraak. Piano, piano, wegens de duisternis en den boeman die de kinderen kwelt; hij spreekt de vreemde taal van den vakerigen reus en zoodra hij zwijgt trekken hem de bezoekers zijn zevenurenlaarzen uit om zich wijdbeenig door den nacht naar huis te spoeden.

Het muzieknummertje

EEN plechtige vergadering draagt de naam van academische zitting. Dat is wanneer de zaal vol met intellectueelen zit en het podium bezet wordt door een nec plus ultra van overheidspersonen, waardigheidsbekleeders en decoratieve menschen. / De zaal zit, in een gemakkelijk te verklaren spanning, te kijken in de richting van het ledige verhoog, waar de goedkoope plaasteren borstbeelden van degenen die men verondersteld wordt lief te hebben, onbewogen tusschen de palmboompjes staan, die gisteren werden gebracht en straks zullen

worden weggenomen. / Het strijkje dat in een gaanderij is opgesteld, stemt zijn instrumenten en de kleine klankjes van de pezen werken op de zenuwen van het wachtend gezelschap. / De ledige stoelen zijn vol van beloften en een paar zetels, die op de eereplaats hun armen uitsteken, wachten begeerig naar den monseigneur en den minister. / Ze komen almeteens binnen. Het gebeurt van vóór en van achter en van alle kanten te gelijk en juist op een oogenblik, wanneer men met zijn gedachten weg is, dat men omkijkt, dat men opstaat om iemand door te laten. De monseigneur, de minister, die op hun schoenen met enkele zolen zijn binnengekomen, de waardigheidsbekleeders, de overheidspersonen en nog allerhande mannen in jacquette daarbij, die men niet kan thuisbrengen, zijn naar hun plaats aan 't zoeken en maken gebaren van mais non mon cher après vous, wijl het strijkje volop in het Vaderlandsch Lied zit, alsof het de eenvoudigste zaak was van de wereld. / Daarop gaat alleman zitten, die van het verhoog en die van de zaal en ze bekijken mekaar. Het strijkje speelt het muzieknummertje. / Die van het verhoog, er steeds aan denkend, dat ze hun voeten moeten stilhouden, zien vóór zich de assistentie, verdeeld en geordend in rechte en dwarsloopende lijnen van dwarskij-

kende aangezichten, door het eenvoudig middel van nagelvaste zitplaatsen, die een ondernemer van zitgelegenheden in de zaal heeft aangebracht, na zijn inzichten te hebben doen kennen bij middel van een teekening op schaal van 5/100. / Die van de zaal hebben hun zinnelijke waarneming samengebracht in hun oogen en kijken naar de tentoonstelling op het verhoog; die op het verhoog trachten natuurlijk te doen, stellen mekaar korte en onduidelijke vragen waarop ze geen antwoord verwachten en antwoorden nevens de vragen die ze niet hebben verstaan. Ze wachten tot verder order, om te voelen of hun baard steekt en om hun neus te snuiten. / Het kleine meisje, die het belang van de gansche gebeurtenis niet overziet, nog in de meening verkeert, dat alle menschen gelijk zijn en van vertooningen en geheel ander gedacht had, steekt, met de grootste onafhankelijkheid van geest, haar twee wijsvingeren in haar neus zonder haar witte handschoenen uit te trekken en gaapt, alsof het er haar om te doen was, te laten zien aan die van het verhoog, dat ze geen amandels heeft. / — Fijn eh, die muziek? — Voortreffelijk.

De acteur en de sekse

TOONEEL

DE acteur, op de straat, buiten zijn bedrijf, met, als eenige rol, den rol dien wij allemaal spelen, de acteur

is gladgeschoren. Hij is niet gladgeschoren lijk de sportman of de duivenmelker, hij is het veel erger en veel gladder : zijn huid is mat, gespannen en gepoeierd. / Hij draagt een das lijk een krop sla en een afgezoomde jacquette; zijn gestreepte broek valt op zijn schoenen en is, evenals het overige van hem, slordig zonder vuil te zijn en een toontje lager dan een werkelijke zondagsche broek. Hij heeft een wandelstok met een appel en zijn haar valt in zijn oogen als hij zijn hoed afneemt. / Hij is niet opgewekt : hij moet te veel van buiten leeren. Hij heeft een zachte stem en zinnen vol van stijlfiguren, tropen en andere dingen. Zijn conversatie is lijk een litterair gezelschapsspel waaraan al de auteurs in leven hebben meegewerkt. Maar het is onmogelijk op staanden voet de tooneelstukken op te noemen waaruit hij put, behalve voor de citaten met referentie. / Zijn gebaren zijn voornaam en zijn manieren goed. Hij werpt hoed en overjas met een gemeten achteloosheid op een stoel, gaat zitten (pardon), steekt de beenen uit en zijn voeten zoeken onmiddellijk naar het licht, het voetlicht. / De sekse wordt door hem geëntoureerd. Voor haar heeft hij in voorraad een stel van zoete gewaarwordingen en, ook in voorraad, de uitdrukkingen die ze vertolken. Op den leeftijd slaat hij geen acht,

daar de ondervinding hem geleerd heeft, dat men oude vrouwen aanbidt en jonge meisjes verstoot en dat de schmink alles waarschijnlijk maakt. / In een gemengd gezelschap zoekt hij naar de distributie, bepaalt zijn houding en zijn rol en treedt er niet buiten. Hij versmaadt de kortstondige voordeelen, die hij zou kunnen halen uit voorbijgaande toestanden. Men kan hem gedurig fotografieeren; hij is altijd goed belicht. Als hij zit tegenover een man die succes heeft, verzaakt hij oogenblikkelijk aan den rol van jeune premier, wordt oud en wijsgeerig en vergenoegt zich met de kruimels der complimenten, die de vrouwen naar den hond gooien. Hij weet, dat elke rol een succes kan zijn, als men hem goed speelt en dat de actrices zelfs de figuranten apprecieeren, die op hun plaats weten te blijven. / Als er geen vrouwen in den omtrek zijn, verliest hij dadelijk al zijn eigenaardigheden. De comedie houdt op als men onder mannen drinkt, rookt, kaart of biljart speelt. Als zij weg zijn is het publiek weg, is de spiegel weg, is het stuk uit, is het licht uit, is het doek gevallen. De acteur wordt welgezind, hij vertelt moppen, wordt soms grof, roept op den kellner, spreekt dialect en gedraagt zich enfin lijk eender wie, die eender wat doet om zijn kost te verdienen. / Er zijn stukken voor man-

nenrollen alleen. Maar er zijn vrouwen in de zaal.

De enscè-neering

WANNEER we in den schouwburg zitten en het doek zien opgaan, weten we onmiddellijk, dat we niets meer te verwachten hebben totdat het doek zal vallen en dat Peer en Solveig oud zullen geworden zijn, dat er een paar generaties zullen zijn doorgedraaid, dat we de heele wereld zullen hebben afgereisd en Noorwegen, de Middellandsche Zee en de woestijn gezien, dat Ingrid zich zal hebben opgesloten en dat Ase (natuurlijk) zal zijn gestorven en dat de heksen zullen hebben gedanst rond den koning van Doore, terwijl rechts nog altijd twee sparreboompjes zullen staan en links een purperen trap, wijl men zich zal hebben bepaald bij het verhangen van wat doeken en het verplaatsen der schijnwerpers. / Wij ontdekken met bewondering ons aanpassingsvermogen en onze verbeeldingskracht. Er hangt niet eens een plaatje met den naam waar we zijn, het licht gaat uit en aan en we zijn ergens anders. / Vroeger als men op een berg moest klimmen, stond daar een werkelijke berg en als de blaren moesten ritselen, zette men een bosch; de schepen kwamen aangevaren; er kwamen ezels en paarden op; des Winters lag er sneeuw en er bestonden speciale grastapijten met de noodige bloempjes, wanneer er moesten geplokken worden;

als iemand een kwartier lang ging, ging een kwartier lang het landschap voorbij in tegenovergestelde richting en als het regende goot men water. Als een spook verscheen, schoof de grond open en wie naar de onderwereld ging, viel in een gat; de deuren die werden ingebeukt weerstonden aan de drukking en wie vliegen moest hing zich aan een stalen draad, die speciaal daarvoor werd neergelaten; zwanen staken over lijk veeren en wie zich neervleien mocht kreeg een verhevenheid met een sofa onder. De poozen duurden veertig minuten; men hamerde en sleurde achter het doek en er kwam eene onderdoorgekropen om de vloertapijt van de zaal of den looper van de kerk open te rollen. / We zouden wel weten, ons nog al die moeite te geven; zij die geen inbeelding hebben gelieven naar de bioscoop te gaan, daar ziet men leeuwen in de woestijn en Berlijn op Kurfurstendam en moderne interieurs met meubels. Hier dienen wij alleen de kunst met een Ka en we vragen aan ieder toeschouwer, dat hij, overeenkomstig zijn natuur en zijn aanleg, de meubelen zou plaatsen die er niet staan, den hemel ophangen, geel, groen of grijs, tegen het achterdoek, lijk hij hem ziet op het palet van zijn fantazie en dat hij met de acteurs zou kijken in de verte naar de dingen die ze niet zien, maar die des te gewel-

diger zijn. / Een stel potjes temperaverf en zoowat honderd meter stof, een beetje dun als ze van achter en een beetje goedkoop als ze van bezijden belicht wordt, een wenteltrap, een suikerkist en een waschmand, sober en schoon, goedkoop en degelijk. / Heeft er soms iemand iets op te zeggen?

VOORDRACHTEN

MEN gaat naar de voordracht zonder bekommernis en men komt er van terug met even weinig bekommernis. Want de conférencier moet er voor zorgen, dat hij iedereen tevreden stelt en dat hij niemand nuttelooze zorgen berokkent. Ze hebben er zoo al genoeg. / De conférencier moet het zoo aan boord leggen, dat men hem een geleerden bol vindt, maar dat niemand de lust bekruipt, hem na te doen. / Het bijzonderste van een voordracht is ongetwijfeld het onderwerp. Zonder onderwerp kan men niet eens fatsoenlijke uitnoodigingen zenden. Het onderwerp weze zoo, dat het de menschen vleie door zijn verhevenheid en ze tevens intrigueere door zijn onduidelijkheid. / Ik stel mij b. v. een onderwerp vóór, zonder er een te willen opgeven, dat tweeledig zijn zou; aan den eenen kant dit en aan den anderen kant dat; zoo, dat de menschen zich, lijk in het liedje van dien naam, kunnen afvragen, hoe men het te samen

rijmt, zonder te weten, of het de bedoeling is, het samen te rijmen. Het voordeel van zulk tweeledig onderwerp is, dat men het kan voorstellen, alsof men de bedoeling had, het gehoor in twee kampen te verdeelen, dat van dit en dat van dat, dat van het voor en dat van het tegen. / De voordrachtgever is verder objectief of hij is het niet. Niets is zoo vervelend als een voordrachtgever die niet objectief is, die onmiddellijk verklaart, welke theorie hij aankleeft en die er op aanstuurt, om het gehoor tot zijn zienswijze over te halen. Het verwekt een begrijpelijke reactie bij de menschen die ook gaarne een andere klok hadden gehoord, zoo ze zeggen. / Ik houd van een objectieven voordrachtgever, een die hartstochtelijk het eene uiteenzet en ook hartstochtelijk het andere en die, na het gehoor tweemaal in tegenovergestelden zin te hebben overbluft, zegt, dat hij gezegd heeft en het zweet van zijn gelaat wischt. / Maar voordrachtgevers zijn zoo niet. Het eindigt meestal lijk het is begonnen. De menschen hebben zich over en weer voelen schommelen tusschen de twee leden der tweeledige uiteenzetting en ze vragen zich schuimbekkend af, waar de waarheid is, bij het gevoel of bij de rede, de gemeenschap of den enkeling, de schering of den inslag en ze worden zoover gebracht, overtuigd te zijn geraakt, dat er

iets moet veranderen liever vandaag dan morgen en ze hebben zich bereid gevoeld, zich voor die verandering in te spannen in den eenen zin of in den anderen en, als men hun op dat oogenblik vroeg, in welken zin, zouden ze zeggen in den laatsten, want van den eersten weten ze niet veel meer. / Op dat oogenblik is de voordrachtgever zijn gehoor niet meer meester. Men zal hem op een schild ronddragen of men zal hem een dolk in den rug stooten. Hij heeft de menschen te ver gebracht in het onweerstaanbaar domein der gedachte, hij brengt ze terug op hun zitplaats. Hij zegt, dat er goed is in het eene en goed in het andere en dat een oordeelkundig samengaan van beide ten slotte nog het wenschelijkste is. / Die twee die elkaar reeds naar de keel grepen, laten hun handen zakken. / En het leven gaat voort.

EN VAN DE RADIO
DIE ONS NIET MEER LOSLAAT

Radio-koningen

DE drie koningen brachten telkens het grootste gedeelte van het jaar door in een kartonnen doos. De doos, die een schoendoos was, rook niet meer naar schoenen; ze was er te oud voor. In die loos lagen de koningen niet alleen, want Balthazar had het laatste jaar doorgebracht in een scheeve houding, gekneld als hij had gezeten tusschen een os en een herder en met, onder zijn voeten, de diamanten ster, die hij noodig had om den weg te vinden. / Melchior en Gaspar zaten ook in die doos, mede hun lastdieren en knechts. Gaspar had in zijn hand een verguld potje waarvan hij den veronderstelden inhoud placht te offreeren aan het Goddelijk Kind dat mede de maanden van ballingschap in de doos sleet, nukkig in zijn kribbe omgedraaid, met zijn gezicht in 't stroo. Melchior, wien dit jaar de groote eer te beurt was gevallen, naast Onze Lieve Vrouwke te staan, bloosde al elf maanden lang lijk een schoolknaap. / Waar de doos stond, wisten zijn bewoners evenmin als Noach wist waar zijn ark naartoe dreef. De doos stond op een rustige plaats, waar men alleen stemklanken kon vernemen, wanneer in het huis gekeven werd of gezongen. Dit jaar echter had men regelmatig een muziek gehoord die door den afstand hemelsch scheen, alsof de kerst-

nacht bestendig in aantocht was, ook had Melchior zich soms voorzichtig op de teenen geheven om, tusschen de vleugelen van een gloriaengel door, te zien, of Balthazar de ster niet abimeerde met zijn zwarte voeten. / Zooals elk jaar, kwam toen de dag, wanneer de menschenhanden de doos grepen en openden en wanneer de koningen het bekende stalleke terugzagen en in al hun luister werden neergezet vóór het kribbeke waarin het kind weeral glimlachte, terwijl Onze Lieve Vrouwke haar oogen neer sloeg en Sint Jozef met zorg scheen te denken, hoelang het nog zou duren met het beetje haar, dat hij op zijn schedel droeg, lijk een vlammetje van den Heiligen Geest. Het geheel verlicht door een olielampje, dat wat roet afgaf, maar enfin. / In de korte luchtreis die ze maakten om van de doos in het stalleke te geraken, hadden ze even den tijd om een gebouw van blinkend hout te bemerken, dat zij het vorig jaar niet hadden gezien. / Wanneer ze geinstalleerd waren, begon onder den vloer iets te rommelen en men vernam uit de diepte een gesprek in een vreemde taal. De kameel steigerde, Sint Jozef verloor den draad van zijn gedachten en het Kindje Jezus fronste de wenkbrauwen. Gaspar die dacht dat hij in een skyscraper zat, opperde de meening, dat er ruzie was op een van de verdiepingen. / Het

stalleke stond op de radio. Geheele avonden en halve nachten zouden onder het stille theater de meest zonderlinge geluiden weerklinken, muziek, muziek en nog muziek en berichten en voordrachten, wat voor weer het zou zijn en hoe het gesteld was met de binnenscheepvaart, reclame voor melk, bier, zeep en sigaren, voor valsche juweelen en voor gloeilampen; statistieken en koninklijke besluiten (exiit edictum a Caesare Augusto), plezante voordrachten, klokkengelui en het gebrul der réveillons in al de talen der wereld. Daarom dacht Gaspar, dat het ook wel de toren van Babel kon zijn. / Er heerschte in het stalleke een gedurige spanning. De beesten moesten worden vastgebonden, de os en de ezel vergaten zelfs te blazen en de schapen gaven geen melk en men hoorde weldra te herders fezelen over de contingenteering der boter. Sint Jozef dacht alle vijf voet, dat de engel daar was en hield zich gedurig reisvaardig. Maar uit ontzag voor de koningen, die zich weer eens gederangeerd hadden, bleef alleman op post tot den zesden Januari. / Wanneer de Engel eindelijk kwam, om, overeenkomstig de voorgeschreven orde, Jozef in zijn droom te zeggen, dat hij moest vluchten, vond hij nog alleen den ezel, die gekke sprongen stond te maken op een Hawaiaansch wiegelied. Waar zijn ze naartoe, vroeg de

Engel. Naar de boorden van den Nijl, zei de ezel, met het agentschap Cook.

De gebonden prater

De luidspreker is een rechthoekige doos met een ruitvormig gat in waarachter een stukje stof is aangebracht. Ik weet niet wat er in zit (er zit misschien niets in). Ik weet wat er uit komt (en of ik dat weet) en ik weet niet hoe het er in komt. Hetgeen er in komt wordt er in den vorm van geluid uitgestooten. / Wij die de wetenschap onder de knie hebben, weten, dat er heelwat door een dubbelen draad kan gaan, de dood inbegrepen, dus alles. Ge moet dat niet aan een kind trachten wijs te maken. Wij weten dat het allemaal in den draad zit en het kind denkt dat het allemaal in de doos zit. Een kind vergelijkt den luidspreker met een hond (en waarom niet?). De hond bast aan het eind van een touw en de radio ook. Waar zit het verschil? / Het verschil zit daar, dat de radio zonder het touw niet voortkan en dat de hond niet voortkan met het touw. Maar het kind ziet dat niet. Het geluid loopt langs twee draden en in elk van die draden is het niets, niets in dezen draad en niets in dien draad, maar als beide draden elkaar raken, barst het geluid los. / Men moet dat niet aan een kind trachten wijs te maken of uit te leggen. Het geluid komt allemaal uit den hond, onverschillig waar hij gebonden ligt.

De kinderen konden daaruit afleiden, dat de hond zwijgt als men hem loslaat, doch dat zullen ze later moeten ondervinden. / De industrie heeft van die twee draden één draad gemaakt. De draad is kort of hij is lang of hij is het allebei (denk aan een verlengingstuk). Het heeft niets met golflengte te maken Maar men kan dat zoo heeten als men, lijk ik, niet weet wat golflengte is. De luidspreker krijgt een langen draad om naar de keuken te komen. / In de keuken is de meid en de luidspreker, haar vriend, komt bij haar in den vroegen ochtend en blijft bij haar in den laten avond, om liedjes te zingen en moppen te vertellen en hij bootst waarheidsgetrouw geheele soldatenavonden na, met de reacties van het publiek inbegrepen. / De luidspreker neemt dan plaats op het bordenliftje en zijn lange streng maakt het mogelijk, hem op te halen of te laten zakken, naargelang van de noodwendigheden van tijd en van plaats en we zien hem met luid geschreeuw (hoe luider hoe liever) de meid achternazitten bij het strijken, bij het boenen en bij het bordenwasschen. / Lijk Janus zaliger, heeft hij een dubbel aangezicht; men kan van weerskanten naar hem luisteren en als hij halfweg staat tusschen de keuken en de woonkamer, hoort men hem in beide plaatsen, hoewel er soms programmaconflicten zijn, kwestie

van leeftijd, opvoeding, verzuchtingen en smaak. / Men kent zijn verborgen neigingen niet. Een kwibus die een mop vertelt ziet de deuren der geluiden vóór hem opengaan en voor een zingende vrouw sla ik de deur van het bordenliftje dicht. En de meid weent om dingen waarnaar ik niet kan luisteren.

Het huis uit

VANDAAG gaat bij ons het huis uit een kerel met veel noten op zijn zang, een kerel, die er nooit is in geslaagd, zich sympathiek te maken, die zich altijd, lijk een indringer heeft aangesteld en ons meer heeft doen verschieten dan hij ons heeft geamuseerd, een kerel die veel te veel zielige schlagers heeft gezongen, die zoo dikwijls hetzelfde zei, een kerel die er voor uitkwam, overal bij en aan te zijn geweest, alles met eigen oogen te hebben gezien, een kerel die op de onmogelijkste momenten van den dag met de ongelooflijkste nieuwsjes afkwam en het meest sensationeele op den allerdroevigsten toon verkondigde, een kerel enfin, die 's nachts lijk een dronken inbreker stond te zingen en waarvoor we ons bed uitmoesten, om hem te doen zwijgen. / Ik heb de radio genoemd, de altijddurende herinnering aan het feit, dat de aarde rond is en dat het licht van de Zon en de schaduw van den nacht er overheen glijden zonder haar te raken. Het absolute van wat met ons dagelijks gebeurt, het

onverbiddelijk afwisselen van den dag en den nacht, wordt door dezen zonderling het onderste boven gehaald en de eerbied voor de vier-en-twintig-urige indeeling, die, volgens le Corbusier, aan den grond ligt van ons bestaan, is hem volkomen vreemd. / My home is my castle, dat kent hij niet, hij had er de wereld in gebracht. Ik jaag er de wereld uit. Wanneer mijn deur dicht is, wil ik thuis zijn; ik wil het regelen zooals het mij belieft en als des ochtends de krant komt vertellen van de spoorwegramp, van de gekantelde autobus en den ontploften duiker, des ochtends ben ik frisch en tegen het nieuws bestand en heb ik den tijd, om er mijn dag naar te regelen. Ik lees in de vetjes de toedracht, des middags lees ik meer en des avonds alles en dan is de dag gelikwideert en ga ik slapen, om me te sterken tegen den volgenden. Ik wil niet meer onverhoeds overvallen worden, ik wil niet meer zitten luisteren en den klop van mijn hart bedwingen, doof geschreeuwd worden en het huis moeten uitloopen. / Ik wil het nieuws dat de wereld me brengt, lezen lijk ik een brief van een verwante lees; ik wil niet op voorhand weten wat ik lezen zal en ik wil niet meer lezen wat ik reeds gehoord heb. Non recuso laborem; ik zie niet op tegen de moeite; men moet het mij niet te gemakkelijk maken; men moet me niet van alles

in de ooren komen stoppen terwijl ik aan 't eten ben, terwijl ik aan 't praten ben en er moet niemand langs me komen staan en beginnen zingen. / Ik verzaak aan de duivenberichten, aan de dramatische luisterspelen en ook aan de kinderuurtjes, de complimenten aan Janneke Peeters, die zijn vingers uit zijn neus moet houden en aan Marieke Vandeveegate, dat ze niet op haar nagelen mag bijten, ik verzaak aan de vulgarisatie-philosophie en aan de postscolaire wetenschap, aan de herinneringen uit den ouden oorlog en aan de politiek ad usum electoris. / Mijn krant is mij genoeg en daarna wil ik vrij zijn, een boek te lezen en stilletjes een appel te pellen of mijn nagelen schoon te maken. Wie mij iets speciaals te zeggen heeft kent mijn adres en er is een bel aan mijn deur. Als Tino Rossi belt, zal ik hem binnenlaten en aan de meid zal ik zeggen, dat het er een is met blink.

Bij den kapper

ACHTER het salon ligt de woonkamer. De kapper komt uit de woonkamer met zijn laatsten beet in den mond of springt even de woonkamer binnen om zijn echtelijken trouw aan madame van den kapper de betuigen of zijn vaderlijk gezag te doen gelden, men weet niet. En in het salon, met zijn stofjas, spreekt hij met kennis van zaken van het weer en van de jonge patatten, bereid, zich te schikken

naar uw oordeel, wanneer dat van het zijne moest afwijken. Hij laat politieke caricaturen zien en noemt ze voorzichtig plezant, heelemaal bereid er bij te voegen, in voorkomend geval, dat ze schandelijk zijn. / Men vermoedt, dat hij een ander leven heeft dan die oppervlakkige bedrijvigheid d'homme en blanc en men weet dat die twee levens gescheiden zijn door een deur langs dewelke hij van het eene naar het andere gaat. Men heeft niets anders te doen, als men daar in den zetel ligt lijk een plaasteren beeld, dan op dat alles te letten. / Dien namiddag was het eerder druk achter de deur en men voelde aan de bewegingen van den kapper, dat zijn hart niet in zijn salon was. In tegenstelling met het gewoon geschuif van voeten en het tikken van koppen, het verplaatsen van stoelen en het gemompel van menschen, was er dien namiddag een kerel, die niet ophield met luider stem te spreken. Het was een manskerel, die blijkbaar de vrouw van den kapper gezelschap hield en zich verplicht achtte zonder onderbreking het woord te voeren, ten bewijze, dat hij geen kersen at. / Ik had een zeker medelijden met den onrustigen kapper; ik voelde maar al te wel, hoe ongelegen ik was gekomen en dat de kapper haakte naar mijn heengaan, om terug achter de deur in het andere leven te kunnen verdwijnen,

waar de andere zat te praten. / Daar hij me ook scheren moest, hield hij het dan ook niet vol en maakte gebruik van het grijpen naar een instrument, om de deur op een kier te gaan zetten. Dan hoorden we beiden, wat de bezoeker zei, dat hij Fransch sprak en dat hij ongewoon plechtig deed, rekening gehouden met de plaatselijke omstandigheden. / De kapper, ziende dat mij het geval bezorgd maakte, antwoordde op mijn zwijgende vraag, dat het niemand minder was dan de heer Lebrun, president van de Fransche Republiek, en daar mijn oogen knipperden, voegde hij er aan toe (wat me een wezenlijk pak van het hart nam), dat hij te Parijs aan 't spreken was en, meer inzonderheid, op de Place de la Concorde. / Toen werden we beiden rustig en hadden we niets anders meer te doen dan te luisteren. / Ontstellend was, dat de kapper dat zoo natuurlijk vond, dat Lebrun in zijn woonkamer stond te spreken en dat ik dat zoo wonderbaar vond. Want het was de eerste maal van mijn leven, dat een zoo hooggeplaatst persoon een redevoering kwam houden terwijl ik me liet scheren. En voor hetzelfde geld.

Beiaarden zonder klokken

VOOR me ligt een schrijven waarin de voordeelen van beiaardmuziek zonder klokken worden uiteengezet. Daaraan zijn niets dan voordeelen en

zelfs dat voordeel, dat eigenlijk de afwezigheid is van een mogelijk nadeel : het schaadt niet aan de architectuur. Zeggen, dat er niets op te zeggen valt. / Zoo is het immers ook met de radio. Hij schaadt niet aan het mobilier. Men krijgt een concert met honderdvijftig executanten en een dirigent wiens naam alleen op de aanplakbiljetten een vierkanten meter beslaat en het zit allemaal in een doosje zoo groot, dat men gepolitoerd, gepolychromeerd, in régence of in roccoco kan krijgen. / Hoe onwaarschijnlijker het is, des te gemakkelijker is het, alles bijeen, om te slikken. Ik gaf er weinig om, wanneer ik een beiaardconcert uit mijn nachttafel hoorde vertrekken. Maar men gaat ze doen vertrekken uit torens. Men gaat bij voorkeur zulke torens nemen, waar eventueel plaats zou zijn voor het bouwen van een beiaard, maar men zal er stilaan toe komen, dergelijke concerten uit te zenden vanuit een spits die niet omvangrijker is dan een duiventil, van een campanille die niet dikker is dan een rijgnaald, van een vertrekje waar een beiaardier nog niet in zijn hemdsmouwen zou binnengeraken en van waaruit we klokken zullen hooren luiden, die negen ton wegen en er zullen oogenblikken zijn, wanneer acht en veertig klokken en meer van verscheiden afmetingen dooreen zullen rammelen. / Zoo gaat de tech-

niek ons voor den zooveelsten keer een stap nader brengen naar de monotonie en de lokale kleur transponeeren in ubiquiteit. / De mensch die vroeger bewoog blijft voortaan zitten en men brengt de gansche wereld tot hem en, wat veel erger is, hij heeft schoon te bewegen, hij blijft, lijk op een rollenden band, op dezelfde plaats en in de auto die rijdt op de kust van Bretanje luiden de klokken van Mechelen het postludium van Denyn, die dood en begraven is. / Wie een toren heeft en wat schamele armoede, krijgt een beiaard voor eenige centen en al de beiaardiers van de wereld daarbij in de beste stukken van hun répertoire. / Het is allemaal larie. Daar waar een werkelijke beiaard is luisteren de inwoners niet en ze vinden daarbij den rammel een heel vervelend ding. Het zijn de anderen die gaan luisteren en ze gaan niet omdat ze zoo bizonder op carillonmuziek gesteld zijn, ze gaan wegens de eigenaardigheid en de eigenaardigheid zit juist in het daarzijn in een bepaalden toren van een wezenlijke klokkenkamer, in het traag bestijgen naar die klokkenkamer toe van een wenteltrap door een man die eenig is in zijn soort en die beiaardier wordt geheeten, in het ontbranden boven van een lichtje, in het uitschieten van de jas en in het slaan met volle vuisten op de taaie toetsen en in het opstijgen lijk

een vlucht duiven, van het handgeklap langs de oude galmgaten en ook dat een beiaard buiten prijs is en dat men geen fatsoenlijke klokkenspijs meer kan maken. / Denken ze waarlijk, dat men iemand zal vinden, die zich aan den voet van een torentje zal willen neerzetten waar vier paviljoenen uitsteken, zelfs gegeven zijnde, dat ze niet schaden aan de architectuur?

De uitgezonden mis

MEN liep achter den Plebaan met een microfoon, die den vorm had van een tulp, die zelf aan een langen stok bevestigd was, die op zijn beurt aan een draad vastzat, draad waarover men had kunnen vallen, draad die dan weer gekoppeld was aan een toestel, dat met de telefoon was verbonden, telefoon, die naar ik weet niet waar ging, waar een aetheraparaat stond, dat de stem van den Plebaan rondstuurde naar al de ontvangposten der wereld. / De man die dat toestel hanteerde, was een zeer knap man, geoefend in het rondloopen met microfonen, terwijl hij desalniettemin een toog droeg en een roket en de handen vouwde op een liturgische wijze, wanneer de microfoon hem den tijd liet; hij scheen een rol te vervullen in het koor, lijk de man die den bisschopsmijter mocht vasthouden en lijk die die daar met den staf stond en zijn naam was waarschijnlijk die van zijn functie „ad microfo-

num". / Hoe klonk de Requiemmis in de radio? vragen de menschen die plegen requiemmissen te hooren waar ze gezongen worden, aan anderen die dat ook plegen te doen en men zou haast denken, dat er zijn, die uit de mis zijn weggebleven, of er uit weggeloopen, om elders te gaan luisteren, hoe het op een ander klinkt en om te kunnen zeggen aan die het ongeluk hebben gehad, van het introïtus tot het laatste amen in de kerk opgesloten te zijn gebleven, of het goed of slecht was. / Men zegt wel, dat het de menschen naar de kerk lokt, dat de huisvrouw in de kinderzorg, dat de voyageur in de auto, dat de staminébaas achter zijn toog, niet altijd de kans hebben, naar de gezongen mis te gaan. Ik ben van meening, dat zij er dan ook in zoover geen zaken mee hebben, als zij er niet zijn geweest. / Want wat gaat er gebeuren als wij het op afstand zullen zien? / Waar zullen de bevoorrechten zijn? Zij die het mogen vertellen, zij die er waren, zij die er geweest zijn, zij wie de taak der mondelinge overlevering, van het beschrijven en van het bezingen is toevertrouwd, zij die de inbeeldingen moeten op hol brengen en de menschen doen droomen van onbereikbare dingen en doen hunkeren naar verre heerlijkheden? / Is daar niet iets verloren gegaan uit dat heerlijke schip der kerk door dat microfoontje, dien

draad, dat toestel, die telefoon, iets lijk een tiende dat al wal bestaat moet betalen aan den nieuwen meester der wereld? Tiende geheven aan de bron.

Het einde der wereld

In de kerk hingen de luidsprekers. Lijk vogelkooitjes hingen ze aan de zuilen, geverfd in Franschen steen, om te doen alsof zij er niet hingen. Men merkte ze aleens niet op. / Na het Evangelie had ik mijn stoel gedraaid, zooals dat behoort, in de veronderstelde richting van den predikstoel, die voor me geborgen bleef achter een pijler. De preek ging over het einde der wereld, lijk die beschreven staat in de Evangelies waarmee het kerkelijk jaar sluit en aanvangt. / De stem ontstelde me. De stem die over mijn hoofd kwam, alsof zij het op mij alleen gemunt had. Het was alsof de predikant dien ik niet zien kon, naast me stond. Mijn oogen, die een verstrooiing gingen zoeken voor eigen gebruik, terwijl mijn ooren geheel in beslag waren genomen, ontmoetten toen de luidsprekers en door er naar te kijken, werd ik gewaar, dat de stem mij uit verscheiden richtingen toekwam, op zulke wijze, dat men het er scheen op te hebben aangelegd, dat ik het perfect zou hooren. Twee luidsprekers staken vóór me hun muil convergeerend naar me toe, naast me links en rechts maakten twee andere zich bedrijvig om dezelfde woorden overtuigend over me uit

te gieten en, zelfs achter me kwam de stem uit de verte, zoodat ze me zegevierend aan alle kanten omsloot. / Het was toen dat ik dat vreemde gevoel kreeg, dat het met deze wereld niet zoo heel lang meer gaat duren. Het was zielig idioot, daar zoo lijk ik in de richting van den predikstoel te zijn gaan zitten en rondkijkend, zag ik dat iedereen in hetzelfde geval was. Lijk de stukken van een reusachtige taart, gingen, van het verborgen brandpunt aller aandacht, den nutteloos geworden predikant, machtige hoeken stoelen uiteen tot tegen de wanden, van menschengezichten, die iets zagen of die niets zagen, onverschillig, doch alle in de richting die door de gebruiken was aangewezen. / Zooals het er gesteld was met de luidsprekers, hadden de menschen, ik weet niet hoe moeten gaan zitten, onverschillig waar en in uiteenloopende richtingen. Zooals het er gesteld was, mocht men den predikant zetten waar men wou, men mocht den kansel afbreken, men mocht het woord laten vertrekken uit de sacristij. Zooals het ingericht was, was het niet eens meer noodig, dat de predikant zijn huis verliet; er kon een overeenkomst tot stand komen tusschen verscheiden parochies om de beurt te verdeelen onder al de van dienst zijnde onderpastoors eener dekenij; het bisdom kon er zich zelfs mee bemoeien,

een predikant uitzoeken, die boven al de andere uitmuntte en alle luisterplaatsen tegelijk bedienen. / Wie weet komt niet spoedig de dag, wanneer in ieder land slechts nog maar één mensch zal spreken, wanneer, nadat de taalmoeilijkheden uit den weg zullen zijn geruimd (prava in directa en aspera in vias planas) er over de wereld maar één stem meer zal weerklinken en dat aldus zal voorbereid worden de dag, waarop de menschen de stem van den Zoon Gods zullen hooren. / Men zal de radio zetten op de golflengte der eeuwigheid en hem daarna zoo laten staan, want er staat in het Evangelie, dat wanneer men zeggen zal, dat er gepredikt wordt in de woestijn, we niet moeten gaan kijken en dat de komst van Kristus zal zijn lijk de weerlicht, die het uitspansel scheurt van het Oosten tot het Westen. / En wat aangaat de Vallei van Josafat, laat ons daarover een kruis maken. Wij zullen het laatste oordeel bijwonen in een leunstoel zoo we nog leven ofwel van op het kerkhof, waar de luidsprekers van de laatste doodenhulde zullen zijn blijven staan. De Zoon des Menschen zal alleen een schakelaar ondraaien om te zeggen wat Hij te zeggen heeft. / Non praeteribit generatio haec, donec omnia haec fiant.

INHOUD

Van schrijvers en boeken. 9
Van den mensch op zichzelf genomen . . . 20
Van den mensch in zijn milieu en in andermans milieu 28
Van het verschil tusschen de menschen en van verschillende menschen 46
Van den armen manspersoon 85
Van het huishouden en zijn beslommeringen . 115
Van kleine kinderen, met een extra vermelding voor Sint-Niklaas 146
Een blik in het dierenrijk. 190
Van het openbaar leven en zijn toppunt, de vergadering 214
Van de geheimen der administratie 228
Van den dag des Heeren 247
Van den stadsmensch met vacantie 262
De ring van het jaar 304
Van de kunst in haar verschillende uitingen . 394
En van de radio die ons niet meer loslaat . . 454

GEZET IN GARAMONTLETTER
TYPOGRAPHISCHE SCHIKKING EN DRUK
VAN H. WELLENS & W. GODENNE
ROEMENIESTRAAT 45, BRUSSEL
P. C. 1785

Alle rechten voorbehouden
Copyright by Uitgeverij De Lage Landen, N. V., Brussel
1942

VROEGER BIJ DEZELFDE UITGEVERIJ VERSCHENEN :

LEEUWENMUILEN
en
PANTOFFELBLOEMEN

Vlaanderen door de laatste jaren heen

door Rijkaard Lod. BAUER

Laten de flaminganten zonder eenige uitzondering, van alle kleur en formaat, grijpen met volle handen naar dien brandhelderen, bloemigen spiegel, die hun wordt aangeboden.

Nieuw Vlaanderen.

Wij zullen deze keurig geschreven uilen van Lods, eenig in hun genre, bewaren als kostbare herinneringen aan den tijd die zonder uitkomst leek en waaraan zoo onverwacht een einde werd gesteld door het huidige wereldgebeuren.

Algemeen Nieuws.

Lods heeft op zijn manier geschiedenis geschreven. Wie weet of dergelijke geschiedschrijving niet van méér beteekenis is dan de echte ?

Vooruit.

Hetgeen Lods vroeger schreef is thans nog van beteekenis, niet alleen als document, doch als een repertorium van gehekelde gedragingen, die wij in de toekomst te vermijden hebben, indien wij als Vlamingen een groot en geëerbiedigd volk willen zijn.

V. O. S.

Ce livre contient en substance une masse d'informations et de diagnostics qu'on trouve ailleurs péniblement délayés dans bien des ouvrages, des articles et des discours. J'ajouterai qu'il est écrit dans une langue d'une vigueur peu commune, et que cette prose à la fois nerveuse et nuancée constitue un modèle de **Sachlichkeit**, de concision et de clarté.

Le Nouveau Journal.

Leeuwenmuilen en Pantoffelbloemen me semble être un précieux document pour démontrer comment le régime parlementaire parvenait à user tout mouvement quelque peu héroïque.

Le Soir.

Wer einen Einblick in die Konflikte, Minderwertigkeitsgefühle und Verzweiflung einer flämischen Seele gewinnen will, dem bietet das Buch **Leeuwenmuilen en Pantoffelbloemen** ein Ueberzeugendes (für den der gut Niederländisch versteht, ein erschütterndes) Dokument.

Brüsseler Zeitung.

IN ELKEN BOEKHANDEL : **29.— FR.**